This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

+ *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.

+ *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.

+ *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.

+ *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at `http://books.google.com/`

Dette er en digital kopi af en bog, der har været bevaret i generationer på bibliotekshylder, før den omhyggeligt er scannet af Google som del af et projekt, der går ud på at gøre verdens bøger tilgængelige online.

Den har overlevet længe nok til, at ophavsretten er udløbet, og til at bogen er blevet offentlig ejendom. En offentligt ejet bog er en bog, der aldrig har været underlagt copyright, eller hvor de juridiske copyrightvilkår er udløbet. Om en bog er offentlig ejendom varierer fra land til land. Bøger, der er offentlig ejendom, er vores indblik i fortiden og repræsenterer en rigdom af historie, kultur og viden, der ofte er vanskelig at opdage.

Mærker, kommentarer og andre marginalnoter, der er vises i det oprindelige bind, vises i denne fil - en påmindelse om denne bogs lange rejse fra udgiver til et bibliotek og endelig til dig.

Retningslinjer for anvendelse

Google er stolte over at indgå partnerskaber med biblioteker om at digitalisere offentligt ejede materialer og gøre dem bredt tilgængelige. Offentligt ejede bøger tilhører alle og vi er blot deres vogtere. Selvom dette arbejde er kostbart, så har vi taget skridt i retning af at forhindre misbrug fra kommerciel side, herunder placering af tekniske begrænsninger på automatiserede forespørgsler for fortsat at kunne tilvejebringe denne kilde.

Vi beder dig også om følgende:

- Anvend kun disse filer til ikke-kommercielt brug
  Vi designede Google Bogsøgning til enkeltpersoner, og vi beder dig om at bruge disse filer til personlige, ikke-kommercielle formål.
- Undlad at bruge automatiserede forespørgsler
  Undlad at sende automatiserede søgninger af nogen som helst art til Googles system. Hvis du foretager undersøgelse af maskinoversættelse, optisk tegngenkendelse eller andre områder, hvor adgangen til store mængder tekst er nyttig, bør du kontakte os. Vi opmuntrer til anvendelse af offentligt ejede materialer til disse formål, og kan måske hjælpe.
- Bevar tilegnelse
  Det Google-"vandmærke" du ser på hver fil er en vigtig måde at fortælle mennesker om dette projekt og hjælpe dem med at finde yderligere materialer ved brug af Google Bogsøgning. Lad være med at fjerne det.
- Overhold reglerne
  Uanset hvad du bruger, skal du huske, at du er ansvarlig for at sikre, at det du gør er lovligt. Antag ikke, at bare fordi vi tror, at en bog er offentlig ejendom for brugere i USA, at værket også er offentlig ejendom for brugere i andre lande. Om en bog stadig er underlagt copyright varierer fra land til land, og vi kan ikke tilbyde vejledning i, om en bestemt anvendelse af en bog er tilladt. Antag ikke at en bogs tilstedeværelse i Google Bogsøgning betyder, at den kan bruges på enhver måde overalt i verden. Erstatningspligten for krænkelse af copyright kan være ganske alvorlig.

Om Google Bogsøgning

Det er Googles mission at organisere alverdens oplysninger for at gøre dem almindeligt tilgængelige og nyttige. Google Bogsøgning hjælper læsere med at opdage alverdens bøger, samtidig med at det hjælper forfattere og udgivere med at nå nye målgrupper. Du kan søge gennem hele teksten i denne bog på internettet på `http://books.google.com`

3 3433 06738752 6

NIX
~~B462~~

Christen Pram's

udvalgte

digteriske Arbeider

samlede og udgivne

af

Prof. A. L. Rahbek,

Etatsraad, R. af D.

KGL. LIBRARY
NEW-YORK

Supplementbind.

Kjöbenhavn.

Trykt hos og forlagt af Directeur J. Hostrup Schultz,
Kongel. og Universitets-Bogtrykker.

1829.

John Thral en Fortælling . . . . . 1.

Fridlef og Hjarne Skjald en Fortælling . . . . . 67.

Lystreisen eller Sminken en Fortælling . . . . . 123.

En Bog Papirs Historie, en Fortælling . . . . . 193.

Om Naade . . . . . 209.

Om den Kunst at leve . . . . . 305.

Udgiveren til Læseren . . . . . 361.

Christen Henriksen Pram,

en biographisk Omrids, skrevet ved hans Afreise

af

Dr. juris Jens Kragh Høst.*)

Christen Henriksen Pram er født den 4de September 1756 paa Lesia i Guldbrandsdalen paa Dovrefjeldets søndre Side. Hans Fader Henrik Frederik Pram, ogsaa Normand, men af dansk Æt, var den Tid Kapellan paa Lesia. Hans Moder var Olava Maria Stockfleth, af en gammel adelig Slægt.

*) Med Veemod erfarede svare Mange, der kiendte vor Pram, ei blot af Rygtet men og af [illegible], at hans Afreise til Vestindien nu var nær. [illegible] af hans [illegible] og inderligste Venner kunde da ikke, vilde ikke, undertrykke [illegible] af, at Hengivenhed og Erkiendtlighed burde, i festlig Forsamling, sige ham et Farvel til Tegn paa det Baand, som ved Aand og Hjerte [illegible] iblandt os. [illegible] Medborgere af begge [illegible] fulgte [illegible] Indbydelsen. [illegible] af vore ypperste Talere paatog sig at tolke, hvad Enhver følede. Ædle Digtere sang Afskedsquad. Alle [illegible] af vort Tab. [illegible] et Ord tilbage over den [illegible], som vi vilde bringe vor Hyldning. Jeg tog mit Hjertes Raad, da jeg bestemte mig til at [illegible] et [illegible] af Prams Levnet og Fortienester.

Mange og hedre Aar har jeg nu været glad ved Prams Venskab og Selskab. I de mørke, som i de lysere Dage, fandt jeg ham den samme. Med Begjerlighed greb jeg derfor den, [illegible], Kiærlighed, ogsaa at tolke et Ord til den Kiende, Beundrere, Venner, Hengivne vilde [illegible] vor [illegible] — snart tilbagekommende! — Pram. J. K. H.

Efterat Faderen allerede i nogen Tid havd opholdt sig i Danmark for der at søge Kald, fulgd 1764 Sønnen ned med sin Moder. Aaret derpa blev Henrik Pram af Kjøbenhavns Universit kaldet til Sognepræst i Slaglunde i Sjælland.

Da Faderen, en værdig, indsigtsfuld Rel gionslærer, stod i venskabelig Forbindelse med mang af Danmarks ypperligste Mænd, deriblandt Lü dorf og Kofod Anker, havde Sønnen d Lykke, allerede fra Barndommen af at være vel a tagen i disse Mænds Huse og Kredse, en Lykk han, saalænge de levede, stedse bevarede.

Sin første videnskabelige Undervisning nø vor Pram af Faderen selv, men 1769 fik han den ved Lovtalen over Christian den Tredie saave som Fortolkningen af Virgils Georgica hæderlige bekjendte Henrik Kampman, nu Præst i Farum en fortræffelig Lærer, som han imidlertid kun beholl eet Aar.

I 1772 blev Pram, efter at være examin ret i Frederiksborg latinske Skole, hvor han dog havde været Discipel, af dens daværende Rector d miteret til Kjøbenhavns Universitet, iblandt hvi Borgere han efter offentlig Examen, optoges. Ha hørte nu Forelæsninger hos Riisbrigh, Obelit o Kratzenstein, og blev, 1773, cum laude Candi datus philosophiæ.

Under den da nyelig fra Göttingen hjemkomn især som græsk Filolog agtede, Lorents Anker Veiledning studerede Pram i de næstfølgende Aa den græske Oldtids Klassikere. En Deel af sin Fl helligede han især Læsningen af de nyere Sprog bedste, fornemmelig de til den skjønne Literatur h

Skribenter. Han opmuntredes hertil ved den [illegible], som de blomstrende Ewald, og efter ham [illegible] Brun, Wessel, Storm og Flere [illegible] deres Digte havde vundet. Gudbrandsdalske Storm*), en Mand, som med de Talent for [illegible], havde fra tidlig Alder af været [illegible] jævnlige Omgang. Det Bekjendtskab [illegible], 1774, til at [illegible] Jacobi, [illegible] i hans [illegible] Studium [illegible].

I Aaret 1776 blev Pram hos Conferentsraad Generalauditeur Bornemann Huuslærer for Børn, og tilbragte som Medlem af dennes [illegible] Mands Familie, det Aar, hvor han selv [illegible] [illegible]. I 1779 dimitterede han [illegible] Conferentsraadens ældste Søn, [illegible] Bornemann, (nu Justitiarius i Høieste[illegible] [illegible] af Dannebrogen og Dannebrogsmand). Han havde vel midlertid med Flid lagt sig [illegible], under den uforglemmelige Ja[illegible] Edvard Colbjørnsen, hvis Undervisning han [illegible] besynderlig yndede; men nærmere end for The[illegible] hans Hengivenhed for Muserne.

Allerede i 1772 havde han betraadt Skribent[illegible]. Han udgav da en Oversættelse af La[illegible] [illegible] Ines af Castro. Som Dig[illegible] [illegible] han dog egentlig i det følgende [illegible]. Det Kongelige Selskab til de skjønne Videns[illegible] [illegible] Forfremmelse havde udsat en Priis for den

---

*) [illegible]

R. N.

bedſte Heroide. Tullin, Ewald, Bull, Abraham
ſon og nogle flere vare didtil kronede af hiint Sam
ſund; Pram blev det for Philipa til Erik., e
Digt, den ædle herlige Fyrſtinde værdigt. Tillig
med det indførtes i Selſkabets Skrifter, 7de Bin
af Pram en Samling af metriſke Overſættelser fr
græſke og latinſke Poeter. Disſe Arbeiders Sti
ning efter Overlæg med Selſkabets daværende Hø
dinger Carſtens, Lærdorf, Suhm, Jacob
deels gav, deels fornyede, ham Adgang til dis
Mænd. Iſærdeleshed ſtyldte han denne Leilighe
det Hæld at vorde kjendt og yndet af Carſtens
der ſaa gjerne bidrog til deres Fuldbannelſe, af hvo
han gjorde ſig Forhaabning.

Anbefalet af de nævnte Hædersmænd, ſaave
ſom af General- Land- Oeconomie- og Commer
Collegiets daværende Chef Grev Ernſt af Schi
melmann, blev Pram i Foraaret 1781 anſa
ſom Kongelig Fuldmægtig i bemeldte Collegium
Contor for udenlandſke og Conſulatſager.

Nu Embedsmand, dyrkede Pram ikke mi
dre Sangens Camener. Emilias Kilde, fo
Kjærlighed havde budet Schimmelmann indvie, bl
Gjenſtand for disſes tryllende Toner. Lad Kilde
udtørres, lad Marmoret henſmuldre — Emilia
Kilde af Pram vil forkynde, at de vare.

Men ubemidlet, med en Løn af kun 200 R
D. C., giftede han ſig. Han ægtede Mar
Magdalene, Datter af den ei ubekjendte Doct
Erickſen fra Bergen. En foreget Indtægt v
nødvendig. Pram ſkaffede ſig den, blandt ande
ved, efter Opfordring og Autoriſation, at udgi
en Handelstidende, ſom en Tidlang læſtes mege

og udbredte mange Kundskaber. I det første Par Aar havde han til Medudgivere Fr. Cramer, ogsaa Fuldmægtig i Commercecollegiet, og Secreteer Ehrhart, siden denne allene. Ved Slutningen af 1787 fratraadte Pram dette Arbeide. — Desforuden oversatte han nu for Skuepladsen, nu for Boghandlere.

Men imidlertid glemte han ikke, at nedlægge egne Offere paa den fædrelandske Digtekunstes Alter. Han havde en Broderlod i de ovenseiste Poesisamlinger for 1782–86, og prydede dem blandt andet med et nyt Brev fra Philippa til Erik, i en fra Prisdigtet forskjellig Caracteer, men ikke mindre lykkelige. I Aaret 1783 berigede han det norske Selskabs poetiske Samlinger med Klagen i Anledning af Herslevs Død, hvorved han vandt en Pris, og, som ved flere senere Stykker, ogsaa i denne Digteart gav ægte classisk Mønster.

I dobbelt Henseende udmærkede sig Aaret 1785 ved Stærkodder og Minerva. For hint berømte Digt vilde vel Forfatteren selv ikke paastaae Plads iblandt Epopeer. Imidlertid ikke alene modtoge Kjendere det formedelst den sindrige Opfindelse, den vel udtænkte Plan, de rigtig skildrede Caracterer, de mesterlige Malerier og Fortællinger, de snart rørende snart stærke Træk, de flydende og harmoniske Vers, med fortjent Bifald, men Lüxdorf erkjendte det og for værdigt at kaldes et virkeligt originalt dansk Epos, et ikke mindre sælsomt end glædeligt Syn. Ogsaa i fremmede Lande udbredte det Digterens Ære; saa grundede det i Sverriges Leopold Høiagtelsen for Prams mægtige Aand.

Kort efter, at Pram havde fremlagt Stærkodder for Almenheden, begyndte han, i Juli 1785,

i Forening med ſin Ven fra de tidligere Dage K. Rahbek Udgivelſen af Maanedsſkriftet Minerv hvilken han efter Rahbeks Fratrædelſe fortſatte ale fra Nytaar 1790 til Slutningen af 1793, da h ſik Rahbek til Eftermand ſom ene Udgiver. Ho overordentlig en Fortjeneſte Pram ved dette Hov indlagde ſig af Oplysningen og Literaturen hos vil lettelig ſkjønnes, naar man blot betænker, hvi Medarbeidere Maanedsſkriftet talte, og hvilke Gj ſtande det behandlede. "I Minerva, ſagde Ny rup 1801, have næſten alle bogſkrivende Men ſker havt Deel, ligefra ham af, hvis Plads er i Siden af Thronen, og indtil Bonden ved Plov og de have heri henlagt hver ſit Contingent til Me ſen af de Ideer, ſom i de ſidſte Aar har ſyſſel alle tænkende Hoveder i tvende Kongeriger. — M nerva, bliver Nyerup ved, har desuden været ſi en Depot, hvori Landets Embedsmænd fra Tid anden have nedlagt de Planer, hvorved de he grundet Statens Held og Hæder, hvad enten i gjaldt om at reformere Skolevæſenet og at opli Induſtrien eller at løſe de Baand, ſom hildede Bo dens, Preſſens og Skribentens Fjed." Men h blot ſom Udgiver af Minerva, ogſaa ſom ſelv Me arbeider deri, vandt Pram Adkomſt til Hæder Tak. Lunerige Fortællinger, ſtundom udvikle et betydningsfuld Thema, træffende Satirer o revſeværdige Daarſkaber, ſkjønne Poeſier, ſnart munter, ſkjæmtſom, ſnart af alvorlig veemodig A med Sagkundſkab udarbeidede Afhandlinger af p tiſk, kameraliſtiſk, oeconomiſk, ſtatiſtiſk Indho livelig Fremſtilling af Dagens Begivenheder

Dette var noget af det Mangfoldige, hvormed Pram af eget Forraad forhøiede Minervas Værd.

Imidlertid forøgedes Prams Embedsforretninger, da han i Aaret 1786 ikke alene blev Archivar for Oeconomie- og Commerce-Collegium og Søepaseexpeditør under Samme, men snart og Secreteer ved den da oprettede Direction for Postkassens Pensioner. Og vel gav denne Syssel ham, især i de første Aar, meget Arbeide med liden Løn, dog blev den ham kjær, da den satte ham i Stand til at virke Gavn. Han arbeidede i den umiddelbar under et Antal af Statens Ypperste: Liixdorf, Schimmelmann, Brandt, Scheel o. fl., paa hvis Velvillie og Tillid han nød idelige Beviser i de 23 Aar, han — dog kun i 18, som virkelig fungerende — bekiædte Posten.

Men uagtet de anførte baade literære Foretagender og Embedsforretninger fandt Pram Tid nok, at udvide sin Virksomhed til end flere Sider. I 1787 tilkjendtes ham af det Kongelige Landhusholdningsselskab dets tredie Guldmedaille for en Afhandling om en Husmoders Pligter.

Ikke længe derefter gjorde han — samme Aar, som han i Minerva leverede Operaen Olindo og Sophronia — med Lagertha, indført i Rahbeks dramaturgiske Samlinger, et Forsøg paa at realisere Idealet af det talende, syngende og dandsende Skuespils Forening til et Heelt. Og fandt man end Vanskelighederne ved Forslagets Indførelse paa Scenen uoverstigelige, paaskjønnede man dog det meget Smukke, hvorved Lagertha udmærkede sig. — Paa Skuepladsen derimod fremstilledes i det følgende Aar, 1790, tvende Prams Skuespil

af høiere Art: det ene var Damon og Pythias, det andet Frode og Fingal, Begge forfattede i de da end usædvanlige, rimfrie Jamber, Begge værdige Stærkodders Sanger. — Efter et større Publikums Smag vare dog de med fortjent Bifald Aar efter Aar opførte tre Lystspil: Negeren, Ægteskabsskolen og Brønden, men hvoraf intet da blev trykt, da Digteren vilde oppebie Erfaringen for at bringe dem nærmere Fuldkommenhed. Hans nyeste Skuespil derimod, Drømmeren, med Præg af ungdommelig Kraft, er vel, siden 1817, trykt, men end ikke opført. Ved ti originale Stykker har Pram hævdet sig Rang iblandt vore første Skuespildigtere.

Pram lod granskningsfulde Videnskabsskrifter afvexle med Fantasiens og Lunets Digterværker. Aar 1788 vare tre Præmier af Regjeringen blevne udsatte for Besvarelsen af Spørgsmaalet: Er det nyttigt eller skadeligt at indføre en Nationaldragt? Pram vandt vel for sit, siden ogsaa paa tydsk oversatte, Forsøg om Dragten især for Danmark og Norge, kun den anden Pris, men gav dog deri unægtelig den til Fædrelandets Tarv hensigtsmæssigste Undersøgelse af Gjenstanden, der foruden sin statistiske Vigtighed anbefalede sig ved sund Filosofi og skarpsindige Bemærkninger, ved Bekjendtskab med Livet, og Interesse i Foredraget.

Et nyt Prisæmne kaldte Pram til en ny Vædestrid. Normænds gamle Ønske om en Høiskole i deres eget Land fødte omsider en dobbelt Prisudsættelse af et Selskab i Christiania for de to bedste Afhandlinger over det Spørgsmaal: Hvorledes et Universitet i Norge til størst Nytte for Landet med

: til Tidernes Cultur og Videnskabernes Til-
kunde indrettes? Hvor kunde Normanden
udeblive fra Kampen? Prams blev den første
. Hans Forsøg om en Høiskoles An-
Norge, der udkom 1795, var, selv ef-
tes Dom, som havde en Mening ganske mod-
ns, Kronen for alle Skrifter om den Mate-
Om Norges Taknemmelighed imod dets stolte
— lad Efterverdenen tale! —
Men nu traf ham, hurtig efter hinanden,
: Stød. Kjøbenhavns store Brand fortæ-
or ham, foruden et anstændigt Bo og en ud-
Bogsamling, hans haandskrevne Samlinger
arbeidelser, deriblandt den foromtalte Lære-
r Husmødre. End dybere følede Manden
ennehuldt Hjerte det tredobbelte Tab, han i
: og det følgende Aar leed ved hans Venners
els, Carstens's, og Tyge Rothes Død.
Gavnrig Virksomhed er den Ædles Trøst i Li-
Gjenvordigheder. — Fem Gange havde Pram
: offentlig udsatte Præmier. Han havde i de
Kampe overvundet Mænd af sjeldne Evuer,
ngfoldige Fortjenester, Mænd, paa hvis ven-
ge Forhold til ham, han satte Pris: Hennings
gers. — Et Selskab udsatte en Præmie for
eldigste Udvikling af, hvad der kunde og burde
ges med Kjøbenhavns Vaisenhus-Stiftelse, ef-
nnes Bygninger vare afbrændte. Pram skrev,
raf ikke Prisdommernes Mening. Han udgav
rtid den indsendte Undersøgelse, som og til-
ig hædrende Opmærksomhed.
I sytten Aar havde Pram været i kongelig Tje-
da han, 1797, som Kommiteret, fik Sæde

i Oeconomie- og Commerce-Collegiet, hvis Archivariat han havde forestaaet. De tvende følgende Aars Somre sendtes han, første Gang i Selskab med Bjergmester, nu Professor ved det norske Universitet, Esmarch, sidste Gang med den daværende Assessor, nu afdøde, G. C. Rafn, til Bornholm for at skaffe Oplysning om Steenkullene sammesteds. Frugten af denne Sendelse var, at vel en ualmindelig god Art Brunkul nu paa bemeldte Øe hyppigere og bedre vindes og benyttes, og at derimod den hidtil saa kostbare Drøm om, at sande Steenkul der lade sig vinde kan, antages for omsider at være forsvunden.

Nogle faa Aar derefter foretog Pram sig, ligesaa ifølge Befaling, en Reise til Norge, hvormed Hovedøiemedet var at indhente lokal Underretning om Tangbrændingen og dens Følger for Fiskerierne og Landvæsenet paa de Kyster, hvor den fandt Sted, i Anledning af de haarde Besværinger, som ideelig vare indløbne derimod. For Resten skulde Pram tilvejebringe Oplysning om Maringsvæsenet hist oppe i alle dets Grene. Fra Junii 1804 af til Foraaret 1805 bereiste han den større Deel af Throndhjems og Aggershuus Stifter, indgav omstændelig Beretning, og fik Ordre at fortsætte sit Hverv. Fra Junii 1806 bereiste han de end flere Egne af Aggershuus Stift, og alle af Christiansands. Den Beretning, han nu havde at afslægge, medtog hele Aaret 1806. Siden hindrede den Krig, i hvilken og Fædrelandet indvikledes, Reisens videre Fortsættelse. — Prams til Collegiet indleverede Beretning udgjør ti Bind, med en Mængde statistisk-oeconomiske Tabeller, Planer

g Tegninger. Kongen befalede allernaadigst, at
en, naturligviis med hensigtsmæssige Udeladelser,
naar Tidsomstændighederne gjorde det passende,
kulde udgives i Trykken. Men Norge aftraadtes.

Imidlertid indtraf en Forandring i Prams
Embedsforhold. Han forlod 1809 Secretariatet
ed Directionen for Postkassens Pensioner. Dis-
es Beløb var, 1786, da han tiltraadte Embedet,
t 75,000 Rdlr.. Men Kassen var uden Behold-
ing, og dens Indtægt, Overskuddet af Postpenge-
es Beløb, strækkede ei til at udrede Udgifterne,
na Laan maatte gjøres hos den kongelige Kasse.
ed nøiagtig at vaage over Postindkomsternes fun-
ationsmæssige Anvendelse, ved at hjelpe Embeds-
mændene til selv, fra Enkekassen, at forsørge de-
es Efterlevende ved Pensioner for Børn eller for
Enker med uforsørgede Børn, indtil Børnene bleve
øxne eller forsørgede, vistnok tillige ved en foran-
ret Bestemmelse af Portoen, uden egentlig og al-
mindelig Forhøielse, ogsaa ved Tidsløbet, blev Di-
rectionen i Stand til, efterhaanden at foreslaae Kon-
en Pensioner af mere end dobbelt Beløb imod før,
t flere Pensionister og disses klækkeligere Forsørg-
ing, og endda at samle et Oplag af mere end 12
onder Guld, hvis Renter i paakommende Tilfælde
unde anvendes til Pensioner.

Pram havde i 1802 faaet Benævnelsen af
irkelig Justitsraad, 1810 optoges han iblandt
Dannebrogs Ridderne, 1811 blev han virkelig
Etatsraad. Endelig beskikkedes han 1812 til De-
nteret i Oeconomie- og Commerce-Collegium, hvor
an, et Par Aar derefter, overtog Forretningerne
om Decisor for Handelsfaget. Og naar i det her

omhandlede Tidsløb Manufacturvæsenet i mange af dets Grene, alle Hindringer uagtet, understøttet af hint Collegiums Medvirkning, gjorde Fremstride, det forhen ikke havde gjort; naar især det Maskinerie, som, opfundet og længe hemmeligholdt i England, bersvede Manufacturer uden det Mulige heden af at holde Stand med de dermed forsynede, her, deels endog tidligere end andensteds paa det faste Land, blev bragt til en erkjendt Grad af Fuldkommenhed; naar de dermed arbeidende Manufacturers Udbredelse til at hævde Fædrelandet, forsaavidt, Uafhængighed af Fremmede, kun behøvede de under Krigen indtrufne Konjuncturer for hurtig at stige frem; naar i Productionsfliden selv Horavlens Forædling erholdt en blomstrende Udvidelse, Farveplanternes Avl sparede Landet betydelige Summer, og Kornforbruget formindskedes ved forbedret Brændevinsbrænding; naar grundig Undervisning heri, i Horavl, Hampavl m. m. ved Collegiets Forsorg almindeligere udstrakt, viste Virkninger i alle Rigets Egne; naar endelig Handelen, forsaavidt det stod i Collegiets Magt, aldrig savnede hensigtsmæssig Indvirkning; vil sikkert Ingen nægte Pram virksom Deel i Bestræbelser, der ikke tabe deres Værd, fordi forandrede Tidsomstændigheder medføre en Standsning i Meget. — Pram var kun faa Aar Deputeret. Da i Begyndelsen af 1816 Oeconomie- og Commerce-Collegiet blev forenet med det vestindisk-guineiske Rente og General-Toldkammer, fik han sin Afsked.

Det synes nu, man kunde ventet, at Pram her, i Danmark, hvor han siden sit aattende Aar havde boet, skulde lykkelig ved Bevidstheden af

sjeldne Fortjenester, ved Beviser paa almindelig Yndest, delet sine øvrige Dage imellem Venskab og Museerne.

Den udvidede Embedsbane havde ingenlunde afbrudt Pieridernes Dyrkelse. Vel udgav Pram længe ikke særskilte Værker af betydeligt Omfang. Men foruden nogle enkelte æsthetiske Arbeider, berigede han Literaturen med mangt et kosteligt Stykke, indført i Ugeblade og Tidsskrifter. Saaledes, efter at han, 1795, af det borgerlige Understøttelsesselskab, var valgt til Medudgiver af dets Ugeblad Borgervennen, nedlagde han heri, de paafølgende otte Aar, og igjen fra 1818 af, interessante Bidrag, især af populær-filosofisk eller oekonomisk-statistisk Indhold. Med et andet Antal af saadanne udstyrede han de Skrifter, der fra 1797 af udgaves af det Scandinaviske Literatur-Selskab, hvilket han selv Aaret forhen, i Forening med Nyerup, Baggesen og Høst, havde stiftet. Ogsaa den Danske Minerva prydedes med Arbeider fra hans Haand. Nogle af hans i Norge gjorte Reisebemærkninger meddeeltes i Handelstidenden for 1811 o. A. Ofte, i forskjellige Samfund, opfordret til at fremstaae som Ordfører ved høitidelige Anledninger, holdt han endeel Taler, som Tid efter anden offentliggjordes i literære Samlinger. Og endnu har han liggende til Pressen færdig en Kjæde af Undersøgelser over Emner, der ere Statsborgeren vigtig. — Adspredte Digte af ham findes, foruden i de allerede nævnte Arkiver, fremdeles i Almindeligt dansk Bibliothek, de schultzske Poesisamlinger, de 1785 med Noder udgivne Selskabssange, Charis, Tilskueren, Iris, og flere Steder.

Efter at have i henimod 40 Aar under
og glædet den danske Almeenhed med saa mange
mangfoldige Aandsværker, hvoraf nogle ogsaa
plantedes paa tydsk Grund, og modtoges med
fald der, bebudede Pram endelig i 1817 en
gave af sine samtlige Skrifter. Men Tiden var
den for et saadant Foretagende gunstige. Pr
maatte udsætte dets Fuldførelse. —

Pram blev 1793 kaaret til Medlem af
physiokratiske Selskab i Lund, 1799 af det no
Videnskabers Selskab i Trondhjem, 1812 af
italienske Akademie i Pisa. I 1803 valgtes
til Præsident i Landhusholdningsselskabet, for
ennet til 1806, stedse siden gjenvalgt til Medle
en af dets Commissioner. Ogsaa i det Scandi
viske Literaturselskab præsiderede han som Form
fra 1811 af, ifølge hvert Aar fornyet Valg,
til han 1818 frabad sig dette.

Med sin aabne Færd, sit varme Hjerte,
hjelpsomme Deeltagelse, sin Humanitet, vandt Pr
mange oprigtige Venner. Han spredede Liv
Fryd over deres Kredse.

Men hans Embedsindkomster havde en Tidl
for en stor Deel bestaaet i lovbestemte Sport
hvilke siden formedelst Omstændighederne opho
Flere Uheld stødte efterhaanden til. Fremfor
forøgedes Byrderne ved hans Hustrues mange
rige Sygdom, som endtes ved hendes Død den
September 1819. Prams Kaar havde nødt h
til at ansøge om et Embede, ved hvis Indkom
han, med ihvormange Offere, kunde forbedre sin
konomiske Tilstand. Uden at have egne, havde
antagne Børn at forsørge.

Efter Ansøgningen blev Pram, i Oktober 1819, naadigst udnævnt til Toldforvalter paa St. omas. Did har han bestemt at afreise med Ski Cecilia Dorothea, ført af Kapitain Dannebrogs- nd Jens Møller. — Den Gud, i hvis Hænder hav er en Draabe, Han bringe ham uskadt til fjerne Kyst! Han bringe ham karsk tilbage til e til os!

Tale

iden af Provst Gutfeld ved nysnævnte Høitid

den 10de April 1820.

---

x det end saa, at ingen Dag, ingen Time i Li- t er betydningsløs for det tænkende Menneske; at jeer, som svinder bort, efterlader Spor, ved lke Hjertet kan dvæle; Mindelser der ere, om t stedse behagelige, dog lærerige, frugtbare, vel- rende: der gives dog enkelte Dage, som tale os med stærkere Vælde, hilse os med større Høi- lighed; der gives enkelte Timer, som vække lelser der længe syntes at være os fremmede ubekjendte, eller at slumre dvalefængslede i Barm. Blandt disse Dage tæller jeg Foie dem, der samle os til Afsked med e Venner; blandt disse Timer dem, da vi de Kjære vort rørte Farvel! Det er en saadan g, der nu hidkaldte os, det er en saadan Time, hilsede os nys med sit høitidsfulde Slag. Vi en Mand, der, som Videnskabsdyrker, som det

Gudes, Skjønnes ædle Toll, længe var vor Hader; der, som Menneske og Ven, ved sin Godmodighed, sin Velvillie, sit sjældne muntre, ungdommelige Lune, udbredte Glæde i den Kreds, hvor han vandrede; vi see denne Mand nu staae i Begreb med at forlade os. Nye Embedspligter kalde ham, og han følger deres Røst. Snart vil hans Øie søge veemodigt efter Danmarks svundne Kyster. Snart vil et umaaleligt Rum stille ham fra det Samfund, der elskte ham, og som var hans Hjerte saa kjær. Snart ville Oceanets rullende Bølger — gid stedse følelige og blide! — føre ham over til en fjernere Himmelegn.

Der er altsaa en Afskeds-Fest, der i Dag forsamlede os. Og at være Ordfører ved denne Fest, at skildre de Følelser og Ønsker, der fremkaldes hos os alle — Dette var det hædrende Ærinde, som blev mig overdraget, og hvilket jeg ikke troede at burde vægre mig ved at udføre, skjønde jeg vel følede, man havde mere taget Hensyn paa min Villie end min Evne.

Modtager da, værdige Forsamling! Du, min Pram! og I, hans ædle Velyndere og Venner! modtager med Godhed og Overbærelse den Skjærv, der nedlægges for Eder; saaledes som et oprigtigt Hjerte, men en indskrænket Tid og en svag Haand mægtede at række den, og undrer Eder ikke, om den maaskee skundom skulde bære et Præg, der egentlig hører hjemme i Helligdommen; o, det er mandig Alvorsfærd, der sommer Mænd og Brødre ved Afskeden; og hvor de samles til saadan Færd, der er Stedet helligt, der staaer Menneskets huldе Veninde Religionen, og lyser med sin moderlige

and, med sin livsalige Læbe, Fred over dem, der
e tilbage! Tillader mig da, at indbyde Eder
at dvæle nogle Øieblikke ved Betragtningen af
Venners Farvel ved deres Skilsmisse!
rvel! et kort Ord, og dog saa rigt paa Ind-
ld og Betydning! det er, som havde Hjertet selv
ivilligt opfundet dette Ord, for at sammen-
nge sine Følelser og Ønsker, som udtrykte det
a eengang, hvad Øiet tolker under stille Taarer,
ad der hæver den bankende Barm, men hvad Læ-
i forgjæves søger at skildre.

Ja, Farvel! er den Lyd, som det umyn-
e Barn grædende fremstammer ved Faderens
ortreise; Farvel! ere de Ord, under hvilke bro-
rlig Samvandrende moisomt rive sig løs fra hver-
dres Favn; Farvel! er den Røst, hvormed den
omme Elskende signer sit Hjertes Udkaarne i Do-
r. — Ja, i Sandhed! hvor den ikke er et blot
undsvæir, denne hellige Lyd, der, som de høie
vne: Venskab og Kjærlighed, ofte nævnes for
tages forfængelig; hvor den ikke blot er Læbens
n Hjertets Udtryk; o der er det blide, ædle,
itidsfulde Følelser, som ledsage den. Og! blandt
se Følelser indtager uden Tvivl Veemod det
ste, det øverste Sted.

Eller skulde vi vel med Kulde, med Ligegyl-
hed kunne see den Mand forlade os, der var
dyrebar og kjær; hvis hulde Omgang skjænkte os
i mangen skjøn, frydelig Time? Skulde vi uden
rores i vort Indre kunne see den Mand vandre
i os, hvis Aand og Hjerte vi agte lige høit:
is Læbe eller Pen vi skylde saa mangen ædel Ny-
se, saa mangen reen og værdig Glæde? —

Nei! "den stille Veemodstaare — siger Kant — vanzirer ikke Mandens Øie, naar den fremka ved et Optrin, der i Sandhed er den værd." mönne ikke Venners Skilsmisse fortjene at ka sligt et Optrin! Jo, Veemod! underfulde Føle Du, som med selsom uforklarlig Vælde fore hvad der synes saa stridigt: det bittre med det sø det smertelige med det behagelige; Du, hvis A os ikke ønskede at ombytte med Munterhedens gl Smiler; hvis Smerte selv vorder os til salig Lyst. Ja, det er Dig, der udsøger, der helliger Venn Afskeed; Det er Dig, der trykker dit ædle Præg paa deres rørte Farvel.

Jeg hævner Veemod, v. J., men ikke hu jeg forstaae under dette Navn hin feige Klynken, usle Modløshed, hine usldige, barnagtige Kla der saa lidet sømme Mænd, og kun vanhellige Optrin, de skulde hædre og forædle. Nei! med qvindagtig Blødhed; med uværdig fornedre Jammeren, der hverken afvender eller forandre; h der eengang maa og bør skee! Den sande, den Veemod er mandig og opløftende, er stærk mi sin Sorg; thi en huld, livsalig Genius svæver s ende ved dens Side. Ja, det er Livets gode gel, der ved sin skjærmende Haand leder os saa lig fra Vuggen til Graven, tørrer Taaren af grædende Øie, og maler nye Glæder, nye blide Dage for vort nedslagne Sind; det er Haab denne Veemods høiere Beslægtede, til hvis B den hælder trøstigen sit Hoved. O, den Tanke, vore Venner ville lide vel, hvor de end stædes; de med Godhed ville vedblive at mindes os, for vedblive at bevare deres Navn i kjærlig Erindri

Nei! "den stille Veemodstaare — siger K
vanzirer ikke Mandens Øie, naar den fr
ved et Optrin, der i Sandhed er den vær
mønne ikke Venners Skilsmisse fortjene e
sligt et Optrin! Jo, Veemod! underfulde
Du, som med selsom uforklarlig Vælde
hvad der synes saa stridigt: det bittre med
det smertelige med det behagelige; Du, hv
os ikke omskiftede at ombytte med Munterhed
Smerte, hvis Smerte selv vorder os til salig
Ja, det er Dig, der vidsager, der helliger
Afskeed; Det er Dig, der trykker dit
Præg paa deres rørte Farvel.

Jeg nævnte Veemod, v. F., men ik
jeg forstaae under dette Navn hin feige Kly
usle Modløshed, hine usldige, barnagtige
der saa lidet sømme Mand, og kun vanhe
Optrin, de skulde hædre og forædle. Ik
med qvindagtig Bladhed; med uværdig for
Jammeren, der hverken afvender eller forandr
det engang maa og vor skee! Den sande
Veemod er mandig og opløftende, er stær
sin Sorg; thi en huld, livsalig Genius stod
skende ved dens Side. Ja, det er Livets
gel, der ved sin skjærmende Haand leder os
lig fra Vuggen til Graven, tørrer Taarer
grædende Øie, og maler nye Glæder, nye
Dage for vort nedslagne Sind; det er
denne Veemods høiere Beslægtede, til hvi
den hælder trøstigen sit Hoved. O, den T
vore Venner ville lide vel, hvor de end sla
de med Godhed ville vedblive at mindes os
vedblive at bevare deres Navn i kjerlig Er

vi, [illegible] Navnerække med Beskemt, dog ell
uden nær i Aanden, naar med fælleds inderlige
[illegible], med fælleds ømme Følelser, med fælleds
[illegible] Venskab og Hengivenhed; at vi ikke ere be
[illegible] at [illegible] til atter at see, at hilse Elskte i vor
[illegible], og at Gjensamlingens glade, festlige Dag
[illegible] vil erstatte den lange Fraværelse; Ja, det er
[illegible] Tanke, denne skjønne, opløftende Tanke, der
[illegible] og Styrket af din [illegible] Genius gjør Ven
[illegible] selv til en kjær, en [illegible] Helligdsstund.

En saadan Stund er det, kjære, ædle
[illegible]! der nu samler os omkring Dig, det er en
[illegible] Stund, der nu indbyder os til gjensidig
[illegible] med en Ven, vi agte og elske. At vore Tan
[illegible] følge med Dig, paa Din nye lange Vandring,
vort Hjerte ikke glemmer, ikke kan glemme Dig;
[illegible] vil Du, endog uden Forsikring, selv Dig
[illegible] overtyde. Og hvorledes skulde Du vel
[illegible] kunne glemmes af Medborgere, Du søgte
[illegible] at gavne og glæde? Hvorledes skulde
[illegible] kunne glemmes der, hvor saa mange Enker,
[illegible] Kaar Du bidrog til at lette; saa mange
[illegible], der, ved Din kraftige Medvirkning, [illegible]
[illegible] og Sønner til at vandre roligere mod den [illegible]
[illegible], ledsage Din Bortgang med stille Velsig
[illegible], med rørte Bønner til Gud? Hvorledes skulde
[illegible] kunne glemmes der, hvor saa mange Venner,
[illegible] Din Velvillie, Din Fortrolighed, Dit [illegible]
, selskabelige Lune blevne oplivede og glædede, ville
[illegible], med Taknemmelighed og stille Længsel, nævne
[illegible] Navn? Ja hvorledes skulde Du kunne glem
[illegible], hvor Danmark selv ihukommer Dig! —
[illegible]! Som Parnassets alderstegne Høvding, som

Stærkodders Digter, ſom Minervas Udgiver, det Godes, det Sandes og Skjønnes yndigen verſende Sanger, vil Du, hvor vidunderlig Tonen i den ſkjønne Literatur maatte forandre dog læſes, mindes, takkes, ſaalænge Dannerſpr lever, og dets gode Aand, Forſtandens og Sma og Skjønhedens Aand, er endnu ikke veget fra

Men er det ſaaledes en kjær, en oploft Tanke for Dig, ſom for os, at Du ingen kan eller vil glemmes, da er det ikke mi qvægende og frydeligt for vort Hjerte, hvad Ha ſaa venlig lover os, at vi heller ikke glemme Dig, at de nye Gjenſtande, der hisſet ville, give Dig, ikke mægte at udſlette eller fortræ Mindet af de kjære gamle; at det ofte vil vær behagelig Sysſel for din Aand, at lade den Kr hvori du ſaalænge vandrede, fremgaae i Erin gens milde Trylleſpeil, for, med Venne-Ømhe velſigne den.

Og ſaaledes tage vi da Afſked med Dig, gode Pram! ſom Mænd og ſom Venner. Sa des overgive vi Dig nu i Hans Varetægt, der ſyttende vil ledſage Dig paa den Bane, hvor ikke længere vort Øie og vor Haand, hvor kun Ønſker, vore Længſler kan følge Dig. — Fa er altſaa kun det Ord, jeg endnu tilraaber D alle her Forſamledes Navn! Venſkabets og A ſens, Veemodens og Haabets rørte, inderlige Fa

Prams Svar.

Ædle Fædrelandets Mænd.

Det Overmaal af Hæder, som her bliver mig til Deel: — saaledes til Afsked at hilses af et saadant Antal af saadanne Mænd, som de, af hvilke jeg her seer mig omringet — saa mange af Fædrelandets i saa mange Henseender Ypperlige og Ypperste, — ved en saadan Ordfører; — hvor uværdig til ringeste Deel af — jeg siger ikke denne Hæder, men af den Velvillie og Bevaagenhed, som dog i Sandhed var det skjønne Maal for mit Livs Stræben — hvor uværdig var jeg ei til denne dyrebare Velvillie, dersom det, der nu vederfares mig, ei overvældede mig med Følelser, af det Nærværende: vemodsfuld taknemmelig Følelse ved den Vrimmel af Erindringer af hensvundne Dage — af al den Godhed, Bevaagenhed, Veiledning, Overbærelse, det Venskab, disse samme Ædle, som nu omgive mig, og de flere disses Jevninger — deels alt længesiden henfarne — i saa mange Livets Omvexlinger — stedse viiste mig, og derved blidgjorde mig Livsbanen — og nu Følelsen af, at jeg snart skal forlade disse, forlade Alt, hvad hidindtil gjorde mig Banen — trods alle nu i Sandhed ei øinelige Besvær — saa skjøn — dens Ende saa overvættes skjøn?

Hvorledes skulde jeg torde troe mig Maalet for saadan Hæder? — Venskab, overbærende Humanitet, kan have betragtet mit Livs Stræben, af Velvillie for min Hensigt, med en denne Stræbens

store Svaghed, mine mange Ufuldkommenheder ti
slørende Skaansel — — Men nei; ikkun æd
Begjærlighed efter at afgive Bevis paa, hvor gjern
og med hvor megen Overbærenhed Fædrelandet —
ved dets Ypperste — griber Leiligheden til rundel
gen og ædelmodigen at hædre hver den, som —
svarer end Evnen for lidet til god Hensigt — me
Vedholdenhed, om end kun svageligen stræber
fortjene dets Gunst — ikkun denne kan det vær
som saaledes lønner min redelige, men — o dyb
føler jeg det — svage Stræben efter at vorde væ
dig saa skjønt et Maal.

I denne Overbevisning modtager jeg, æd
Fædrelandets Mænd! den Hylding, som jeg ku
saaledes tør tilegne mig; modtager den med y
mygst Følelse af dybeste Taknemmelighed; —
Taknemmelighed for alt det meget og store God
jeg nu i tre Snese Aar nød i det Fædreland, Forsy
net byder mig — nu at forlade; — Taknemmelig
hed til det ædle Folk, som med Godhed stedse
modtog, ogsaa nu saa overvættes belønner hve
min velmeente Stræben; Taknemmelighed til de
ædle, ædle Landsfader, som jeg tjente tro
men, som og saa landsfaderligen huld og blid saa
og lønnede min Stræben, ogsaa dermed, at ha
naadig bønhørde mit eget gjentagne, alvor
ligste Ønske, hvilket Forsynet nødte mig ti
ved at tilstede mig at gjøre det Skridt, jeg nu sk
tiltræde, og med landsfaderlig Rundhed at lette mi
Besværligheden ved nu at maatte gjøre det.

Ved beste mig mulige Anvendelse til Konge
og Fædrelandets Nytte af de sandsynligen kun fa
Dage, Forsynet end vil forunde mig, og af d

ſoge Reſt af aldrig ſtore Evner, det betroede mig, ſkal jeg — hvor det end kalder mig — ærligen ſtræbe at ytre ſaadan min Taknemmelighed, og beviſe, at den ſtedſe var, ſtedſe ſkal vorde, mit Hjertes Alvor.

Til Pram.

Ved Afſkedsfeſten den 10de April.

Vi ſjunge til Afſkeed en lyſtelig Qvad,
I den ſig ei Veemod ſkal blande.
Snart atter til Abſalons ældgamle Stad
Hr. Chriſten ſin Snække laer ſtande.
En Olding i Alder, en Yngling i Blod,
Ei Havet forfærder hans driftige Mod.

Han henter hos Rosmer det gyldne Skrin,
Saa venter han atter tilbage,
Thi tømmer et Bæger med liſtige Viin
Til Valfart for Sangerens Drage!
Skibladner ham føre paa herlige Sø
Fra Indiens Mer, og til Daniens Ø.

Hvad har han at frygte, ſom vandt ved ſin Sang
De Guder, og alle Gudinder?
Ham Bragi vil glæde ved Egeharpens Klang,
Imedens han Guldkrinet finder.
Om Snækken de Havmøer boldte ſig trindt,
Rosmer, du i Ridding, ſkal ſpringe i Flint.

Saa reis da, vor ærlige kraftige Skjald,
Mens Haabet bevinger vor Smerte.
Vend atter tilbage til Herthalunds Hald,
Du Ven! med det ædelste Hjerte.
Med Tegelov krandser den kjærlige Flok,
Værdige Digter! din følverne Lok.

A. Oehlenschläg

Farvel til Pram.

Saa lyder Skjæbnens Tordenrøst,
Ven! og du den maa følge,
Den kalder dig til fjerne Kyst,
Skilt ved atlantisk Bølge.
Fra Danmarks mindrige Bred
Du tage fire Krandse med,
Dmt du erindre dig derved,
Dig vore Hjerter følge.

Af Samfundsgladens Roser bandt
Chariter dig den ene;
Saafremt det ellers ei er sandt,
Hvad mange hjertes mene:
At de den Krands dig værdig fandt,
Anakreon de fordum bandt;
Nok! at Chariters Haand den bandt,
Enstemmig alle mene.

Af egen Laurus alle Ni,
Den anden Krands har bundet,

XXV

Og Qvist paa Qvist enhver veed
    Ret som paaløbs har vundet;
End vises de, hvo vel deraf
Den største Deel sin Yndling gav,
O Held den Skjald, hvem Muser ni
    Slig Laurbærkrands har bundet.

I tvende Krands sig Norges Gran
    Blandt Danmarks Egeløv fletter,
Og stolt et dobbelt Fædreland
    Paa ædle Søn den sætter,
Ret, Sandhed, Borgerværd staae høi,
Stadfæste jublende din Roes,
Held Borgeren, hvem Fædreland
    Slig Hæderskrone fletter.

Af blysomt Eviggrønt, o Ven!
    Den fierde Venskab binder;
Og alt imens det binder den,
    Dets hede Taare rinder.
O Bram! den vi du ei forsmaae,
Thi Venskabstaare er derpaa,
Hvergang du hist fremtager den,
    Du ligefrisk den finder.

Saa lyd, vor Ven! lyd Skjæbnens Røst,
    Thi over vilden Bølge
Til anden Verdens fjerne Kyst
    Dig vore Hjerter følge.
Hvergang i fjerne Fremtidshjem
Du tager hine Krandse frem,

Du vennehuld erindre dem,
Hvis Hjerter troe dig følge.
T. L. Rahbek.

Sang i samme Anledning.

Samlede her
I trofast Vennekjæde,
Blidt hos Enhver
End dvæler Festens Glæde.
Efter den høie Jubelklang,
Festligen her monne lyde,
Lader en stille Afskedsklang
Dybt fra hvert Hjerte udbryde!

Hil dig', o Skjald!
Som denne Kreds forskjønned'!
Musernes Kald
Du troe og virksom lønned'.
Thi Dig og vorded Laurens Krands,
Herlig Fuldendelses Smykke,
Skjøn den i Sølverhaarets Glands
Vidner om Sangerens Lykke.

Tænksom og mild
Du huld vort Øie møder;
Ungdommens Ild
I Skjaldens Blik end gløder.
Smykker dig Laurbærkrandsen grøn,
Dog dig en Kjønnere pryder:

XXVII

Borgerens Egekrands saa skjøn,
Viet de helligste Dyder!

Din Harpes Klang
Skal fierne Sekler fryde,
Tidt skal din Sang
Fra danske Læber lyde!
Men for dit Hjerte Venskab end
Ømmeste Minde Dig hæver,
Hvor Dig end Skjebnen fører hen,
Tro for hvert Hjerte Du svæver!

Fjern fra det Land
Der er Din Barndoms Minde;
Fjern fra den Strand,
Der saae Din Manddom svinde,
Mindes Du svundne Venskabs Lyst,
Mindes hvert Hjerte, Du fatter!
Haabet da smile Dig den Trøst:
Eengang vi gjensamles atter!

Afskedssang.

Saa skal vi nu Farvel for Alvor sige
Til ham, vi tit og helst Velkommen bød
Imellem os! jeg troer det ei saalige,
Endnu ei Afskedstimen for os lød.

Og agter den endog at staae i Morgen,
Hvo veed, om Verden til i Morgen staaer;
Og staaer end Verden, hvo er os da Borgen
At den og vi ei andre Luner faaer?

See, Lunets Magt foruden og forinden
Med os og Verden driver lystigt Spil;
Du seile vil; men det beroer paa Vinden,
Og Sind, som Vind, kan dreies, naar det vil.

Men skulde Vinden ogsaa Sindet føie,
Og blæse dig i Aften fra vor Bord,
Maaskee du alt i Morgen i din Køie
Betænker dig, og styrer flux mod Nord.

Dog skulde Vestens Guld og grønne Skove
Endog dig lænke hist en liden Stund,
Tilbage snart dog over salten Vove
Dig kalder Hjertets Røst til Danalund.

Naar da du sidder her, som nu i Aften,
En Gubbeskjald med syrigt Ungdomsbryst,
Med dobbelt Maal vi tømme Druesaften,
Og raabe dig Hurrah med dobbelt Lyst.

og af Etatsraad Prams Testamente,

(hans litterariske Arbeider angaaende.)

1816.

---

kan vel uden Indbildskhed mene, at den Mod-
se, mine literariske Frembringelser engang nøde,
Dom, der fældedes over dem af indenlandske og
nede Konstdommere, de Vidnesbyrd, Mænd,
Luxdorff, tydeligen ei for Samtiden, men for
ale til sin Efterverden — som Suhm, o. s.,
de, kan give mig Haab om, at en Samling
hvad jeg skrev, renset, rettet, med Udeladelse af
som maaskee kun var passende for Tiden, da
kreves, endnu, uagtet jeg tydeligen nok erfarer,
nger at være i Moden, dog vil erkjændes for
aledes værd at bevares, som hørende til den dansk-
e Litteratur, endnu stedse er ei ganske uskikket
aten prodesse eller delectare.

Jeg tilstaaer med Sorg, at jeg selv saare vel
ter, hvor høiligen næsten Alt, hvad jeg forfat-
, trænger til den fuldendende Efterarbeidning,
en det blev mig umuligt at give næsten noget
e af mine Arbeider, da de hartad uden Undta-
bleve til i adspredte Fritimer mellem Forretnin-
som himmelvidt forskjellige fra hine literariske
ider fordrede min hele Tid. Det var stedse, er
n, mit Forsæt, om jeg kan, paa denne for-
e Efterarbeidning at anvende mit Livs sidste
e. Derpaa kan jeg, skjøndt nu, som det synes,
dt Otium, dog endnu i et halvt, maaskee i et
Aar ikke begynde, og i disse Dage fylder jeg
tredsindstyvende Aar.

Under Categorien Efterladenskab, i den Be-
kelse, Ordet her faaer, er det egentligen, eller
dsageligen mine Skrifters mercantile Værd her
ner i Betragtning. At det ikke var det Slags
d, der svævede mig for Øie, som det, jeg især
de at give dem, da de bleve til, er, hvad der be-

tvilgte mig, Hollændske, end skunde ere, ell
efter blive ansette, som det og mere, end noge
den gunstig Dom, giver mig Fortrøstning om
de ei ere saa ganske uden sandt Værd.

Men Samlingen af, hvad jeg skrev, f
hvraf endnu saa saare lidt udgjør fra Bind, t
hobe blive en heel Række Bind, trykkes de ei
skebet, neppe mindre end omtrent 500 trykte

Bliver jeg ei selv istand til at udgive
mange Ark — det er omtrent tyve hele Bi
eller saavidt jeg det ei bliver, om jeg og fa
gyndt derpaa — saa er min Bøn til dig, m
derligen kjære, og høist hædrede forretyveaarig
dig min ædle Broder, Knud Lyne Rahbek,
venskabeligen og broderligen paatager dig, om
ved kraftigere vinkende Sysel deri hindres, a
skabe Udgivelsen — selv, eller om du dertil tr
behøve Hjelp, ved hvem du selv dertil vælg
Skulde du deri være hindret; saa gjælder
mingen Dem, min hoit agtværdige, herlige
Ven, Professor Engelstoft. — —

Det jeg beder Eder om, eller forstaaer
udgive mine Skrifter, er, at gjennemlæse de
end de leveres til den endelige Trykning, og
tende Eder efter Mulighed ind i mit Sind, be
dem som Eders egne; eller som I vilde, en
fuld og smagfuld Ven, til hvilken I havde
hvad jeg betroer Eder, skulde behandle Eders
der. Jeg vilde, naar I saaledes havde gj
gaaet dem, udslettet, tilføiet, oplyst, at I vi
læse sidste Correctur, eller det, Bogtrykkerne
Revideark! —

De Skrifter, paa hvilke jeg bygger Forv
gen — er:

I. Stævnodden. Jeg erkjænder, hvor
den Modtagelse, dette mit alt for skjødesløst
stede Arbeid har fundet, gjør mig det til Pli
omhyggelig Efterarbeidning at gjøre det fin
saalidet, mig muligt, uværdigt. Jeg havde h

[illegible] begyndt, og blev meget forandret, og [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Jeg [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ikke, [illegible] [illegible] jeg [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] jeg [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] jeg [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], og at [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], i en [illegible]. Jeg [illegible], at [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], og [illegible] [illegible].

[illegible] [illegible] dramatiske [illegible].

1) [illegible] [illegible] en [illegible], og [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] mine [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] jeg [illegible] i [illegible] [illegible] [illegible] i [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] i [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], at [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], og [illegible] at [illegible] sig [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

2) [illegible] og [illegible]. Jeg [illegible], at [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] jeg [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] at [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] at [illegible] [illegible], [illegible] at [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] at [illegible] *)

[illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible]

3) Frode og Fingal. Det er min Rahbek, Anviisning, Veiledning og Hjelp, jeg har at takke, at jeg tør anse dette mit Arbeide for saaledes fuldendt, at jeg, efter dets mange Aars Henliggen, vil at gjennemlæse det med critisk Øie, omtrent som et fremmed, finder endnu næsten intet, som jeg befinder, at burde være anderledes — Des ømmere og alvorligere anbefales samme min Ven og Broder, strængeligen og uden Skaansel at bortrydde, hvad desuagtet endnu maatte være, og vist nok er, der holder det fra den Ære, at erindres, eller nævnes blandt danske dramatiske Digte. — Uagtet saaledes dette, som Damon og Pythias, blev paa den pudseerlige Maade anmeldt i den lærde Tidende, skjønt uden al Dom, dog saa, at Recensenten nokson viser, at han gjerne vilde bibringe om begge, og deres Forfatter, et saa ufordeelagtigt Begreb, som han uden fjendtlige Udbrud kunde, og skjøndt disse Digte aldrig, det jeg veed, ellers ere offentligen omtalte, uden af Neseggabs Forfatter med en Flause, er det dog nok de, der finde det sælsomt, at disse to Arbeider ere nok de eneste af alle mine, for hvilke jeg ikke skulde fortjene Andet, end skaanende om ei haanende Taushed.

4) Lagertha. Uagtet Fortalen eller Bilagene vil komme til at udgjøre en heel Deel mere end Hovedtingen, saa troer jeg dog, at ei alene den Udarbeidning, som du, Broder Rahbek*), gav hæderlig Plads i dine dramaturgiske Samlinger, men den Smule Afhandling, hvormed jeg ledsagede den, samt din udførligere fortræffelige Udarbeidning over denne Idee ansees at høre Altsammen hid, men ogsaa Gaileottis eller min anden Udarbeidning af Ænnet, den blot med Sange blandede pantomimiske Forestil-

*) Man glemme her, og flere Stæder, ikke, at det var min fyrretyveaarige trofaste Ven, der talte om den, han fratidlige Aar af havde skjænket sit varme Hjertes særdeles Forkjærlighed.

K. R.

[illegible]

[illegible]

[illegible]

Maade, saa forholdt sig, saa bad jeg indstæ
dets Tilintetgjørelse. Men overbeviist om
dog umuligen kan være i Stykket, hvad je
lunde deri har lagt, vilde jeg dog nødvig
tetgjort et Arbeid, som jeg, og vel flere n
ansee for et af de bedst lykkede af mine
Men strængt Eftersyn anbefaler jeg dets
og yderste Strænghed, uden Naade, for,
mod min Hensigt, om og kun ved Mistydni
ved en muligen dog af Forfatteren foranledi
let opstaaende Mistydning, kunde gjøre e
ning, den tilsigtede modsat.*)

7) Brønden. Maaskee kun en uskade
tydelighed, da Hovedsagen af den Lykke, dette
har gjort paa Skuepladsen, er saa særdeles
Udførelse af Hovedrollen at tilskrive. Imid
Fortjeneften af at have forvandlet en af Las
interessanteste Romaner til et interessant S
maaskee ei endda saa ganske ingen. At ogs
Skuespil, indet det trykkes, behøver alvorligt
tersyn, er, hvad jeg haaber, ogsaa Udgiver
som vil betænke.

Ved Opførelsen af disse Stykker — de
flee kun af Vgtskabsskolen — har man fu
burde gjøre Strægstykker, eller udelade, hvad
frygtede, skulde findes for langt.**) Jeg tilst

*) Ligesom Undertegnede maa for sig nedlægge Kre
være undtaget i det, der ovenfor siges om e
Taushed ved Damon og Pythias, og Frode o
hvilke han saavel i sine dramatiske Anmeldelser
sin danske Exempelsamling med fortient Bersmi
omtalt, saaledes maa han og erindre, at ha
anmelde Vgtskabsskolen, i sin Nyhed, udtryk
talte den særdeles Delicatesse, det vanskelig
var behandlet med, og hvor heldigen Sæde
vare ærede.

K. R.

**) Den ædle Hedengangne har glemt, at den offentlig
me i og udenfor Huset er kommet i Hænderne
om hvilk Hamlet ved en lignende Anledning sig

[illegible]

[illegible]

ſkee ikke tale tydſk, i det mindſte ei det, han
og at denne Rolle fra Forfatterens Side mc
aldeles den vis comica, ſom den ei burde ſaa
les mangle, ſkjøndt den ei bør for Stykkets
Effect drives for vidt. Imidlertid troer jeg,
ket, om endog kun, ſom det er, ei bør henkaſtes,
og, at det givet paa Skuepladſen, kun nogenleb
neppe kan forfeile at give en ei foragtelig Moe

9) Serenaden. Virkeligen er dette en
Bagatelle, men en Bagatelle, der har veb n
Foreſtillinger ſtedſe for fuldt Huus moret mege
Hvorfor er det ſaa ganſke henlagt? — Muſikky
eller ſaadanne, ſom derfor vilde gjælde, ville ik
kjænde Vedels Muſik for, hvad de ville tilſtaai
være, ſom ſig bør; uagtet, derſom man havde
den før under Gretrys, ſiden under Schulzes,
maaſkee under Weyſes Navn, vilde hine HH.
tvivl have udraabt den for Gretrys, Schulzes,
Weyſes bedſte Muſik — Jeg indſtiller til mit
giver, om denne Ubetydelighed maa tages med b
mine andre dramatiſke Forſøg, eller ſom for ub
lig udelukkes. I ſidſte Fald beder jeg om Naal
en Deel af Sangene, der vel kunde tages n
andet Steds blandt mine Rimerier, ſom
Smaating. **)

Skulde mod Formodning Afſkrifter endnu
af nogle flere af mine Ungdoms Forſøg, et S
ſpil Roſamunda eller Hævnen, et Sørgeſpil
Acter, Gyrithe, det ældſte af alle, Philotaa
Sørgeſpil i 5 Acter, alle paa Alexandriner,
Acter af en Knud den hellige i Hexametrer

*) Et Forſøg, der paa det ſtore Theater, ved en af
kaldte Sommerforeſtillinger ſiden ſkede dermed,
Udførelsens Side for flet, til at komme i Betragt

**) At Digterens vaagne Drømmer ikke her er omtalt, k
naturligviis af den Omſtændighed, at den er ſkrev
1816. At den ikke er kommet paa Skuepladſen
qvi poterit rerum cognoscere causas.

K. R.

i tree Acter, Donald, en Operette Sigrid Steiner, en anden Regner, og maaskee , som jeg for omtrent 40 Aar siden tilhobe har t, men nogle af hvilke dog muligen ere til i ift hos en eller anden af mine Ungdoms Ven- saa beder jeg, min Udgiver vil bevise mig den ikke at optage blandt mit Smule litterariske ladenskab noget af disse min tidligste Ungdoms ne Forsøg. Det samme gjælder om et Par af et fildigere begyndt Sørgespil, Edrik Streon, og ei har kunnet udføre, fordi det var ilde an- og end videre, om flere Udkast, mere eller min- bardeidede, som jeg har maattet lade ufuldførte, videre en Oversættelse af Voltaires Mahomed i ndriner, een af hans Guebrer i riimfrie Vers, ersættelsen af La Motte Houdarts Ines af Ca- der dog 1778 er trykt og givet paa Skuepladsen. Derimod vil der findes en Deel Prologer, som ee kunde være at tage med, saasom en frem- 1787 paa Skuepladsen, da Gustav den tredie e Christian den syvende; en ældre paa Dron- Juliane Marias Fødselsdag fremsagt paa Hof- et paa Fredensborg (maaskee dog af meget ringe) en dialogiseret liden Fest givet paa Kongens lsdag 1792 eller 93 med nydelig Musik af Ve- en fremsagt af Mad. Heger ved hendes Be- 1803, en dialogiseret, eller et lidet allegorisk a ved Privattheatrets Aabning i Christiansand , en ved et Privattheaters (D. D. L. S.) ng 1808, en fremsagt af Skuespiller Heinsvig ans Benefice 1814, og ved nogle flere; — Negerens første og tredie Forestillig ei at nme.

Af de Syngestykker, jeg har oversat for Skue- n, af hvilke en Cecilia blev i mange Aar ide- givet, har jeg behandlet det lyriske med saame- rihed, at det for en stor Deel nok er at ansee t som mit eget. Det kan være, at det er leie, det kostede at bringe sund Sands og taa-

lelig Verſification ind i Forbindelſe med et beremd ſtridigt Æmne, og paſſe det til den ſatte Muſik, der gjør disſe Bagateller i min dunkle Erindring ſaa vigtige, at jeg, om jeg ſelv blev Udgiver, nok tog disſe Ting for mig, for maaſkee at udpille enkelte af disſe lyriſke Smaating, om jeg fandt endnu noget af dem værd at redde fra Undergang. Jeg fandt maaſkee intet, hvilket er det ſandſynligſte. Skulde min Udgiver mene*), at det var Umagen værdt at efterſee, hvorledes dermed forholder ſig, ſaa ere disſe Syngeſtykker, Hyrdinden paa Alperne af Marmontel, i hvilket Stykke Syngenummerne ere i det mindſte tildeels originale af mig, da dette er overſattes til gammel Muſik, men componeredes for vor Skueplads af Hartmann, Cecilia, Vildmanden (Voltaires Le Huron) hvilke tree findes i den gyldendalſke Samling af Syngeſtykker, Diebſikkets Vildfarelſe (L'erreur d'un moment) ſom, troer jeg dog, aldrig blev ſpilt, og jeg veed ei om flere.

Jeg ſkrev en Asla eller Asloga, ſom 1786 ſkulde være givet til Prindſeſſe Luiſe Auguſtas Fornøielſe; men Naumann blev ei færdig med Muſikken. Stykket brændte formodentlig med Theaterarchivet (?) 1794, mit Manuſcript 1795. Det var af det Slags et af mine kjæreſte Arbeider. Skulde en Afſkrift deraf exiſtere, ſaa er den Udgiverens Opmærkſomhed anbefalet.

3) Der ſtod i Minerva en Række af Fortællinger uden Navn, ſom næſten alt, hvad der af mig ſtod i Minerva. Uagtet Anmelderen i vor lærde Tidende, længe efter de der havde ſtaaet, anmældte

*) Det er mig uſigelig kjært her af Forfatteren at opfordre til, hvad jeg dog umuligt kunde have nægtet mig, ſaa meget mere, ſom adſkillige af disſe Sange, deriblandt fremfor Alle Adelaides deilige Romance af Hyrdinden paa Alperne, Raſk var hvn ſom raſke Hind af Vildmanden, og flere nu over 40 Aar ſtaae for min Hukommelſe ſom ſande Ædelſtene i vor lyriſke Muſes rige Diadem.

K. R.

dem som misantrope, om ei græmt ved foragtelige Smaating, saa er det dog de, som troe, at de maaskee ei endda saa lidt bidroge til, at Minerva, og det meget øvrige, langt, langt vigtigere, Hefterne indeholdt, læstes af hele Verden. De fleste af dem bleve oversatte paa tydsk af Professor Sander, og bleve saaledes i faa Aar tree Gange udgivne i Tydskland, to Gange i Samling med nogle af Rahbeks Fortællinger, tredie Gang særskilte. De tvende første [illegible] i jenaiske og i halliske lærde Tidender. Forfatterens Navn blev først kiendt, da Professor Nyerup udgav Registret over Minerva*).

De ere

1) Jørgen og Thomas Levnetsbeskrivelse (Minerva 1785, 1 B.)
2) Hans Kruckes (ibid, 2 B.)
3) John Thiell (1787, 2 B.)
4) Historien om [illegible] Kong Magnus, Sigurd Jorsalafares Søn, [illegible] (1787, 3 B.)
5) Den store Skiebne (1789, 2 B.)
6) Kostebinderen eller [illegible] (1789, 4 B.)
7) Harun al Raschid og Moabiten (1786, 2 B.)
8) Hamed (1790, 1 B.)
9) Løsteriisen, eller Sangeren (1791, 1 B.)

hvilke have enhver

10) En Bog Papirs Historie (i [illegible] Selsk. Skrifter.)

Af disse er No. 5 maaskee et fortjent Værk, at den hele Verden, som Skrivt ei heller fandt det værd at oversætte den. Til samme Gienstand hører vel og den lidet Hamed, dog vel især, fordi den er saa

*) Min afdøde Ven [illegible] ikke at lade erfaret, at ogsaa jeg i min [illegible]

Kjødesløs aftrykt, at den ved Navnenes Forvr
f. Ex. neppe er at forstaae*).

Uagtet jeg haaber, at den Feil, man ellet
mindeligen bebreider min Stil, at den skal væ
tung, Perioderne ofte for lange, og indviklede,
kan gjælde i Almindelighed disse Fortællinger,
og kun i denne Art af Foredrag er villig til
kjænde for Feil, hvad man, som saadan, for
mig, saa beder jeg min Udgiver om den Godhe
ville rette paa denne Feil, hvor det maatte
fornødent, og kan, som vel oftest, her i det mi
er Tilfældet, skee med ganske liden Møie og
bring, ofte blot i Interpunctionen. Hvor dette
Tilfældet, da lade man her, som allevegne,
hvad staaer. Den Art af Lethed, som gjør, a
seren halv i Søvne kan troe sig at beholde e
af Begreb om Traaden, har jeg aldrig villet
ham med, ei udvande, slaugjøre, hvad jeg vilde
dele, for at spare Læseren den Uleilighed, at
paa, hvad han læste. Dog — som sagt, j
kjænder, at i Foredrag af dette Slags, hvor
det mindste skal synes langt mere lagt an p
more end belære, skader det og mindre, om ma
spæder en Smule det, man meddeler.

Med disse, som alle mine Arbeider, er de
Agt, selv at foretage, hvad jeg i saa Fald
fornødent. Med beraad Hu har jeg, siden de
til, i mange Aar aldrig seet paa dem, paa d
kunde blive mig selv fremmede, og jeg da de
upartisk skjønne, hvorvidt de vare, som de efte
Tykke burde. Tredobbelt Horatses niende A
henrundet for de fleste; men Tiden til at udfø
endelige Corrections Arbeide har jeg endnu ikke o
Der er saameget tilbage for denne korte Tid, j

*) Denne ubetydelige Vanskelighed smigrer Udgiveren tilbørlig Opmærksomhed at have overvundet, og har sin Tid ikke nægtet sig at meddele den vakre For

**) Og som endda paa saa sørgelig en Maade uvem fortiedes. K. R.

som enhver kan vente derpaa at anvende, at formode, at komme til at forlade det meeste [illegible] t.

. Mindre Digte.

t jeg fornemmeligen ved disse Digtes har [illegible] disse Digter, er et ikke for [illegible] Uagtet jeg i [illegible] ei korte [illegible] fra 17[illegible] ligere, til nu, [illegible] ikke [illegible] t deraf nogen Samling, hvormeget end [illegible] øvrige [illegible] Erfaring, min egen [illegible]lighed og [illegible] Tilbud [illegible] have mig, kunde jeg dog komme med [illegible] . Digte [illegible], saa blev Samlingen [illegible].

[illegible] Tusket, als forfatte Digte i [illegible], men efter [illegible] forældre [illegible] Kone, at [illegible] af [illegible] i den jeg [illegible] forsøge. [illegible] jeg [illegible], [illegible] &c., men jeg [illegible] mig at [illegible]; derfor [illegible] [illegible] (Digtern; det [illegible], jeg i [illegible]; derfor [illegible] jeg [illegible] af [illegible], [illegible], [illegible], [illegible], [illegible] &c., [illegible] eget. Jeg [illegible] paa den [illegible], hvor [illegible] — [illegible] mine [illegible] [illegible] er [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] i almindelige Bibliothek, og [illegible] i [illegible].

[illegible] af [illegible] og [illegible] P. W. C. [illegible] mig, [illegible] Samlingen [illegible] mindre Digte [illegible]. [illegible] min [illegible] at [illegible] ved [illegible]*)

*) [illegible]

jeg har den Forfængelighed at troe, den er ung
tro. Dernæst Oversættelsen af de to Ovids He
der, Hero til Leander, og Leander til Hero. S
mine to Heroider Philippa til Erik, den i F. M.
Skrifter og den i den odenseeiske Nytaarsgave.
Saa — ja saa —

Jeg har flere Gange gjort en Fortegnelse o
mine Smaadigte. Naar den har været færdig, f
jeg stedse mærket, at det stod maadelig til, ba
med Valget, Ordningen, og Fuldstændigheden. J
har en Skuffe fuld af Smaating, hvoraf hvil
jeg, da de vare nye, ansaae for det bedste af d
alle. ... Nogle har jeg selv siden fundet ubetyde
nok. Jeg tvivler ikke paa, at blive de læste, og f
staaede i den Aand, hvormed jeg skrev dem, vil
intet være, som jo vil findes ved en eller an
hjertelig Skjønhed at forsone, hvad der i Henseen
til Correction, eller hvad der ellers maatte være
udsætte, der kunde forringe deres Værd. Muli
er dette saa ringe, at Skjønheden, eller det, h
ellers derfor maatte gjælde, bliver for alle ubemærkel

Jeg skal dog vel efterlade mig, maaskee her a
lægge en Liste, indeholdende, hvad, jeg tro
kunde tages med, men, hvad jeg ansøger mine Læ
vere, uden Naade at lægge i Kakkelovnen, saasn
de finde, at Faderkjærligheden gjorde mig blind f
Barnets Lyder.

Der bliver en heel Deel Idyller, eller idylli
Digtninger. — Findes det, jeg har forsøgt at gi
paa dansk af Theocrit, Virgil, og et Par af Ba
ses, (de Vornede, og den halvfierdsindstyvende G
burtsdag) hvilke jeg selv især synes om, at kun
tages med, saa maatte disse Ting staae foran Idy
lerne, det, jeg har oversat af Horatses Oder, fors
de af det ædlere lyriske Slags, det af Anakre
foran de erotiske Smaating. — Den Orden er n
turlig. Men hvorledes ordnes det Andet mang
haande? Emilias Kilde — Hymnen til Fædrela
dets Digtere — nu de adskillige satyriske tildeels bu

Omvandling. — En elegiske Digte, Klage over det over …ld, det over Kellin Heeslob, over Berger, det … af dem — over Henriette Rosenstand. — En … til Kronprindsens [illegible] til Statsholdet … Waaren 1784 o. s. v.

Der staaer elsrevet i Minerva (Decbr. 1787) en …amus og Thisbe, efter hvilken Pyramus var …ft i Stavanger. B. Pauli havde skrevet noget …amt, jeg skrev det saaledes om, at der blev … linie tillige af min Ven Paulis. Staaer … i Navn*), … paa den (jeg troer det staaer … Navn), saa vil jeg gjerne, og kan med god …villighed, grove min Samling med den, hvor… … uvilkaarlig lettet, den er af os begge. — … forholder det sig med en Fortælling det i … sammensmeltede [illegible] af mig og Spo… i Minerva et Steds (1785, …),

Et af mine første Arbeider er en Idyl, som … i [illegible], jeg troer 1779, (1782) … og [illegible] (Februar) en [illegible]; jeg [illegible] den, at den er skulde glemmes, om jeg troer, staaer der uden Navn.

Af hvad der forresten sted i de ældste Digtaars…, skrevet meget pynt i den Tid [illegible] …socie der være lidt eller slet intet der maatte …des **).

Atter og atter! For Alting ingen Skaansel, … mei, hvi jeg maatte her kun nævnet, som … smulig Gjenstand for min digteriske [illegible].

---

*) Den er underteg… B. T., men [illegible] i Registeret er [illegible] Pauli, af Undertegnede [illegible] [illegible] hans Samling [illegible], og [illegible] Monogram, som [illegible].

**) Her maa det mig tilladt at gjøre af anden Mening, [illegible] meget mere, som Digteren selv i [illegible] er [illegible], [illegible] til [illegible] [illegible] 1786, et [illegible].

V. Oeconomiſk ſtatiſtiſke Forſøg.

1) Skriftet om Dragten, ſom tilvand
en af de 1791 eller 92 udſatte Præmier, hvilke
havde den Ære at vinde i den hæderligſte Co
rence, behøvede desuagtet, og nagtet de høiſt
rende Bedømmelſer i vore og fremmede Blade,
ſee meer end noget andet, næſten total Om
delſe. Vinder jeg ei ſelv at gjøre den, ſaa a
ler jeg Udgiverne jo ei at forbølge Læſeren,
ſelv erkjændte den for umoden, og anſaae det,
er gjort mere for et løſt Udkaſt, end Plan
hvorledes man ſkulde gaae til Værks ved A
Behandling end dens Udførelſe. Endog ad
der henkaſtet, ſom Axiomer, fundamentale anerk
Sandheder, indſeer jeg nu ſelv, ikke eller kun
at fortjene ſaa at anſees. — Jeg haaber, o
faaer endnu nogen Tid at leve, at ombanne
Udkaſt, til en anden Bog, ſom bedre fortjene
Modtagelſe, denne mødte. — Som den er,
deels kan den vel ei tilintetgjøres, deels vilde
Brøſt, eller hvad jeg nu erkjænder ſaa at være,
libet ſkadelige, iſær efter Bekjændelſen af, hvor
jeg ſelv anſeer Tingen, ſom og af ſildigere her
Forbindelſe ſtaaende Udarbeidninger vil ſees;
indeholder Skriftet desuagtet meget godt og ny
iſær vel ſom en methodologiſk Anviisning for,
ledes Æmnet ſkulde med mere Nølagtighed, og,
bygget paa andre Fundamenter, behandles. —
Alting her er behandlet ſaa særdeles overfladigen,
ſkyldes vel kun paa en meget ufuldkommen M
derved, at jeg, fra jeg begyndte det, til det m
være, og blev fuldendt og indſendt, havde ei
end netop 4 Uger, da jeg ikke forudſaae, det m
blive en Bog paa nogle og tyve, men troede at
udføre min Plan paa fire eller ſex Ark.

2) Om Faareavlen, Uldproductionen, l
og uldne Klæders Forbrug i de danſke St
og i Norge. Dette Arbeid, endnu utrykt, l
dog allerede fuldfærdigt til at trykkes. Betænkeli

at udgive et saadant Arbeid, som, for den
dertil hørende Tabeller, vil nu koste for-
ægen i Trykkeion — men fornemmeligen
hæden ved at faae den trykt, da vore bedste
ere dragne til Norge (?) er Aarsagen, hvor-
ed allerede er trykt. Det blev allerede 1814
i det Scandinaviske Selskab, og agreeret til
dets Samlinger, hvortil det dog nu ved
tilføiede Forøgelser, hvorved det er blevet
t dobbelt, hvad det da var, ikke længer er
e.

Om Høravl og Hørs Forbrug i Dan-
g Norge. Endnu er dette egentligen kun,
rige No. 2 ogsaa oprindeligen var, en Me-
bestemt til Oplysningen for Commercecolle-
hvis Medlem jeg var. Faaer jeg Mulighed
saa udarbeider jeg dette Udkast omtrent efter
Plan, som hiint. Som det er, vil det mid-
r dem, hvilke Landets oeconomiske Hovedar-
r ere vigtige, ei kunne være ufuldkomment,
er uden Tvivl i det mindste Maaden, paa hvil-
bør gaae frem, om man derover skal an-
etragtninger, eller gjøre Beregninger, som ei
for vaklende.

Om Korns Avl, Forbrug og Udførsel
anske Stater, mit Skøste ei endnu fyldest
, dog deri heller intet væsenligt manglende
da der egentlig intet mangler uden Læselig
, — Jeg forfattede egentlig dette Skrift paa
efter Præsidenten Geh. Conferentsraad Sche-
nmodning, som ønskede sammenhængende og
Besvarelse paa de didhørende Spørgsmaale,
e ham af en af de her etablerede fremmede
e. Den danske for Trykken bestemte Udar-
g er naturligviis udførligere. — Ved at taste
a disse Udarbeidninger No. 3 og 4, vil man
t begribeligt, at jeg paa dem sætter nogen Priis,
i Henseende paa Indholdets Vigtighed, som den
Møie, Udarbeidningen øiensynligen har kostet.

5) Afhandlingen om det dagligs Brød i Norden (Minerva 1786) hører passeligen herhen. Den staaer der uden Navn, men er min; dog er største Delen af Noterne, vel de, som give den nogét sandt Værd, af min lærde Ven, Etatsraad Thorkelin, hvilket ei maatte forties.

6) Afhandlingen om Skandinaviens Befolkning (Skand. S. Skr.) Da den nøiagtige Kundskab om Befolkningen og dens Til- eller Aftagen, ubetvivl er i al oeconomisk statistisk Beregning det vigtigste, og afgjørende Datum, som og i disse Afhandlinger, især i No. 2, 3 og 4, vil findes omhyggeligen benyttet, saa torde vel dette idet Arbeid være det, der, som Basis for de øvrige maatte staae i Spidsen, foreget med en general Tabel over Tællingen 1801, classificeret efter Næringsveiene, hvilken vil findes vedlagt de hidhørende Manuscripter. — Gjøres der, som man maa vente, snart nogen ny Tælling, saa vil det særdeles forøge de i denne Afhandling af mig anstillede Beregningers og Betragtningers Værd, om Tabellen, indeholdende denne ny Tællings Resultater, endnu vedføies, end videre om den classificerede Tabel over Tællingerne 1769 og 1787, samt den 1815 i Norge anstillede, og hvad der maatte være at faae om Sverrigs Folketal, ende og for samtlige disse Perioder, maatte medtages. Ogsaa dette er, hvad jeg agter, om jeg lever, selv at gjøre. Bliver jeg dertil ei istand, saa anbefales dette, som høist vigtigt, for at give denne væsentlige Deel af mine Lucubrationer sandt forøget Værd, og ellig Anvendbarhed, mine Udgiveres gode Omhu. Da dette Slags Arbeid er saa forskielligt fra, hvad der var min Mahbeks hele Livs Hovedsysel, saa bør jeg anseé det ubilligt og urimeligt i denne Henseende at æske umiddelbar af ham, hvad der vilde koste ham meget mere Møie, end en anden deri mere bevandret. Jeg overlader ham, naar han forresten kan og vil være Udgiveren, dertil at vælge sig den Hielp, som han finder at kunne behøve. Bliver min Ven

toft Udgiveren, saa vil han være Manden, ſ gjerne vil forene ſit Arbeid med mit for at nge, hvad ved hans ogſaa heri modne Ind- og ſvede Flid, vil gjøre Arbeidet ſaa nyttigt, derligt.

I Bladet **Borgervennen**, hvoraf jeg fra k 1804 var Medudgiver, findes en heel Række naafhandlinger, om **Bedrageri**, om **Arbeid-**, om **Flittighed**, om **Nøiſomhed**, ogſaa det **Pøbel**, om **Moden**, om **Methed i** dragt o. ſ. Diſſe Afhandlinger, ſom ſær- naatte anſees af ringe Værd, anbefaler jeg mine Udgiveres Opmærkſomhed, derſom jeg er det, efter mit Forſæt ſelv at udarbeide de levris udviklede Ideer, ſom ſamlede og for- udgjøre i det mindſte Grundvolden af min om almindelig Oeconomi. Denne Grund- l ved diſſe Stykkers Ordning, ſammenholdt vad der i de alt nævnte endnu eller i det føl- erekommende hidhørende Udarbeidninger, ſom nde, ei endda findes ſaa ufuldſtændig. I de til Stilen vil der herved iſær findes ret ſom trænger til Rettelſe, iſær da Aftrykнin- r Correcturen er det der iſær heel ofte ſaa s, at der uden Rettelſe hiſt og her neppe er at gjette. Det vil maaſkee have Vanſkelighed diſſe Blade. De fandtes for endnu ei længe ke i det kongelige Bibliothek. — Samlingen og for den ſtørſte Deel af Ubetydeligheder, dog mellem Smøreriet af ****, ** ***, o. ſ. i foragtelige Ting af **Tønder Lynd** o. a. r ſtaaer af mig, er betegnet med Bogſta- ſiden med mit fulde Navn, og Titel efter ningen 1799; dog ſtaaer der med mit Navn meget, ſom ei er mit, men enten blot Over- , eller Meddelelſer af ingen Værdi, ſom qva- ſig til at glemmes. — Ved en, dog i føl- Slab rettet Feiltagelſe ſtaaer der — jeg troer - i et Stykke, af mit med A (brahamſons)

Mærke under, et Brev til Besvarelse paa et ind-sendt Stykke fra en Sr. Nichtfaul, der skulde være en Gjendrivelse af min Afhandling om skadelig Slitstighed. Dette Stykke og den hele Controvers hører ganske væsentlig til Udviklingen af min Theori. Som sagt, haaber jeg selv at ordne og udarbeide alt dette. Men mit Haab kan slaae feil; jeg kan dør i Morgen eller i Dag.*)

8) Der vil findes en liden men solid Udvikling af Spørgsmaalet, Hvor stor kan og bør Danmarks Krigsmagt være? Manuscr.

9) Om Hundes Antal i de danske Stater, og Anvendelsen af Pudeluld.

10) Der staaer i Nafns oecon. phys. Magazin 1792 en Afhandling af Prof. Manthey og mig om Brød af Halm, en officiel Undersøgelse, som ved kongelig Befaling var os overdragen, af et Projekt af en Mand i Norge, som theoretisk og practisk blev prøvet. Den chemiske Analyse er ene af Manthey.

11) I Aaret 1810 eller 11 afgav jeg til Comm. Coll. min udførlige paa statistiske Data og oeconomiske Forsøg grundede Beretning om Tilvirkningen af udenlandske Vine, af Ribs, Stikkelsbær pp. Den indeholdt tillige omhyggelige statistiske Beregninger om Forbruget af Viin i Staterne. Den blev Basis for en Foreskilling fra Collegio, hvis Resultatet blev Præmiers Udsættelse for en Del Viinsurrogater. Det hele Anliggende blev imidlertid behandlet med en Letsindighed, som vilde forbause Eftersægten, om den engang kommer til at behandle denne Gjenstand noget ædrueligere.

12) I Aaret 1812 afgav jeg til Commercecollegiet en udførlig Beretning om Saareavlen i Norge. — Den ei tilendebragte Underhandling herom blev

*) Underteegnede eier de fleste af disse Aargange, udentvivl tildeels Pram tilhørende. Den Nichtfaulske Correspondence findes i Aargangen 1797 No. 26-29, 32 39-40.

K. R.

: ved Norges Afstrædelse. Denne Beretning
e uden tvivl at komme til offentlig Kundskab, i
ndste som et Anhang til ovennævnte No. 2.
3) En udførlig Beretning om Handelsberet-
r, vel især med Hensyn paa Kjøbenhavn,
g med Hensyn paa almindelig Anvendbarhed,
de jeg 1813, som en Collegialbetænkning, der
mmercecollegium medbeeltes dansk Cancelli.
egentligst et Collegial-Document, er det af
ffenhed, at jeg troer det meget nyttigt og
at det forelagdes Publikum. Som Collegial-
nt er det naturligviis uden al Lærdomspomp.
e ville indsee, om det er affattet uden An-
e af overtænkt Theori, og uden Benyttelse af
Theoretikeres Lære. Sagen er endnu under
ation. Maatte Udfaldet blive, hvad det bør!
4) En Afhandling om Pensionsvæsen i Al-
lighed, Postkassens Pensionsvæsen især,
g affattede i Aarene 1787 eller 88, indehol-
gsaa Postkassens meget mærkelige Historie, for-
Geheimeraad Holmskjolds, eller i Geheimeraad
s Hænder. Det var et Opus paa flere Ba-
piir. Min Concept brændte 1795, og Af-
: fik jeg siden aldrig at see. — At min Theori
stkassens Pensionering, som jeg i det hele fik
da den, samme bestemmende, Anordning af 29
1787, og tildeels den af 4 August 1788 be-
ved min Bestræbelse) ei maa have været
saa urigtig, synes Udfaldet at vise, da Post-
(som i Aarene 1787-91 ei uden at gjøre
kunde udrede circa 75,000 Rdr. Pensioner,
1804, da min Deel i de Sagers Behandling
, ei alene udredede over 140,000 Rdr. aar-
ensioner, men havde da samlet sig et rentebæ-
fond af circa 1 Mill. Rdr., hvortil vistnok
kurerne meget bidrog, dog — vistnok endnu
n forstandig Administration.
5) Der var i de sildigere Tider opstaaet en
de Laane- og Livrente Selskaber. Jeg havde
lt paa at undersøge, hvorledes det med dem

hang sammen. Jeg erfoer, at mange fornuftig som jeg maatte, uunderſøgt, tiltroe baade at ku have villet kjænde, hvad de indlode ſig i, d ſatte endog betydelige Summer, tildeels og va i deres Beſtyrelſe. Paa en Vens Anmodni jeg i eet af dem nogle Lodder i Aaret 1807, inden nogle Uger var jeg valgt til Medlem a Selſkabs Beſtyrelſe. —

Viſtnok burde den umaadelige Fordeel Selſkab ei blot lovede, men gav, og allerede Aar havde vedblevet at give, have bragt m ſelv at anſtille nogen virkelig Underſøgelſe o ſtaffenheden med denne Fordeel. Men deel denne Underſøgelſe uden for Grændſen af, h til da havde befattet mig med, eller ſat mig til at underſøge, deels var, ſom det ſynes, ringen af Selſkabets Formues ſtore Fremvæx dens det fulgde de i en ei kort Aarrække beſ Love, deels Erfaringen af, at kyndige Mænd Mænd, ſom vare eller maatte være gode R daglig ſatte der hele Capitaler, Trygheb nok fo ſom var Medbeſtyrer, for at agte paa, at d man havde, bleve fulgte, ei for at give nye; bekjendt Mand i Aviſen, og i en liden Piece, lyſte eller beviiſte, at disſe Selſkabers Fundati urigtigen beregnet, men uden Beviis ſkjældt ſom deri deeltoge, ſom galne Folk, og dem deeltoge i deres Beſtyrelſe, for Tyve og Sl Han indbød til Forelæsninger, hvori han lo bevise, det ſaa at forholde ſig. Jeg kom i disſe Forelæsninger, og ſee, de beſtod i endn uforbeholden at ſkjelde, og med en Forbittrelſ gjorde hans Declamation bogſtavelig ſkummen forſikre os Beſtyrere, at vi var et Tyvec Det, der ſkulde tjene til Beviis, var, at Opf og Bogholderne vare for en Deel Skræddere og værkere, ſom ei kjendte eller kunde forſtaae Tet ſom, han dog ſelv tilſtod, han ei heller forſto

Der blev imidlertid nedſat en Commiſ indſigtsfulde Mathematikere, for hvilke ethv

Selskaber skulde gjøre Rede for deres Beskaf-
. Jeg tog mig strax, saasnart Mandens Iv-
lev mig bekjendt, for at begranske mit Sel-
idt nøiere, kom snart efter, at mine Medbe-
: ikke bedre end jeg kjendte, eller kunde bedømme
nen at dog han i Henseende til dem samtlige,
ldt som til mig selv, havde Uret i at skjælde
: Tyve.

Jeg fandt mig i den Nødvendighed, for at
og bedømme vort Selskabs virkelige Forfat-
men da og at styre til, efter Muligheb, at
mde raades Bod paa den meget snart mere end
formodede Brøst, at sætte mig istand til at
re Tetens, eller det, dertil udfordredes. Dette
: mig megen Tid og megen Møie, vistnok
. at gjøre, hvad jeg nu om Selskabet befandt,
teligt og overbeviisende for mine Medbestyrere.
ffattede min Undersøgelsesact saa forstaaeligen,
nig muligt, efter de af mig selv indseet rigtige
iper. Vistnok lykkedes det mig kun maadeligen
verbevise de fleste af Medbestyrerne om — ikke,
udgjorde en Tyvebande, thi i al Ærlighed
de vi, som vi handlede: men at vore Forvent-
: vare høist urigtige, vor Fremgangsmaade saa-
at den største Deel af Interessenterne maatte
ket, de havde indskudt, og det hele falde sam-

Jeg gjorde et Forslag til at redde Indskud-
hvilket Pluraliteten, skjøndt uovertydet, dog
terim antog, eller dog underskrev, men ugjerne,
aledes, at man høist gjerne gav mig den en-
Fritagelse fra Deel i Administration og An-

Med den af mig foreslagne Forandring, be-
Selskabet saa nogenledes for Commissionen —
ogenledes, thi man havde og kun saa nogenledes
mit Forslag. —

Denne Undersøgelse torde være en ei uinteres-
Fremstillelse af Selskabets, og derved samtlige
dre Selskabers Forfatning, af det rasende i de
m givne Forventninger, og af en rigtig iværk-
ig Maade til at opnaae saadanne Foreninger

fornuftige, og for saavidt de det ere, ønskelige Diemed. Som saadan kunde den maaskee fortjene at trykkes i en Samling, hvor den ei, som de Lapper, der angaae al den Brøvl, upaaagtet, uforstaaet, særskilt aftrykt, vilde snart forsvinde, uden engang at advare tilkommende Tider for Dumheder, dem vi begik.

16) Statsminister Grev Schimmelmann har fra mig adskillige interessante oeconomiske Tabeller — især har han fra Aaret 1814 en Opsats, **over Embedsmændenes Lønninger**, paa tydsk, som uden tvivl qvalificerede sig til at trykkes. Jeg er i det Øieblik, jeg skriver dette, uvis, om jeg kan tilveiebringe en forstaaelig Afskrift deraf, udaf de Stumper, hvorpaa jeg har oprindeligen skrevet den.

17) Jeg udarbeidede 1793 en statistisk Memoire, over Fordelen af den danske Handel paa Middelhavet, hvorved jeg beviiste den Sandhed, at den ei i almindelige Tider udbringer det, den uhæderlige Fred, vi ved en forunderlig Stolthed kiøbe af Barbarerne, koster. Jeg veed ikke, hvor den er bleven af, men vel, at den blev upaaagtet, og at Conceptten brændte med det mere 1795. Kan jeg, saa forsyner jeg den, og forsøger den med Beviser for Intetheden i vore Speculationer paa Handelsstorhed af de sidste 14 Aars Historie, den for saa herlig anseete Periode fra 1793 til 1807.

Hvilke, om nogle af disse Diatriber, hvis Antal jeg meget kunde forøge, qualificere sig til at bevares, overlader jeg Udgiverens Skiøn. Jeg har efter Evne stræbt i dem alle at forene boglig Underviisnings og Tænknings Resultater med sikre statistiske Erfaringsdata. Stedse varm for det Æmne, jeg behandlede, kan jeg heel sandsynligen ofte have anseet det, jeg havde udviklet som Sandhed, for vigtigere, end det, om ei i sig selv, saa ved min Behandling var. Et og andet kan og have havt en temporair Vigtighed, som forandrede Omstændigheder enten har formindsket, eller hvorved den, for at erkiændes, maatte behandles paa forandret Maade.

Af Udarbeidninger, som ikke ere at henføre un-

der Cathegorien statistiske oeconomiske Arbeider, i det mindste ei dertil hovedsageligen eller ene, er i det ringeste den største, nemlig:

31. Forsøget om en Høiskole i Norge, som 1796 tilvandt mig den største af de derfor da udsatte Præmier, i hæderligste Concurrence med de mange ypperlige Lærde, saasom med den i saadan Consistorie saa tidt seierige Baron Eggers c. fl.

Det maa forholde sig paa en egen Maade med de saaledes panegyriske Domme, der fældtes om dette Skrift, saavel i allgemeine Litteratur Zeitung, som i den Kjøbenhavnske lærde Tidende, da man kun 11 til 12 Aar siden syntes i Norge at have glemt det, og den Mand, som derpaa, da Opgaven, som før aldrig besvaret, fremsattes paa ny, nu vandt den foreslaaede Priis, tilstaaer i Indledningen, at han ikke kjendte det, der for ei længe siden erkjendtes for saadant, at man da skulde ansee den fyldest besvaret, — og de Bedømmerne ei fandt hverken saadan eller saa mangen uden hans uforligelige Mangel paa Kundskab, at være til Hinder. —

Saa vigtigt er da vel dog dette mit Forsøg, at det ei maa savnes i Samlingen af mine Skrifter. Til det at trykke igjen, ønskede jeg vistnok eet meget at kunne tilføie adskillige Bemærkninger, som nøiere Kundskab, især den Leilighed, to Aars Reiser i Norge og Ophold paa de vigtigste Steder i Landet har foranlediget. — Den mellem mig og de Herrer, som tilkjendte mig Præmien, førte Correspondence, pudserlig nok, kunne vedhæftes det originale Haandskrift af den, som jeg efterlader. — Et Udtog af Bedømmelserne, den jenaiske, den kjøbenhavnske lærde Tidende — ogsaa da min eneste virkelig lærde Antagonists, Bahrens, og den ei heller for mig partiske stockholmske Recensent, Skriverstolpes — der, synes mig, ei mangle. Maaskee var det, hvad Samtid og Eftertid saae ligesaa gjerne som jeg, naar jeg saae op af Graven, og hvad der ville give Arbeidet et større Værd, end jeg — meget større Anseelse end Præmien (og Commissionens ɔ: H. Exc.

Statsraad Treschows Noter) kunde give dette Skrift, dersom dets Udgiver, forudsat, at det bliver enten Rahbek eller Engelstoft, vilde, hvad hver af dem saa særdeles er qualificeret til, ledsage det med sine Anmærkninger, og med en historisk Indledning. — Den Afhandling, jeg nogle Aar forud havde meddeelt i Minerva (1793, 11 B.) her ved den fildigere Udarbeidning overflødig, vil dog give Veiledning til Kjendskab med denne Gjenstands Literatur, som her endnu kunde benyttes.

VII. Forsøg om det kjøbenhavnske Veisenhuses Gjenoprettelse, skjøndt skrevet for en Priis, som det ei vandt, vil dog nok findes at indeholde Planen for en Opdragelses Indretning for fattige Børn, som fulgt i det væsentligste maatte blive af saare ønskelig Virkning; i det mindste indeholder den Udviklingen af mine Ideer om, hvorledes en saadanden Anstalt burde være, hvad dens Diemed, hvorledes dette at naae. Jeg troer det ikke godt, om der skulde være for mange, der, indladende sig med at læse denne liden Bog, skulde finde den uinteressant, end mindre, at ret mange skulde haane disse Ideer om Almuedannelse, som en Sværmeri, hvilket, jeg rigtig nok veed, vederfores det af dem, som skulde bedømme det, vel og af en, der recenserede det (saavidt jeg erindrer). Men det er hidtil, da dets Opskrift har saa lidet indbydende, og det mødte Afslag heel naturligen maatte virke en Forbom mod det, som Recensionen ei formindskede, læst af faa, eller ingen flere.

VIII. I Form af Taler har jeg skrevet en heel Deel, hvilke Taler alle ere holdne (rettere oplæste, thi Mangel paa udvortes Veltalenhed har stedse afholdt mig fra endog at forsøge paa at foredrage dem saaledes, at jeg bør eller kan anse dem for holdne) paa Opfordring af forskjellige af vore Selskaber, eller deres Bestyrere.

1) I det schouboiske Undervisningsinstitut, jeg troer, 1800, trykt i det skandinaviske Selskabs Skrifter.

2 og 3) I Selskabet for den jødiske Ungdoms

Dannelſe i ſige Anledning, trykte ſom Bilag Borgervennen.
4) I den isdiſſe Nations Friſkole 1810 ved ge Anledning, særſkilt trykt.
5) Paa det harmoniſke Selſkabs 25de Stifbag.
6) Det forenede muſikalſke Selſkabs 25de Stifbag, jeg troer begge trykte i Minerva.
7) Ved Efterſlægtsſelſkabet Sorgefest ved Stalder Geh. R. Scheels Død, særſkilt trykt.
8) I ſamme ved den aarlige Præmieuddeling erva).
9 og 10) I Landhuusholdsſelſkabet 1804 og 5 dets Præſident ved den aarlige Præmieuddeling erva).
11 og 12) I det forenede Selſkab (Dreiers Club) Kongens Fødſelsdag, den første 1802 eller 3, i Minerva, den ſidſte 1810 trykt i ſcandinaviſk abs Skrifter, med udførlige ſtatiſtiſke Noter.
IX. Enkelte mindre eller ſmaa Afhandlinover forſkjellige Gjenſtande fornemmeligen i rva 1785–93 ogſaa i Borgervennen (ſaavidt e ere nævnte forhen under V, 7. eller de der e passeligeu kunde anſees hidhørende) og i inaviſke Selſkabs Skrifter. De vigtigere af ere:
1) Brevveksling mellem en Landsbypræſt og hans om Forfatterſkabets Værd (Minerva, Au. 1793). Den der udkaſtede Idee er blandt de , ſom jeg ønſkede, og ſom jeg ogſaa har føreig, nøiagtigere og udførligere at behandle, om rtil faaer Tid. Den fortjener det udentvivl, n, og ring paa Anvendelſe. Hvad jeg ikke ſelv e blive iſtand til, anbefaler jeg mine Udgiveres i og Opmærkſomhed.
2) Om Selſkabelighed (Minerva, 1791 IV) e Afhandling ſtaaer i ſaadan Forbindelſe med ne 5 og 6, at den maaſkee passeligſt ſamledes dem.
3) Om Vaade (Minerva 1788, III).

4) Om Tydskhed (Minerva 1789, II) v
denne bemærker jeg det samme, som strax oven v
No. 1 og 2.

5) Om Livsstraffes Nødvendighed (Mi
1793 I). Jeg har stedse ærgret mig over, at den
liden Afhandling slet ingen Opmærksomhed har t
draget den der fremsatte, ganske vist høist vigti
Idee, uden at den, saavidt jeg erindrer, i vor lær
Tidende er udmærket, just som en Ubetydelighed.
det ringeste fortjente dette, efter mit Skjøn, en hø
alvorlig Undersøgelse, inden den blev forkastet.
For Resten om denne, som om No. 1, 2 og 4.

6) En Brudevielse (Min. 1793, I) Den
opvakte Sensation. Der kom en Art af Gjendø
velse paa dens Indhold i et af Minervas nø
Hæfter. Forfatteren af denne havde ikke forstaa
endnu mindre følt Brudevielsen. Det var saa
ilde, at Discussionen af dette høist vigtige Em
dermed ophørte. Eggers oversatte den i sit tydø
Museum, ogsaa i Tydskland tildrog den sig O
mærksomhed.

Vistnok blev den skrækkeligen misforstaaet, o
har havt en overmaade ulykkalig Virkning, derso
den deri, dog, som jeg troede, med saa megen Va
somhed, og saa om Ærbødighed for Sæders
Tænkemaadens Reenhed, og Ægteskabets lykkali
Helligheds, foredragne Sandhed "at det udvort
"Tvangsbegreb om Ægtebaandets Uopløselighed vi
"ker naturligen og hartad uundgaaeligen, naar d
"mangler den sande indre Harmoni, som stedse fo
"udsætter den reneste Sædelighed, det modsatte a
"hvad det skulde", vist nok er den, siger jeg, skræ
keligen misforstaaet, og har havt en høist ulykkel
Virkning, dersom et ufuldstændigt og letsindigt B
greb om Sandheden, har bidraget med til den Le
hed, større end før, hvormed Ægteskaber siden d
Tid saa hyppigen opløses, og Skilsmisserne saa l
faae offenlig Sanction.

Undertrykkes bør derfor ikke Afhandlingen, sa
lidt som Sandhed bør forties, fordi den ilde forstaa

fordreiet, misbruges. — Men ved atter at læg-
for Almeenheden var det godt og nyttigt, om
anden end Forfatteren ledsagede den med Oplys-
ger og Bemærkninger, som saavidt mueligt red-
e den fra Misforstand og Fordreielse, uden spildte
daarlige Forsøg paa, for at afvende Misbruget,
tilintetgjøre Sandheden selv.

7) Om de skjønne Videnskabers Selskab,
Minerva 1789). Jeg har atter igjennemlæst dette
ridsskrift (hvilket ei nylig er Tilfældet med Re-
i) i den Hensigt at finde det, hvad ei burde for-
s. Det finder jeg imidlertid saa aldeles ikke,
jeg tvertimod ret beder, det uden Bihensyn —
n, hvad der kunde gjøre dig, min Rahbek, det
dre behageligt, og fornye paa en Maade Angre-
mod et Institut, af hvilket du nu selv er et
ngeaarigt Medlem, ei udelades, ei engang mit
ar paa Badens Replik med et Tillæg af dig selv,
da, for at Tingen kan forstaaes, det fornødne
de badenske. — Det bliver da vel fornødent,
du for Fuldstændighedens Skyld fortæller Enden
i Klammeriet, eller Virkningen af denne Contro-
s, eller rettere, saa godt du kan, forklare Mulig-
en af det sælsomme Phænomen*), at det hele
stitut derpaa, som qvalt, faldt nu i en sex og
eaarig Dvale.

8) Om den mærkelige af Fox i et politisk Gjæ-
ud i London udbragte Skaal, eller hiin, min po-
ske Troesbekjændelse indeholdende Afhandling om
ihedsbegrebets almindelige Udbredelse (Mi-
rva 1791). — Jeg haaber her selv at efterlade

*) Da Omstændighederne neppe lade haabe, at en saadan Samling af Forfatterens Arbeider, som her forudsættes, kan udkomme, troer jeg det Pligt at mælde, at om de her paagjeldende Punkter, paa forskjellige Steder, især i den under Trykken værende Historie af vor Digtekunst under Christian den syvende, det fornødne vil blive meddeelt, saaledes som jeg er Sandheden, min Ven Pram, Selskabet, og mig selv det skyldig.

K. R.

nogle Oplysninger eller Bemærkninger, som bidrage til at give dette Stykke fornyet Interes Disse, om jeg faaer gjort dem, eller de Bem ger, Du vil tilføie, eller hvo der bliver L der dog formodes, som du og jeg, at erind Tid, maa ved Udgivelsen sagtens indrettes ef derne, og med den Varsomhed, hver ædel skylder sit Fædrelands Ro. — Tiderne have synderlig forandret sig. — Du, min Ven, hver, som kjender mig, vil dog nok vide, a der i hiin Afhandling staaer, og hverken me mindre, end hvad der staaer, var virkelige sande Tro, og er stedse saa. Du vil indsee, stemmer saare vel med enhver min Ytring, m min Vandel, ogsaa med Tendentsen af min i og Pythias, som dog ei heller burde været mit for at være andet, end hvad den var, en æ Mands Apologi for Realismen, og da den b et Ord i rette Tid, om det var blevet paaag Hvi blev den det ikke? maaskee manglede æsthetisk Værd nok, maaskee ogsaa en Deel a der skulde agtet derpaa, og hævdet dens a Værd, kun manglede Øren, eller havde dem for

Der staaer i Minerva en Mængde flere Afhandlinger af mig, som vil deels have for Værd eller Interesse, deels hvis Værd kun va porcert, deels som jeg selv har glemt, og har veed ei heller at faae i en Hast fat enten pa nerva, eller ei engang paa Registret. Jeg e blandt de øvrige kun een.

9) Om Bygselvæsenet. Dette var et Ungdoms tidligste Arbeider. En ung, ustuderet melig ukyndig Landsmand kom herned, for a sin Lykke. Han havde Hovedet fuldt af Pr og Klager, som han vilde anbringe, i Haa derved at anbefale sig. Jeg fik ham bragt spærre sig selv al Fremgang, ved at fremstaa ilde udrustet Projectmager, eller almindelig ger. For at give ham noget at vise sig med, lede jeg de Ankre, han førte, mod Bygselve

gav dem denne Skikkelse. Han anbragte Tingen
å den Tilbøgeholdenhed, jeg anbefalede ham, for
at robe sin Tomhed. — Istedenfor en Skriver-
er Kopist-Plads, gav man ham uden at trænge
bere ind paa ham, meget snart et ret godt Em-
de. — Jeg erfarede aldrig, om hans Andragende
ev nærmere undersøgt. Det skede neppe. Der
m nye Mænd i Kammeret — Andragendet var i
overdpunkterne sandt, men overdrevet. Jeg var selv
ennemgloedet deraf. Bekjændtgjørelsen skal, siger
an mig, have havt den gode Virkning, at ei faa
lygfelherrer, ængstede, breve deres Herreretter ei
er saavidt, som man ellers havde vovet det. —
Kuldе det, som hørende til Tidens Historie, og
erfattet med god, men brændende Følelse, bruges,
a hører Anecdoten om dets Tilblivelse med. Man-
n er nu død, ingen compromitteres.

10) Afhandlingen om Lystreiser, i scandina-
isk Selsk. Skrift. er af et andet Slags end de for-
ige, næsten blot Satyre. — En Art af Tunghed,
f formegen Sammentrængenhed, gjør Foredraget,
m efter sit Slags, burde være let og spøgende,
ogt og besværligt. Jeg troer mig ei til at finde
a at rette denne bog sande Feil, som maaskee for
ogen Deel har sin Grund i Lyst til at trodse ad-
illige Godtfolk, der fordre, at Alt hvad dem bydes,
kal fattes tilfulde saa mageligen, som en Comedie-
ecat. Deri vil jeg ei føie dem, ei udvande, flau-
føre, hvad jeg har at fremlægge, som fordrer et vaaget
g ei flovt Hoveds Omtanke. "Jeg skriver ei for Sæ."

Men bedre Læsere have Ret i at fordre, at
Spøg skal ogsaa i Foredragets Form — hvorvel dog
i engang altid og ubetinget — være Spøg. Kunne
g ville mine Udgivere — hvor og saavidt det kan
ke med et Pennestrøg, og uden at kuldkaste Tin-
ens Væsen, qvæle dens Aand — lette Læsningsar-
idet en Smule for den, som let trættes, om det
glider, som en Slæde paa glat Jis — uden at
vandle til Frost den omaandede Athmosphære, hvor
n bør være varm, og uden at de fare afsted, saa

de ei saae Stunder til at agte paa, hvad
fore dem igjennem — saa skulde det være n
kjært. — Den Ubeqvemmelighed har den me
mentrængte Foredragsmaade, at den, mere
mere taxe Foredrag, er udsat for Trykfeil, s
ei er at forlange, at Bogtrykkersvenden over
staaer, hvad han sætter; dertil og den, at
her hyppigere, er her saameget mere til Ska
det ei er saa let at see, hvad der skulde st
Derfor maaskee, at næsten Alt, hvad jeg h
trykte, er saa fuldt af Trykfeil.

Den heraf flydende Anmodning til min
vere om at bruge Opmærksomhed mod Stilli
og Trykfeil, gjælder især dette og næstfølgende
men dog ogsaa Alt, hvad der af mig er tryk
eller mindre.

11) Om Reisebeskriversygen med en
af dens Udbrud (Scandinaviske Selskabs Sk
Intet af, hvad jeg har skrevet, er saa um
feilfuldt aftrykt. Især ere Navnene paa de
sebeskrivelsen forekommende Steder saa forfæ
mishandlede, at de aldeles ikke ere at gjen
Jeg har rettet Feilene i mit Exemplar, men
læseligen nok, til at gjøre det overflødigt,
en i Trondhjems Egne kjendt Mand til at
Correctur.

X. Beretningen om mine Reiser i
1814 til 1815. Denne saadan, som den er
tet, som en officiel Rapport for Oecon. og
Collegium, ei for Publikum, indeholdes i ti
meste meget svære Quartbind, dog vidtløftig
Den er i nærværende Skikkelse blot tørt hen
nomisk statistisk. Det første Bind bestaaer i
Rapporter skrevne paa Reisen 1814. Disse
inden jeg kom tilbage i Foraaret 1815, allere
komne. Jeg fornyede dem af min Copibog,
endnu findes. — Den fornyede Afskrivt for
næsten strax, uden at være læst af andre end
som ei vilde, at den Punkt om Tangbrænd
maaskee ei, at noget til Norges Fremme —

ll Discussion. Jeg havde da gjennemreist
til Trondhjem, første Deel af Trondhjems
g de vestre og søndre Dele af Aggershuus.
w min detaillerede Rapport inden Mai 1805
Quartbind, med en heel Deel Tabeller, og
gninger, og fortsatte Reisen fra Julii 1805
1806. Jeg havde da bereist især hele Chri-
s Stift, den Deel af Landet, hvorom for-
manglede nøiagtig Underretning, som og
gershuusstifts vestlige Egne. — Beretningen
te Deel af Reisen indeholdes i fire dsse
nd, og et femte, der indeholder et concen-
versyn over det Hele, og nogle og firsinds-
ristiske oeconomiske Tabeller; og er det af Be-
n, som angaaer Christiansands Stift, ei
ra at kunne gjelde for en fuldstændig oecono-
atistik over denne Provinds, om hvilken for-
bes næsten slet ingen Kundskab.
mske, som disse Reiseberetninger ere, ere de
at lægge for Publikum. De indeholde hist
n for smaalig Detail, enkelte Vink om Em-
d eller Individer, der passende, og som sig
en fortroet Embedsmand til hans Collegium,
s vilde være til ingen Nytte; desuden nu
allerede elleve Aar gamle, ere de deels unyt-
ds det, de fortælle, nu heel anderledes. Til-
n til Trykken vilde for det meeste bestaae i
tte.
' en Reisebeskrivelse vilde de fleste Læsere vel
re noget andet end blot og bar statistisk De-
, skjøndt, ei for snævert taget, indeholder
llerede meget. En Deel Bidrag til at gjøre
ngen i det mindste noget mere underholdende,
indre eensformig, indeholder vel min holdne
l, dog er denne for en stor Deel vel neppe
aae af andre end mig selv. Til at indrette
for at forelægges Publikum, stolede jeg, un-
t af de i Journalen antegnede Vink, paa
nkommelse. De væsentlige Underretninger in-
s for den mindste Deel i Journalen, for det

meste i særskilte Antegnelser og Documenter, som den allerede fuldendte Beretning ere benyttede og r rificerede ved Sammenhold med hinanden, og m det, jeg her hjemme omhyggeligen samlede i Aar verne, og bearbeidede.

Det var min Agt, at bearbeide Alt dette til saa interessant som nyttig Bog. Det er den fø Reise, eller den i Christiansandsstift, som jeg i He seende til det væsentlige har fuldendt. Jeg vilde bea det øvrige endnu eengang, tilligemed Bergens Sti og de Strækninger af Aggershuus og Trondhjem Stifter, som jeg for løseligen befaae. Jeg vil hvad kun efter Reisen hernede lod sig gjøre, ledsa det hele med ligesaadanne sammenhængende statistis Tabeller, som de over Christiansands Stift. Krig standsede det Hele, og nu er det ved Afstrødelsen Norge, og Archivernes Adsplittelse gjort umuli ganske efter Hensigten at fuldende det. Det kan heller bølges, at det hele Arbeid har ved en Bu og Hausmanns siden udkomne Reiser i Norge ta en heel Deel i Interesse. Norge er siden dem længer en terra incognita, som det var, da j reiste. Begge reiste strax efter mig, bleve meget t underrettede, skreve meget vel, og gave vel langtfr ikke saa nøiagtige og omstændelige Efterretninger, so mine dog maatte kunne blive, og nødvendigen maat blive; men den store Nøiagtighed er vist nok, hv de færreste søge; meget maa nødvendigen see u som om vi afskreve hinanden. Et stort Fortrin fo hvad mine Beretninger kunde komme til at indehold er den Rigdom af geognostiske, mineralogiske, ogs andre naturhistoriske Oplysninger, som udgjøre alb les Hovedsagen af hine Mænds Arbeider, og hvor jeg intet kan meddele.

Neppe burde dog mit hele Arbeid, som det e være spildt, og ubrugt overlades Mølene. Forkort kan det vel noget, neppe ret meget; tvertimod kun det, burde vel og meget forøges. Saa uhyre stor som det seer ud, er det ikke. Det er meget vidtlø tigen og stort skrevet. Trykt, som jeg vilde det, pa

til Resten af mine Skriblerier, som jeg gjerne have dem trykte, det er i portativ Form, og rogenlunde tækkelig Tryk, som vor Tycho Ro- Bøger omtrent, vil det vel udgjøre 4 eller 5 eller circa 100 Ark, foruden Tabellerne, der aatte trykkes særskilt, for ei at sammenkrølles eget, da de for en Deel maa nødvendigen blive store. De burde derfor vedføies i et Qvart- idet Folio-Hæfte. Der burde og vedføies Kor- voraf der allerede er nogle faa. Resten burde, de meget let og uden stor Bekostning besørges, opier af det store pontoppidanske til Forundring Kort i formindsket Scala, som de Begtrups velse over Agerdyrkningen i Danmark vedføiede r, paa hvilke fornemmeligen kun de af mig ldte Steder behøvede at nævnes og betegnes.

XI. Af mine andre indenlandske Reiser er kun Reisen i Nordsjælland 1806 nogenle- de til at trykkes. Den har sit Værd fornem- af en temmelig nøiagtig Underretning om rdsjællandske Fiskerier, det erseromske Faareavls tat og Canal, og om Frederiksværk. Den ud- t Qvartbind, som, da ogsaa denne er, som egentligen en officiel Rapport, i hvilken der rsag maatte være en Deel at udelade, vilde vel endda nok udgjøre et maadeligt Octavbind.

Jeg opholdt mig 1798 og 99 paa Bornholm, i Forening først med Assessor Esmarch, siden Justiceraad Rafn, at undersøge Stenkulsværket De dertil anstilte Arbeiders Resultater, i For- se med de forrige i samme Hensigt, burde kjæn- at ei flere skal, som det skeede faa Aar efter, Arbeid og Summer paa at efterforske, hvad ldest kan vides forud. Meget udførlig Beret- om det bornholmske Steenkulsvæsen, det er: de Resultater, ei alene af mine, men af samt- mine Forgjængeres anstillede Undersøgelser, som ed yderste Omhu opsøgte, samlede og benyttede, t Kort over den steenkulholdige Kyst, med An- se af alle Anviisninger, og undersøgte Steder,

markscheiderske Korter og Tegninger over Flotserne og Lagene, Beskrivelse over dem, og over de med Kullene anstillede Forsøg, practiske Beregninger over Kullenes Udvinding og Værd, o. s. v. findes af mig indlevet til Oec. og Comm. Collegium, siden derfra til Rentekammeret, hvor det er i Bjergværksbureaus eller Collegii Archiv. Men desuden har jeg for samme Reise meddeelt Collegium udførlige Beretninger over alle Grene af denne Oes Oeconomiemesen. — Ogsaa dette Arbeid er af dem, som det var mit Ønske og min Agt at ordne og indrette saaledes, som jeg troede, det til at offenliggjøres til Nytte for det Almindelige overhoved, for Bornholm især, burde. Det vil af de forhaandenværende Papirer ingen Vanskelighed have.

Jeg har samlet Materialier til en udførlig Efterretning om de vigtigste oeconomiske Anliggender i de fleste andre Egne i Sjælland, dog især i Odsherred, som et i mange Henseender, især i Henseende til Folkecaracteren fra Resten af Provindsen heelt forskjelligt Landskab, ligeledes paa en Reise af nogle Uger i Fyen, hvor Høravlsinstitutet paa Trolleborg og Høravlens Udbredelse derfra, var Hovedformaalet. — Dog dette, som og, hvad jeg har samlet og begrandsket om Tobaksavlen og Fredericia, den derværende franske Colonie, og meget mere, har jeg Uret i her at nævne, uden som for at minde mig selv om, hvad jeg, dersom Forsynet tildeler mig Liv og Evne, bør og vil søge, at efterlade mig saaledes tilberedet, at det efter min Død kan tjene med til Beviis for, at jeg har ønsket og stræbt, ei at ville have levet forgjæves. — — —

...ams Anmeldelse af en Udgave af hans samlede Skrifter 1817.

...n Række af oeconomisk-statistiske Forsøg, dem ...nende, der udgjøre den vigtigste Deel af Pontop...ans med Grund høit agtede, men til Kundskab ... Danmarks nuværende Tilstand, efter 60 Aar, for ... meste ei længer anvendbare oeconomiske Balance, ... Underteqnede liggende færdig til Trykken, saasom

en Undersøgelse om Faareavlen og Uldproductionen i Kongens Lande;

en om vort Forbrug af Manufacturklæde, om Manufacturerne i Danmark, og overhoved om Manufacturindustriens Vigtighed for disse Lande;

en om vor Avl, vort Forbrug, og vor Udførsel af Korn, — dets Forbrug i hver dets Anvendelse særskilt, saasom til Brød, Øl, Gryn og Meel, Kreaturers Opdræt og Fedning samt Hesteforing, — især til Brændeviin;

en om vor Høravl og vort Forbrug af Linned; — andre om vort Forbrug af Kaffe — af Viin, — af Tobak — og flere.

Det maatte ei ansees for Ubeskedenhed, om ... yttrer det Haab, at disse Undersøgelser skulle be...ndes værdige tænkende Landsmænds Opmærksomhed. ...utropii Philadelphi nu gamle Bog raadspørges ...dnu med Høiagtelse, fordi vi ikke — samlet i det ...indste ikke — have noget efterretteligere om disse ...øist vigtige Gjenstande. Hvor megen Hæder og ...ak der end skyldes denne saare agtværdige Samler ... Grandsker, saa, deels var vel hans Plan aaben...ar alt for løseligen lagt, kunde vel den Tid ei heller ...agges solidere; deels have vi nu langt bedre Data ... bygge paa, og Forarbeider, i andre Lande og her ...hjemme, som han ikke havde, — saaledes have vi ... i det mindste denne værdige Forgjænger at be-

nyttes; — deels var Danmark ved Midten af
Aarhundred ei, hvad det nu er.

Disse mine Forsøg vover jeg ikke at udg
stilt, da deres Trykning vil, forholdsviis m
gens Størrelse, blive meget kostbar, og jeg b
ved saaledes at udgive dem, maa befrygte
feile Hensigten, den, at de maatte kjendes, der
hold veies og prøves grundigen, af ret mang
danne især, som ei let anskaffe sig eller
kjende Dagbladene, især da man ved o
Domme om dem seer sig stundom saaledes b
som ved den, der, ei længe siden, fældedes
jammerlige Snak, hvormed en i en Flyveb
sig for at befeide Forædlingsstiden, i sin
saanende det fra Danmark skilte Norge, elle
nekkelighed, eller Anstændighed eller sund Sa
ler det danske Sprog.

Ærbødigen indbyder jeg derfor hervel
ærede Medborgere til Subscription paa en
af mine oeconomisk-statistiske Forsøg, hvilke
som et tilstrækkeligt Antal Subscribentere sæt
i Stand til at virkeliggjøre Udgivelsen, vil
til at indeholde, foruden de anførte Forsøg,
deles omarbeidet Udgave af det Forsøg om
ten, for hvilket jeg i Aaret 1793 vandt e
da udsatte betydelige Præmier, hvilket Skr
Gang modtoges med udmærket Roes af inden- o
landske Konstdommere, og hvilket, da Oplag
brændte, har siden paa Dansk været en Sjæl
— fremdeles en fornyet og forbedret Udgave af
om Scandinaviens Befolkning, som find
scandinaviske Literaturselskabs Skrifter; — af
det daglige Brød i Norden, som læstes
nerva for 1786, m. m., — hvortil jeg ønske
at føie Resultaterne af mine indenlandske
miske Reiser, især dem, som jeg paa all
Kongelige Befaling i Aarene 1804 til 1806
gjennem de fleste Egne af Norge, hvil
alene ville fordre fem eller flere Bind.

Den hele her omtalte Samling vil ud

10 Bind, hvert af 25 til 30 Ark foruden et Tabeller. Dersom Publicums Bifald og Ønske opfordrer mig, og Forsynet tilsteder mig dertil Tid og Evner, vil denne Samling endnu Materialier, som jeg tildeels allerede har bearbeidet, kunne forøges.

Den største Deel af det her anmeldte blev til, da Danmark og Norge endnu udgjorde kun eet Rige. Underretningerne have derfor for en Deel Hensyn paa begge Riger. Skjøndt Bogen skulde udgives i Danmark, har jeg troet, jeg ikke mindre burde give det Rum, det især eller ene vedkommer Norge, som disse Riger endnu have — og til gjensidig Fordeel vil stedse have at beholde — tilfælles; og som de, i det politiske Baand opløste, have stedse fundet i hinanden gribende oeconomisk gjensidig Handel. Jeg haaber det Udenlandske vil kunne interessere og nytte begge Nationer. Jeg, Nordmanden, Embedsmand i Danmark, og har den Ære, i 25 Aar, min Alders Bedste, at have været Hs. Majestæts Commerce-Collegiums Embedsmand, har jeg ønsket at være født ved Landoeconomiens Fod.

Skulde det maaskee være Lykke, som ei evner at give de Bind, der skulle indeholde Materialier i Norge, saa vil det staae dem frit, at fraslige sig, da Subscriptionen overhovedet ei skal unders binde nogen til at modtage flere end de første Bind, i hvilke heel endog intet vil forekomme. Ofte har jeg været opfordret til at besørge en Norges [illegible], hvor jeg har [illegible], hvilket jeg [illegible] forstaaer, eller har forstaaet, antydedes, [illegible] jeg havde Evner til at tage det ene [illegible] til at bevares fra Undergang, [illegible] jeg dog tilsidst erfarer, at det altsammen kun ubetydelig Oplysning vil kunne være. En [illegible] seenere Aar har Hs. Majestæt naa [illegible] naadigste Naade givet mig det til særdeles Glæde og forøgede Evner. Jeg troer at burde erkjende mig visse Kongelige Naade som en Be-

falling, der gjør mig denne Anvendelse af d
Raadighed overladte Tid til en Pligt, som j
Evne skal troligen stræbe at opfylde.

Saavidt mine literariske Forsøg ere try
de, paa faa nær, adspredte i periodiske o
Samlinger, det kjønne Videnst. Selskab
scandinaviske Selskabs, Minerva o. s. D
ere, de offentligen modtagne med en Velvillie
har erhvervet dem for en stor Deel smigrer
mærkelse og Overbærelse med det meget, s
derved er bleven upaatalt. Jeg vil arbeide de
jeg kan, paa at gjøre dem denne Velvillie
mig mueligt uværdige.

Af mine Skuespil ere sex offentligen
lede med lønnende Bifald, de fire mange
stedse spe fuldt Huus. Kun tre af dem e
trykte. Tilsammen ville de, 9 i Tallet, med
ger og andre sceniske Smaating udgjøre tr
Af mine Stærkodder er Oplaget for mange A
udsolgt. Denne tilligemed mine mindre Di
udgjøre to eller tre Bind. De Fortælling
smaa Romaner, som læstes for tyve tredi
siden i Minerva, ere paa dansk neppe kjen
mine. Oversatte paa tydsk ere af dem flere
adspredte. De ville udgjøre et Par Bind.
ter, jeg, opfordret, ved mangehaande Leilig
sentligen har holdt, saavelsom en Mængde sm
handlinger, hvilke med eller uden mit Navn
i vore periodiske Samlinger, ville, saavidt je
de bør bevares, tilsammen udgjøre en 4 B
Det udførlige Skrift om en Høiskole i Nor
hvilket jeg i den hæderligste Concurrence 179[illegible] va
da udsatte Prids, og som, skjøndt 15 Aar sild
deles glemt, den Gang modtoges paa det hæderli
tilligemed et Forsøg om en Opdragelsesanstal
afbrændte Weisenhuuses Sted udgjøre et Par

Tilsammen vil dette udgjøre omtrent en
Octavbind, hvert af 26 til 30 Ark, af hvilker
lings Udgave de her tilbudne oeconomisk-s
Forsøg ere bestemte til at udgjøre Begyndelse

Prisen bliver for Arket, hvad der er det samme som forhen 4 Skilling dansk courant, det er 1,6 Styver Species, naar Coursen er 450 Procent, 14,4 Rbsk. N. V., Tabellerne særskilt, hvor saadanne følge. Et Bind paa 30 Ark vil saaledes koste 1 Rd. Sp. = 4½ Rbd. N. V. foruden Indheftningen af Tabellerne, som for de her omhandlede Bind formodentligen bliver i det høieste en halv Gang mere, altsaa høist 1½ Rd. Sp., til samme Course 6 Rbd. 72 ß. N. V. To eller tre Bind om Aaret vilde altsaa volde en Udgivt ei høiere end 3 til 4½ Rdsp. aarlig for disse første Bind. Subscriptionen gielder for det første kun de fire første Bind, dog saa at de, som ei udtrykkeligen fraſige sig Resten, anſees som at ville modtage ogsaa Reiseberetningerne.

De, som have den Godhed at samle Subscribenter, ombedes, at ville tilsende mig Subscriptionslisterne inden September Maaneds Udgang, med Anmeldelse, hvor Exemplarerne skulle afleveres og Betalingen modtages. Mod Betalingen for ti leveres tilnemmeligen elleve Exemplarer. Jeg haaber, inden Aarets Udgang at kunne levere det første Bind. Tiden, og Prisen efter Størrelsen, og efter Numerairets da bestemmelige Værd 4 ß. courant eller 1,6 Stv. Sp. pr. Ark, foruden Tabellerne i Forhold, og Indheftningen, skal hver Gang blive bekjendtgiort i Aviserne.

Frederiksberg, den 4de August 1817.

Pram.

Anmelderens Betragtninger i denne Anledning,

den poetiske Deel af disse Skrifter angaaende.

I sidstudkomne Nummer af Kjøbenhavns nyeste Skilderi har min alle Andres Ven, vor Pram, en-

helig anmældt den saa længe ønskede Udgave af samlede Skrifter. Det vilde maaskee findes dette Blads Bestemmelse og Form, hvis den a tas her, hvorved den efter at være indført i hin meenlæste og yndede Ugeblad vel heller neppe vinde synderlig i Publicitet; upaasseligt vilde det ledes i høi Grad være, hvis Tilskueren, i det en fuldkommen Lægmand, vilde sige noget til befaling for disse Skrifters første Part, der holder Æmner, som en fem og tredive Aars bedsbane har gjort en af Fædrelandets skarpsinn arbeidsomste, redeligste, og i enhver Henseende ualmindelige Mænd det til hellig Pligt og fø til ivrig og utrættelig Bestræbelse, paa det n at gjøre sig kjændt med. Kun være det mig hei undt af mit fulde Hjerte at sige et Par Ord den poetiske Deel af denne Samling, som jeg saa længselfuld Glæde seer imøde; om disse fl Arbeider, som jeg, hans forgetpveaarige Me broer — rettere burde jeg vel sige, som det vi var, hans Følgesvend paa Banen — næsten all seet blive til, som tildeels endog i deres ældre mer staae dybt indskrevne i mit Hoved og i Hjerte, og hvoraf de allerfleste og betydeligste er en Tid, som den nærværende Generation af vort republikum bliver mere og mere ukjændt med.

Øverst blandt samtlige disse Digterværker ter jeg med Digteren selv naturligviis hans S odder, der allerede mange Aar i Boghandelen har været at faae, og altsaa med Føie kan a som sjælden. Min Dom over dette ariostisk ge Poem, som jeg nys til vor saakaldte poetiske C alders Forsvar mod min Ven Grundtvig i selvsamme Blade har anført, som det, hvormed i i Rigdom og Dristighed af Phantasi noget n Digterværk kan maale sig, behøver jeg ikke at til Digteren har midlertid allerede for en Deel Aar foretaget betydelige Forandringer og Forbedringer det, men som forgik i Kjøbenhavns ulykkelige S brand 1795. Musen bevare ham Kraft til a

Lang at lægge Haand derpaa! og isteden for med dette Digts forresten sande Høiagter vor lærde Luxdorph, at ønske det nogle Gran mere af spiritus salis wielandini. er da mit eneste Ønske, med Grundtvig, at han vil ubekymret for en Slægt

Hvor nordiske Most ingen Lykke vil giøre,
Og ingen den dundrende Nordenlyd høre,
Men flye den med Angst, eller agte den ei,

den Frygt overlade sig til den sikkre og stolte Følelse af sin tro Veninde,

Den Muse, som Oldtidens nordiske Skjalde
Beaanded til fri og ulenkede Sang
Om Heltenes Kamp, naar de kjække betvang
De bjergbøie Jætter,

kunde, som indgav ham Sangen om Heltenes Kamp med de gedmundske Kogleríer, deres Møde med den uhyrsalige Vitar, Skidbladners Bestigelse, Stærkodders smeltende Gravsang, Sømandssangen om Mosner Havmand, og kort sagt disse mange, mange herlige Steder, hvori Digteren har, at jeg skal bruge Grundtvigs Ord, aabenbaret

Den brændende Sands for den henfarne Tid,
Som ham af Naturen saa venlig er givet,

og der fra vort Kjendskabs allertidligste Dage har været min Beundring; hvad jeg mere end et Sted, blandt Andet i Brevene efter hans Lagertha har vedkjændt mig.

Næst dette Digt, som vel ene vilde være nok til at bringe hans Navn og hans Værd til den seneste Slægt, der endnu læser vort Sprog, nævner jeg hans herlige Emilias Kilde, ogsaa, da det særskilt er udkommet for 36 Aar siden, af de vor Litteraturs Prydelser, der snart turde være mere roste end læste, og der ustridig mellem de skjønne Naturskildringer, Professor Oehlenschläger i sine Forelæsninger over Ewald har anmærket at skyldes det norske litteraire Selskabs Digtere, ikke viger Prisen for noget, uden for P. H. Frimanns uopnaaelige Horneel. Ogsaa hører dette Digt i høi Grad mellem dem, som giøre

det begribeligt, at Ørsted, dannede i hine Dage, saa ofte samme sig ved, hvad stundom i senere Tid bliver dem budet som Vers.

Ikke stort mindre sjældne og ukjændte, skjønt de vel neppe burde være det, kunne udentvivl Heroiden Philippa til Erik, og de deilige Digte efter det græske og latinske, der prydede det sjortende Stykke af Forsøgene i de skjønne Videnskaber, med Føie anses for at være. Ogsaa samtlige disse Stykker tælles med Grund mellem de ikke saa saare mange fuldendte, vor Litteratur har at fremvise; og skulde man end ved de sidste efter nuværende Grundsætninger savne, at de ikke ere i Originalernes Stavelsemaal, nu saa kalde man dem ikke Oversættelser, men Fordandskninger; og sandelig den, der, uden at kjænde Originalerne forud, læser hine deilige Stykker, særdeles det efter Musæus, og de to efter Ovid, vil, naar han siden sammenligner dem med Originalerne, undres over, at de med saa skjøn Utvungenhed forbinde saamegen Troskab i det væsenlige, saa at man endog, hvor man ikke maatte træffe Originalens Bogstav, kan være aldeles sikker paaa at finde dens Aand.

Hans nysnævnte classisk skjønne Heroide Philippa til Erik minder mig nu om sin mørkere Søster og Navne, der findes i den saakaldte iverssenske Nytaarsgave, med hvilken vor egentlige lange literariske Sømvandring begynder; thi i almindelige danske Bibliothek, hvor vi begge rigtignok først fremtraadde, havde vi blot vandret ved Siden af hinanden hver for sig, men her fremstode vi Haand i Haand, saaledes som vi siden indtil denne Dag, ere vedblevne at vandre; thi have end de underlige Bugtninger paa Livets, Lyksens og Litteraturens Baner nu og da nødsaget os, undertiden en kortere stundom en længere Stund, at adskilles, medens een havde et eget Anliggende ad en Afvei at røgte, eller vel træt og mismodig hvilede sig af sin Vandring, ja vel nu og da syntes at synke paa Veien, da mødtes vi aldrig saasyart paa Banen igjen, før Haand stoi Haand, som Hjerte stoi Hjerte imøde. Gjerne tilstaaer jeg, at der mellem de mærkeligere Styk-

det mindste, er saa eller intet, hvorved jo for
n Hjertens Erindring er knyttet, som ved hine
Elegier og Idyller i den ældste Nytaarsgave,
et om vor første Bakkehuussommer, hvori de
til, som ved saa mange af de følgende; Erin-
r af min Glæde ved at meddeles dem, den
Digteren satte paa sin yngre Vens Bifald, den
), han viiste dennes Erindringer, den inderlige
tagelse i ethvert Arbeides større eller mindre
, undertiden vel endog den kildne Skinsyge,
denne Deeltagelse ikke synes at yttre sig efter
! „Alt dette, hvorved næsten samtlige disse Ar-
ere indflettede i mit Livs og Hjertes Historie,
naturligviis, at de for mig have en Værdi og
teresse, som de ikke kunne formodes at have
logen, hvem Digteren ikke var og er, hvad han
g er mig; men endog dette uanseet, drister jeg
'or enhver, der ikke vurderer Vers, som Rhin-
s Vine, efter Aaret, de ere fra, at give Grund,
r jeg regner saamange af de pramfke mindre
mellem vor poetiske „Literatures sande Prydel-
og nævner jeg f. Ex. blandt disse de to sati-
Heroider Overdaadighedsforordningen, hvor-
endnu i de mig bekiændte Literaturer forgiæves
et Sidestykke; den med dem nærbeslægtede Pla-
til Veturino, og dennes idylliske deilige Svar;
hallerst kraftfulde Elegie ved Wessels Død,
sin allegoriske Indklædning ingemansk hjerte-
Mindeqvad over vor og alle Gudes uforglemme-
Veninde, Henriette Rosenstand, det attiske
rsminde over Machaon Berger; og nu som
lykke dertil Borgerraadet til Nordens Skjalde,
formodentlig blev ubesvaret, fordi det ikke var
, der følte sig Kraft og Aand til at svare i
mme Tone. Dog! hvor vilde jeg faae Rum,
jeg endoz blot vilde uden videre Betegnelse
e de mange deilige poetiske Stykker fra denne
d, som hine odensseiske Nytaarsgaver fremfor
lyde den høie Rang, man mellem vort Fædrelands
lskamlinger har tillagt dem, som pryde almindelige

danske Bibliothek den skuldske Poesiesamling, Minerva, min ældre Tilskuer, Charis, og de flere forskjellige Tidsskrifter og Samlinger, han med villig og rund Haand, af sit vennehulde Hjertes og sin frugtbare uudtømmelige Aands Fylde har understøttet.

Og endnu har jeg ikke berørt hine hans kostelige Digterværker, de dramatiske. Hans Damon og Pythias, og hans Frode og Fingal ville maaskee nuomstunder kun have liden Anbefaling af, hvad jeg kunde sige til deres Roes, som smagfulde og ædle heroiske Dramer; saadanne

Som Carstens roeste og Jacobi fordred;

men endnu ere sikkerlig mange, endog mellem dem, der besøge vor Skueplads, der ville erindre sig det Bifald, Negeren — denne kostelige Bearbeidelse af Terentzes Eunuchus — og den saa overordenlig yndede Brønd vare i Besiddelse af; og faa Aar er det kun, siden Ægteskabsskolen hævdede sin gamle Roes; Syngespillet Serenaden eller de sorte Næser, torde efter, hvad jeg har Feie at troe, paa Scenen fornye sin yndede Erindring hos Publikum, inden den anmeldte Samlings Udgave kan naae til Skuespillene. Og nu hans Olinth og Sophronia, dette metastasiske skionne lyriske Drama, der fra først af kun tildrog sig mindre Opmærksomhed, fordi Forfatteren, der ikke kan bestyldes for at have gjort formeget Væsen af sine Børn, henkastede det i et Tidsskrift, hvor Arbeider af denne Natur ikke lettelig søges; nu hans deilige orchestiske Drama Lagertha, hvoraf siden Galeotti gjorde sin berømte Ballet, og som Pram, tillige med sine skarpsindige Betragtninger i denne Anledning, begrov i mit lidet kjændte, og kort derpaa i Kjøbenhavns Ildebrand saa godt som tilintetgjorte Tidsskrift, de dramaturgiske Samlinger; det enkelt udkomne og tilfældigviis aldrig offenlig opførte Forspil, Frokosten i Bellevue ikke at omtale.

Endnu staaer tilbage at nævne en Green af hans digteriske Arbeider, som maaskee blandt dem alle har vundet det eenstemmigste Bifald, vel især fordi deres Hovedfortrin, den ligesaa tro, som sindrige og muntre

...stilling af vor Tids Sæder og Daarskaber er ...ellem dem, der almindeligst erkjendes, og paaskiønnes, ...se skiønne lunefulde Fortællinger, som man i deres ...yhed rev hinanden af Hænderne, men som ikke haves ...mlede, uden i vor Sanders tydske Oversættelse, og ...oriblandt jeg blot vil nævne John Thral, Hans ...nuskop, Sminken, som Mønstre paa Satirer ...d Braad uden Gift. *)

Dog — mit Papiir minder mig at slutte, og en ...dvortes Følelse siger mig, at jeg ved at synes at ...le anbefale en Prams samlede Arbeider fornærmer ...Nationer, den, der er stolt af ham som en Søn, ...den, der hædrer ham som sin Medborger.

R. L. Rahbek.

Det Ønske, hvormed Prams vennehulde Biograph ledsagede ...n paa hans Afreise, bønhørtes, som forvel er bekiændt, ikkun ...o; den Bølge, som bragde ham uskadt til hin fierne Kyst, ...gte ham desværre ikke mere tilbage til os, og det blev hin ...ns mangeaarige Ven J. K. Høsts smertelige Lod at skrive hans ...krolog. Under 10de Februar 1822 satte han den hedengangne ...dling i Statsvennen et Minde, som her fuldstændigt medde..., i den Forudsætning, at den Deel deraf, der allerede fra det ...graphiske Omrids kunde synes bekiændt, vil læses her med ny ...teresse saaledes fremstilt, som Biographen nu, da den ædle ...denfarnes elskelige Følelser ikke paalagde ham noget Baand...m og Sandheden til Hæder var berettiget at tale.

R. L. Rahbek.

Christen Henriksen Pram.

...ra St. Thomas er den sørgelige Efterretning hid...mmen, at Etatsraad Pram der er død. Saa ...ulde Guldbrandsdølen, der til sit 63de Aar aldrig ...vde forladt det scandinaviske Norden, ende sit Liv

*) S. o. f. S. 1.

paa Antillerne! — Det var en mægtig Aand i landet har havt saa hans Lige.

Christen Henriksen Pram var født den 4 tember 1756, ved Dovrefjeldets Fod, i Gud dalen, i Lesja. Hans Fader Henrik Fredrik Kapellan her, var Normand men af dansk Æt. Moder Olava Marie Stockfleth var af Slægt. Sin første videnskabelige Undervis han af Faderen, som 1765 blev Sognepræst i lunde i Sjælland. Et Aars Tid, fra 1769 havde han og den end levende, ved sin Lov Christian den Tredie og Oversættelse af Virgil gica bekjændte, Kampmann til Lærer. Af F borgskoles Rektor blev han dimitteret til Kjøb Universitet. Han kom til Hovedstaden den n 28de April, og tog kort derefter Examen artiu følgende Aar philosophicum. Han bestemt til Lovkyndighedens Dyrkelse, men underka aldeig juridisk Examen. Med større Vedholde offrede han sig til Digtekunst og Statshusholdn denskab. Sin Skribentbane begyndte han med en Oversættelse af La Mottes Sørgespil Castro. Som original Digter kronedes han i gende Aar, af Selskabet til de skjønne Vide Forfremmelse, for Heroiden: Philippa til Eri

Imidlertid havde han, for at opholde Liv 1776 været Huslærer hos Konferentsraad Bor hvis ældste Søn, A. W. F. Bornemann — stitiarius i Høiesteret — han 1779 dimitterede versitetet. Men 1781 blev han Fuldmægtig i rallandoeconomie- og Commerce-Collegiet med 2 Gage. For at tilveiebringe det øvrige Fors en Familles Ophold, da han kort efter gift paatog han sig, i Forening først med Fuldmæ Cramer og Sekreter Ehrhardt, siden med denn Udgivelse af den endnu vedvarende Handelst hvilken han efter fem Aar igjen fratraadte.

Men ikke forsømte Pram, for sin Comm at bringe Museerne det ene tækkelige Offer efter det. Ved Digtet Emilias Kilde ydede P

Belynder et Pant paa sin Taknemmelighed. tens Bevaagenhed for Pram synes at kjølne Tiden; Prams Ovad vil end længe forherlige kinde. End høiere hævedes Prams Digter- b hans 1785 udkomne Stærkodder. Kan b ei med Luxdorph betragte det som et "virke- g" — Digteren selv kaldte det kun en "Rim- " — maa man dog, med Erkjendelse af dets rtjenester, indrømme det Plads ved Siden af og Wielands berømte Arbeider; og dette maa emme med Luxdorph, at Stærkodder var "et ldre fælsomt end glædeligt Syn." — Kort ef- rkodders Fremkomst begyndte Pram i Forei- ed Rahbek at udgive Maanedsskriftet Mi- , hvilket han efter Rahbeks Fratrædelse fort- ene fra 1790 til 1794, da han igjen overdrog fon til Rahbek. At intet Tidsskrift har været en vigtigt for Fædrelandets almene Dannelse inerva, vil ikke med Føie kunne bestrides. lot som Udgiver af Minerva gjorde Pram sig fortjent, ved Offentliggjørelse af saa mange ta- , indsigtsfulde, dybttænkende Medborgeres Ar- ogsaa bidrog han med mange egne Stykker saa særdeles til Tidsskriftets Værd og Glands, ved inger, Satirer, Poesier, saavelsom ved politameralistiske, statistiske Afhandlinger m. m. ydstrænkede han ei sin Jid til Minervas Udstyr- men berigede baade under den og fremdeles den ren med Værker af forskjelligste Indhold. Nu s han for en Udvikling af Husmoderens Pligter en Undersøgelse om Nytten eller Skadelighe- en Nationaldragts Indførelse især for Dan- g Norge, for en Besvarelse af det Spørgs- hvorledes et Universitet i Norge til størst Nytte dret med Hensyn til Tidernes Cultur og Tidernes Tilstand kunde indrettes; fem Gange vandt dsatte Præmier. Nu prydede han Ugeblade og ifter, der udgaves dels af Enkelte dels af Sam- med interessant prosaiske Bidrag, især popu- skrifter; ogsaa adskillige Poesiesamlinger lod han

ikke ubegavede. Nu flettede han sig en ny Laurbærkrands ved Skuespil snart af høiere Art: Damon og Pythias, og Frode og Fingal; snart af lavere: Magteren, Ægteskabsskolen og Brønden. Indtil i sine første Aar blev han de sceniske Muser tro: han gav i 1817 et originalt Skuespil, Drømmeren, af umiddelbare Fortjenester, men som, antaget, aldrig opførtes; han forplantede omtrent samme Tid paa dansk Grund Voltaires Tschingiskan.

Under alle disse literære Sysler havde Pram nydtet ikke uvigtige Embeder. I Aaret 1786 blev han Archivar saavelsom Søepasexpeditør ved Oeconomie- og Commerce-Collegium, og kort derefter Secretær ved den da oprettede Direction for Postkassens Pensioner. Da han i Aaret 1809 forlod denne Post, havde han den Tilfredsstillelse at see Postpensionskassen i en ganske anden Forfatning end da han tiltraadte Embedet. Pensionernes Beløb var i 1786, 75,000 Rdlr. aarlig, og Kassens Indtægt strækkede ei til Udgifterne, saa Laan maatte skee hos den kongelige Kasse; i 1809 udgjorde Pensionerne mere end dobbelt imod hint Aar, og Kassen havde et Oplag af over 12 Tønder Guld. — Imidlertid var Pram i 1797 bleven kommitteret i Oeconomie- og Commerce-Collegiet. Som Saadan sendtes han i det følgende Aars Sommer, første Gang i Selskab med Bjergmester, nu Berghptm. Esmarch, anden Gang med Assessor, siden afdøde C. G. Rafn, til Bornholm for at skaffe Oplysning om Steenkullene sammesteds. Fem Aar derefter 1803 fik Pram ligeledes Ordre at bereise Norge, især for at indhente lokal Kundskab om Tangbrændingen og dens Følger for Fiskerierne og Landvæsenet, hvorhos han tillige skulde tilvejebringe Efterretninger om Næringsvæsenet i Norge i Almindelighed. Fra Juni 1805 til April 1806 bereiste han den største Deel af Throndhjems og Aggershus Stifter, samt hele Christiansands. Kongen befalede at hans, i ti Bind forfattede, Indberetning skulde udgives, naar Tidsomstændighederne tillode det. Men Norges Aftrædelse kom imellem. — Udnævnt til virkelig Justitsraad 1802, til Ridder af Dannebroge

1810, til virkelig Etatsraad 1811, beklædtes han 1812 til Deputeret i Oeconomie- og Commerce-Collegiet, hvor han et Par Aar derefter overtog Forretningerne som Decisor i Handelsfaget. Men da i Begyndelsen af 1816 Oeconomie- og Commerce-Collegiet blev formet med det vestindiskguineiske Rente- og General-Toldkammer fik Pram igjen sin Afskeed.

Den ham ved hans Afskedigelse forundte Pension af 1800 Rbdlr. aarlig maatte nu vel kunne synes at betrygge ham tarveligt Udkomme for hans øvrige Dage, da han ingen Børn havde. Men hans Kone, Maria Magdalene, en Datter af Dr. Eriksen fra Bergen, havde i mange Aar liidt af en ulægelig Sygdom, hvilket kostede ham betydeligt. Derhos havde han antagne Børn at forsørge. Hjelpsom var han i høi Grad imod den Trængende. Og hans Embedsindkomster havde en Tidlang for en stor Deel bestaaet i Sportier, hvilke siden formedelst Omstændighederne ophørte. Alt dette paadrog ham Gjeld. Han ønskede at betale. Dette bevægede ham til i Efteraaret 1819 at ansøge det indbringende Toldforvalter-Embede paa St. Thomas. Han fik det, i October, kort efter sin Kones Død.

Tungt maatte det falde Pram i en Alder af over 63 Aar at forlade en Hovedstad, hvor han havde levet siden sit ottende Aar, fra sit Livs Vaar yndet og agtet af Nationens Ypperste, i dets Vinter elsket og hædret af Alle, som kjændte ham, velsignet af Mange, som fylde ham Taknemmelighed. Kun saare liden var Udsigten til, at han nogensinde skulde see Danmark og sine Venner der igjen. Efterretningen om hans Bestemmelse hørtes derfor og med Veemod af disse. — Da Bortreisen nærmede sig, lappedes Vennekredse om at sige ham høitideligt Farvel. Et saadant bragte ham paa Skydebanen den 10de April 1820 af et Selskab af henimod 150 Personer, hvis fælles Følelser udtaltes af Guttfeld som Taler, af Ingemann, Oehlenschläger, Rahbek, Sommer og Wendt, som Sangere. *)

*) Hvad ved denne saavelsom en anden Afskedsfest høitidelig

I Slutningen af April tiltraadte Pram Reisen til St. Thomas. Men kort efter sin Ankomst dit besluttede han for sin Sundhed at gaae til Nordamerica, hvorfra han dog snart vendte tilbage til Vestindien. Med Glæde modtoges nu herfra i Moderlandet gjentagen Efterretning om, at Pram var karsk og munter, da i Begyndelsen af dette Aar den Tidende lod, at hans svækkede Helbred krævede den hurtigste Hjemreise. Det var ikke Forsynets Villie, at han skulde tiltræde denne. Han døde paa St. Thomas den 25de November 1821.

Pram var ypperlig af Aand og Hjerte. Indbildningskraft, Følelse, Vittighed, Lune, Skarpsind forenede han i udmærket Grad. Derfor glimrede han, understøttet ved mangfoldig Dannelse, i saa forskjellige Fag. Hvilken livelig, riig Fantasie hersker ikke i hans Stærkodder, hvilken yndig, blid i Emilias Kilde? Hvilken inderlig Hjertelighed aande ikke i Elegierne saavelsom Heroiderne? Med attisk Salt ere hans Fortællinger og Satirer krydrede. Et lyst og gjennemtrængende Blik, nye og kjække Ideer, Verdenskundskab og Sagkyndighed prægede hans kronede Priskrifter saavelsom de mange mindre Afhandlinger. Det torde være vanskeligt, iblandt Prams samtidige Landsmænd at finde Nogen, der som Forfatter udbredede sig til saa mange Sider: som Digter lod han næsten Intet af Kunstens Fag uberiget; som Kameralist, Ekonom, Statistiker, Historiker, Populærfilosof virkede han betydeligt til Kundskabers Udbredelse og Tænknings Fremme. Det var et sandt Ord af Rahbek, at Muserne tvistes om, hvo vel gav ham den største Deel af Qviste til hans Laurbærkrands. At han undertiden forfægtede Sætninger, som ikke kunde udholde en skarp Prøvelse, er intet Særsyn hos Mænd af store

---

blev talet og sunget, blev optaget i et hos Major Seidelin udkommet, med Prams lignende Billede prydet, Skrift under Titel: Til Christen Henriksen Prams Amindelse samlet og udgivet af J. K. Høst, hvori tillige findes et biographisk Omrids, som er lagt til Grund ved Ovenanførte, (og her meddeelt.)

sevner, som, efter engang at have antaget en
beviisning, opbyde Alt for at gjøre den gjældende,
rams Vildfarelser havde i det Mindste Krav paa
at overveies, førend de vragedes. En Mester i
kunstens metriske Deel, skrev Pram en, ham
kraftfuld indholdsrig Prosa. Heri tillod han
el stundom at sammenpakke alt for Meget i een
de, men han dreves hertil ved de paa ham ind-
mende Tankers overordentlige Rigdom; og kostede
d undertiden Umage at fatte den fulde Betydning
ns Ord, saa lønnede det og Umagen at finde den.
faldt Prams Skrivemaade i det Vidtløftige;
behagede den ved Livlighed og Munterhed, ved
rugtbare Udbytte af Kundskaber og Tanker. —
ave talet om Pram som Forfatter. Han ind-
kede ikke sine Studier til de Grene, han selv
bearbeide. Velbekjændt med Videnskabernes ind-
s Sammenhæng og Indflydelse higede han efter
angfoldigste Uddannelse. Indtil i sin Alderdom
v han at høre Forelæsninger, ei blot i Æsthetik,
sophie, Historie og Oeconomie, men i Mathe-
, Physik, Chemie og Geognosie. Sandelig!
som ikke kjender Bibetragtningers Magt ogsaa
enskabsmændenes Verden, vil ikke kunde forklare
arsagen, hvorfor Pram ikke optoges enten af det
Videnskabers Selskab eller af de skjønne Vi-
bers Selskab; at alle Medlemmer af begge disse
fund skulle have nærmere Adkomst til Sæde
troe de selv neppe Alle. Det Skandinaviske
turselskab, som han 1796 tilligemed Nyerup,
esen og Høst, havde stiftet, valgde ham fra
af hvert Aar til sin Præsident, indtil 1818,
n frabad sig Valget.

Med al den sjældne, store Værd, Pram besad,
e mange, stolte Fortjenester, han havde ind-
lg, forbandt han sand Beskedenhed. Ikke, at
manglede Selvfølelse, den han lod træde frem,
Lykkens Yndlinger glemte, hvo de selv vare
o han var. Men beskeden var han derhos.
n var villigere end han til at indrømme Med-

heilere Fortrinet. Ingen dømte mildere om Andre end han, og til hans miskjændende Bedømmere bar han intet Nag. Vel lod han sig ved visse Leiligheder henrive til en noget djærv Tone, men ikke bestemtes han af saaret Egenkjærlighed; det var for en efter hans Overbevisning god Sag han da kæmpede. Hæftig var Pram, det er sandt; men rede var han og til at give den af ham i Øveilelsen Forurettede al Fyldestgjørelse. Ellers var han i Almindelighed blid, venlig, godmodig, jovialsk. End som Olding beslad han Ungdoms Munterhed og Ild; han oplivede de Kredse, hvor han kom, lige ydet af Gamle og Unge, af Mænd og Qvinder. Men han var mere end den tækkelige fine Omgangsmand; han var en ærlig, trofast Ven. Med Ord og Gjerning stræbte han at virke til Venners Held. Han var omhyggelig for at finde Noget at glæde dem med. En kjærlig Søn viste Pram sig: saa sørgede han efter Faderens Død, ømmeligen for sin Moders Ophold og Pleie; end da han nærmede sig Oldingsalderen, gik han ofte tilfods ud til Farum, at besøge hende. Sine brændende Følelser for sin Kone forevigede han i Stærkodder, og mangen Behagelighed opoffrede han, mangen Indskrænkning bar han, for hende i hendes femten Aars smertelige Sygdom. Imod Trængende var han gavmild ved Raad og Daad. Et stort Antal udgjøre de, der med Taknemmelighed erindre ham.

Pram har levet for Kunst og Videnskab, for Fædreland og Venner. End længe vil Mindet om hans Hjerte leve i Hjerterne. Velgjørende vil hans Aand lyse, saalænge Dannersproget staaer.

J. K. Høst.

Pram.

Et Lys gik ud i Danmarks Land,
Et Lys med herligst Flamme;
Et Nordlys fra den norske Strand,
Og Kraft var der i Samme;
Det Lys, som sank i Vestens Hav
For Viet i det Fjerne,
Af Mulm ei slukkes eller Grav:
Thi — nu er det en Stjerne.

En Leg fra Dovres golde Fjeld
Gaar om i Dødningdalen:
Som Sivet falder Egen vel,
Og Ormen døer som Svalen:
Ja Reiserkronen, som et Siv,
Af Dødens Lee omhugges:
Nu ender sig en Gubbes Liv,
Og nu et Barns, som vugges.

Hver Kraft paa Jorderig forgaaer,
Som Kloveret den falder;
Der er saa vidt en Kirkegaard
For hver en Livets Alder;
Der er for hver en Blomst en Høst,
Som der er Vaar og Sommer;
Der er for hvert et Liv en Røst
Ved Døden fra vor Dommer.

See! gamle Fædreland! din Ø
Forlod Apollons Svane;

Saa glad den gynged sig paa Sø
Med Danabrog, din Fahne:
Ak! sang den end sin Svanesang,
Dens Rost jo dog fornemmes
Saa vidt, saa bredt i Danavang,
At aldrig fast den glemmes.

Tak, Lys! du straalte i vort Land!
Nu est du jo en Stjerne! —
Tak, Eeg! du faste Klippemand!
Tak for din Marv, din Kjerne;
Tak, gamle Svane! for dit Kvad,
Det var ei let som Avnen:
Nu sjunger du vel mere glad;
Thi nu est du i Havnen!

Søtoft.

o h n T h r a l.

En Fortælling.

Første Kapitel.

Bondefrihed i Europa.

Thral, Søn af William Thral, Sønneſøn
ard Thral, Fætter til George Thral, og
Thral, og Francis Thral, og Jack Thral,
is Thral, o. ſ. v. o. ſ. v o. ſ. v., var fød
det nær ved Huntington i Norfolk i Frihe-
nd, England, hvor hans Fader var Forpag-
Farmer, det er Bonde, paa hans Excellen-
James Huntingdons Gods. Faderen var
Farmer, en Mand, der ikke kunde dømmes
engelſke Jurys, hvilke altid dømme efter
lſke Loves Bogſtav, naar de forſtaae den i
d velbekjendte Kunſt at læſe, og ſom ikke lade
ke uden med Guineer; en Mand, der in-
rmagt erkjendte, uden den, han ſelv havde
g; thi Huntingdon ſender en Repræſentant
lamentet, og Priiscouranten for en af Væl-
Stemmer er der imellem 16 og 24 engelſke
; en Mand for Reſten, der, naar han havde
ſin Landtax, og Pariſhtax, og Conſtable-Ex-
og Poor-Tax, og Window-Tax, og Malt-
g Salt-Tax, og Exciſe, og Tiende, o. ſ. v.
o. ſ. v., der tilſammen kunde udgjøre en
cent af alt, hvad han kunde frembringe, havde

fuld Friheb til, om Aftenen at gaae hen i Dlhuſet i hans Pariſh, læſe og commentere de londonſke Aviſer, tale ilde om Underhuſet, og Overhuſet, og Miniſtrene, og Kongen, og velſigne den engelſke Conſtitution ved ſit Glas Smalbeer, eller Ale, ja ved ſit Glas Portugiſervin, naar han kunde ſkaffe ſig det.

John, hans Søn, ſom i Kraft af den engelſke Friheb var bleven opbraget til megen Færdighed i at baxes, løbe Kap, og ſpringe Buk, fulgte tidlig ſin Fader adſkillige Gange til bemeldte Dlhuus, lærde tidlig at elſke den engelſke Conſtitution, være opmærkſom paa Parlementstalerne i Aviſerne, tale med Henrykkelſe om den engelſke Friheb, og banbe alle dens Fiender og Forkrænkere.

Imidlertid lærde han ogſaa tidlig at ride og tumle en Heſt bedre og ſmukkere end franſke Træberidere, at forrette og beſtyre det engelſke Bondearbeid med at pløie, harve, trumle, ſaae, ſlaae Høe, meie Korn, ja, det ſom mere er, at vælge hvert Stykke Jord til den bequemmeſte Dyrkning, at behandle Mergel til Jordens Gjødning og Forbedring, de nyttigſte Foder-Urters Dyrkning, Kreaturernes bedſte Behandling, helſt, hvad der hører til den fortræffelige Faareavl, og ſaa videre. Desuden kunde han temmelig vel ſkrive, ret godt regne, og ſpillede ikke ueſſent paa Violin efter Noder. Alt dette udforbredes der i den Egn, hans Fader var fra, til at blive anſeet ſor en agtbar Bondekarl; der forbredes i Lord Huntingdons Egn, hvor han havde fæſtet Gaard, ei ſaa meget, men han tog Skikken med ſig, der hvor han var fra.

Den gamle Lord Huntingdon var en skikkelig gammel Mand, og skjøndt Pagtforskrivningerne ikke vare i Brug paa hans Gods, var den brave Forpagter, William Thral, dog vis paa, saalænge han levede, at beholde sin Farm; men nu døde den Gamle, og hans Søn, der efter ham blev Lord Huntingdon, blev ogsaa følgelig Godsherre.

Edvin gik altsaa glad, imedens John, der var kun sexten Aar gammel, blev bekjendt for den unge Lord Cecil Huntingdon, som en Person, der lagde an paa et endnu nærmere Baand end det, Lighed af Aar, og Nabostab, og indbyrdes Agtelse maatte knytte, med Edvins, Olivia Goldhearths, smukke Datter, Nancy. Ikke saa snart havde han gjort denne Opdagelse, førend han fattede et umaadeligt Had til John Thral og hans hele Familie. Faderen blev i en Hast opsagt sit Fæste. Efter opgjort Regnskab blev han, efter meget lovlig Afsked, berøvet som Syl- lanie Lovens omtrent alt, hvad han forhen eiede, og som han troede med Overbeviisning at være hans egen. Han stod altsaa i Begreb med, aldeles ruineret at reise bort fra Godset, hvor han havde lagt en betydelig Formue ind, hvilken ved hans utrættelige Virksomhed blev efter al Anseende i de sidste Aar, han var der, meget forøget. Han gik saaledes hen, for, i Kraft af den engelske Frihed, hvor han helst vilde i hele England, ja i hele Verden, at søge sig en ny Forpagtning eller et nyt Landbrug for sig og Sine.

John kom imidlertid ikke til at følge ham paa dette Tog; thi et Par Dage, forend Bortreisen skulde

gaae for sig, blev det befundet, at John, der forhen, som en meget dygtig Skytte, havde tidt været med Lorden og hans Jægere paa Jagt, havde skudt en Hare, uden Tilladelse, ei langt fra Lordens Sæde. Det hjalp ikke, at han temmelig tydeligen godtgjorde, at det var skeet efter hans egen Jægers Begjering, der skulde levere den til Lord Cecils Kjøkken, og at den virkeligen blev leveret der. Han maatte i Arrest; og forrige Farmer William, der nu med sin Familie bleve anseet som Løsgjængere og Tiggerpak, blev jaget ud af Sognet, uden at kunne faae Sønnen med. De toge Veien til deres Familie i en anden Ende af Landet, hvor William blev antaget som Gaardskarl hos en af hans Brødersønner, og den øvrige Familie blev adsplittet.

Ikke mere end et Par Maaneder varede Johns Arrest; da Lord Cecil ei allene lod ham slippe ud, men eftergav ham endog de Bøder, han skyldte for hans nu endeligen paadømte Forbrydelse. Saadan Mildhed tilskrev han foruden Cecils Lyst til Billighed endnu den Biomstændighed, at Nancy lod, for den Haardhed, hvormed han i Beskyttelse af Lovene begegnede hendes unge Ven, til at være Lorden mere vred end nogensinde.

Andet Kapitel.

Borgerlig Næringsfrihed og mere i Engeland.

Da John saae sig i Frihed, og havde tabt Lysten til at betjene sig af denne dyrebare, i Engeland saa

overflødigen faldende Skat i Bondestanden, besluttede han at prøve den i en anden Stand. Han havde forhen hjemme hos sin Fader, foruden sine andre Forbigheder, ogsaa ved egen Flid, og nogen Underviisning af een af den gamle Lords Tjenere, der forhen havde været Bogbinder, nogen Øvelse i Bogbinderprofessionen. Han besluttede at begive sig til Yarmouth, for at drive det til nogen mere Fuldkommenhed i denne Kunst, hos en Bogbinder, som han der havde noget Bekjendtskab til, og hos hvilken han ventede at blive antagen i ordentlig Lære. Denne havde ingen Plads for ham den Gang, men kaffede ham, fordi han godt skrev og regnede, Adgang til en Kjøbmand paa Stedet, paa hvis Contoir han blev antagen som Skriverdreng. Handelen gik lykkelig for denne ikke rige, men raft fremvorende Kjøbmand. John blev yndet af Kjøbmanden, og stod i Begreb med at gjøres til Karl paa hans Comptoir, da Ulykken vilde, at et dansk Skib, som for Kjøbmandens Regning medbragte en Ladning Thee og fransk Brændeviin, et Steds paa Kysten, ikke langt fra Yarmouth, blev anfaldet af en af de kongelige Toldhukkerter, grebet in flagranti, og netop John fundet om Borde, for at paasee sin Herres Tarv ved Losningen. Man spurde, at de andre rigere Kjøbmænd i Yarmouth, der ikke gierne saae, at denne drivtige Kjøbmand svang sig til samme Høide som de selv, havde, for med eet at stække hans Vinger, anviist Toldhukkerten denne Confiscation. Anviisningen havde sin Virkning; man tog Skibet og Godset, der blev alt confisqueret. Godset blev

ikke ubleveret. Tabet var den yarmouthske Kjøbmands Tab. Han kunde ikke taale det, og gjorde Fallit, og blev siden Marqueur paa et engelsk Billardhuus i Antverpen. Skibet blev til de engelske Loves Haandhævelse sat til offentlig Auction, hvor dog ingens Bud blev antaget, uden den danske Skipper's, der for 5 Skilling contant, som Brugen er ved slig Leilighed, kjøbte det tilbage; en behændig Maade, paa hvilken man i Engeland med eet fyldestgjør baade de engelske nationale, og Folkerettens almindelige Love, hvor de contrastere for stærkt mod hinanden. Paa saadan Maade overholdes mange Love.

John var imidlertid efter et halvt Aars Tjeneste hos denne Kjøbmand, efter atter et Par Maaneders Fængsel og yderst Fare for enten at hænges, eller dog blive transporteret til Colonierne, omsider frikjendt, da Bogbinderen, hans Ven, var med blandt den Jury, der skulde domme ham; men han var nu uden Tjeneste og Udvei. Han meldte sig igjen hos Bogbinderen, hvis Profession han forud ret vel forstod; han blev antagen, stod et halvt Aar i Lære, og blev indskreven som udlært Bogbindersvend i Lauget. Da Engelænderne overhoved ikke trives meget godt i fremmede Lande, saa er det en ubetydelig Indskrænkning i deres mægtige Frihed, at en, der engang i Engelland har lært en Profession, maa siden under 5000 Pds Straf ikke forlade Engelland; imidlertid er det dog virkeligen nogen Indskrænkelse i Nationens Frihed.

John tænkte ikke paa at bryde denne Lov. Han havde meget mere stræbt, og det var lykket

ham, at ſkaffe ſig ſaa megen Credit, at han kunde ſætte ſig ſelv ned ſom Bogbinder i Lynn, hvor han ventede at finde Næring og Levebrød for ſig og ſin Nancy, der hidtil havde ſtaaet ſig vel mod Lord Cecils Tillokkelſer, men hvilke det var hans Ønſke ganſke at befrie hende fra.

Lord Cecil havde faaet Nys om dette Johns Anlæg, der, ſom han troede, var Hovedhindringen imod de Beſtræbelſer, han nu i halvandet Aar forgjæves havde anvendt paa at blive Beſidder af Nancys hver Dag voxende Yndigheder. Alting var imidlertid dog næſten i Orden. John havde leiet et Hus i Lynn til ſin ny Næringsvei; Kongebrevet til Vielſen med Nancy var beſtilt; hun var paa Veien fra Huntingdon til Lynn, for at dele Kaar med ſin John, da der til Lynn indløb et Kongeligt Krigsſkib, der i en Haſt ſkulde fuldt bemandes, og manglede Mandſkab. Der foretoges en liden Preſsing i Lynn; et par Klædevæverſvende fra Lincoln, et Par forulykkede Studenter fra Cambridge, og en halv Snees Bønderkarle fra Landet i Norfolk og Northampton, bleve tilligemed et Par Tiggere, et Par Highwaymen, og John, bragte om Bord, for at ſtride til Søes for det brittiſke Flags Ære og den engelſke Friheds Forſvar.

John var nu Matros. Baadsmandens og Styrmændenes Tampe beſtemte ſnart hans fri Valg til at gaae i Spillet, at entre i Toppen, at børſte Styrmændenes Sko, tænde Officiererenes Pibet, opvarte dem i alt ſom Tjener, og ſpille til Dands for dem paa Violin, naar de, hvor de løb ind, havde Bal

om Borde, samt assistere Cahytskriveren ved sine Regnskabers Forfærdigelse. Paa dette Togt, som varede i tre Maaneder, inden Skibet maatte lægge ind i Portsmouth for at repareres, havde man om Borde 15 Gange Bal, 17 Gange andet stort Selskab, man tog tre neutrale Skibe, som efter Indbringelsen bleve med Erstatning for Anholdelse og Opholds frigivne, to hollandske Smughandlere, i det de vendte tilbage fra Kysten med Baglast; Mandskabet reddede sig med Flugten tilligemed deres Guineer. Skibet var inde i syv Havne, man drak 12,000 Fl. Rum, 6000 Fl. Genever, og 9000 Fl. Maderaviin; fortærede 150 Oxer, 200 Kalve, 500 Flesksinker, et behørigt Antal Fjærkreature, o. s. v. o. s. v., Togtet kostede 18,579 Pd. 17 Sh. 6 P. Sterling foruden Skibets Reparation, alt betalt af den fri engelske Nations aldeles frivillige Skatte, som de, ved deres Repræsentanter selv havde paalagt sig, og selv anvendte. Da Skibet lagde ind, sik John tilligemed det øvrige Mandskab sin Afsked; reiste strax til Lynn for at fuldbyrde, hvad han blev hindret i, og fandt, at det, han havde bragt ind i sit leiede Huus, var af Huuseieren taget, for at erstatte Huusleien, at der laae en Rams-Dom over ham for det Resterende, og at Nancy, ved Ankomsten til Lynn, var bleven modtaget af Lord Cecil, der havde underrettet hende om: "At John i en sæd-"vanlig Ruus i et H...huus havde taget Tjeneste "paa en hollandsk Smughandler, hvorpaa han var "gaaet over til Rotterdam." Denne Efterretning havde Lorden vidst at gjøre saa sandsynlig, at Nancy

vinkeligen troede, han var ved Hans Naades Hjelp transporteret bidover, og fattede derfor, tvertimod velbemeldte Hans Naades Hensigter, og trods alle de Tilbud, han gjorde hende, et om muligt endnu grummere Had mod ham end forhen. Hun søgte, og fandt Leilighed, til at faae en dansk Capitain, der just laae færdig til at gaae over til Rotterdam, overtalt til at tage hende med; og uden at have taget Afsked med Lorden, eller med sine Forældre, der havde fulgt hende til Lynn for at bivaane hendes Bryllup, undtagen ved et Brev, hvori hun forklarede dem sit Forsætsende, var hun den femte Dag derefter i Rotterdam. Forældrene, som inderligen elskede denne deres eneste Datter, tovede ikke længe. De reiste tilbage til deres Farm, pakkede sammen, hvad de i en Hast kunde, og af Frygt for et ligesaadant Regnskab, som det, William Thral havde maattet udholde, begave de sig om Natten paa Reisen, ikke til Lynn, hvor de kunde blevet efterspurte, men ned igjennem Landet til Harwich, hvor de maatte give Fjerdedelen af deres reddede Formue, nemlig 40 Guineer, for at faae et Pas, hvilket de, uden at kunne bestikke saa tilstrækkeligen, ikke havde faaet. De gik om Bord paa et hamborgsk Sildeskib, der satte dem af paa Vlie, glade over, at de nu vare i et Land, vel ikke saa frit som Engeland, men dog et frit Land, frit for dem i det mindste, i Hensende til Lord Cecils Efterstræbelser, og det samme Land, som deres Datter nu betraadde, lykkelig, saasom hun der, uforstyrret af alle Engelands Lorder, vandrede ved

sin elskede Johns Side, tryg for Pressningen i Lynn, og, tænkte de, for alle Efterstræbelser.

John var, som fortalt, ikke i Holland, men kom siden tilbage til Lynn. Han opdagede snart sin Nancys, og sine Svigerforældres Skjæbne, og deres Reise. Han stod ikke længe i Betænkning over, hvad der var at vælge. Forfatningen var saadan, at han ikke kunde gjøre sig Haab om Frihed til at reise med Pas o. d. l. Han tog sin Tilflugt til en Keiserlig Capitain, som just laae der, og som han fra sin Tieneste hos Kjøbmanden i Yarmouth havde noget Bekjendtskab til. Hele Verden, og især Keiseren, vil gjerne have engelske Haandværkere. Denne engelske Bogbinder syntes altsaa en kjærkommen Erhvervelse for Capitain Dirck Claasen; det blev aftalt, at han skulde tage ham med; en liden Pakke Tøi, som han endnu havde tilbage, og en Kiste engelsk Bogbinder-Værktøi blev listet om Bord til Capitainen; og næste Dag skulde John selv gaae bort med det seilklare Skib. Ulykkeligviis maatte det hænde sig, at een af de tydske Matroser var bleven underrettet om Sagen, og om den Præmie, der var sat for Haandværksfolks Udvandren af Frihedens Land. Han angav Historien for Toldbetjenterne. Da John om Morgenen var kommet om Bord, og man alt var i Begreb med at lette Anker, kom de med behørige Vidner og Formaliteter. Der blev lagt Beslag paa Skibet; John og Capitainen bleve førte til Fængslet; Capitainen betalte 500 Pund for sin Frihed, men John, der blev anseet som en deserterende Bogbinder, og tillige som en fraudulant

[illegible] (thi [illegible] til [illegible] over 12 [illegible], hvorledes [illegible], hvad [illegible] og [illegible], der [illegible] alt var kommen i [illegible], og et [illegible] til hans [illegible] og [illegible]) blev kaldt til [illegible]. Det [illegible] Uger [illegible] Dom [illegible] og [illegible]. Hans forrige Mester og Ven, [illegible] i Yarmouth, [illegible] Commerskynes, [illegible] til London, [illegible] Johns [illegible], der [illegible] Chamberlain C., [illegible] John [illegible], i [illegible] et [illegible], en [illegible], og en [illegible], der [illegible]. Den [illegible] i, at [illegible] til [illegible]. [illegible] at [illegible].

Denne [illegible], de [illegible], i [illegible], [illegible] i Hammerens [illegible], [illegible] Gilgen, [illegible] i [illegible] og [illegible] Helle. [illegible]. Dette [illegible], som [illegible] med [illegible] og [illegible], de blev [illegible]. John og de andre [illegible]; og de

de i Tummelen ikke havde mærket Pardons-Ubra
ningen, bestyrtsedes de samtlig over, at de i
bleve hængende som de andre. Da de erfore, hv
Benaadningen stak, ærgrede det de fleste af dem,
de havde faaet den. John allene, som nylig ha
offret Nancy et Suk, hvilket, han meente, var
sidste, offrede hende nu en Tanke fuld af Forha
ning om, dog endnu engang at see hende igjen;
hverken misantrop Græmmelse over, nu at have
den aabne Indgang til varig Befrielse forbi,
den qvælende Udsigt til det tusinde gange værre
end den pinefuldeste Død, der forestod ham, ku
udslette det Frydefulde i den Tanke, dog endnu
gang, i hvad Tilstand det end var, legemligen
kunne slutte den elskede Nancy i sine Arme.

Efter derpaa igjen at være bragt i Fængsel,
ter at have sidbet der i en 6 Ugers Tid, blev
tilligemed hans Kammerater bragt om Bord paa
Skib, der skulde transportere dem over til den
Verden. Ikke langt fra Lynn, og kun to Dage
terat de vare løbne ud, opkom en hæftig Storm,
var den forehavende Reise temmelig imod. Skil
drevet en Deel for meget Sydost efter, stødte an
Goodwins Sandbanker. Captain, Styrmænd,
troser, Fanger, alle stræbte at redde sig saa g
de kunde. De to Klædeværversvende og John g
sig lidt mere Tid, og forladte allene paa det knage
Vrag bemægtigede de sig den ene Jolle, fyldte i
adskilligt Rageri, som de kunde vente i alt Fald
blive velkomne med, hvor Skjæbnen videre fø
dem hen, om de slap med det Liv, der, hvad Jo

Deel angik, ene for Nancys Skyld faldt ham ind at sætte nogen Priis paa, og satte Jollen hen over Søen, hvor Bølgerne vilde bringe dem. De fløde hen et Par Dages Tid. En Fiil, som de havde faaet med, satte dem i Stand til at afkaste Lænkerne; og tredie Dagen efter opdagede de et Land, som de, ved der at drives op, erfore at være Kysten imellem Grevelingen og Calais.

Tredie Kapitel.

Frankerig.

Fire Dages Faste efter nogle Maaneders Fængsels-Traktement satte dem ikke i Stand til at gjøre meget andet, end overlade sig til de kjære Picarders Behandling. Kystboernes Næring er for en stor Deel paa alle Kyster at undsætte deslige Skibsbrudne; de ere dertil umaadeligen færdige og drivtige. Efter at have visiteret Baaden, formodentligen for at søge efter Contrebande, holdt man et kort Raad om, enten man skulde afklæde de tre Engelskmænd, og lade dem ligge, eller man in statu quo skulde bringe dem for Øvrigheden i Calais. En tilstødende Strandsidder bestemte, efterat have delet med de picardske Skibere, hvad Baaden indeholdt, deres forhen meest til det første heldende Valg, saa det faldt over paa en anden Side. De bleve næste Morgen bragte for Byskriveren i Calais; der blev opsat en procés verbal; det blev befundet, at de vare Engelskmænd,

som ikke maatte understaae sig at strande paa franske Kyster. De kom i Stadstaarnet i Calais, bleve mod noget engelsk Guldmynt af deres til Lykke opdagede Kat vederqvægede med nogle Levnetsmidler; og da det ved Slutningen blev bekjendt, at de to vare engelske Klædevævere, bleve de satte hen i Hans Allerchristelige Majestæts Klædefabrik for hans Armee, medens man ikke vidste, hvad man vilde gjøre med John. Dog blev ogsaa han paa Forbøn af en Bogbinder af Staben, der fik at vide, at han var af hans Profession, løsladt, imod at betale sit Fængsel i otte Dage med 5 Louis, eller han skulde fremdeles lide corporlig Straf og videre Anholdelse. Hverken Bogbinderen eller Msr. l'Echevin troede, at han kunde udrede denne Summa; derfor havde alt Bogbinderen clareret for ham, og meente derved et Aars Tid i det mindste at faae en engelsk Bogbindersvend paa sit Værksted. Han kom altsaa løs, og var i den franske Bogbinders Tjeneste.

Af det paa Skibet bjergede Guld var 20 Guineer i Johns Kat. Saasnart han altsaa opdagede, hvor langt han havde at reise, inden han kunde vente at finde sin elskede Nancy, fordrede han strax sin Afskeed fra Bogbinderen, for at begive sig paa Reisen til Holland. Denne paastod, paa Grund af, at han havde friet ham med den store Bekostning fra Fængselet, at beholde ham, til denne Sum var afbjent. Det hjalp ikke, at han tilbød strax at betale ham hans Udlæg tilbage. En liden derover opkommen Proces tabte John, og den kostede ham fem af hans Guineer. For fem af de andre kjøbte han

ble bevidnedes af Byskriverens Fuldmægtig et hemmelige Pas uden Datum, med fem betalte han Bogbinderen endnu sit Udlæg, allene for at redde sin Samvittighed i paakommende Tilfælde, thi Quittering fik han ikke; og de øvrige fem, og det hemmelige Pas, havde han endnu i sin Lomme. Han pønsede nu allene paa Leiligheden, til Trods for sin tabte Proces, ved disse Midler at kunne foretage Reisen Nord efter til Holland.

Fjerde Kapitel.

Spanien.

Det hændte sig, at en spansk Knivsmed opholdt sig just i Calais, hvilken i sit Fædreneland havde været i den hellige Hermandads Hænder, fordi han, underviist af en fransk Reisende, der havde mærket hans i Spanien mistænkte mechaniske Opfindsomhed, og givet ham Begrebet om, og Tegninger til en Strømpevæverstoel, havde selv forfærdiget sig en saadan, og drevet det til, midt i Aragonien, i Staden Canyna, at væve et Par Uldstrømper ved en Mecanisme, som ingen Spanier begreb det mindste af, og derfor troede ligefrem, at han havde med Fanden at gjøre, og at hans Tro var af den forbemeldte Franskmands Art, der levede i meget Venskab med ham, og som, født paa hin Side Pyrenæerne, naturligviis maatte have en saadan Tro, som i Spanien bragte Folk i Djævelens Kløer. Knivsmeden,

efter nu Strømpevæveren, var derfor i Tarragona gen-
ben, var efter Inquisitionens Kjendelse fængslet, hvil-
stødgt i et Kloster, tvungen til, udenfor St. Co-
lumbans Kirke i Staden, at aflægge sin Troesbekjen-
delse, og bede de forsamlede Tarragonier om Tilgi-
delse for den Synd, han havde begaaet, og blev der-
paa sat i Kirkens Band; hvorpaa han dog af det
Kloster, hvori han blev indsperret for at afsone
sin Synd, og, om muligt, endnu i Tiden at blive
optaget i Kirkens Skjød, fik en Leilighed til at und-
vige, som han betjente sig af.

Femte Kapitel.

Mere om Frankrig.

Dette Menneske var, som sagt, efter adskillige
Omtumlinger kommet til Calais, og var der Kniv-
smedsvend. Han havde imidlertid havt Leilighed til
at lære at kjende en Svend af en Bomuldsfabrik i
Boulogne, hvor han havde seet ei allene en ordent-
lig Strømpevævermaskine, men endog en mechanisk
Tvindemaskine ved Fabriken, og flere mechaniske Ind-
retninger, som han i sine Fritimer havde moret sit
industrieuse Hoved med at gjøre en Tegning over.
Nu vilde Ulykken, at han skulde opdages i dette sær-
lige Arbeid. Det skede, og man kom for at gribe,
og behandle ham som en Spion. Han havde faaet
Nys derom, og havde derom underrettet sin Ven,
Engelskmanden John.

Det var længe siden aftalt mellem dem, at de
følges ad, naar Leilighed gaves. De vare
begge saavidt reisefærdige. Det vilde maaskee
vor Engelskmand vanskeligt at komme bort,
ikke hans Bevogter og Mester, Bogbinderen,
saaet Forfald for at oppasse ham. Han var
s, foruden Bogbinder, ogsaa lidt Boghandler.
ær, ved en vis Forandring i Ministerio, det
mske System blevet forhadt ved Hoffet; man
krede og brændte derfor alle de udkommende
ter, som hældede til de quesnaiske og mira-
le Grundsætninger: og Bogbinderen var, af en
e Langsbrødre, anklaget for, ei at have afleve-
t Par hundrede Exemplarer af en liden Bro-
, som var Fordømmelsen underkastet; ved Un-
elsen efter dem fandt man desuden en Deel
plarer af Voltaires statsfiendtlige homme aux
mte ecus, og af hans l'ingenu, som en vis
i Bologne, den calaiske Præsidents udkaarne
fandt sig fornærmet i, en Deel andre deslige
e franske Skrivter, trykte i London, samt af
ib farlige engelske Skrivter. Meer end nok
e seie ud hos Bogbinderen, og gjøre til Sa-
Uddrag Beslag paa alt, indtil Bogbinderens
Person. Under disse Omstændigheder blev det
John meget vanskeligt at redde sig med Flugten
tte hans Fængsel. Han tog imod sin Vens
g om at reise, og hver af dem med sin Rand-
s Ryggen, ildeboom Natten, det bedste de kunde,
efter, bestemmende Coursen først lidt ind i
t til St. Omer, for ikke, i Tilfælde de bleve

efterfatte, faa fnart at blive fundne, og faa vid
fremad tvers igjennem Flandern til Antverpen,
derfra til Holland.

Reisen gik lykkelig; thi da de ikke forstode n
af Bondesproget i Artois, i det mindste ikke Joh
til at forstaae de franske Bønders Banden i Bjern
hvorigjennem de gik, spurgde om Vei, og tarveligen
som Nødvendigheden krævede, forsynede sig med Le
netsmidler, saa anfægtede denne dem ikke hell
Den angik egentlig kun John; thi det var Engel
mændene, de patriotisk bandede; og de kjendte p
Udseendet, og end mere paa hans Sprog, at ha
var Engelskmand, og troede derfor og, at den a
den var ligesaa.

I Skoven noget uden for St. Omer, p
Grændsen imellem Artois og Flandern, kom de v
Aftenstid til en Bondehytte. Det var i Februar
Maaned. Vore Vandrere vare noget forfrosne o
meget vaade. De gik ind til Bonden i hans Stu
og bade om Tilladelse til, der i en Krog at hvil
Natten over, indtil de om Morgenen havde Lys o
Kræfter til at fortsætte Reisen. Den Tilladelse ga
Bonden dem. Det var koldt i Stuen, og de bad
Bonden, om muligt, at lægge lidt paa sin Sko
steen, hvorved de kunde varme sig. Svaret var, a
det var umuligt, da han intet Brænde eiede. —
Hvorledes, spurgde de, er det muligt, at du mid
i en milelang Skov ikke har Brænde at gjøre di
Stue varm med i de koldeste Vinterdage? — Sko
ven, var Svaret, tilhører hans Excellence Monsieu
de Bailleul, og det mindste, vi huggede deraf, vild

os i den yderſte Ulykke; thi Monſieur Poing, : Commis hos Monſieur l'Ecraſeur, der er for Monſieur l'Eclair, ſom er Intendant ans Excellences Gods, er en meget ſtreng ; og Hans Excellence, ſom lever ved Hoffet, onſieur l'Eclair, der lever i Paris, behøve meget, ſaa Skoven ikke kunde taale, at vi r huggede det fornødne til os, da der aarlig ſælges Træ af Skovene for 1,200,000 Livres, iſſe to Herrer, hvis hele Indkomſt er dette Skov begroede Godſes Revenue, behøve at leve Velan da, ſaa giv os for gode Ord og Penge ikke Smør og Brød, eller lidt at ſpiſe. — urs, var Svaret, Smør er en Spiſe, ſom vi ikke ſynderlig uden af Navnet. Det tillades at holde Koer, thi de gjøre letteligen Skade unge Træer i Skoven, endnu mindre Faar føder af ſamme Aarſag. Monſieur l'Ecraſeur ſelv ikke mere end 150 Koer, og det er alt, ignem kan taale at føde, og dog neppe nok s egen Huushaldning. Hvad Brød angaaer, : vi ingen Hvede; det er os forbudet, da den ſaa megen Dyrkning, at vi derved maatte ne Monſieur Intendantens Agre; den Rug, ar have avlet, have vi alleſammen maattet il Dunkerken, til Betaling af vore Skatter, Hans Excellence ſælger den til at transporte- de Kongelige Magaziner; men tør vi byde ig et Maaltid af vore Jordæbler, da have endnu Forraad for otte Dage; og ſom vi e, hvad vi ſiden ſkal leve af, ſaa troe vi at

gjøre et meget godt Brug af vor ringe Pro
ved at dele den med Vandringsmænd, som
igjen vil tilbede os den hellige Jomfrues og
Huberts Velsignelse. — Strax derpaa bragte
Skaaret af et Leerfad en Ret Kartofler, som,
lidt beskadigede af Frost og Forraadnelse, smagte
hungrige Vandrende fortræffelig; thi denne Mad
krydret med Givernes gode Villie, og blide Gj
hed, og man saae det af alle deres Miner,
var sandt, som de forsikkrede, at det var det
de havde at byde, og det fortræffeligste, de
lang Tid havde havt. Man blev efter dette
tid, hvortil man drak en sund Drik Vand,
fortrolig, og bad om at anvises, om ikke en
saa dog noget Straa at hvile Natten over paa
"Messieurs, voo liden Qvantitet Halm er fo
meste bragt op til Monsieur Intendanten. S
blev kun lidet i Aar, og han har selv havt
trang. Vor Kornavl er kun lidet betydelig. I
Aar nytter det os ikke at spilde Udsæd paa at
Overflod, thi Udførselen er forbuden. I slette
lide vi derfor naturligviis Mangel saavel paa
som Straa. Det lidet, vi have selv tilbage,
vore Esler fortæret, og nu gaae de alt ude paa
sletterne for selv at søge deres Føde. Vort
Ho have vi i Gaar bragt til Hans Excellences
rehauge, hvor Vildtet alt begyndte at udmavre
Mangel; og hverken Monsieur l'Eclair ellers
Excellence kan sætte mavre Dyrekøller paa
Borde." — De Reisende belede derfor Hvilen
den Brix, der ellers tjente dem selv til Seng

som bestod af gamle Stænger, udspilede paa Leergulvet, belagte med Stumperne af den fordums Halm og af de fordums Klæder.

Den trætte Vandrende sover let. Syv Timers trygge Søvn ved de gode Bønderfolks Side, og næsten i deres Arme, forfriskede dem til den følgende Dags Vandring. Efter en Frokost af Levningerne af Aftensmaaltidet, efter forkastet Tilbud af Betaling, men endeligen paanødt en Gave af et Par Kroner for den gode Beværtning, fortsatte de Reisen, ledsaget af den ardenniske Skovbonde-Families Velsignelser; vagtet de vare Engelskmænd; thi det er, siger man, Engellændernes Foragt og haanlige Begegnelse, de bande; men blid Menneskelighed skal den gode Franskmand elske ligesaa høit, som den ædle Britter elsker og agter alt, hvad der er kjækt, stort, raskt og høit.

Sjette Kapitel.

Fortsættelse, og lidt tydsk Frihed.

Efter et Par Dages Vandring kom de om Middagen forbi et Kloster ved Indgangen til en Landsby. En Dominicaner kom ud, med en Mine til at bede om en Almisse. Man svarede med en afslaaende Mine. Spanieren geleidede denne Mine med nogle Ord, hvoraf Munken kjendte hans spanske Dialect. Han bad ham ind, tiltalede Spanieren paa Spansk, med Spørgsmaal om, "hvorledes han offentligen

torde gaae Landet igjennem, ei alene med en af Frankerigs fødte Fiender, men endnu mere med et Menneske, som troede hverken Pavens, den hellige Moders, St. Antons eller St. Dionysii Helligdom." — "Men han er en god Mand, landflygtig desuden som jeg, ulykkelig som jeg. — Og vil du derfor følge ham til Helvede, hvorhen hans Vildfarelse sikkerligen leder ham? Jeg er ogsaa Spanier, som du; jeg har forladt mit Fædreland, for her i det Land, som forhum stod under det castilianske Scepter, og som til sin Ulykke nu er forenet med det franske Rige, hvor Troen er næsten uddød, at haandhæve, saavidt jeg formaaer, Rettroenhedens Sag. Saa meget kan jeg her dog endnu udrette til din Sjæls Frelse, og maaskee til hans, og saa stor er Rettroenhedens Magt dog endnu i disse Egne, at jeg ikke skal mangle Hjelp til at faae ham anholdt her i Klosteret, dig skilt ved hans besmittende Selskab, og ham ved hellig Revselse bragt til sin fordømmelige Vildfarelses Erkjendelse." — Den reisende Spanier syntes at tage Sagen i Betænkning, da John, som nu talede ret godt Fransk, og forstod, ved Omgang med Spanieren, endog saa meget, som fornøden gjordes, af den spanske Samtale, ved behændigen at vende Talen til nogen Bemmelse over Ordenen, og over den hellige Jomfrue, og St. Dionysius, og St. Anton, fik Munken gjort troskyldig, og tvivlsom, om han ikke var en god catholsk Jrlænder. Han blev derfor tilligemed Spanieren buden til et godt Middagsmaaltid med Munken i hans Celle; og ved at stikke ham en kjøn blank Guinee i Haanden,

intet mistænkeligt blev fundet i Johns, holdt sig allene til Spanierens Randsel og Person, hvilke de begge i hans Keiserlige Majestæts Navn erklærede for arresterede. De bleve og begge, Spanieren og Randselen, bragte i Stadens Arresthuus, inden det var lyst.

Man kunde gjort det før, men Malefikanten var sikker nok, thi Stadsfogdens Fuldmægtig, som skulde forestaae Paagribelsen, var i Værtshuset den hele Nat, og havde desuden ikke Tid til, før at iagttage det Fornødne, da han var beskjeftiget med en Basset, hvortil han selv lagde Bank, og havde endnu ikke fuldkommen expederet en reisende ung Hamborgers, en Hollænders, og to af Stadens Kjøbmandskarles Punge. Klokken fire var han først færdig, og da begyndte han allerede Dagens mindre Forretninger med at samle Betienterne, med Protocollerne, og hvad det hører til en lovlig Arresteren.

Nu gjorde baade John og Spanieren sig Umag for at bevise deres Uskyldighed, ved at forklare baade paa Spansk, Fransk, og Engelsk, samt en behagelig Blanding af alle tre Sprog, lappet med lidt Hollandsk, hvad Tegningerne indeholdt, og deres Uskyldighed. Det hjalp ikke. Havde man end gjort det paa hollandsk eller paa østerrigsk eller Hurvælsk, som Bytjenerne forstode, saa havde det dog ikke hjulpet; man saae alt for tydeligen, at Grundtegningen af Strømpestolen var Tegning til Krigsanstalter, og den af Tvindemaskinen ligesaa; Grundtegningen af en Staalfabrik ved Boulogne fandt man, da der løb en Aa forbi, der drev Værket, ganske

deligen at være Planen til Ostendes Fæstning, og
spanske Noter, som vare skrevne i Kanten, Op-
sninger om Muligheden af at gjøre Approcher og
Miner, anlægge Løbegrave o. s. v. Alt dette var
deligt. Spanierens Bekymring over at skilles ved
sse Klenodier beviste Sagen endnu mere, og han
aatte ufortøvet i Fængsel.

John stræbte at godtgjøre, at han var ligesaa
ldig som Spaniereren, hans Kammerat, men da
ns Randsel ikke indeholdt uden en Skjorte, nogle
gelske Bogbinderstempler og andre til Professionen
rende Redskaber, da Pigen (thi de nederlandske
ærtshuuspiger ynde meget de engelske Reisende)
vde paastaaet, at Spanieren, som vi maa nævne,
den vi skilles ved ham, og som hedde Don Carlos
rnando Vittorio Amanacado, havde efter Pigens
aastand, gjort sig megen Umag for at skjule sine
egninger for Engelskmanden, og da John dertil
r neppe 63 Tommer høi, saa vilde man aldeles
k have noget med ham at gjøre. Man bragte den
me Don Amanacado bort, og tillod ikke John Thral
t følge ham i Fængslet. Hin blev der slutteet med
n Kjede om Livet til Væggen, i et Hul, hvor der
ruden ham allerede sad en af Raadstuens Copister,
r var grebet i det forræderske Arbeid, at tage en
dskrift af en gammel Protocol i Archivet: en Præst,
r havde paa Prædikestolen talt om Muligheden af,
t Kjættere kunde blive salige: Forfatteren af et
Skrift om Handelsfriheden: en Strasborgsk Contra-
anderer, og en Sveitser, der vilde reist bort med
n brabantsk Kniplepige.

Syvende Kapitel.

Tanke- og Skrivefrihed.

Da John havde fulgt ſin ſpanſke Ven til Fæn ſtet, hvor han blev ſkilt ved ham, vandrede han b drøvet tilbage til Værtshuſet. Kort efter kom e franſk Reiſende derind, hvis Udmattelſe viſte, han havde reiſt ei allene den ſidſte, men formoden ligen ogſaa et Par af de forrige Nætter, og hv Miner tilkjendegave det Ønſke, i hvilket hans Sin havde været, og var. Han beſtilte Heſte med ſa dan Iilfærdighed, ſom om hans Forfølgere endn vare ham i Nyggen. Da han blev Engelſkmand vaer, ſom gik op og ned ad Gulvet, knirſkende ime lem Tænderne en Deel Forbandelſer over Friheden og den offentlige Roligheds Beſkyttere, vendte ha ſig til ham, tiltalende ham paa ſlet Engelſk: "I er fremmed, ſom jeg, min Herre, ſagde han; e ſeer jeg ikke feil, ſaa er Deres Sind ikke rolige end mit. Jeg har ikke i nogle Dage havt et Men neſke at tale med, ſom jeg har tordet eller kunn expectorere mig for. Spiis Frokoſt med mig, o om De vil, ſaa lad os gjøre Bekjendtſkab. Jeg ta ler gjerne med Engelſkmænd; og behøver De En a uhtomme Deres Barm for, i Henſeende til det, je ſyntes at mærke, De kun ſlet kunde dølge hos Der ſelv, ſaa har de her en Mand, der uden Tvivl e ſtemt til at tale af Deres Tone." — "Jeg har in tet at dølge, ſagde John. Jeg er en engelſk Bog binder, ſom blev preſſet til Matros, fordi jeg vild

givte mig med en Pige, som: en Lord Huntingdon ogsaa fandt smuk; jeg stod derpaa i Begreb med at hænges, fordi jeg vilde reise fra Lynn til Rotterdam for at opsøge min flygtede Brud. I Calais skulde jeg været i Fængsel, fordi min Husbonde indbandt engelske Bøger, og hæftede oeconomistiske Brochurer; i en Landsby ved Oudenarde skulde jeg været hudflettet i et Kloster, fordi jeg ikke tilbad St. Hubert; og min Reisekammerat, der i Spanien har udholdt en Auto da Fe, fordi han havde vævet Strømper, sætter man her i Fængsel, fordi han bringer med sig Tegninger af en Strømpevæv, og af et Bomuldsmanufaktur." — "Er det ikke det, jeg altid har sagt om den engelske Frihed? — svarede Franskmanden. Dog, derom en anden Gang. — Det er sandt, mig selv, i Frankrig, mig, der har oplyst mit Fædreneland med saa mange nyttige Arbeider: der har forenet Engelskmandens Dybsindighed med Franskmandens Lethed og Behagelighed i mit Foredrag; der har gavnet saa meget mit Fædrelands Regjering, ved at vise Despotismens Fortrin for den indskrænkede Regjeringens Afmagt; der har gjort Statsforskning almindelig i Paris, som i London, med en Veltalenhed, som for var der ukjendt: mig efterfætter man med Huissiers og Lettres de Cachet; mine Skrifter confiskerer man, som oprørske og farlige; mig indeslutter man i Bastillen i et Værelse, der er fuldt af Muggenhed og Mpg; og naar jeg gaaer ud i Slotsgaarden for at tage frisk Luft, jager man mig ind, dersom Commandantens Kone skal bade sig. Mig behandler man, som om det var en Raynal, der paa-

staaer, at Negerhandelen er en Skam for Menneskeligheden; som de, der paastaae Ophævelsen af de indenlandske Toldsteder; som Turgots Tilhængere; som den engelske Constitutions franske Panegyrister. Men jeg skal hevne mig; jeg har mit Manuscript færdigt. Jeg skal hevne mig baade over Frankerig, der fængsler mig, og over alle de andre Magter, der ikke have antaget sig en saadan Mands Sag, som jeg er. Vil De følge med mig til Rotterdam, min kjære engelske Bogbinder, saa kan De hefte de Exemplarer af min Skildring over alle Jordens Bastiller, som jeg vil der sende ud over hele Jorden. Jeg lider Deres Physionomie. De er min Mand; De er mig et levende Exempel til at fremvise mod alle Anglomaner. Den ikke ubehagelige Richardson var engang Bogtrykkersvend; min Ven Franklin var ogsaa engang Bogtrykkersvend; hvem veed, om ikke ogsaa engang en Bogbindersvend kunde blive en Richardson eller en Franklin! — Min Herre, svarede John, saa umaadeligen lærdere end jeg, er det Dem sikkerligen af Philosophi som af Erfaring bekjendt, at ingen Constitution, ligesom ingen menneskelig Indretning, har været eller kan være til, der jo har sine Mangler, og kan misbruges. Jeg troer hverken, at Lord Huntingdons Forlibelse i min Brud, eller hans Behændighed i at faae mig pressет til Matros, eller min Bruds Flugt til Rotterdam, kan tilskrives Magna Charta eller nogen anden brittisk Lov; ligesaa lidet, som jeg tilskriver den franske Constitution i Almindelighed, at Bogbinderne i Calais indbinde Bøger, som Sorbonne dømmer til Ilden. Imidlertid kunde

[illegible] sidste snarere forsvares end det første; og
hvad der er hændet Dem selv, maa en læg
[illegible] uden Tvivl finde det Besynderligt, at De sø-
[illegible]mmede Exempler, og hos fremmede Nationer,
den naturlige Friheds Forkrænkelse. — Troer
imidlertid at kunne her eller i Rotterdam have
[illegible] Tjeneste af mig, saa tager jeg med Fornøielse
Deres Tilbud, saa meget des heller, som jeg
De reiser hurtig, og jeg meget længes efter at
[illegible] til Rotterdam. Bliver jeg Dem for Reisen
skyldig, end jeg strax kan betale med Penge,
[illegible]aler jeg det med mit Arbeid, hvor De kan be-
det. Tager De imod disse Vilkaar, saa vil
[illegible] Dem, fordi De viser mig en virkelig Tje-
med at befordre min Reise. Imidlertid kan
[illegible]tet underkaste mig, thi jeg veed selv ikke, hvor-
min Stilling kan blive, naar jeg kommer til
[illegible]rdam. — Franskmanden kunde selv lide denne
[illegible] Maade at tale paa, og forbandt ham ved ad-
[illegible] Høfligheds-Forsikkringer til at følge, hvilket
[illegible] gjorde.

Ottende Kapitel.

Holland.

[illegible] den franske Forfatter imidlertid ikke fandt John
[illegible]lig skikket til Samtaler med sig, saasom denne
[illegible]erne talede om, hvad han ikke forstod, og des-
ikke leed Franskmandens pyntelige Ordrighed;

og da John ogsaa afvliſte kort, hvad Franſk
talte om den engelſke Forfatning, ſom John
lede at hin forſtod endnu mindre af, end ha
ſaa fik vor Franſkmand ikke nær ſaa megen
nøielſe af Johns Selſkab, ſom han havde lov
John ſyntes ikke heller om den herriſke og
Tone, hvormed han meget ſnart tillod ſig at
ham; og ſkjøndt denne kun forſtod at indbinde
hiin at forfatte Bøger, ſaa begreb John dog ik
dette kunde give ham nogen Ret til at behand
med Grovhed, ſaaſom at befale ham til al
Smaatjeneſter underveis, hvor de ſkiftede Hes
at bære Reiſetøiet af Vognen, nu at ſkjende p
varterne for nølende Opvartning, og andet
ſom han, hvor det paſſede ſig, gjerne havd
uden Befaling, men gjorde befalet ſaare ugjerne
lod, ſom han ikke hørde Befalingen. Herv
Converſationen underveis ikke meget fornøielig.
lertid fortalte John paa hans Forlangende D
af hans Hiſtorie; og Franſkmanden betalte de
at betaillere ſin. Dermed var han dog ikke blev
dig, da de kom til Rotterdam.

John tilbød ſig af ſine endnu reſterende 26
ling at betale ſin Reiſe, men Franſkmanden
den Høflighed, ei allene intet at ville modtage
endog med megen Iver at nøde ham til at m
Logis hos og med ham; og i den Henſigt,
gen at betale ham med ſit Haandværk, tog
derimod.

Det første, John havde at gjøre, efter
var kommet ſaaledes til Rotterdam, var, at ſ

op og ned ad Stadens Gader for at faae Die enten paa Nancy selv, eller et Menneske, som det kunde falde ham ind at spørge efter hende. Vanskeligheden af, i saa stor en By at opsøge et enkelt ubekjendt Menneske, var aldrig forekommet ham saa fortvivlet overstigelig, som efterat han var kommen til Byen. Han spadserede saaledes nogle Dage om fra Morgen til Aften; og Vanskeligheden, der fra først af forekom ham stor nok, voxede desuagtet for hans Øine hver Dag. At et Ansigt, at Snittet paa en Klædning saae lidt engelsk ud, var nok til, at han henvendte sig til Personen med Undersøgelses-Spørgsmaale. Men de bleve alle lige ubesvarede, eller lige ufyldestgjørende besvarede.

Han havde vandret saaledes om i fjerde Dage, da han en Aften træt og meget ilde til Mode kom hjem til det Værtshuus, hvor hans Franskmand med ham var taget ind, og satte sig ned i den almindelige Stue, da to Tjenere, der nylig vare komne der med deres Herre, holdte indbyrdes en Samtale, hvoraf John dog kun gav Agt paa Slutningen. Hovedsagen af Samtalen var følgende:

Adrian. Det var en forbandet Streg, at Frosten kom saa tidlig; nu kunde vi alt været paa Cap.

Boy. Det maa Du sige: men os kan det vare ligemeget, eller snarere saa meget desbedre. Nu ligge vi her, og række os som Laquaier; men laae vi nu og frydsede ved False-Bayen i Heden, saa gjaldt det os en Lussing og en varm Trøie.

Adrian. Capitainen er det dog værst for; en saadan Putte finder han ikke saa let igjen, som den,

den bandsatte russiske Consuls Madam snød h
for. Havde Frosten ikke kommet i det samme,
havde vi og hun alt været længe den gode Cons
inde af Næsen, og hun havde da blevet en Læk
bidsken der ovre i Batavia. Det havde dog n
gjort mig ondt for det arme Kræ, da hun væn
sig saa jammerlig. Hun saae ikke ud, til at h
lagt an paa at søge sin Lykke saa langt borte,
paa saadan Maneer. Det var vist nok en stakk
fornem Een, som det er gaaet galt for paa nog
Maade, hvordan det har været.

Boy. Aa F...! Nu skal du see en enge
Mylady reiser her over til Rotterdam Moers ene,
gier sig i Labberne paa den første den bedste,
snakker lidt Godt for hende, naar hun ikke forstaa
Rummelen, og er kommen for det samme.

Adrian. Men det sølle Dyr, hun gjorde b
intet ondet, end græd hele Tiden igjennem; og da h
kom efter, hvorhen man vilde, saa bar hun sig d
ikke ad som den, der lagde ret glubsk an paa d
gode Captain Rincke; og hun blev saa glad, da Co
sulsfruen kom og tog hende med sig —

Og hvad hedder hun, og hvor er hun, og hv
er Consulsfruen o. s. v., udbrød som et galt Me
neske, eller som en Elsker, den opvakte John,
kastede alle sine Penge paa Bordet med en udskra
let Ordre til Værtshuuspigen at give Tjenerne a
hvad de vilde have. En saadan Maade at spør
paa, fandt endog de hollandske Matroser et Sv
værd. Ikke saasnart havde de fortalt ham, at h
hedde Nancy Goodhearth, at hun var kommen

rdam i Slutningen af October, at Capitain
le havde narret hende med sig til Texelen, hvor
Ostindiefarer laae seilklar; at den russiske Con-
me i Amsterdam, som blandt andre havde væ-
m Bord med paa Ostindiefareren paa et Bal,
saaet hende med sig fra Capitainen, og at hun
var endnu hos Consulinden — aldrig saasnart,
jeg, havde de fortalt ham dette, skjøndt For-
gen blev ofte afbrudt med vældig Paaskynden
voldsomste Udraab, førend han sprang op til
ranske Forfatter, rendte underveis et Par Dørre
ængslerne, og med de meest stormende Glædes-
r gav ham Gjenpart af, hvad han selv vidste,
d tagende Afskeed, for uden videre Fortale at
, eller, som det synes, han havde besluttet, at
til Amsterdam.

Franskmanden, hvem virkeligen John skyldte
Forbindtlighed, geraadede ved dette Optrin ikke
get af Johns Enthusiasme. Han standsede med
n Forsigtighed Johns Fort, med det Spørgs-
: om hans Financer ogsaa nu vare i den For-
ng, at han kunde tiltræde nogen Reise? —
m'd! var Svaret, det havde jeg nær glemt.
har ikke en Halfpenny. Laan mig da, maaskee
vig Tid, som jeg dog ikke haaber, et Par Gui-
" — "Ja, er Forfatningen saadan min gode
, sagde Manden fra Hjertet i Europa, saa vil
eget raade ham fra denne Riddertour, Han har
tet. Thi, seer Han, om jeg nu ikke bryder
om nogen Erstatning for det, jeg kunde fordre,
g naturligviis har kunnet gjøre Regning paa,

at Han, som ærekjær Engelskmand, ikke har villet for slet intet i saa lang Tid lade sig her underholde af mig, saa maa Han dog tænke paa, at Han har en Reise at gjøre; at Hollænderne vel ikke reent for intet beværte Ham, hvor Han kommer frem, og fornemmelig, at Han, naar Han skulde finde sin Dulcinea, vil i Amsterdam være endnu meget værre faren, end ved her at undvære hende. Jeg troede at kunne have brugt ham som min Tjener, og at Han paa den Maade, ærligt nok for hans Stand, kunde fortjene sit Brød. Den Afskrivt, Han har begyndt paa i de forrige Aftener, er endnu ikke kommen mere end en Snees Ark frem o. s. v. o. s. v. o. s. v.

Da John ogsaa nu med temmelig Kulde havde hørt ham ud, med Armene over Kors, og Hovedet lidt nedbøiet, lod han, uden i Forstningen at forandre Stilling, følgende Svar meget tydeligen høre: Og Du nederdrægtige slaviske Esel, som har den sataniske Lumpenhed, ei allene at forekaste mig, hvad Du i disse Dage har paansbet mig, ei allene at nægte mig en anstændigen begjært Bistand, men, af den laveste Egennytte, at ville hindre mig i min helligste Pligt og høieste Lykfalighed! Du meest afgjorte Slyngel, tak Du Din Gud, som hedder Beelsebub, at Ømhed for min Nancy giver mig endnu saa megen Betænksomhed, at jeg ikke strax knuser den fordømte Pande, hvori der nu kunde opstige den Tanke, at ville hindre mig fra at see min ulykkelige Nancy.

Med disse Ord gik han ned af Trappen, og Franskmanden, som rasende stod tilbage, saae det

Indfald, at standse hans Fart ved at skraale
d Hals: Hold paa Tyven. En af Betjenterne
de strax Gadedøren i, og et Par Gaardskarle,
rtig vare ved Haanden, fik ham, ved at sætte
rikke for ham, kastet om paa Gulvet; hvorpaa
er en Baxning, der kostede den ene et halvt
Tænder, den anden en Blodstyrtning, fik ham
t, indtil Rettens Middel blev hentet.
Nu havde Capitain Rinke, som, siden han nu
ndfrossen, og havde intet andet at forrette,
gjort denne Tour fra Texelen til Rotterdam,
besøge sin Familie, og opfylde et andet Biæ-
spiist i Værtshuset om Aftenen tilligemed
manden og nogle andre. Den franske Forfat-
dvanlige Herrevæsen kom ingensteds mere paa
ne Sted, end i Selskab med en hollandsk øst-
Capitain, hvilket Slags Folk i Almindelighed
elv saa stor Portion af velbemældte Væsen, at
le godt rummes mere deraf paa een Gang i
relse. Der var desaarsag forefaldet nogle
eligheder imellem Capitainen og Franskmanden
orbet, som gjorde, at denne, førend Maalti-
r forbi, havde fundet det beqvemmest, at for-
Selskabet, og gaae op paa sit Værelse, hvor
traf ham. Da Capitainen nu, ved den Tum-
er var bleven i Huset, havde faaet det Føre-
at vide, erklærede han med en dyb Basstemme,
delig, som om det var gjennem en Raaber,
n tydelig nok kunde see, at Franskmanden havde
og at Tjeneren var en brav Karl, der ikke
Ret, uden i, ikke at have givet den Compan,

han havde til Herre, en saadan Cinque Don
han skulde snarere have raabt noget andet, e
paa Tyven ꝛc. — Johns Skjæbne vilde ent
mere, at den Retsbetjent, der blev hentet,
Fætter til Capitain Rinke, der ikke letteligen
gjøre sin nylig til Capitain ophøiede Fætter
imods at Fætter Capitainen tilraadede Fætt
tjenten, at handle forsigtig i denne Sag, i
selv i alt Fald vilde sætte 1000 Fl. paa Tj
Uskyldighed mod den Skurk, han havde til
og at det skulde gaae baade ham og hele M
ten i Rotterdam ilde, dersom de ikke forsva
brav Karls Ret, mod hvem det var, og hvad h

Den Tale udrettede, hvad ikke let noge
havde udrettet, at nemlig Betjenten kaldte
manden ind i et Værelse for sig selv, skrække
(thi overdreven Tapperheds Halsstarrighed v
med blandt hans Feil) til at tilstaae ham he
gen, og at tilbyde og udlevere nogle Louisdor
at give Sagen en taalelig Vending, hvorv
nogenlunde kunde slippe, da han ikke havde
bevise sin Ret med, og det, naar Lovene skal
er selv i Holland ei saa reent, at udraabe en
dig Mand for Tyv.

Slutningen blev, at John, for ei at
mere Allarm nu midt om Natten, skulde ur
af Underbetjenternes Opsigt forblive i Vertshu
Natten, og Sagen næste Formiddag undersøg

Den Vending, Sagen desuagtet kunde
blive at tage, foruroligede Franskmanden en
Han kaldte paa den ene af de oppasende

tjente, fortalte ham: "At det angrede ham, at
ave faret saa haardt med det Skarn, som han
aldte John, og ønskede, da det var reent, at han
tod Fare for at blive hængt, naar Sagen fik sin
fremme, saasom han ei allene havde bestjaalet ham,
nen endog truet ham paa Livet, at man paa en
nden Maade kunde faae ham lidt mindre revset."
e bleve ved gyldne Argumenter enige om, at man
ulde lade ham løbe, og see at faae ham i Seelen-
rkoopernes Hænder.

Capitainen havde imidlertid paanødet John tre
ukater, til at gjøre sig tilgode i sit korte Fængsel,
traktere "de Hunde, der skulde passe paa ham";
tte sidste efterkom John om Natten, da han imid-
rtid var løst. Betjenten, som havde talt med
ranskmanden, opfyldte ogsaa sit Ærinde, sagde, at
Proces, hvad Udfald den end fik, var ikke værd
oppebie, at han gjerne nu kunde gaae sin Vei,
ilket han paatog sig selv at forsvare, da der ingen
om, men en Raadstue-Fuldmægtiges Ordre, var
r til at holde ham. Han kunde altsaa spadsere
igjennem Vinduet; under Paaskud af at sætte
ter ham, vilde de møde ham nede paa Gaden, og
vise ham et Sted, hvor han strax kunde faae Be-
rdring for en Bagatel.

John, som længtes efter jo før jo heller at
mme til Amsterdam, fandt megen Raison i dette
orslag. Det blev altsaa antaget, og ufortøvet iværk-
t. De anviste ham et Sted, hvor han skulde faae
efordring. Han kom ind; man paanødte ham en
atis Frokost, medens der blev forspændt, og førte

hom derpaa ned igjennem Gaarden til en Baggaard, og derfra til endnu en Baggaard; i Stedet for at staae der til Vogns, bad man ham stige et Øieblik op paa et Værelse, til Vognen sik kjørt frem, og da han erklærede, nok at ville blive der nede saa længe, begyndte et Par haandfaste Gaardskarle, at nøde ham til at gaae op. Nu aabnedes hans Øine, og han saae sig i et Seelenvexkooper-Rede, hvorom han for havde hørt tale.

Det var imidlertid blevet lys Morgen, da den forrige Nøden og megen Høflighed blev til en formelig Combat, hvori Johns hurtige engelske Arme udbeelte et stort Antal bygtige Puf, og man saae sig nødt til at gribe til Vaaben, der letteligen vilde have gjort fuldkommen Ende, ei allene paa Striden, men paa Johns hele Historie, hvis ikke en pludselig Hindring med eet havde endt alle Stridighederne. Dette var intet andet, end Capitain Rinkes Ankomst, der fra Bewindhebberne i Amsterdam havde Ordre med, til at gjennemsee, hvad Rekruter til Foraarsexpeditionerne man i Rotterdam havde samlet. Han hørde Stridens Larm, saasnart han kom i den den yderste Gaard, hastede herind, og saae, med yderste Forundring, John i Begreb med at forsvare sig med et Stykke af en Dør, som han til den Ende havde slaaet itu. "Hvad Djævlen vil I med den Karl, var Capitainens Udraab; det er jo en Engelskmand, det er en Karl, som bræker os Buxsprydet af, og slaaer om sig med, hvis han bliver heed i Hovedet, naar vi faae ham om Bord. Fort, lad ham gaae." Man adlød med Ærbødighed. John fortalte

tainen Historien, og sin Attraa efter at komme
Amsterdam. Da det begyndte den Dag stærk at
saa maatte Capitainen ogsaa over Hals og Ho-
reise bort igjen. Han tog ham med, og hvor
ønligt nu hans Had mod Franskmanden var ble-
var det dog umuligt; at saae ham revset for
Optøger, skjøndt, uden Capitainens Hjelp,
i upaatvivleligen vilde bleven behandlet som Tyv,
ikke værre. Nu fulgde han sin Befrier til Am-
am, hvor han ankom næste Dag, og umiddel-
efter Ankomsten addresserede sig med yderlig Glæde,
ereret med ligesaa yderlig Frygt, til den russiske
uls, hvor han haabede at finde, og frygtede
at finde sin Nancy.

Niende Kapitel.

Fortsættelse.

---

n lod sig melde for Fruen, hilsende fra den en-
r Bogbinder, hun nok kjendte. Fruen lod ham
lidt, og derpaa bringe ind i et Cabinet, hvor
foruden hende sad endnu et andet Fruentimmer,
t omtrent ligesom Fruen selv, men som ved hans
trædelse i Værelset dog ikke lod ham længe i
l om, hvem han skulde vende sig til, siden hun
siddende ganske ubevægelig ved sit Sytøi, me-
Fruen selv med en munter og høflig Mine gik
i Møde, spørgende, hvorfra Bekjendtskabet, som
havde beraabt sig paa, kom, og hvori hun kunde

tjene ham. — "Madam, sagde han, jeg tø
virkeligen, at have den Ære, at en ulykkelig eng
Bogbinders, en vis "John Thrals Navn var L
bekjendt. Er det ikke saa, da har jeg Aarsag
at frygte, at jeg er saa ulykkelig, at hverken De
ler noget Væsen under Solen formaaer at bevise
nogen Tjeneste mere. De tillade mig, Madam!
udbede mig et Øieblicks Samtale allene med Dem,
med to Ord at forklare den hele Sammenhæng."
"Jeg har ingen Hemmelighed for min Veninde, s
rede hun, men ikke destomindre." — Hun vilde a
net Døren til næste Værelse, da man mærkede,
man frit kunde i det andet Fruentimmers Nær
relse talt, hvad man vilde, uden at røbe nogen He
meligheb, siden hun var besvimet, og i det sam
Øieblik faldt som død ned paa Gulvet. — Hver me
end Johns Opmærksomhed var stilet paa det, h
ventede at høre af Frue Consulinden, blev den b
herved afbrudt; og man tænke sig hans Følelse,
han i den med den nydelige Negligee pyntede, nu
svimede Dame, sandt ingen anden end sin tilbed
Nancy.

Man har sjelden Bevis paa, at deslige S
svimelser have farlige Følger. Nancy kom sig sna
ved Fruens venskabsfulde og ømme Omhyggelighe
men endnu mere ved Johns Omarmelser og Kys
Det var imidlertid ikke, førend næste Dag, at h
blev i Stand til at tale, eller han at høre saa man
sammenhængende Ord, at hun kunde fortælle ha
sin Skjæbne, af hvilken Fortælling følgende v
Hovedindholdet.

Hvorledes Lord Cecil, efter at John var kastet Veien, efterfatte hende, slutter en kyndig Læser sig, af de mange Exempler, som han her seer, r dog lært, paa deres Adfærd, som ville nyde den mindste, Viise tilbilde sig at smigres i at bedrøve yndig Elskabet den Stat, der, imod andre ders Natur, frembærer, i Henseende til det Slags dom, endnu meget mere Moreren, end den Be- de. En Fortælling om de Bekymringer, han e paa det Ende, han tilføiede John og hans ille, vilde ikke have anden Virkning, end den giøre ham, om muligt, endnu mere forhadt for hun, end han alt er; hvilket vi holde for overf- ødigt. Dette udgjorde en stor Deel af Nancys rtælling. Da hun havde faaet den Underretning, John var i Rotterdam, og hun ved de af Lord i udbragte Overtydelser derom, tillige trøstede sig ed om, at det var ved Herrens Foranstalt- ng, han ogsaa var stillet did, havde hun en saa get fastere Bevæggrund til at reise didover efter m, som hun nu aldeles ikke troede sig sikker for sin rindes Brødre i England. Hun ventede saa meget re, at kunne finde ham i Holland, som hun blev underrettet om den Skippers Navn, der havde bragt m over, og fik allerede tredie Dagen efter Leilig- d til at følge efter ham med et Skib, hvis Cap- in tog hende om Bord, for Betaling af en Guld- ke, som John selv havde skaffet hende, hendes de, ellevte Geburtsdag til Forering. Hun torde g ikke rale dette Anlæg for sine Forældre, der, vorom de ikke kunde elske John med den Ømhed,

ſom hun, rimeligviis vilde fætte ſig derimod. Hun befandt ſig altſaa midt i September i Rotterdam. Hun ſpurgde efter den hende opgivne Skipper, med hvilken John ſkulde have faret over; hun ſpurgde om John ſelv — men forgjæves; i otte Dage vankede hun om i Rotterdam, ſaaledes forgjæves lebende. Hun kjendte intet Menneſke. Skipperen, der havde bragt hende over, indtog ſit Parti Varer, og reiſte bort igjen næſte Dag. Hun var i Rotterdam ſaa forlabt, ſom om hun var det eneſte Menneſke i Skabningen. De Atteſter, hun bragte med ſig fra Præſten i Huntingdon, hvorpaa hun kunde vies i Lyn, bleve i Holland, hvor man ikke forſtod dem, antagne ſom Pas, hvorpaa hun blev ſtrax ved Ankomſten indlogeret i et Værtshuus; man havde der yttret nogen Anmodning om Betaling, og hendes Tilſtand var i enhver Henſeende fortvivlet, da hun en Dag paa Gaden blev tiltalt paa Engelſk af en gammelagtig, nogenlebes velkædt Kone. Det glædede hende, at tale med et Menneſke, der dog forſtod hendes Sprog. Den aldrende Engelænderinde bragte hende uden Vanſkelighed hjem med i ſit libet, meget pyntelige Huus, hvor hun tilbød den unge Ulykkelige, at dele Kaar med hende; om Aftenen kom Capitain Rinke der. Nancys Hiſtorie blev ham fortalt, og han fortalte igjen, hvorledes John ikke var bleven affat i Rotterdam, men i Dorth, at han der havde ſeet ſig nødt til, for at leve, at tage Tjeneſte i alt Fald ſom Matros, ſaaſom Laugsartiklerne, og ſaa i Holland, ikke tillade fremmede Haandværkeres Antagelſe, uden de bringe Amtets Recommendation

, og at han, Capitainen, havde været saa
at faae ham engageret. Saasnart han mær-
vad han buede til, havde han istedet for til
, antaget ham til Skibsskriver, og i denne
t, reiste han nu om i Nordholland og Weſt-
d for at besørge det fornødne, i Henseende
ldskabets Indsamling og andet fornødent, til
foreſtaaende Reise til Ostindien. Han tjente
ken saaledes, at han gjerne kunde tage hende
i Reisen, og rigeligen ernære hende. Han
hende derfor, et Par Dage efter, at følges
m til Amsterdam, og derfra til Texel, hvor
alt laae; da hun om faa Dage efter deres
:, om ikke strax, kunde forenes igjen med sin
og det nu med det uopløselige Baand.

ket var rimeligere for Nancy, end denne
rtælling, og intet Tilbud kjærere, end Capi-

Hun skrev sine Forældre denne hendes Lykke
, trøstende dem, og bedende dem, saae sig
e Vielse af fuldkommen til Ro, i Hen-
til deres Datters Skjæbne, samt tryglende
givelse for det dristige Skridt, hun havde vo-
dun fulgde altsaa med Capitainen til Amster-
derligen velkommen i et meget stort og præg-
us, som han kaldte sin Moders, hvor hun
Engel blev modtaget af hans smukke, elske-
og meget pyntede Søstre. Hun blev der
ighed af hele sex Uger, omskabt imidlertid
engelsk Bondepige til en velpudset hollandsk,
tere fransk, Dame af Stand, alt for Capi-
Regning, der intet mindre kunde gjøre, for

sin Ven, den fortræffelige Johns Brud. Sæderne i denne store Verden forekom hende vel frie, og den Haardhed, hvormed hun var nødt til at begegne et Par af Husets Paarørende og Venner, tilbroge hende lidt Suurseen af Capitainens Moder, som Capitainens Bifald med hendes Opførsel dog heel vel gjorde godt igjen, men hvoraf dog Virkningen var, at hun siden holdt sig indsluttet paa sit Kammer. — John kom imidlertid ikke, som Capitainen havde formodet, til Amsterdam, hvor de kunde holdt Bryllup, inden de tiltraadte Reisen; man var derfor nødt til at reise til Skibet efter ham. Det besynderligste var, at hun intet Svar fik fra John paa de Breve, hun skrev ham til, hvor han efter Capitainens Sigende var, i Saardam, i Enkhuysen, i Alkmaar, i Hoorn; Aarsagen maatte være, at han hver Dag maatte vente selv at komme, men at han siden selv hver Dag fik nye Forhindringer.

Man var alt kommen til Texelen; Skibet, som man gik om Bord paa, var seilklart. Endnu var der ingen John. Nu begyndte den arme Nancy først at frygte, og at mærke Uraad, saa meget desmere, som Capitainen, fra det Øieblik, man forlod Amsterdam, ikke utydeligen, ikke heller paa den delicateste Maade, begyndte at yttre Stræben efter at sætte sig selv i Besiddelse af nogle af de Gunstbevisninger, hun vilde have sin John forbeholdne.

Skibet laae endnu i nogen Tid for Anker, og Capitainen var ofte i Land, uden nogensinde at tilbyde Nancy at følge ham. Der var foruden hende endnu en Qvindeskabning med om Borde, hvilken

skulde passere for Nancys Pige, men hun var hollandsk, og Nancy forstod ikke et Ord Hollandsk, men nok af hendes Adfærd for ikke at ville have med hende at gjøre; ogsaa denne kom engang i Land, Nancy ikke. En Dag, da hun, endnu i længselsfuld Forventning efter sin John, sad ene i Kahytten, kom en uplig om Borde ankommen Passageer hen til hende, ogsaa med Forslag, ligesom de, der vare blevne Capitainen afslaaede; han talede forstaaelig Engelsk, og yttrede Forundring over, "at hun, som han før kort siden havde seet paa det bekjendteste Bordel i Amsterdam, kunde holde ud at være Capitainen saa umaadelig tro." — Der behøves ikke mere, for at gjøre den ulykkelige Nancy rasende. Dette samme Menneske forklarede hende, efterat have faaet det Behørige af hendes egen Historie at vide, det hele Enigma med Johns Udebliven, at han, nemlig aldeig kom til Skibet, at Capitainen formodentligen aldrig havde seet ham, eller vidst andet om ham, end hvad hun selv havde sagt ham, at hun nu var her som Capitainens Maitresse, og at Skibet næste Dag seilede til Batavia. En totel Afsindighed var Følgen af denne Opdagelse. Passageren og en tilkommen Styrmand, hindrede hende fra at styrte sig ud igjennem Kahytvinduet. Den hollandske Løs, som var kommen om Bord igjen, blev hendes Bevogterske mod alle de Anfald, hun gjorde paa sit eget Liv. Et Blik til Capitainen, fuldt af den haanligste Afsky, var alt, hvad hun værdigede ham; intet Ord. Det havde paa ham den Virkning, at

han lod hende binde, og lægge ned i et Aflut det underſte Dæk.

Natten derpaa kom allerede en Froſt, hvoi Søen om Morgenen var tillagt, Skibet kunde al ingen Vei komme. Anden Dagen var ikke aal Vand at ſee; man maatte, ſaalænge denne F varede, more ſig med noget. Man bød ſamn hvad Fremmede, der, ligeſom denne Oſtindiefa laae indfrosne, hvoriblandt var den juſt ankoi ruſſiſke Conſul og hans Frue.

Det lykkedes den foromtalte Paſſageer, at i dette elſkværdige Fruentimmer fortalt, at der var meget ſmuk og endnu mere ulykkelig Engellænderi om Bord, og Hovedſagen af hendes Forfatni Conſullinden forſtod dette Wink; forlangde af C talinen, at ſaae hende at ſee, fik til Svar, at ikke kunde ſkee, da hun var ſyg og raſede ſta hun lod ſig dermed ikke noie, og blev, efterat andet Fruentimmer først havde pyntet Nancy no og derpaa løſt hende, bragt ind til hendes K Nancys ſtærke Natur havde trodſet Virkningen hendes Forfatning. Hun var, bleeg ſom Dø dog derved maaſkee kun desmere indtagende for d der ei betragter Skionheden med Bolerens Øi Der var megen Vildhed i hendes Miner, ſkjø Raſeriets voldſomſte Hæftighed havde lagt ſig. H udſtrakte Armene med det meeſt gjennemtrænge Skrig om Redning, ſaaſnart hun ſaae den g Ruſſerindes Aaſyn, der blideligen forvisſede alle Sukkende, ſom ſaae hende, om den Hjelp, der i i hendes Magt.

Captain Rinke havde intet Begreb om Medlidenhedens Magt, og Elendighedens Sprog, som ikke behøver Ord, laante af noget andet, til at fortolke sig. Det var heller ikke faldet ham ind, at det var mueligt, at en russisk Consuls Kone kunde tale Engelsk. Dette kunde den nærværende, og hun behøvede ikke at tale Engelsk med den engelske Bondepige, for at beslutte, at rive hende ud af den Forsatning, hvori hun var. Hun talte med hende, fik lettet hendes Hjerte ved Haab om Befrielse, og ved en Strøm af Taarer, hvortil de, Russerinden fældte, aabnede det forhen tilspærrede Løb.

Efter at have forladt Nancy et Øieblik, kaldte hun hendes Mand og Capitainen til sig, fortalte dem begge Nancys Historie, eller det fornødne deraf, og forelagde Capitainen, om han vilde i al Stilhed strax udlevere hende Nancy, mod en billig Erstatning for, hvad hun maaskee kunde have kostet ham, eller om han vilde vente, at hun af den engelske Minister i Haag skulde reclameres, med Satisfaction for den Fornærmelse, han i hendes Person paa engang havde viist Menneskeligheden og Folkeretten. Hollænderen valgte klogeligen det første, da Søen laae, da det var uvist, om den gik op saa snart, at han kunde komme til at reise fra det Uveir, man herfor kunde opvække imod ham, og da han desuden havde kun lidet Haab til nogensinde at opnaae Hensigten af at have gjort dette Bytte. Mod Udbetaling af et halvhundrede Ducater blev hun udleveret, hvorpaa hun, hendes Befrierinde, og dennes Mand strax forlode Skibet og Festen, overladende Capitainen til

til det Morskab, han endnu var i Stand til at finde blandt sine øvrige Gjæster.

De fortsatte strax Reisen til Amsterdam over Land. Consulinden og hendes Mand havde fra den Tid af den ulykkelige Nancy i deres Huus, stræbende paa den ømmeste Maade, at forsøde hendes Ulykke ved al optænkelig Omhu og Venskabs-Bevisning. De havde saavelsom Nancy flere Gange skrevet over til hendes Forældre, med bønligste Begjæring om, at hun maatte tages til Naade, og tilgives det uforsigtige Skridt, hun havde begaaet. Læseren veed, hvad hverken de eller Nancy vidste, Aarsagen, hvorfor de og hun intet Svar fik paa disse Breve, den, nemlig, at Forældrene ikke vare i England mere.

Tiende Kapitel.

Fortsættelse, og Udsvævninger.

Consulens overgave nu deres kjære Nancy i hendes elskede Johns Arme. Der handledes allene om et Etablissement for dem her eller et andet Sted i Verden. — Man overveiede dette. I deres Fædreneland, Engelland: Der vilde John blive hængt. Der vilde Nancy finde en Cecil, der kunde faae ham presset for at bemægtige sig hans Brud. I Spanien: ingen af dem troede paa St. Anton og Paven. I Frankerig: man fængsler Bogbindere, der indbinde engelske og oeconomistiske Bøger. I Holland: der ere Seelenverkopere; der maa der betales

50 Dukater engang imellem for et smukt Fruentimmer, hvis hun ikke skal gaae til Batavia bunden. Tydskland: der sælge de smaae Fyrster deres Undersaatter regimentsviis for at skydes ihjel i andre Lande; og naar de ikke sælge dem, gaae Undersaatterne selv i et saadant Ærende. I Polen: der skal være Woywoder, som spille Tærninger og Kort om dem, der ikke ere Woywoder. I Rusland: der har Loven vurderet en Bonde for 40 Rubler; en Bogbinder kan neppe gjelde saa meget. De faa fremmede Bøger indbindes udenlands; og indenlandske Bøger kan saa meget mindre der indbindes, som der ingen kan skrive Bøger, uden hvad lidt der kan gjøres i Petersborg. I Sverrig; man skal sulte saa umaadelig i Sverrig; man er ikke vel i Sverrig, naar man ikke er Franskmand eller Svensk. I Danmark: der ere Udlændinger forbudne Vare; ja, men desmere gjelde de; desuden gjælder Forbudet kun for Lærde, og Folk til Embeder. Altsaa Danmark. Men læser man i Danmark? Ja vist: man læser tydsk. — Og fængsler man i Danmark ikke Folk, der indbinde engelske og oeconomistiske Bøger? Vist ikke; i Danmark hverken indbinder, eller læser man andre Bøger, end dem, man kan læse sig i Søvn ved. — Men jeg er Bonde, meer end Bogbinder. Kunde jeg da maaskee faae mig en Farm der? — Det troer jeg ikke, thi der er det forbudet at avle andet end Hønsekorn. Den, der avler andet Korn, bliver strax udsat fra sin Farm; og det Korn, man skal spise, forskriver man fra Danzig.

Man var altsaa ubeskrivt, hvor man skulde hen,

da den Dags Overveielse endtes, saasom John maatte logere i et Værshuus, da der ikke var Værelse for ham endnu i Consulens Huus. Han skulde nu gaae hjem om Aftenen, da han noget fra sit Logis hørde paa Gaden en Stønnen, som af en Døende, nærmere sig, og fandt en Kone liggende i eller vaagnende af en Afmagt. Han reiste hende op, slæbede hende hen til nærmeste Tagrende, ved hvis Vand han fik hende nogenledes opvækket; og nu, i det han vendte hendes Ansigt op mod Lygten, hvor bestyrtset stod han der da, ved at see sin elskede Nancys Moder, her, i denne Forfatning. Han havde stottet hende op til Trappen ved et Huus, og gjemte nu Stedet, hendes Svaghed, og alt, for at raabe ude af sig selv: "Kjæreste Moder! ved hvilken forunderlig Hændelse, her, nu, i denne Tilstand? Er det Dem selv? og veed De, at min Nancy" — — "Min Søn! min kjæreste John; og du omsider her! Har du seet ham? Har du seet vor ulykkelige Edwin, din Nancys Fader? Har du revet ham ud af de Umennesters Klør?" — "Hvis, min Moder, hvis?" — "Morderes, Seelenverkooperes, Djævles. Nu nylig, i Øieblikket, førde de ham ud af Dragereden; de reve mig fra ham. Seer du Blodet af mine Hænder og Arme? Seer du mit blodige Ansigt?"

John tog hende i sine Arme, bar hende hen til Consulens Dør, ringede stærk paa, og løb fra hende, hen til Stedet, hvor han fandt den ulykkelige Kone; spurgde Vægteren, hvor det ostindiske Compagnies Baad, som skulde indtage de udbragte Matroser, laae; fik den anviist, og løb hen til Stedet.

Det var, da han kom noget derfra, ei vanskeligt at finde. En lydelig Hylen af de fleste af Fangerne, og en endnu lydeligere og overdøvende Banden og Skraalen af Betjenterne udmærkede det. Man var i Begreb med at pakke Kisterne i Baaden, og var dermed næsten færdig, ligesom og nogle af Fangerne og Betjenterne vare stegne ned; de havde dermed været færdige, dersom ikke en anden Omstændighed havde hindret dem, da John kom, løb midt ind iblandt dem, og raabde høit: Edwin Goodhearth! Svar mig, hvor er du? du er fri. John Thral befrier dig. — John! svarede en afmægtig Stemme, det er forbi; det er for sildig. Kom, lad mig omfavne Dig, min Søn! Modtag Din døende Vens Velsignelse! John kom. Maanen skinnede. Han saae Blodet strømme ned fra hans Bryst. Han trykkede ham, saa fast han kunde, convulsivisk i de skinnede Arme, og opgav det sidste Suk. — Sataner, værre end Helvedes Djævle! raabte John, greb Knipten fra en af Betjenterne, og slog vildt iblandt dem. Der opstod et hidsigt Slagsmaal; nogle af Fangerne, maaskee og et Par af det tilstimlede Folk, som havde hørt, hvad der gik for sig, og hvis Lidenskab var bleven opvakt, toge Parti med ham, og Raab om Mord, blandede med andre Oplosbskrig, gjorde Larmen nu saa stor og tillige saa mærkelig, at det snart syntes, som om halve Amsterdams Indvaanere vare i Strid. Betjenternes Parti blev forstærket; de forrige, som havde hørt John angive sit Navn, raabte: Engelskmanden, John Thral, er Morderen; tag ham, slaae ham, dræb ham o. s. v.

Da John havde virkeligen imidlertid, med sin Kolle, ei uden Hjelp udenfra, udrettet et ikke ubetydeligt Nederlag, uden at vide, hvem eller hvor mange han fældte eller saarede, da imidlertid enten Striden havde draget sig noget hen fra det Sted, hvor den først begyndte, saa at man var kommen et Stedshen i Skyggen fra Maanen, eller der var kommen en Sky for denne, saa befandt man sig ikke saasnart i tilstrækkeligt Mørke, førend et Par vældige Arme bag fra indsluttede begge Johns, der nu begyndte at blive matte, og bare ham med en umaadelig Hurtighed ud fra Tummelen, hvor først det Menneske, der saaledes brugte sine Arme, tiltalede John paa Engelsk: "Du er i en Vens Arme, som vil redde Dig, sagde han. Du har hevnet din gamle Ven; lad det dermed være, og slaae Dig til Ro. Maa jeg bringe Dig i Sikkerhed til den russiske Consuls?" — "Du er selv uden Tvivl af denne ædle Mands Huus, svarede John; men jeg lever endnu; jeg har altsaa ikke endnu tilfulde, som jeg bør, hevnet min Ven." Uden videre Svar bragte den fremmede ham til Consulens Dør, ringede paa, og fik ham bragt ind. Han blev modtaget af det hele Huusfinde. Man skrækkedes over at see ham ganske bedækket med Blod. Det var deels hans Svigerfaders, deels hans eget Blod. Han var afmægtig; man klædte ham af. Et mægtigt Saar af en Pig i den ene Arm, og adskillige Spor af Betjenternes Knipler vare dog al den Skade, han havde faaet. Man bar al den Omhu for ham, som man kunde bære for en Søn. Hans Mathed kom imidlertid mere af hans Sinds

end af hans legemlige Saar, og han var strax uden Fare. Saavel Consulinden som Nancy, der dog endnu ikke vidste, hvad der var hændet John, kjendte strax i den, der havde bragt ham, den unge Hr. van Waal, den samme, som havde hjulpet Consulinden til at redde hende af Captain Rinckes Vold. Den unge Mand, der skulde gaae bort til Skibet med den samme Baad, som de folgte Slagtoffere, fortalte, at som Edwin, efter Sædvanen ved saadan Leilighed, blev lebet imellem nogle haandfaste Karle (da man ikke tør føre dette Slags Fanger bundne ad Gaderne) med en Knebel i Munden, og kom til Baaden saa afmægtig, at hans Ledsagere syntes snarere at maatte bære ham, end holde ham, vaagnede han, i det han skulde ned i Baaden, som op af en Slum, fleed sig fra Lederne, og rev tillige Hirschfangeren fra den enes Side. Dermed vilde han banet sig Vei igjennem Flokken, men blev standset af et Slag over Benene, hvorved han faldt, og blev optagen med Hirschfangeren dybt i Brystet. Han fortalte derpaa Johns Adfærd, og gik. Hans Ærende var, at foranstalte den Dræbtes Begravelse, hvis Legem han fandt Betjenterne beskjæftigede med at velte ud i Søen.

Det første John kom saavidt igjen til Sandserne, spurgde han om Nancys Moder, den gamle Kone, som han havde bragt. Folkene — thi hvor Herskabet er menneskeligt, finder man sjelden eller vel aldrig umenneskelige Tjenestefolk — havde, uden at melde noget derom, draget Omsorg for denne Ulykkelige. De fik ikke saa snart at vide, hvem hun

var, forend de nu, da hun alt var kommen nogenledes til sig selv, sik hende til at fortælle, hvorledes hun var kommen der: at hun og Manden vare i et Par Maaneder reiste om i hele Holland, for at spørge om John og Nancy; at de derpaa havde fundet Quarteer i et Huus, hvor man begegnede dem paa det bedste, hvor de begge bleve optagne som Tjenestefolk, og hvor de, da de begge vare, mere af de sidste Maaneders Kummer end af Alder og Svaghed, vieste paa, at deres øvrige Dage ikke vilde blive mange havde indgaaet et Slags Fiedføringscontract med Manden i Huset, til hvilken de havde overgivet det, der var tilbage af deres Punge, som var noget over 50 Pdsterl.; at denne Contract var skreven paa Hollandsk, som de ikke forstode, og som i sig selv var en Obligation for en vis Summa fra Edwin til Manden, og en Forskrivning til at gaae til Batavia, hvilket han ikke havde oplyst dem om, forend den samme Dag, da han tilligemed adskillige andre, som vare skulte, eller rettere paa det grusomste fængslede der i Huset, blev bragt ud, for at gaae om Bord; hvorpaa de med Knipler havde slidt ham fra hans Hustrue, og forslaaet ladet hende ligge paa Gaden i den Tilstand, hvori John fandt hende.

Folkene, der imidlertid ikke besadde Herskabets Delicatesse eller snarere Betænksomhed, fortalte hende uden Omsvøb Edwins Endeligt, som de havde hørt af van Waal. Det havde den Virkning, at Konen, strax at have mistet al Sands, bode næste Morgen i de voldsomste Smerter. Consulens, som endnu om Aftenen eller Natten bleve underrettede om

Nancys Moders Skiæbne, skjulte denne aldeles for Nancy, og tillode ikke John, uden efter megen Forsigtighed, at see hende, og da — var hun alt død.

Det kunde naturligviis ikke være sikkert for John at være i Amsterdam, efter et Optrin, der havde koſtet adſkillige af det høilovlige aſiatiſke Compagnies Betjente Liv og Lemmer; Folk, der nu ikke havde gjort andet, end under Øvrighedens Beſkyttelſe og efter Embeds Pligt skilt en Engelſkmand ved Livet, og nogle Duſin andre ved Friheden.

Næſte Morgen altſaa tog Fru Conſulinden den sørgeligſte Afſkeed med Nancy, der ikke vel begreb Aarſagen til denne pludſelige, uaftalte Afreiſe, ſaaſom næſten hele den forrige Aftens Tildragelſer bleve hende forbulgte. Conſulen ſelv med Hr. van Waal, der var kommen for at høre til ſine Venners Befindende, fulgte hende og John i ſin Vogn ned til et ruſſiſk Krigsſkib, der laae færdigt til at reiſe ind ad Øſterſøen til. John fandt ſig forſynet med Anbefalingsbrev til en af Conſulens Venner i Kjøbenhavn, (en Engelſkmand, ſom den Gang havde et meget bekjendt Kjøbmandshuus, men hvis Navn jeg, jeg begriber ikke af hvad Aarſag, nu ikke er i Stand til at opſpørge, da ingen kjender, eller vil kjende ham mere,) ſamt en Pung med adſkillige Contanter, hvilken han dog ikke mærkede i ſin Kjolelomme, førend baade Conſulen og Hr. van Waal havde efter mange Omfavnelſer, men kun faa Ord, forladt dem, og Skibet begyndte at ſeile, hvormed de ottende Dagen efter befandt ſig bragte til Kjøbenhavn.

Ellevte Kapitel.

Danmark.

Consulens Venner i Kjøbenhavn modtoge John og hans Nancy, ligesom disses russiske Venner havde i Amsterdam modtaget dem. Man fortalte John, at foruden det, den nysbemeldte Pung indeholdt, havde man i Recommandationsbrevet Ordre til at betale John en 500 Rubler, eller mere, om det behøvedes, og Hollænderen Hr. van Waal sendte med næste Post et Brev til Nancy, under Couvert til John, hvori, foruden en Anviisning til John paa en halv Snees tusinde Gylden, et Testament, hvorefter han i Tilfælde, at han døde paa den Reise til Ostindien, han tiltraadde samme Dag, som Brevet var dateret, efterlod hende alle sine Midler. Han troede, skrev han, ikke derved at forsone, men kun at beviise sin Længsel efter at ville affone den Fornærmelse, han viisde hende, det første han fandt hende paa Skibet ved Texelen.

Uagtet nu John og hans Nancy, der meget kort efter hans Ankomst blev hans Kone, kunde leve ret skjønt i den brave og meget gode Mands Huus, han var kommet til, ja endog havde holdt ud at leve med Anstændighed en Tidlang paa sin egen Pung, saa fandt han det dog æreagtigst at ernære sig selv; og den Nancy sendte Anviisning havde hun den Stolthed, ikke at ville tillade at indfries. Dette kom endnu dertil, at Mandens Huus, som de vare komne til, var, siden han var en bekjendt riig Mand,

t af saa mange af den store Verden, hvis r lignede saa meget den store Verdens Sæder, un i Amsterdam havde levet iblandt, at hun e meget et mindre brillant Etablissement.

John leiede sig derfor Værelser for sig selv i et Huus i en ikke anseelig Gade, og adresserede efra til sine Haandværkskammerater, til Bogauget, men kunde ikke blive antaget som Svend ogen Bogbinder, fordi han havde ingen Bevir at have været Svend noget andet Steds. foretog sig derfor at frembringe det eneste Do-, der burde gjelde for nogens Antagelse i et bværkslaug, nemlig at forfærdige Arbeid, som ilde forevise. Han kaffede sig nogle Bøger at be, og havde dem næsten færdige, da Laugets terede, ledsagede af et Par Politibetjentere, fo- sig en Dag at jage efter Bonhaser. De kom ohn, fandt corpus delicti, bemægtigede sig teiet og Bøgerne, og satte John paa Raad-

Confiscationen var efter en inappellabel Poli- relse lovlig; Johns Fængsel varede kun 24 Ti- og kostede ham en Bagatel.

John søgte om at blive Frimester; men siden Ansøgnings Bønhørelse beroede paa intet end Magistratens Erklæring, og denne paa in- det end Bogbinderlaugets Erklæring, og disse ede: "at da han, efter de hos ham, som Bon- forefundne Prøver, indbandt anderledes og be- end nogen Bogbinder i Byen, saa vilde det Laugsbrødrene til største Præjudice, om den

anſøgte Tilladelſe blev bevilget;" blev Reſolutionen efter tre Maaneders Forløb: Kan ikke bevilges.

Da han imidlertid tidlig nok var bleven underrettet om, at dette vilde blive Reſolutionen, havde han alt imidlertid tænkt paa at føre ſig ſin ældre Næringsvei, den, hvori han var født, Bonde-Haandværket, til Nytte; og for det meſte af den ruſſiſk-hollandſke Conſuls Gave fæſtede han en Gaard paa en Herremands Gods ude i Sjælland, jeg erindrer ikke hvor. Gaarden var øde, da han modtog den; han opdyrkede den paa engelſk, og ſatte den i et Par Aar i ypperlig Stand, fornemmeligen Jorderne; ogſaa Huſene opbyggede han. Han ſatte Steengjerder, plantede levende Gjærder, grov Grøfter, udtørrede Moſer, og vandt hvert Aar nogle af Landhuusholdningsſelſkabets Præmier. Han kunde ikke komme i Accord med Herremanden om Hoverifriheden, men frakjøbte ſig Arbeidet lidt dyrt i maanedsvis, og maatte dog engang imellem forrette Hoveriarbeide.

Herremanden fik Lyſt til at ſee ſit ſmukke Navn i Aviſerne. Han anvendte derfor et hundrede Daler paa at lade gjøre nogle Duſin tynde Sølvſkeer, hvoraf han forærede de bedſte blandt hans Bønder nogle med følgende ſmukke, af ham ſelv opſatte, Vers, gravne paa det brede Skaft:

Til Bonden N. N. og hans Huſtru den bolde,
Forbi de ſaa exemplariſk Huus monne holde.
Givet dem af deres Herre.

Høibaarne Hr. N. N.

hvilke Vers, tilligmed Efterretning om denne hele

elmodige Stiftelse, velbemeldte Stifter lod indføre alle Aviser.

En Dag, som John pløiede til Hove, og havde pløiet sin Lod, kom den chambrierebevæbnede Ladeged, og befoel ham at pløie ogsaa den tilstødende ger, da den Bondes Heste, som skulde pløie den, re et Par Dage forud kjørte ihjel paa en Hovse. Da det nu ikke var Naboen, men Herremanen selv, der skulde tjenes ved dette Extra-Arbeide, n erklærede John Thral, at hans egne Marker nu hovede hans Arbeide, og at han ikke vilde gjøre ere denne Gang, da han havde forrettet det, der kom ham, og mere. Som Ladefogden stod, og beænkte sig paa, om han torde binde an med Svøen mod Engelskmanden, kom Herremanden selv. enne betænkte sig ikke, greb Svøben, og begyndte bruge den med øvet Færdighed, da John løb til, eb ham, og holdt ham. Medens dette skeede, toge ndefogden og nogle andre af Herremandens Folk, voriblandt Birkedommeren, (der tillige var Herremandens Kammertjener, og som paa en Spadsereur kom til i det samme) John bort, bare ham jem til Gaarden, og satte ham paa Træhesten. Der oldtes kort efter en Ret, hvor bemeldte Birkedomer dømte John til at have forbrudt sit Fæste, og il at betale i Fæld for manglende Besætning (thi John holdt kun faa Heste) et Par hundrede Daler; g medens John sad paa Træhesten, lod Herremanen de foromtalte Præmieskeer, ikke fordre tilbage, men tage tilbage af Nancys Skab. — Det er at mærke, at det, John havde anvendt paa sin Gaard,

havde medtaget hans liden Formue; at Forbedringen ikke endnu havde havt Tid til at kaste den fulde B lønning af sig; at Johns engelske Ven i Kjøbenhav alt var forglemt eller borte, og at Herremande hans Foged, og hans Birkedommer, vidste alt bed og troede, at John havde nu hverken Raad el Hjelp mere.

En vis Advocat i Kjøbenhavn, hvis Navn j heller ikke erindrer, eller rettere, som jeg ikke t skrive, paa det, at enhver kan vælge imellem de høi agtværdige Mænd af denne Classe, de kjende, og vi af Exempler, at de, ogsaa uden Hensigt til Gevi sten, sætte deres Ære ei blot i at vinde Sager, m i at være den Forurettedes Beskjermere — en v Advocat, altsaa, blev underrettet om denne Ting nes Forfatning, fik Sagen appelleret, for sin B kostning, tabte den for Bonden John endnu ved a den Instance, men fik omsider en Høieste Rets Do hvorved Fornærmeren, efter dobbelte Voldshøde maatte erstatte Bonden de ham frarøvede Skeer, Processens Omkostninger, temmelig dyrt, og end baade til Bonden og Retfærdigheden betale en meg anseelig Mulct, samt endda, som var det tværes offentligen gjøre John i samtlige Godsets Bønde Nærværelse en formelig Afbigt. Ogsaa for sin Kam mertjener, i hvis Sted han blev tilraadet at fa en anden Birkedommer, maatte han for ulovlig A færd i Rettens Pleie erlægge en dygtig Mulct.

I den samme Tid fik John Efterretning fr Indien, at Hollænderen Hr. van Waal, der ik kunde taale den indianske Luft, var død, og hav

p taget, de omhyggeligſte Meaſurer for, at hans ſament blev opfyldt. John Thral og hans Nancy e derved Folk paa noget mere end en halv Tonde lds; og da han havde lært at kjende de Danſkes ægter i hans Vens Advocatens, og tillige, at n Feighed eller Sovnagtighed ſætter i Danmark n, der har Lyſt til at fornærme, i Stand til at ie denne Lyſt, da den, der allene med Virkſomhed ſer paa ſin Ret, altid her, fremfor nogenſteds, der Retfærdighedens Beſkyttelſe, ſaa valgte han ler her, end i noget andet af de Lande, han havde t, at nyde diſſe Midler til timelig Lykke.

Dertil fik han ſnart Leilighed. Herremanden, i Speculation om ſlet Aar havde ſamlet et meget rt Kornforraad, havde den Ulykke, at Speculatio- n flog feil, og Priſerne bleve ſaa lave, at hans ld var ſtørre, end hans Formue tillod ham at bære, an maatte ſælge ſit Gods, og John kjøbte det.

Derſom jeg nævnede de Indretninger, han gjorde e Godſet, ſaa gjorde jeg ham, uagtet jeg i denne le Fortælling har givet ham et andet Navn, end an virkelige, bekjendt, hvilket hans Beſkedenhed e vilde tillade. Korteligen beſtaae de i, at hans nder intet Hoveri gjøre; at han har ingen cham- berebevæbnet Foged; at Birkedommeren er ikke hans mmertjener; at hans Bønderkarle faae Paſſe, naar ville, uden Betaling, hvorved han dog ingen anſkelighed finder i at ſtille Landſoldater; at han e betjener ſig af Forkjøbsretten til Kornet; at han r gjort Anſtalter til den hellige Tiendes totale Op- velſe, ſaa dog hverken han eller Præſten alligevel

taber; at han har stiftet Anstalter, saa han ubefø
selv ikke kan, om det skulde falde ham ind, skille e
Bonde ved Gaard og Eiendom; at han har indfø
megen Industri, og en Slags Lyst til Kundskal
der er heel forskjellig fra det, Præsterne kalde Op
lysning; at der er indført god Agerdyrkning, hvi
Frugt er godt Korn, deriblandt og nogen Hvede; go
Engdyrkning, hvortil hører megen Kloveravl; go
Fædrivt; Smaakræavl i Mængde hos hver Bonde
at der er fuldt af Haandværkere paa Godset, hvori
blandt ogsaa en Bogbinder, som han selv har lær
og som indbinder mange Bøger, og meget godt; o
han han har sat Skolevæsenet i god Stand, og ven
ter det snart endnu bedre, naar han kan faae La
rere fra Brahetrolleborg; o. s. v.

Han har faaet sine gamle Forældre herover fr
Engelland, som ere endnu hans Lærere og Egnens
Jordens Behandling og Huusholdningsvæsenet. Han
engelske, i Kjøbenhavn glemte, Ven besøger ha
ofte, og lever selv, næsten som han, meget lykkeli
som Landmand paa en liden Gaard, som han h
conserveret fra sin fordums Lykke. Advocaten beså
ger ham engang et Par Uger hver Sommer; ha
kan ikke fournere ham Sager, thi der er ingen Pro
cesser paa hans Gods. Den russiske Consul (so
han, og hvis Frue endnu mere Nancy, staaer i ne
Correspondence med) har med bemeldte sin Frue b
søgt ham en Maaneds Tid, og efterladt Nancy he
des ældste Datter til Opdragelse. Nancy har fået
let John tre Sønner og een Datter. Den er

opdraget til at faae Gedélet efter ham, og han
der alt Mulige paa hans Opdragelse.
Den spanske Knivsmed Amenacabo, efter at
slupper af Fængslet i Antwerpen, blev Sol-
Tydskland, deserterede, og kom til Sverrig
ine Tegninger; blev der Entrepreneur i Halm-
for et stort Cattunværi, hvortil Magistra-
kat gav 60,000 Rigsdaler i Forskud, (da
første indgivne Ansøgning om 600 Rigsda-
g først var afslaaet;) for disse 60,000 Rigsda-
feer Tredive Tusinde Rigsdaler bygte han
ukt Huus, kiøbte sig smukke Heste og Vogne,
gyndte at anlægge nogle af de Maskiner,
i Frankerig, og siden i Tydskland, havde
t Tegninger til; men da han mærkede, han
d intet tilgavns deraf, reiste han i al Stil-
fra sin hele Fortune i Halmstad, dog næ-
tomhændet, over til sin engelske Ven, hvis
vne han havde ladet sig fortælle. Da han
t ypperlig Knivsmed, blev han antagen som
n af John, og hos ham lærer for det før-
m næst ældste Søn Begyndelsen til hans Pro-
n, hvortil han er bestemt. Den tredie skal
Klædeværer; og da det tegner til, at Nancy
ham flere Sønner, venter han den Glæde,
see deres Fædreland i dem flere nyttige Ar-
e og Manufacturister, som han haaber at
, hver i sit, til saa nyttige Mænd, at det
skal formenes dem at nære sig af deres Ar-
, enten de blive Laugsbrødre eller ei. Ved

hans Anlæg, ved hans, og hans, hver Dag elskværdigere Nancys gode Husholdning, vorer hans Formue saa anseeligen, at han forudseer den Lykke, at kunne faae Raad til at sætte alle sine Børn i nærsom Vei, som frie og raske Borgere.

Fridlef og Hjarne-Skjald.

eller

Hiſtorien

om

hvorledes Kong Magnus, Sigurd Jorſalafars Søn kjedede ſig.

En Fortælling.

Didicisse fideliter artes
Emollit mores, nec sinit esse feros.

Hele Verden veed, at Kong Magnus, Kong Sigurd Jorsalafars Søn, der siden blev kaldet den blinde, var en stormodig og haard Mand, og at han for Resten var den smukkeste Mand, der var at finde inden Norges Grændser; hvilket mere end hans øvrige Talenter hjalp ham til, efter Faderens Død, at blive erklæret Konge over Norge. Ligesaa bekjendt er det, at Irlænderen Harald Gylle, ved at spadsere med blotte Fødder paa ni gloende Plovjern, godtgjorde uimodsigeligen, at han var Magnuses Farbroder, og beviste derpaa sin Ret til den Throne, han havde fraſvoret sig Adgang til, ved at løbe stærkere paa bemeldte sine Fødder, end Magnus kunde ride paa en gothlandsk Hest. Man veed fremdeles, at denne hans gyldige Ret til Thronen var maaskee dog ikke kommen i Kraft, hvis han ei havde vidst at skaffe sig en Krigshær, der var stærkere, og hvis han ei bedre havde anført denne Krigshær, end Magnus anførte sine Tropper. Enhver veed endvidere, at Magnus saae sig uden synderligt Sværdslag nødt, til at slutte et Forlig med sin irlandske Farbroder, hvorved Riget blev deelt imellem dem, og at han siden i fire samfulde Aar maatte sidde i

ſin kongelige Borg i Bergen, medens Harald Gylle i Sarpsborg og paa ibelige Reiſer gjorde ſig elſket og anſeet af ſine Underſaatter.

Hvad Magnus imidlertid i Bergen tog ſig for, er derimod det, ſom ei ſaa lige enhver veed; thi derom taler Snorro intet ſynderligt. Der er imidlertid ingen gammel Kone, eller Barnepige, i Hardanger, paa Vos, eller i Valders, der jo for to, høit fire Skilling, vil berige dens Kundſkab, der ønſker ſig fuldſtændig Kiæde af Oldtidens Tildragelſer, med Indholdet af følgende Opfyldelſe af det Hul, Hiſtorieſkriverne her have efterladt aabent.

Naar Nordens Konger i Oldtiden ikke førde Krig, eller opfyldte Tiden med krigerſke eller andre Lege, ſaaſom at kiæmpes, brydes, ſvømme, eller ride, eller løbe Kap, ſkyde til Maals, o. ſ. v., ſaa var en eller anden litterariſk Beſkiæftigelſe deres Tidsfordriv. De læſte, eller lod ſig forelæſe deres Oldtids Tildragelſer; de lode ſig foreſynge, eller ſang ſelv, Lovſange eller hiſtoriſke Sange om forrige Dages Mænd og Bedrivter; ja, mener man, troede ſig det ikke fornedrende, ſelv at forfatte deslige Sange; de ſkulle endog ſtundom, og det ei endda ſaa ſielden, have ſøgt, ja fundet, Fornøielſe i adſkillige andre Videnſkabers Dyrkelſe, ſaaſom at ſtudere de latinſke og græſke Skrivter, hvis Bekiendtſkab de ved deres ydelige Mellemhandling med de conſtantinopolitanſke Keiſere havde god Adgang til; og ſkulle de ſaaledes have ladet nogen Statskunſt, nogen romerſk-nordiſk Lovgrandſken, nogen Philoſophie, o. ſ. v. være deres kongelige Tidsfordriv.

Islænderne vare den Gang de, som fornemme-
en i Norden, især i Norge, vedligeholdte denne
iaade at fornøie sig paa ved Hofferne, og bleve
iske Odoere, formedelst den Flid, hvormed dette
e Folk opbyggede sin Ungdoms herlige og mandige
usie, ansete som Regenternes værdigste Selskab
d Vaandeen af. Det havde imidlertid ikke været
agmusles Skjæbne, at nogen Islænder havde havt
d hans Opdragelse at bestille; og hans Fader
ede, siden sin Reise til det hellige Land, ikke fundet
get Smag i Omgang med Folk, som, skjøndt
eifme, gjorde dog ei nær saa meget af Paven og
us Legater, som han selv gjorde.

Da Hs. Majestæt Kong Magnus altsaa efter
gen Deling med sin Farbroder, uden Feide med
gen udenlandsk Fiende eller indenlandsk Oprører,
et havde at forrette, eller dog manglede den bedste
ile Deel af det, der kan udgjøre Fyrsters Fornøie-
, begyndte han snart heel mærkeligen at kjede sig.
n turde ei tumle sig ret meget med sine Krigs-
k; thi han frygtede, at, om han alene for Tidt
ide dem til Fornøielses Øvelser, vilde hans mæg-
e Farbroder deraf tage Anledning til at bryde Fre-
n med ham, og han var sig bevidst ei at kunne
de ham Stangen. Han slog sig derfor snart fra
jetensfornøiet, og forsøgte at more sig ved Andagts-
elser; men da han i en Hast havde læst ei allene
viaret uden ad, men endog al den Tids novsom-
ste Dogmatik, og al den Kirkehistorie, det er Le-
der, som Nordens Bisper da selv vidste, saa

kom Kjedsomheden vel saa mægtig tilbage, som den forhen havde været.

Han forsøgde vel og adskillig anden fyrstelig Spas; han holdt en og anden liden Ringrenden, men blev snart vaer, at det var Børneleeg; han skaffede sig nogle Spillemænd, men havde af Naturen for godt Øre til Musikken, for ei at finde deres Lirenbreieri afsmageligt; han skaffede ogsaa nogle Comedianter, som den Gang ei kaldtes, og ei vare andet end Gjøglere, til sit Hof, men ogsaa deres Narrestreger kjedede ham snart; han holdt ofte Bal, som da kaldtes Dands, i sit Hoieloft, eller Ridersal; men da man ei den Gang forstod at danse, uden virkeligen at gjøre sig nogen Bevægelse, saa kunde dette ikke more ham uden for en Times Tid, hvorpaa den Kjedsommelighed, han stræbte at undflye, kom tilbage; dertil kom og, at man foreholdt ham den Uanstændighed, man i den barske Alder ansaae det for hos en Konge, alt for tidt i fuldt Selskab at hoppe om i saadan Dands, som de Tiders Dandse vare, der meget lignede den nu brugelige Halling eller Springedands.

Kongen prøvede og, paa andre Maader at fordrive sin forfølgende Kjedsomhed. Han udsendte Speidere til de fremmede Hoffe (thi man holdt den Gang ingen Ministre) for at skaffe sig fra dem Fortælling om de Tiders histoire scandaleuse; men deels vare Speiderne slette Observatorer, medens de vare ude, og endnu slettere Fortællere, naar de kom hjem; deels var det, de udspeidede, og fortalte, i sig selv saa ennuiant, at det ikke kunde more nogen

æl. Kongen lod ogsaa samle af alle sit Riges ørner de skjønneste Piger, der vare at finde; men is blev den egentlige Wellyst saa umaadeligen snart let lige til Væmmelse, deels vare just de skjønneste ller, ved en besynderlig Fordeling af Naturens ver, for det meste saa utaalelig dumme, at deres ngang og Væsen var endnu mere fraskydende, end es Ansigter tillokkende; de skygge, der maaskee re mere fornøielige, kom han ikke i Kast med. ans Majestæt gav ogsaa Høitider ved sit Hof, hvor- man ofte sad ved et Taffel paa 80 Couverts i otte mer, og nedsvælgede en utrolig Mængde Rensdyr- gge Bjørneskinker, Vildsvinstege o. s. v. med en pas- ig Qvantitet stærkt Øl, Mjød, ja Viin fra Lands- rnd i Neustrien og Bretagne. Men han kom er, at saadanne Maaltider ogsaa kjedede, da Sam- lerne over Borde vare stive og lumske, ingen vidste get interessant at sige, hvormed Maden og Drik- n kunde krydres, og Hjertets simple Munterhed r ved hans, som man skal have bemærket den at te ved alle store, helst de Stores, Gjestebude, jaget.

I denne beklagelige Forfatning var Hans Ma- kæt Kong Magnus, da Islænderen Sæmund kom hans Hof.

Islænderen Sæmund var opdragen i Island paa Islandsk. Hans Fader var en Bonde, der de 12,000 Faar og 2000 Kjør, og var Huusfa- r for en Flok Huusfinde, stor nok til denne Eien- ms Bestyrelse; Ulden af hans Faar forarbeidede n selv i hans Huus til Klæde, eller, som man

da kaldte det Vadmel eller Felder. Dette, og det Kjød, der blev fra Huſets Brug tilovers af hans Fahjorde, ſendte han med egne Skibe til Grønland og Vinland, og England, og Frankerig, og Gardarige, og Danmark, og hentede tilbage noget Korn til Øl, noget Vin, noget Hør til videre Forædelsning i Luxvarer hjemme, og for Reſten Guld og Sølv, hvorved, ſom og ved hans ſtore Eiendomme, han var en meget rig Mand, der dog hver Dag ſpiſte en Ret islandſk Mos, kjendte ikke Brød, men brugte tilligemed ſit Husfolk og Raboer Angelica eller Qvanrod iſtedet for Brød til de ſpegede Faareklaar, og det torrede Oxekjød. Sin talrige Børneflok opdrog han til Kundſkab om alt det, der hører til ſlig en Husholdnings Forelſe, og desuden til Kundſkab i Nordens Hiſtorie og Mythologi, til Kundſkab i den romerſke og nordiſke Jurisprudence og Statskloghed, for derved at vinde Hæder og Guld ved Hofferne; til nogen Religionskundſkab, hvori der blandede ſig mere af de uchriſtne Fædres, end af Pavens Grundſætninger; til Kundſkab i Mathematiken, ſaavidt ſom den da var dyrket; til Kundſkab i Aſtronomi og Aſtrologi; til Kundſkab i det latinſke og græſke Sprog, og fornemmelig til fuld Indſigt i Naturens Sprog, og Kjønne Litteratur, hvortil hørte ovet Færdighed i Verſificationen.

I alt dette var Sæmund oplært, og havde ved gode Lemme lært en betydelig Deel af det alt. Der havde i adſkillige Tider ingen Islænder været ved Hoffet, thi da Forſtaaelſen imellem Magnus og hans Farbroder Harald Gylle ei var ſtørre, end at man hvert Øieblik frygtede for et offentligt Fredsbrud

mellem dem, saa troede Islænderne, at der for dem, hverken med deres Handel eller deres Kundskaber, var noget at gjøre i Fyrsters Land, end sige ved Fyrsters Hoffe, der sloges om Thronen.

Kong Magnuses Kjedsomhed og Væmmelse ved alt, var stegen til et meget høit Maal, og havde varet mere end de tre Aar af hans Regierings Fred, da Sæmund var den første Islænder, der lod sig melde for Hans Majestæt. Han kom der vel ikke just for at søge Lykke, men deels for at gavne med sin Kundskab, deels ogsaa for at gjøre sig den endog fra Fordelens Side noget nyttig. Han lempede sig i sin Tale og Opførsel efter et Hofs Tone.

"Velkommen, Islænder, sagde Kong Magnus. Vi have hørt, at Islænderne skal være morsomme Personer. Lad Os høre, hvormed du forstaaer at more Os; thi Vi nægte det ikke, uagtet de Foranstaltninger, Vi jevnligen allernaadigst foie, for at fordrive Kjedsomhed fra vore kongelige Dørre, saa finde vi dog megen Vanskelighed ved at holde den ude."

"Tillader Deres Kongelige Majestæt, sagde Sæmund, at jeg i allerdybeste Underdanighed foredrager Allerhøistsamme, de Grundregler, tagne af Oldtidens Tildragelsers Betragtning, og af forrige Dages vise Mænds og Fyrsters Overveielser, hvorefter Hensigten af al Overmagt og Majestæt, Undersaatternes Velstand og Statens Lykksalighed, opnaaes."

"Der er saa meget i det, du alt der siger, svarede Hans Majestæt, Kong Magnus, at allerede Tilbudet ennuierer Os. Vi ville ingen Regler vide af; alt, hvad Vi ville, er at mores."

"Intet, allernaadigſte Konge, ſvarede Islænderen, er efter ſin Natur ſaa fornøieligt, ſaa underholdende for alle, intet er iſær ſaa glædefuldt, ei heller ſaa anſtændigt for en viis Konge, ſaadan ſom den, Norge har den Lykke i Deres Majeſtæt at regiere af, ſom Retfærdighedens Betragtning. Befaler Deres Majeſtæt allernaadigſt, at jeg ſkal foredrage Deres Majeſtæts Viisdom de Slutninger og Grunde, hvorefter Retfærdigheden i ſin Reenhed og Upartiſkhed kan nedſtrømme fra Thronerne til de adlydende Underſaatteres fjerneſte Hytter."

"Til Beviis paa, at vi kjende fuldkommeligen Retfærdigheden, og udøve den, ſvarede Hans Majeſtæt allernaadigſt, kunde det let falde Os ind, ſtrax at ſende dig bort fra Vort Aaſyn, Vort Hof og Vort Rige, med en Ladning af et halvhundrede Stokkeprygl, fordi du har vovet at kjede Os ſaa umaneerlig ved tvende ſaa kjedſommelige og overflødige Tilbud; da det imidlertid er Os om at gjøre, at vorde allernaadigſt moret, ſaa ſkal denne Straf af Vor Kongelige Hyldeſt for denne Gang og indtil videre være dig eftergivet, om du endnu kan finde paa ved noget nærmere allerunderdanigſt Forſlag at fordrive Vor Høikongelige Kjedſomhed."

"Jeg troer omſider, ſagde Sæmund videre, at fatte, hvad Slags Fornøielſe det er, Deres Majeſtæt allernaadigſt befaler; det er, ſom jeg hører, hverken den høie og ædle Statslære, ei heller den guddommelige Retfærdigheds Lære, ſom Deres Majeſtæt troer underholdende; jeg formoder, at det er ligeſaa libet Fornuftlærens jevne og tillokkende

Grundsætninger, eller Sjælelærens sublime Gjetninger, ei heller Maalekunstens Magie, eller Himmelbeskuelsens Underes Foredrag; endnu mindre Sydlandenes Sprogkære, forbunden med deres henrivende og undervisende Skriveres Bekjendtskab, jeg tør byde Fjeldenes Herre til Tidsfordriv. Uden Tvivl er det ligesaalidet Underviisning om vore Fædres Maade at føre Krig paa, der efter sin Natur er høist kjedsommelig, og den Mand maaskee uanstændig, hvis Tilværelses Hensigt er at gjøre mange Menneskers Dage blide, men ei at grunde paa, behændigen at stille Mennesker ved Livet, hvilket han overlader sine Medlemmer; en Underviisning desuden, som jeg kun slet er istand at meddele. Jeg har den Formodning, at det eneste af den indskrænkede Kundskab, jeg kan besidde, der af Deres Majestæt kunde agtes værdig til at forjage den Tungsindighed, Allerhøistsamme beklager at være forfulgt af, maatte være Fortælling om nogle af vor Oldtids Tildragelser. Jeg ubeder mig forud allernaadigst Tilgivelse, om jeg ikke skulde være saa lykkelig, fuldkommen nok at opnaae min allerunderdanigste Hensigt, den at more Deres Kongelige Majestæt, skjøndt jeg er vis paa at forskaffe Deres Majestæt nogen Morskab."

"More Os skal du, var det Kongelige Svar; ligemeget hvormed, naar du allene morer os; hvis ei, er din Straf alt bestemt, ja endnu mægtigere Revselse venter dig, om du end videre kjeder Os; og Vi love, efter Vor medfødte allernaadigste Retfærdighed, ingen Tilgivelse.

Sæmund blev heed om Hovedet, og følte sig

skjelvende vis paa, nu mere end nogen Tid uomgjængeligen at maatte ennuiere. Han skjød, saa godt han efter Omstændighederne kunde, Hjertet op i Livet, og blev ved:

"Skulde Deres Majestæt finde noget Behag i allernaadigst at lade sig berette Historien om Baldurs Død, hans Reise til Hel, og hele Naturens Forsøg, ved sin Graad at kalde ham tilbage."

"Ingenlunde svarede Kongen; jeg finder ingen Fornøielse i den Fabel, eller i en Reisebeskrivelse til Hel. Noget andet. Skynd dig."

"Ei heller, sagde Sæmund, i Historien om Thors Reise til Loke i Utgaard, hans trefobbelte Prøve, og den Vante, i hvis Tommelfinger hans Reiseselskab fandt Herberg."

"Jeg bryder mig ikke om Thor og Loke. Det er alt for haandgribelig Løgn, hvad der kan fortælles om dem. Hurtig noget andet."

"Altsaa om Dannerkong Grams Frieri til Kong Sigtruds Datter — eller om Rolf Krages Gjæstebud — eller om Hamlets Galskab — eller om Sigrid og Othar — eller om Habor og Signe — eller om Regnev Lodbroegs Kamp med Dragerne og Lathgerthas Troskab — eller om Orvarod og hans Brødre — eller om Frithiof den Frækne — eller om Thorolf Lusekjæg og Asta — eller Aslogas Bortførelse i en Harpe — eller om Hjarne, som blev Konge, fordi han gjorde de Ligvers over Frøde den Fredgode — eller om — —"

"Holdt, raabte Kongen. Du er den kjedsommeligste Karl paa Jorden med dine Tilbud. Den

f dine dumme Historier da ligesaa gierne som
nden. For at begynde paa noget, saa tag den
, du nævnede; den kunde være pudseerlig nok
ee; hvad kaldte du den? Begynd."
Historien er overmaade selsom, svarede Sæ-
, og endnu mere underholdende. Gjør den
in Virkning, at fornøie Deres Kongelige Ma-
, saa er jeg vis paa, at Allerhøistsammes Tung-
hed er uheldbredelig.
"Uden videre Fortale" sagde Kongen; og Sæ-
begyndte, efter i allerdybeste Underdanighed at
ommet sig et Par Gange:

Der var engang en Konge i Danmark, som
Frode, og formedelst den Godhed, hvormed
regierede sit Folk, og den Fred, han skaffede
Rigets Grændser, sik Tilnavn af Fredgode.
nne gode Konge havde været imod sin Tilbøie-
nødt til at gribe til Vaaben mod Landets uden-
Fiender, og havde brugt dem med saadan
dem og Kraft, at han derved havde givet mange
nede Lande den Lyksalighed, at staae under hans
dige Stepter, lod han Sværdet hvile, og an-
, som altid, naar Nøden ei tvang ham til de
de Vaabens Brug, sin Tid og Flid paa at be-
Landets Vel ved gode, milde og vise Love,
rlauffelige Indretninger; han yndede, og hjalp,
ilonnede derfor alle Videnskabers retskafne
re.
"Spring over det hele kjedsommelige Vaas om

Frode. Fortæl Historien, om der er nogen H raabte Kongen."

Denne Kong Frode havde kun een Søn Navn Fridlef, hvilken han vilde have opdrage Tiden at føre Scepteret, som han selv før Han gav ham derfor til en viis Olding, en ved Navn Ugger, at oplære i alle de en Fyr stændige og uundværlige Videnskaber.

"Hold dig fra deslige Tillægsord, næsv lænder, sagde Kongen."

Oldingen, vedblev Sæmund, underviiste sen i disse Videnskaber; han viste ham ogsaa t tigste af, hvad der hører til en Krigs Føren til Lands som til Vands, dog især dette sidst han troede, at Nboerne behøvede langt mere i Sømagten end i at kæmpe med staaende da disse ei lettelig kom til at bruges i Fo men allene i Anfaldskrige, hvilke han meget bede sin Lærling.

Han fraraadede ham ogsaa alle andre som vanære en ædel Yngling, og indprentel alle de Dyder, som ere Menneskers og Fyrsters delse. Han, Kongen og hele Landet havde de nøiese, at see den unge Fridlef med Duelig Flid at modtage alle den ædle Uggers Underv ninger, og alle ventede med Tillid, at see h gang i Tiden træde i sin værdige Faders Fød

Imidlertid var Drengen fyrig og virksom stille fredelige Viisdoms Lære syntes ham ikke fættende nok. Man havde lært ham Foragt fo neleeg og Ubetydeligheder, og vilde dog, a

[illegible] Bukke foruden hine hans Forlands og [illegible] Bestjaltighelen, næsten med Kunstens at ride [illegible] en Hest, eller at bringe Armene i en Bund [illegible]; han endnu vidste Kvaller for Leeg [illegible] dem, og vilde have noget vidtløftigere at [illegible].

Det var Skik i Oldtiden, hvis man tor mere i [illegible] end i Norden, at, naar en gammel vis [illegible] eller Lærer skulde henslove, saa gav han i Almindelighed sin Forsiring tre [illegible] Leveregler, som [illegible] lagde hen paa Samvittigheden, forbindende sig [illegible] med disse Meglers Overtrædelse. Ju [illegible] Lærer, Olvingen Uggi, i det 99de, og [illegible] 17de Aar, henslov, saa gav han ham paa [illegible] tre [illegible] Leveregler, lovende ham [illegible] Held, om han holdt dem, nemlig: 1) Han [illegible] aldrig, i det mindste ikke paa Reis, give af nogen Part; 2) Han maatte hver Morgen [illegible] langsom Mad, [illegible] Reis af Huset, men vel at mærke, hvorken mere eller mindre; og 3) Han maatte aldrig gaae i nogen Krig [illegible] han i egen Person havde gaaet i Forbund [illegible] af de ypperligste blandt de fornemste Kjæmper, og han maatte selv gaae i de tre første Angreb [illegible] af hine [illegible].

[illegible] troede, at Olvingen [illegible] over sig, lovede han dog udtrykkeligen at følge hans Raad, [illegible] Uggi døe, efterladende den [illegible] [illegible] uden andre Eiendele, end dem, han [illegible] af sin gamle Fader, hvis [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

til de egentlige Regieringsforretninger, til hvilke ha havde opoffret ſit hele foregaaende Liv. Den dyeni Uggers Raad var af alt det, han havde lært Prinſen, det eneſte, denne ſlet ikke lagde paa Hjerte.

Fridlef var af Ugger oplært til megen Ærbødighed for de gamle Digte, hvis ſamlede Stumper nu udgjøre vor Edda. De driftige, levende, tildeels vel malede, tildeels heel ypperlige Billeder i disſe Digte, gjorde deres Læsning til en meget behagelig Vedkjæftigelſe for Fridlef; lidt drengeagtig. Menneſkelighed kom maaſkee til, og gjorde, at han nu frem for alle læste meget, og ſang til ſin Langeleeg, Havamaal. Nu er der, ſom Deres Kongelige Majeſtæt allernaadigſt vil have bemærket, nogle Strophe i Havamaal, ſom, om de ere af Odin, bære tilfor kjendeligt Præg af den Feil, han havde tilfælles med en anden hellig Forfatter, ſaaſom de, der begynde med følgende:

I Skjønheds fulde Straaler
Paa blomſterſtrøede Leie,
Udſtrakt i rolig Slummer,
Og uden Slør og Dække
Jeg fandt den kjælne Mø.
Og ſelv Valhallas Glæder
Mig ſyntes intet værde
Mod dette Syn at nyde.

Dette blev nu iſær den unge Prindſes Andagtsſang.

"Der er dog, afbrød Kongen, noget i denne Hiſtorie. Men Apropos! har du ikke en Afſkrivt af Havamaal at laane mig?"

Jeg ſkal have den Ære at afſkrive den for Deres Majeſtæt, ſagde Sæmund. Jeg eier ingen

Afskrivt, men erindrer den temmelig vel udenad. Med deres Majestæts allernaadigste Tilladelse bliver jeg imidlertid ved.

Deres Majestæt erindrer de tre Regler, Ugger havde givet Prindsen. Den anden af dem var allerede overtraadt, thi han havde vel stundom, istædet for tre Stropher af Havamaal, læst den paa eengang altsammen; ja, hvor han gik, sang eller nynnede han stedse paa et eller andet deraf.

En Bondeson, ved Navn Hjarne, der mere ved sin sunde Forstand end ved flygtigt Vid var kommet i megen Anseelse ved Frodes Hof, brugtes vel ei af hans Ven Kongen til Statholderskaber, eller havde bestandigt Sæde i hans Raad, men deels havde gjort herlig Tjeneste i adskillige udenlandske Krige, i Irland, i Venden, i Ungarn, deels var saavel Frodes, som alle hans Raadgiveres Raadgiver i mange vigtige Sager. Det, som først havde gjort ham bekjendt ved Hoffet, var adskillige Sange og Digte, med hvilke han havde bevaret fra Forglemmelsen og belønnet Forfædrenes herlige Handlinger, helliget Sædelæren, gjort Viisdom og Klogskab fattelig og yndig for alle, og forædlet Gudsdyrkelsen. Det var ei allene Moden den Gang, ved det danske Hof at hædre deslige Skjalde, og kjende og ynde deres Sange, efter Kongens Exempel, som den store Verden i alt Godt og Ondt er Abe af, men mange af de store og største Mænd i Landet gjorde sig, efter Skotternes og Irernes Maade, Ære af selv at være de, som i ædel Sang forherligede ædel Daad.

Prindsens evige Syngen, helst af de Steder i Havamaal, stod ikke Hjarne synder saameget mindre, som han vidste, hvad han Lærer havde talt til ham i sine sidste Øieblik Dag derfor, som Fridlef efter sin Maade sang paa dette, gaaer Hjarne imod ham, o Du tilgive en Mand, Prinds, som Erfare Eftertanke har givet den Lykke at kunne tale din Fader. Havamaal er en guddommelig Den indeholder det ædleste og fuldkomneste Ul Menneskets Pligters hellige Lære. Dens He fordrer Ærbødighed, og hvert dens Ord a Tænksomhed. Den kan du ikke anvende ved meget at vænne Hukommelsen til dens Bo hvis Mening derved letteligen gaaer tabt fo standen. Der er desuden blandt Grandskerne Tvivl, om ei et eller andet af vanhellig Haand og Hoved er indskudt, der langt fra den othinske hellige Vilsboms Spor; og just Prinds, som derfor er saa farligt for den u melige Ubetænksomhed at røre ved, er det, jeg dig oftest igjentage."

Det gik Fridlef, som det saa overmaad gaaer, som det efter Tingenes Natur nødve næsten altid maa gaae, den ophøiede Yngling taalte ikke Irretesættelse; Held den sjelden op som taaler den! — Han sang i denne samme paa hvilken han nylig havde sjunget et Sty Havamaal, følgende Sve: til Skjalden:

Grumt Spydets Hvislen hviner,
Grumt Snogens Edder brænder;

Allene Skjalden kjender
En Rædsel mere fæl.
Ifald man andre Viser
End hans allene priser,
Det plager, brænder, piner
Til baade Marv og Sjæl.
Hver Skjald troer selve Mimer
En flau elendig Rimer,
Og Asers Sange Skraal;
I Ruus af det, de smagte
Af Mjødden, Odin bragte,
Det nemlig, som blev blandet
I Hast med eet og andet,
De spotte Havamaal.

Jeg er ikke i Stand til at sige, om Hjarne
ligen fortjente noget af den Bebreidelse, som
ndsen her tog sig den Frihed at gjøre ham; men
at han deraf, og formodentligen endnu af andet,
de sig til mere Letsindighed hos Fridlef, end denne
ibede ham; og at han overalt af denne maade-
Prøve paa hans Versmageri fattede den Tanke om
, at han ikke burde give sig af med at gjøre
. Maaskee han og havde den Tanke tilfælles med
Digtere, at de, som gjøre slette Vers, due
Resten ei heller meget; ligesom de, der ei selv
nogen Lykke i de skjønne Videnskaber, paastaae
mstunder for det meste, at de, som dermed be-
sig, due til slet intet andet. — Vist er det,
ridlef nu formeligen havde overtraadt begge de
rste af de Regler, Ugger havde givet ham, og
lovet at holde; vist er det ogsaa, at det er en
Sag, at drive Spot med Digtere, og skam-

meligt; ei at holde, hvad man lover. Det skal og saa være vist, at Hjarne skal have foreholdt Prindsen, at han gjorde slette Vers.

Om Prinds Fridlef havde gjort Vers før, har jeg ikke været i Stand til at finde oplyst i Historierne, men vel, at han selv syntes særdeles godt om disse, skrev dem op, og gjorde siden en stor Mængde, som endnu skal have været slettere, hvilke han siden vexelvis med Havamaal ideligen sang, og foresang alle dem, der talede med ham. Ved disse mange slette Vers kom han ved Hoffet i maadeligt Rygte for sin Forstand, og ei allene, fordi Versene vare slette, men endog fordi der, trods den herskende Smag til Hove, dog var en og anden, der troede, hvad endnu somme tro, at alle de, der gjøre Vers, have en Raptus, kom det almindeligen ud blandt Folk, at han vitkeligen havde en.

Heri havde man nu overmaade Uret, thi baade er det afgjort, at man slet ikke behøver at være gal for at gjøre Vers, og ligesaa, at man kan gjøre endog heel slette Vers, og endda være for Resten et meget bravt og fornuftigt Menneske. Det sidste var noget nær Tilfældet med Prinds Fridlef.

"Nok om hans Vers, sagde Kong Magnus. Tilbage til Historien, om dig saa synes. Den er kjedsommelig nok uden alt dette Visnakkerads.

Den Vibeskjæftigelse, Fridlef nu havde faaet, var ei heller længe tilstrækkelig for ham, vedblev Sæmund. Frugten af hans Versmageri, og af hans alt for idelige Igjentagelse af Edda, gjorde ham omsider ligegyldig, ja kjed af hin Viisdoms Kilde, saa

m inden kort Tid slet ikke læste eller sang Havamall mere, men allene sine poetiske Arbeider, der rehaanden, som han fik Lethed i at rime, og Fantasied i at tilgive sig selv rimede Satirer, bleve meer og slettere; heri vedblev han, indtil dette vel siden skadede ham noget.

For selv enten at blive Helten i en af hans kommende Sange, eller dog at være Vidne til og deltagende i Tildragelser, der kunde give Stof til sange, besluttede han at reise ud i Verden i fremmede Lande. Han erholdt dertil sin Faders Tilladelse, udrustede et Par smaa Skibe, og satte med m Coursen til en liden Næsekonge her i Norge ved Navn Amund. Frodes Søn blev naturligviis modtagen med megen Høitid, saasom denne liden onge havde stor Lyst til at staae i Venskab med den mægtige Frode og hans Hof. Man gjorde Gjestebud for ham, roesde hans Vittighed, hans Talen-, hans Tapperhed, hvorpaa han aldrig havde given megen Prøver, og hans mange Dyder, af hvilke han ingen kiendte. Fridlef vænnede sig til at dette Snakkeravs, og var i sine egne Tanker en Karl.

Kong Amund havde en Datter, som hedte Froga, der var meget smuk, og endnu mere forstandig. Fridlef saae hende, og troede, at han blev elsket; han gjorde hende et Tilbud, og troede sig antaget, da hun foreholdt ham, at han ei endnu de som Mand og nordisk Helt udmærket sig nok, at hun skulde give ham Fortrinnet for alle de Helte, der havde begjeret ved hendes Haand at

forbindes med hendes, sagde hun, mægtige Faders Fridlef havde gjort sit Andragende paa slette Riim, og det, som i dette Interims-Afslag maaskee ærgrede ham mere end Afslaget selv, var, at hun syntes ei at agte paa hans poetiske Fortjenester. Hendes Afslag var imidlertid ogsaa paa Riim, og det, skjøndt de vare gjorde paa staaende Fod, meget bedre end hans. At han maatte erkjende hendes Verses Fortrin var imidlertid det maaskee, som allermeest smertede ham, endskjøndt tillige Opdagelsen af hendes poetiske Fortjeneste paa samme Tid gjorde hende langt dyrebarere i hans Øine, end alle hendes andre corporlige eller intellectuelle Fortrin, og befæstede ham i det Forsæt, at han, koste, hvad koste vilde, skulde have hende engang til Brud.

For at blive hende mere værdig, besluttede han ialfaa, for Fremtiden at gjøre bedre Vers, eller paa Versemageriet at anvende mere Flid, som og, efter Frogerthas Erindring, at gjøre sig berømt blandt og fremfor Nordens andre unge Helte; og som Flygtighed, eller, om man vil, ungdommelig Fremfusenhed, var just Prindsens Feil, og det randt ham i Minde, at mange Helte alt den Gang havde vundet sig stort Navn ved det Middel, som dertil maaskee burde være det ubeqvemmeste, nemlig ved Krigen, saa faldt det ham ikke ind, at han kunde gjøre sig ærværdig blandt Heltene ved andet end ved Krig. Han var endnu ikke Konge, og kunde selv altsaa ingen Krig foretage; uheldigviis levede ogsaa hele Norden den Gang i Fred, undtagen Garderige, som havde en liden Feide med en anden liden barbarisk

bonation. Han begav sig strax bid, blev der
staget, som Søn af Garderiges mægtige Bunds-
bandt, med endnu større Høitidelighed end hos
i norske Næsekonge, og paa hans Begjering, at
atte være med i Feldten, gjorde man ham strax
General-Feldtmarschal, dog befriende ham fra
i Uleilighed, selv at commandere Armeen, som for-
v under den forrige Anførers Befaling uforandret.

Fridlef var nu i Feldten; det er, han havde
prægtigt Telt af beredt Rensdyrsskind, kantet med
bel, og foret med Silketøi, og der indenfor Af-
inger af guldbroderede Silketøier, Sølvmoer og
uldbrocade. Han laae paa en Feldtseng fuld af
enbuuns Dyner; han havde et Par Dosin Feldt-
ke, og et Regiment til Opvartning. Han lod
hver Dag melde, hvad Parole og Feldtskrig man
lgte, og bestemte det undertiden i egen høie Person.
an havde et Harnisk af meget nette tynde Sølv-
ber, forede med det fineste Klæde, og en Hjelm
d en deilig høi Fjærbusk, samt et Sværd ved Si-
n, hans Hæfte var besat med de skjønneste Ædel-
ne; hans Feldtstald var forsynet med et betydeligt
tal af de smukkeste tartariske Heste, og ridende i
rigt Følge besaae han adskillige Gange hele Ar-
een, og dens Fører ved slig Leilighed. Det hele
g var for det meste et Pragttog. Det var et
ar oprørske kosakkiske smaa Strækninger, man
mpede med. Fra en Høi, en Miils Vei fra
ledet, saae han en Dag paa, at man med stor-
nde Haand indtog en af Kosakkernes forladte
ndsbyer, der maaskee indeholdt af de Flygtendes

Efterladenſkab for en Snees Daler; og med
paa om Aftenen Generalernes og de fornem
ficierers Lyksønſkninger for den herlige og er
fulde Seier, de under ham havde vundet.
derpaa, ſom han laae og ſov i ſin Feldtſen
en Flok af disſe Koſakker, overfaldt Hovedq
og havde nær taget General-Feldtmarſchallen
men Garderigerne bleve det netop i Tide vae
General-Feldtmarſchallen med ſamt Feldtſeng
uden at vække ham, bare ham inden Morg
fire Mile bort derfra, efterladende Koſakkerr
hele Feldteqvipage. Klædt i en anden ei fi
koſtbar Ruſtning, fulgte han Armeen tilb
Hovedſtaden i Garderige, hvor man alt fr
Ankomſt havde arbeidet paa Anſtalterne til
toget. Paa en lueforgyldt Vogn, der blev dr
en halv Snees Koſakker, ſom man i Ma
Krigsfanger leiede dertil, foer han, efterfulgt
hele ſeierrige Armee igjennem adſkillige Æreps
i Staden, og under den undrende Pøbels høit
Frydeſkrig, og en Tummel, ſom ei kan be
op til Garderiges Monarkers Reſidenceſlot,
ſaavelſom i hele Staden, fjorten Dages f
Høitideligheder endte Krigstoget. Det mang
paa Garderigſke og andre Riimſmedde, der ved
gehaande heel elendige Sange priſede hans un
lige Tapperhed, hans Viisdom, hans Dyder
hans Godhed mod de Overvundne; thi han
kke ladet hænge mere end to Koſakker, ſom v
eneſte, man i det ſidſte Overfald fik fat — o

Mildhed imod Underhavende, som han hverken havde lagt ondt eller godt til.

Efter saadan erhvervet Berømmelse, forblev han i Gardarige en lang Tid, og nød der sin Hæder, samt udarbeidede en lang med mange digteriske Beskrivelser udpyntet Sang om den Krig, han saa hæderligen havde ført til Ende.

Han tænkte meget ofte paa sin Frogertha, og havde tænkt paa hende oftere, om han havde faaet mere Tid dertil; men deels opfyldte Høitidelighederne Dagene, deels medtog hans lange Digts Udarbeidning hans dyrebare Tid, deels og fornemmeligen fordrede hans Post, som Armeens Hoved, de fleste af de Timer, hvilke ellers heel kunde været offrede hans Elskedes Erindring; thi uagtet han viseligen holdt sig fra at befatte sig med noget Anliggende, maatte han dog for Velanstændighedens Skyld give sin Stats Øverste, kun ham underordnede, Audience nogle Timer hver Dag, og lade, som intet kunde foretages uden Overlæg med ham, og ingen faae Plads i Armeen, ja ei engang beholde den, han der havde, uden jævnlige Opvartninger hos ham. Dette var Embeds-Byrder.

Uden at læse de eddaiske Sange eller dog Havamaal, var under disse Beskjæftigelser ei allene Ønsket forsvunden, men det Havamaal, der forhen udgjorde hans vigtigste Fornøielse, var endog glemt for den største Deel; i det mindste randt aldrig Erindringen om nogen der ny opdaget eller igjenkjendt glimrende eller underviisende Sentens nu længer, som forhen, af sig selv op i hans Erindring ved fore-

faldende Leiligheder; men saa meget besøgte de F daiser, han selv havde udarbeidet.

Den Gjæst, man ved det glimrende Garderig Hof i Forstningen var saa glad ved at kunne bru til Hjælp til Glimmeren, begyndte man efter Par Aars Forløb at betragte med en Koldsindighe som Fridlef selv endeligen maatte blive vaer. Ha var ikke ny længer; hans Munterhed, som vel Naturen var krydret med noget Vid, forsømte ha ved Konsten eller ved Flid, ved Kundskabers og E farings Forsøgelse, at gjøre interessant, hvorfor ma nu i Hofkredsen ei nær saa tæt som forhen klynge sig om ham. Han begyndte selv lidt hemmelige at skamme sig ved, at være intet andet end et frem med Hofs Paradedyr; Erindringen om Frogerth vaagnede ogsaa paa ny hos ham; og han besluttede hélst da ogsaa nu hans lange Digt var færdigt, a vende tilbage hjem, læggende Veien først forbi Fro gertha eller hendes Faders lille Hof.

Efter behørig Afskeed med sædvanlige Sokenni teter, tiltraadde han Reisen igjennem Finland, Sver rig og Norge.

Imidlertid var det Nornernes Villie, at Kon Frode, ved den bekjendte Ende paa sin hæderfuld Regjering, skulde forlade den Throne, han i næste et heelt Seculum havde beklædet.

"Du taler som bekjendt om saa meget, sagd Kong Magnus, som dog kun du og maaskee andr Skolefuxe veed det mindste af. Hvad var Frode bekjendte Endeligt?"

Det hører ei egentligen til min Historie, sagde

Sammund, men siden Deres Majestæt allernaadigst befaler, at jeg skal fortælle det, saa var Sammenhængen dermed korteligen denne, saaledes som Oldtidens Historie- eller Fabelskrivere have berettet det.

Frode var bleven gammel og svag. De Anstalter han søiede for Ordens, Sædeligheds og Dyds Vedligeholdelse i sine Lande, vare saa gode, at han troede, nu trygt at kunne befale, hvad det skulde være, og at det dog skulde blive efterlevet. Sagen var, saalænge han aldrig befalede andet, end hvad enhver ansaae for overeensstemmende med Ret og naturlig Billighed, (hvad naturlig Billighed fordrer, indseer enhver, som har simpel sund naturlig Forstand) og søiede de fornødne Anstalter til saadanne Loves Overholdelse, saa bleve disse Love overholdte. Men, som sagt, var han nu bleven gammel og svag.

Nu, fortælles der, foretog han sig den den overmodige Stræg, at lægge en stor Guldring midt paa Landeveien et Sted i Jylland, med Forbud, at ingen maatte tage den bort. Mange saae den med begjærlige Øine, og gik forbi; men en gammel Troldhex fik den at see, og ophidsede sin Søn til at stjæle den; og han stjal den. Frode blev vred, reiste selv med sit Hof derhen, fandt, at den var borte, fik Spor paa Tyven, og satte efter ham, for at ville straffe ham. Men Hexen omskabte sig og Sønnen, og hendes hele Huussinde til Kjøer, og hun selv i en Koes Skikkelse rendte Hs. Majestæt igjennem med et af sine Horn, hvorved han døde paa Stedet*)

*) Saxo Lib. V.

Enhver seer, at dette er en Fabel, som ei er a binde nogen paa Ermet; imidlertid bryde Fortolkern sig meget med dens Betydning. Nogle mene, at den vil kun i Almindelighed sige saa meget, at Konge gav en urimelig Forordning, hvad det end var fo en, uden Anstalt til dens Overholdelse, hvorpaa en gemeen Kjelling, thi ogsaa de kunde stundom se hvad der er reent urimeligt, med hendes Huusfinde der for Resten ei vare meget bedre end Kjøer ell Fæ, har opbragt sin Krebs mod Kongen, og da han vilde stille dette Oprør, har dræbt ham. Andre for tolke den nsiere, og mene, at der ved den stor Guldring paa Veien forstaaes Toldstedets, eller endnu snarere Toldhavnes Anlæg; saa Ringen skulde vær et Sindbillede paa, at nu havde Regjeringen anvist Steder paa Kysten, hvor Handelsskibene for gik fri ud og ind, men hvor de nu skulde bindes fast ved der af Regjeringen satte Pæle, eller Ringe, for a visiteres og erlægge noget Guld, eller Told, i Kon gens Kasse. Denne Tvang have naturligviis Jy derne ei liidt, og mindst deres Koner, som solgte de res Qvæg, Smør, Ost, o. s. v., til Hollænderne Friser o. d. l., der udførde det til Søes. Ved denn Anledning har man blandet Qvæget med i Histo rien, hvis Hovedindhold er kun det, at Kongen blev dræbt, og at Ringen blev borttaget, enten den nu betyder Toldindretning eller noget andet. Begge For tolkninger synes noget tvungne.

"Uendelig tvungne, og endnu mere kjedsomme "lige, sagde Kongen. Ei heller begriber jeg, hvorle "des du med dette urimelige og Hovedsagen saa reent

"uvedkommende Sludder, tør opfylde din kjedsommelige Fortælling, som ellers allerede maaskee havde "kjedet Dig i en velsignet Søvn."

Ved det, som følger, svarede Islænderen, forunder jeg allerunderdanigst, strax at kunne fremme denne Deres Majestæts allernaadigste Ønsker.

Frode var altsaa, i hans Søns Fridlefs Fraværelse, død. Jeg har glemt at anmærke, at forend Fridlef reiste, var allerede Skalden Hjarne kommen fra Hoffet; jeg veed ikke, af hvad Aarsag; man har Mistanke om, at den Kurre, der kom paa Traaden imellem Prindsen og ham, var Aarsagen.

Ikke saasnart var Kongen hensovet, førend Efterretningen om alle de Velgjerninger, han i den lange Regjeringstid havde bevist Land og Rige, opvakte med ny Vælde i alle hans troe Undersaatteres Hjerter. Hele Landet blev opfyldt af de lydeligste Klager, og hver Vraa af hans Stater raabte efter den Trøst, at gjemme hos sig denne gode Konges Been. Denne Tvætte om, hvor Kongen skulde begraves, blev til et almindeligt Raseri. I tre samfulde Aar blev han omført fra det ene Sted i Landet til det andet; allevegne væbet af erkjendtlige Undersaatteres Taarer, som troede at forudsee den Ulykke, at aldrig mere en saadan Konge vilde blive deres Lands Behersker. Nær havde Følgen bleven, at man af blot Kjærlighed aldeles havde nægtet Frodegodes Been et Hvilested.

Endnu trættedes Provindserne om, hvo af dem der skulde beholde hans Levninger, og det paa tredie Aar, inden man havde valgt ham nogen Eftermand.

Hans efterladte Raad beſtyrede Landet, ſom d kunde, hvilket gik an, ſaalænge man lod hans fa rige Love, paa den ſidſte nær, gjælde. Men I derne forandredes, man gav ſig til at trættes om e og anden ny Indretning, og følede da Nødvendig heden af en Frode, eller i det mindſte et afgjø rende Overhoved.

Prindſen var imidlertid, ſom fortalt, bort og da man den Gang ei kjendte Poſt og Pakt baade, eller brugte Courerer ved hver Leilighed ſaa var man i fuldkommen Uvidenhed om, hvo Hs. Kongelige Høihed var bleven af, eller paa hvilket Sted i hele den vide Verden man hel ſkulde ſøge ham. Man gav ſig altſaa til i Raa det at underſøge, hvo der helſt ſkulde blive ham Efterkommand. Stemmerne vare der overmaade deelte ſkjøndt de vare enige om, at een af hans Miniſtre det er: en af dette Raads Medlemmer, ſkulde ud vælges. Nogle voterede paa Krigsminiſteren, men de andre paaſtode, at dette var heel farligt, da de vilde være at formode, at han, om et af egen Drift ſaa dog fordi de fleſte, han havde forhen havt me at gjøre, vilde forlede ham dertil, ei allene vild være partiſk for Krigsſtanden, men endog indvikl Landet i evige undværlige Krige, ſom ſelv naar d ere uundværlige, og føres med ſtørſte Viisdom, dog ere altid en Stats Ødelæggelſe, eller dog en ſto Ulykke. — Andre valgte paa Skatmeſteren, dieſ havde endnu flere Modſtandere. Man troede at for udſee, at han efter det, der var hans Pligt forhen ſom blot Opſeer over Financerne, vilde blot elle

dog saa fornemmeligen see paa Kassens Spækning, at alt andet vilde komme til at lide derunder, og Undersaatterne til dens Fylde udsues. — Atter andre valgte paa Justiceministeren; men nu troede man, især siden Frode selv havde givet mange Love, at denne vilde letteligen, uden Frodes forrige Viisdom, gjøre Forskrivterne saa mange, og Formaliteterne saa mangfoldige, at den tillokkende Behagelighed at give Love og gjøre Foranstaltninger, vilde drage hans Omhu fra Regjeringens Hovedsiemeed, Folkets Lykkesalighed, hvilket ei opnaaes uden ved lige Opmærksomhed paa alt det, der hører til Regjerings-Arbeidet, men for Resten mindre ved mange Love, end ved faa, simple og gode Loves vise Overholdelse. Saa gik det med de andre.

Man var færdig at ville trække Lod om Scepteret, da det blev, efter Forslag af en af Raadet, der selv troede ei at gjøre saa flette Vers, bestemt, at den skulde være Thronfølgeren, som gjorde det bedste Liigvers over den afdøde Fredgode. Dette blev valgt istedet for anden Lodkastning; thi da de Herrer i Raadet havde, som Tilfældet skal være med de fleste Store, særdeles gode Tanker enhver især om deres Dueligheed til alting, og da de Store desuden ere vante til, for Penge og en Smule gode Ord, altid at have fornuftige Smaafolk til deres Tieneste, saa faldt det ingen af dem ind, at nogen, uden een blandt dem, eller snarere, enhver troede just om sig selv, at han ufeilbarligen kom til at gjøre det bedste Liigvers.

Man bekiendtgjorde Beslutningen, og fastsatte

en Termin af et halvt Aar, inden hvilken Concurrenterne skulde have deres Arbeider indleverede, i disse være bedømte. Blandt den store Mængde, d indkom, fandt man, ei uden megen og lang Overveielse, at følgende havde Fortrinet:

Hver ærlig Dansk bad Odin dem Algode
Om Evighed for deres elskte Frode,
I hvem han dem en Ven og Fader gav.
Han bøde; længe nød hans Folk den Glæde,
Hans Been med from erkjendtlig Graad at væde;
Den gjemmer her omsider græsbækt Grav.*)

Man har Aarsag at troe, at enten har Tiden ikke gjemt os en paalidelig Afskrivt af Versene, eller og de øvrige maae have været heel slette, siden man valgte disse; eller man maa slutte, at man har enten troet, at disse Vers vare af en af dem, man helst vilde have til Konge, eller og enhver af Bedømmerne, for at undgaae at favorisere nogen af sine Colleger, da hver maaskee har mærket, at Valget ikke vilde falde paa ham selv, har med Flid valgt i Blinde af en af dem, de vidste, ei var i Raadet, hvorved Valget, som omsider dog maatte, fald paa eet, er ved en Slump faldet paa dette. Imidlertid aabnede man Seddelen, og fandt deri Hjarnes Navn.

*) Dette Gravskrivt har vel saa megen Lighed med Meningen af Saxos latinske Oversættelse, som det, Wedel har givet. Saxos lyder saa:

Frothonem Dani, quem longum vivere vellent,
Per sua defunctum rura tulere diu.
Principis hoc summi tumulatum cespite corpus
Æthere sub liquido nuda recondit humus.

Lidt for ſilde, da Raadet, bedraget i ſin Mening om ſig ſelv, ſaae ingen af ſine Medlemmer opholet til Regent, begyndte man nu at deliberere, om det ogſaa gik an, at vælge en Poet — en blot Poet til Regent. Hvad er en Poet? ſagde de — et Menneſke, ſom henſpilder ſin Tid paa at ſtille Ord op i en vis tvungen Orden, hvorved dem enten berøves al Mening, eller paatvinges en, ſom tidt er den urimeligſte af alle — et Væſen, ſom lyver, og finder al ſyn Sandhed affmagelig — et Væſen, ſom ſtedſe opholder ſig i Mulighedens, og troer ſig fornedret ved noget Øieblik at føle ſig i Virkelighedens Land — en Perſon, hvis Hovedpligt er at overdrive alt — en unyttig Jordens Byrde — o. ſ. v. Man reviderede alle Gravſkrifterne, og fandt ſnart den ene, ſnart den andens Platheb langt over det, Valget var faldet paa. Jeg, ſagde den ene, ſkrev følgende, og oplæſte en rimet Sottiſe, ſom han fandt ingen Poeſi, men meget bon sens i; jeg, ſagde den anden, ſkrev dette, ſom vel ei klinger ſaa ſkjønt, men ſom ſees at være af en tænkende Mand, og oplæſte et langt Regnſkab over det uvigtigſte af Frodes Bedrivter. De vare enige om, at Valget var forheret, og at Hjarne maatte være meget bedre Troldmand end Poet, da han ſaaledes havde forheret dem Valget.

Folket, der ikke ſaa nøie underſøgte, eller kunde underſøge det valgte Digts poetiſke Fortrin, havde ei ſaaſnart ladet ſig underrette om, at Hjarne var Forfatteren, før det ſtrømmede hen til Hjarnes Bolig, forkyndte ham, at han var valgt til Konge,

hylbede ham derved, og bragte ham paa deres Skul dre, ei uden megen Støi, til Kongsgaarden, hvo de beſtyrtede det endnu om Valgets Retmæſighed delibererende Raad, ved at bringe ham lige ind i Raadsſalen, forfulgt af buldrende Lykønſknings-Skrig.

Saaſnart derved Raadet fornam, at Folket havde taget den gjorte Operation for fuld Alvor og ſom heel afgjørende, forandredes Tonen, man tog det gamle Valbirk-Scepter frem, bandt det temmelig nær hugne Flinteſteens-Sværd ved hans Side, (thi man vedligeholdt endda Ærbødigheden for diſſe gamle Regalier, endſkjøndt man ved Omgang med Fremmede havde lært at kjende bequemmere og ſkjønnere Ting) indrømmede ham Plads øverſt ved Raadsbordet, og hilſede ham ſamtligen ſom Konge, hvorpaa den øverſte Raadsherre reiſte ſig, og i eget, de øvrige Raadsherrers og Folkets Navn, holdt en Tale til ham, hvori han beviſte alt, hvad man, i Følge Indholdet af det Gravſkrivt, han havde gjort om Frode, havde Ret til at vente af hans Eftermand. Han havde nemlig roeſt Frode, ſom Folkets Ven og Fader, og erkjendt, at det var ved at viſe ſig ſom ſaadan, at Frode havde vundet den grændſeløſe Kjærlighed af ſit Folk. Han lagde ham paa Hjerte, at en Konge, ene ved at være ſine Underſaatters Ven og Fader, havde nogen Fordring til Folkets Kjærlighed. — Gravſkrivten viiſte, ſagde han, at Alfader, trods alle Danſkes ivrigſte Bønner, ei forſkaffede Frodegode den af Folket begjærte Udødelighed. Imidlertid havde han tillige erkjendt, at det var kun Frodes Been, der hvilede i hans taarevædede Grav;

hvorved han havde givet tilkjende, at han troede hans Sjæl udødelig efter Alfaders egen Lære, og altsaa i Gimle at leve nu saaledes, som han havde fortjent i Livet. Alt dette gav Folket Ret til at vente, at han, som dets bestyrende Ven og Fader, vilde stedse bruge sin Magt, og føre sit Kongeembed saa, at han havde Døden for Øine; ventende efter Døden først den sikreste og mindst forstilte Løn og Dom af Undersaatterne, erkjendende deres Taarer og ømme Savn for en Konges lyksaligste Løn, næst Glæden i Alfaders Vaaninger o. s. v.

Vist er det, at alle disse dyrebare Erindringer fandtes i Hjarnes, og fandtes ikke i de andre Gravskrifter, hvad man end et Øieblik forhen dømmede; og vist er det, at Hjarnes Gravskrivt over Frode, maaskee med Commentaren til, burde kjendes og ofte erindres af Konger, der ville fortjene at være Frodes Efterfølgere paa den danske eller nogen anden Throne.

"Din Commentar, sagde Kong Magnus, er endnu mere kjedsommelig, dum og impertinent, end den dumme Hjarnes dumme Vers, og Vi begribe ikke, hvorledes Vi uden at sove, og uden at jage big Pokker i Vold, har kunnet udholde saa meget af dit ærkekjedsommelige Snakken; imidlertid, siden du har fortalt saa meget, saa fortæl dit Eventyr ud; men sæt dig i Kortheb."

Hjarne, vedblev Sæmund, blev kort derefter indviet til Kongedømmet af Herthas øverste Præst i Lunden ved Leire. Hans Høiærværdighed holdt der en meget lang og meget rørende Tale, hvori han

sammenlignede en Skjalds og en Konges Pligter, o
bevidste, at de havde saa meget tilfælleds, at man
fulde troe, det var næsten umuligt at være det en
tilgavns, uden tillige at kunne tilgavns være de
andet. Han talte om det hurtige Begreb, begge
behøve til at fatte en Sag; især om det aabne o
omfølende Hjerte, uden hvilket de begge, hver i sit
ere heel flette og elendige; om den Harmoni, der
maa være imellem de enkelte Dele af enhver af de
res Arbeider, om ei det hele skal blive flet, hvor li
det Sammenhæng der end synes at være imellem hver
Stykke af det, der udgjør deres Værk; han talte om
den Orden, der maa være i deres Forretninger, d
Digteren maa ofte udsætte et eller andet, dog vigtigt
Stykke af sit Arbeide til beleiligere Tid og Sted, o
Kongen ligeledes vil intet Gavn gjøre, om han for
tager sig alt paa een Gang; og om begges Hensigt
naar den er, som den bør, den, tillige vældigen a
gavne Menneskeheden. Han talede og om begge
fælleds Feil hos de mindre gode af begge disse t
Slags Folk, medens de begge glimre allermeest ve
sparsomt Brug af deres Skatte, Digteren med sit
Vittighed, og Kongen med Guld og Ære. Han ta
lede om Stridbarhed hos begge, som en Feil, d
ofte forfalde til; Digteren, naar han ei er des kl
gere, geraader hvert Øieblik i Tvist med dem, for
ere af anden Mening end han, og uvise Konge
gribe ligesaa tidt og for ligesaa ringe Bagateller t
Sværdet, som uvise Skjalde til den stridende Pen
begge forsøgte derved, hin fine, det er fine Under
saatters, Skatte og Velfærd, og denne sit Blæk, o

til Vid; ingen af dem vinder derved, om man end tilstaaer dem til Slutning en Seier. Han lignede ogsaa deres Stræbens Hensigt med hinanden, og viiste, at den for dem begge bestaaer i Folkets Kjærlighed og Agt, medens de leve, og et evigt Navn efter Døden, hvilket de begge, naar de due, sikkert erholde for deres gode og skjønne Arbeider, imod at ingen tænker paa de Kjeglerier, hvormed de kan have stoltelsigen fortæret sig. Af alt dette viiste han, hvor lykkelig Danmark kunde vente sig at blive, ved nu at faae den til Regent, som Riget længe havde erkjendt for dets ypperste Digter.

Der var i denne Præken meget, som ei behagede en stor Deel af de Fornemme, helst af de unge Helte.

Hjarne tiltraadde Regjeringen. Det blev hans faste Grundsætning, at følge, saa noie, som ham muligt var, den Regjeringsplan, som Frode for ham havde lagt: Lige Opmærksomhed og Yndest for alle Stænder, thi han var overbeviist om, at alles Vedligeholdelse og Velstand fordredes til Statens Lykkelighed. Sømagten, Landmagten, Justicen, Politiet, Videnskaberne, Oeconomien, saavel den producerende som videre forarbeidende Industrei, Handelen, alt delede han fra det første Øieblik sin Opmærksomhed lige imellem; hvad han syntes at give noget særdeles Fortrin, var Agerdyrkningsvæsenet, som det, hvorpaa han troede, at det hele øvriges Vel beroede, og forsømte han med Opmuntring og Belønning noget, da maatte man troe, det var de skjønne Videnskaber, deels, at man ei skulde bebreide ham Partiskhed for Folk af hans eget Slags, deels

da han troede, at man ei bør underholde Folk, blot og bør disse Videnskabers Dyrkere, men mod opmuntre til at forene deres Dyrkning, der neppe ene bør og kan beskjæftige nogen retsk Mand, med andre i sig selv nyttigere Vidensk hvilke det Skjønne giver Lys og Ynde. Dog h han sig med Kongelig Understøttelse en af hans currenter, der efter hans Dom bedre havde fo den umaadelige udsatte Priis end han selv. T anden Digter troede sig som Hjarnes Ven lykkel end om Kronen var blevet ham til Deel.

Raadet talede imidlertid meget om F Søn, som dog var den nærmeste Kronarving. havde naturligviis ei kunnet vælge ham til Kong man ikke vidste, hvor han var; men ikke fornøie fulde med Hjarne, paastod man dog, at H skulde afstræde ham Regjeringen, om, og saa han fandtes. Hjarne var heel villig til at lade t Artikel indføre i hans Haandfæstning. Det ble kjendt blandt Folket. Fra adskillige Provindser løb formelig Protest mod denne Artikel i Haand ningen. "Man kjendte allerede fra Frodes sagde man, Hjarnes Viisdom, Retfærdighed og staffenhed. Derved, at Guderne havde givet Held til ogsaa i Bedømmernes Mine at have det bedste Gravskrivt over Frode, ansaae de dobbelt, som givet dem af Guderne. De kj intet til Fridlef, vidste intet om ham, uden barnagtige Uforstand mod den viise Hjarne; me ung Mand, som foruden denne Uforstand, ei mere Agt eller Kjærlighed for Folket, end at han

en Reise i Lande, som, man ei vidste, hvilke vare, forsømte reent en Konges allervigtigste Kundskab, den om hans Land, ham vilde de, under ingen Betingelse, tillade at blive sat til Regjeringen i denne vandige Mands Sted, som de havde været saa lykkelige at faae til Behersker, og som fortjente i det mindste hidtil deres Fortroelighed." Det var ikke Hjarnes Skyld, at denne Artikel følgeligen reent blev borte af Haandfæstningen.

Tre Aars temmelige Anarchie i Vacancen havde forberedet de Optrin, som nu fulgte. Den Omstændighed, at Mændene i Raadet vare allerede under og med Frode blevne gamle og svage; at deres Attraa og Forventning, at een af dem skulde ved denne Leilighed selv faaet Fingre paa Valbirkscepteret; hvortil endnu kom den Overbærelse og Mildhed, som Hjarne i sin Forfatning holdt fornøden at bære med Mænd, der under Frode berømmeligen havde været denne store Konges Medarbeidere i Regjeringsforretningerne; alt dette lettede meget disse forhen brave Mænds Foranstaltninger til at drage en Deel af Folket paa sin Side, til ei at ville erkjende Hjarne for retmæssig Regent. Den største Deel af Riget adlod ham, men Raadet fik en leiet Armee paa Benene, og Angest for disse Leiesvende drog adskillige Indvaanere over paa Raadets Side; der var altsaa to Factioner, som begyndte at feide mod hinanden, og Hjarnes Bestræbelse for at stifte Enighed og forekomme en Borgerkrigs Udsvævelser, havde i Førstningen ikke meget anden Virkning, end at gjøre det mueligt for Raadet at forstærke sin Magt. Under-

trykkelser, Voldsomheder, Udpresninger, Udsuel
fyldte, trods Hjarnes bedste men for milde
stalninger, adskillige Egne i hans Regjerings
Maaneder.

Saalangt var Sæmund kommen i sin
ling, da han af Magnus lydelige Snorken f
at han ei allene sov, men havde formodentlige
mærket allerede sovet en god Stund. Han tar
Hs. Majestæt var falden i saa dyb en Sov
han ikke vaagnede, førend Klokken ti næste
dag. Han fortalte sin Kammertjener, at han
havt en umaadelig kjedsommelig Drøm om en
det, og om Kong Frode og Hjarne; Kamme
ren oplyste ham om, at det ei var saa lige a
men en Drøm. Han lod Islænderen igjen
lod ham begynde forfra, vedblev sine forrig
mærkninger med Tillæg af nogle nye, og d
mund var kommen dertil, hvor vi forlode ham
blev han saaledes:

Saaban var Tilstanden i Danmark, da
lef fra sin lange Reise i Garderige kom tilb
den liden norske Næsekonge, Kong Amund
hvorhen Rygtet allerede havde bragt Tidend
Urolighederne i Danmark.

Ei lidet stolt af sit prægtige garderigske
sine tartariske Heste, sine Zobelpelse, sin Erfar
Omtumling paa den lange Reise, sin høitber
lige Krig, og sit derover forfærdigede Digt, kom
lef til Amund. Han troede nu ligefrem,
være saa berømmelig en Person, at han uden
stændigheder, for Amund selv, kunde melde si

r til hans skiønne Datter, hvis Bifald og Ja fattet ham ei ind nu længer at kunne tvivle om. mangede ikke, men bestyrkede ham, at Amund, kiendelig Ligegyldighed for hans Fortienester, hen- ham til Frogertha selv, hvis fri Valg, sagde han ei havde i Sinde paa nogen Maade at krænke.

Han meldte sig hos hende, fandt hende mere fende end før, talede med nogen Forvirring om han havde giort for at erhverve sig Fortienester til at blive hende værdig, og viiste hende et Digt, som skulde indeholde Hovedsagen af disse tienester. Han mødte ingen Modtagelse hos Prind- sen, der kunde forøge hans Stolthed, eller for- ham om Opfyldelsen af hans Haab. Hun mod- hans Digt, og bad om Tid til at læse det. forsang hende Melodien dertil, og hun roste Stemme, hvilket var al den Roes, han fik. ertha læste, eller maaskee giennemsang Digtet. var ei uden Vittighed, ei uden nogen poetisk hed. Prindsen var smuk. Hans Anseelse t ved den netop nu modne Mandsboms opnaaet Fuldkommenhed; Reisen havde ei allene givet noget mere Mands Udseende, og borttaget det de bløde og pigeagtige, som aldrig klæder en , men Omgangen med mange forskiellige Men- og Folk havde og givet ham den Frihed i og Miner, som tidt udgiør vore reisende Her- eneste Fortrin. Et godt naturligt Anlæg, og, sagt, ingen Mangel paa naturlig Skiønsomhed ning forenede sig med alt dette, og gjorde ham

til ingen ubehagelig ung Mand. En alt for kjen
lig Forfængelighed ſtræbte vel at tilintetgjøre hi
Behagelighed, men Frogertha var Fruentimmer,
havde ligeſnavel Følelſe for det udvortes ſom indv
tes Skjønne, dog ei ſaa meget, at Opmærkſomhed
paa det første tilintetgjorde Opmærkſomheden p
Savnet af det ſidſte.

Fridlef kom igjen. "Jeg har læſt Deres v
tige Digt, Prinds, ſagde hun. De ſpotter deri m
virkelig Vittighed over Pragten ved Garderiges H
Men hvi fortier Deres Kongelige Høihed iblandt
mange herlige Beſkrivelſer ſaa aldeles Deres egne F
tjeneſter? I Beſkrivelſen over det ſtore Slag v
hin Landsbyes Erobring, vilde den Tapperhed, I
der udviiſte, Deres Omhu for at ſkaane de Ove
vundne, at beſkytte de Værgeløſe, at erſtatte de ufy
digen berøvede deres Tab, at belønne Tapperhed
hos Deres Underhavende, ja ſelv hos Deres Fjende
gjøre Digtet fortræffeligt. Det undrer mig imidlertid
at De har givet Dem ſaa megen Tid i hint lang
fraliggende fremmede Land, at udarbeide den lang
Krønike, medens Deres Fædreneland, efter Dere
mægtige og herlige Faders Død ſønderſlides af ind
vortes Uroligheder, og Deres Kongelige Høihed
Scepter er uforſvaret af Dem i fremmed Mand
Haand." — "Jeg hører første Gang denne Tidend
i Deres Faders Gaard, ſkjønneſte Prindſeſſe, ſva
rede Fridlef." — "De har da alt hørt den, Prinds
afbrød hun, og iler dog ei til Danmark, til Dere
Landsmænds Frelſe? Hvad vigtig Aarſag hindre
Dem derfra?" — "Kan Frogertha ſpørge, hvad de

ker mig her? spurgde Prindsen. Hvad andet, h at hente Deres Befaling?" — "Hvad skal jeg befale, sagde Frogertha. Hvad Befaling kan nes Søn adlyde, inden han har givet Agt paa, ns helligste Pligt og Dannemands Ære befale?" Feibleif blev forvirret og stum. Efter nogle Die- kes Taushed udbrød han: "Frogertha har Ret. g har ikke Uret i at følge Kjærligheds Røst, naar n kalder mig til Frogertha; men jeg har Uret i nærme mig til hende, hende saa lidet værdig. Jeg r Dem igjen, enten som Danmarks Konge, eller ket i Striden, Dem værdig, i Odins Sale. Vi s altsaa siden, Valkyrie," sagde han, kastede sit manuscript, som hun havde leveret ham tilbage, paa minen, og ilede bort. Amunds bedste Mænd gte ham paa Skibe, som han tilbyttede sig for n Garderigske Rustning, og han kom til Danmark.

Trods sin Ulyst til at gribe til Vaaben mod ndsmænd, var Hjarne omsider kommen i den Nød- dighed, at han med Magt maatte bringe de op- ske Raadsherrer til Roligheb. Han stod til den ne i Spidsen af en talrig Hær velbevæbnede Jy- r og Fyenboer, medens Raadsherrerne havde Sjæl- nderne og de andre Smaaøer under deres Befa- ng, og med deres Folk, men fornemmeligen med ne Svenskere og Tydskere havde sat over til Jyl- nd, og begyndte der, efter den Maade, som Krigs- ng lærde i fremmede Lande, at plyndre og brænde. ibleif kom til Sjæland, og blev af de efterladte sjællændere ei erkjendt for Landsherre, uagtet han dte sig som Frodes Søn. Han brændte nogle

Landsbyer af, og begav sig efter Anførerne, for at forene sig med dem. De bestyrtedes over hans uformodentlige Ankomst, og i Bestyrtelsen underkastede sig. Han var strax bydende Herre. Han forbeelte Befalinger over Tropperne blandt dem, der forhen alle, som Hovedanførere, havde smukt holdt sig fra Farligheden, og allene handlet ved deres Underordnede. De mødte allevegne Hjarnes vel disciplinerede og vel anførte Hobe. Den Strabads spntes de sig ikke om. En af dem efter den anden gik i Hast over til Hjarnes Parti, som ikke tog imod dem, men vel imod deres Folk. De faa tilbageblevne Folk, som

Fridlef sammeligen maatte betale, bleve af andre Anførere endnu slettere anførte, brændte i nogle Dage vel en Deel Landsbyer af, men bleve slagne tilbage, hver Gang de gik mod et Parti af Hjarnes Folk, der dog nu saavidt muligt altid søgte at undgaae Skjærmydsler. Fridlefs Begreb om en Feltherre, efter det, der var ham bibragt i Garderige, holdt ham dog stedse endnu fra, selv at indlade sig i Striden.

"Frokost," raabte Kongen, der endnu stedse nikkende havde hørt Fortsættelsen af Sæmunds Fortælling. "Vi mærke, det lakker ad Enden med Hs. "lænderens Fortælling. Vi behøve derpaa noget at "styrke Os med, deels efter det Arbeid at have hørt "hans lange kjedsommelige Snakken saavidt, deels "for at bevæbne Os med Kraft til at udholde den "lange Række af Moraler, som han rimeligviis til "Slutning vil matte Os med." Frokosten kom, Hs. Majestæt aad og drak, og Sæmund blev ved.

Fridlef havde været overvunden, om Hjarne
vde villet betjene sig af Leilighederne. Men han
og sig stedse tilbage, og Fridlef lod sætte efter ham.
m sendte Bud efter Prindsen, og bad om en
ammenkomst. Fridlef vilde ikke vide af nogen
ammenkomst. Han troede sig seirende, hver Gang
n lod sine Tropper uforhindret rykke frem. Mord
Brand udmærkede deres Fremgang, dette kræn-
e Hjarne. Han kunde overgivet Prindsen strax
hele Magt, men han vilde først undervise ham
Maaden at bruge den.

Han udbød Fridlef omsider til en Tvekamp,
aabende sig paa Heltenes Exempel, som ei pleiede
afslaae deslige Opfordringer. Fridlef skammede
, lovede at møde til bestemte Tid og Sted, og
dte. Hjarne mødte naturligviis ogsaa.

"Søn af Frode, sagde Hjarne; det er din Fa-
s Ven, og din, som har opbuden dig til Kamp.
in Fader var sit hele Folks Ven og Fader. Det
dine Brødre, du fører Vaaben imod, Søn af
ode! Du er dine Brødres Fiende; men du veed
endnu ret, hvad det er at møde Fjendtligheder.
n skal prøve det og lære at agte Venskab med dine
rødre, Fred og Menneskelighed, høiere end de
mmo Vaaben."

"Du kalder mig Ven, og beraaber dig paa min
ders Venskab, og du fører Vaaben mod hans
øn, Hjarne Skjald; du har berøvet Frodes Søn
Scepter, som ene tilhører ham," sagde Prindsen.

"Frodes Scepter tilhører ei nogen feig Mand,
n ei kan eller vil andet end befale Ødelæggelse,

og bronte af arvet Ret. Drag dit Sværd, E
af Frode."

Fridlef drog Sværdet ei uden Skjælven. S
følde, hvor meget lettere det er, at befale andre
gaae mod Farer og Døden, end selv at vove E
og Liv; men han skammede sig og hug. Hjarne
rerede nogle Hug, men lod ham ramme sig i
ene Arm, og fik et dygtigt Saar. Fridlef blegn
ved at see Blod, som han selv havde udgyd
"Det er nok, sagde han. Det er min Faders B
Blod, jeg har udgydet. Jeg skjænker dig Li
Skjald!" "Det skal ei være en Gave af dig, h
kun videre Mod og Styrke kan give dig Ret at te
svarede Hjarne. Bød for dig, Prinds, brug vid
dit Sværd, og hug. Kan det smerte dig, at fæ
en af din Faders Børn, medens du lader dine Fei
eller dine vanartede Brødre, om de kunne, i N
sindetal fælde andre dine Brødre, myrde dem ove
nede, opbrænde deres Hytter og nedtræde deres Agr
Bød for dig, og hug." — Striden fornyed
Hjarne gav Prindsen tre eller fire lette Saar,
lod Blodet forløbe ham, saa han af Mathed maa
kaste Sværdet.

Vel at mærke, alt dette havde Hjarne ma
saa, at det skeede affides fra Hoben, saa kun
liden Kreds af Hjarnes Fortrolige og bedste V
ner, med hvilke det altsammen var aftalt, bl
Vidner dertil.

Da Prindsen ei mere kunde fægte, kastede
saa strax Hjarne sit Sværd, løb til, og fik ham f
bundet. Saarene vare ikke farlige, men de smerte

at ene af dem gik tvers over Ansigtet, og havde
ret den ene Kind. Hjarne syede det sammen, og
m Edike og Saften af bidende og helende Urter deri.
at smertede hæftigt.

"Jeg har nu lært dig, hvad Strid er, sagde
jarne. Du vidste det ikke før. Jeg haaber du
al erindre det. Du erindres og herved om din
mle Lærers Regler, dem du alle har overtraadt.
u spottede Digteren paa slette Riim; han hævnede
ikke, men denne Kaadhed hævnede sig selv; du for-
ldt til Riimsmedning og Vittigheds-Jagt, og gjorde
g foragtet i dine brave Landsmænds Øine. — Du
ng ei de tre Stropher af Havamaal, som han havde
rt dig, men i Førstningen misbrugte du denne
ddommelige Sang, som en Galning, og siden
de du den reent til Side. — Du gik ei i Tve-
mp, førend du begyndte Strid, men uden at vide,
ad Strid var, troede du dig en berømmelig Helt
d at befale selv i al Mag dine Folk at myrde og
rbe. — Du har seet Frugten af disse Overtræ-
tser. Isteden for, som din Fader, at tilbedes som
Gud, er du her berøvet Forsvar og Hjælp, saa-
t, pinefuld og elendig, meer end den usleste Hyt-
boer. Skjalden bringer dig i Viisdoms Skole,
on af Frode."

"Spring over Skjaldens øvrige Snak," sagde
agnus, og skjænkede nok et Stob Mjød i.

Medens man i Teltet forbandt Fridlefs Saar,
blev Sæmund, saa forkyndte et Par af Hjarnes
ntrolige, efter Aftale, for de i Egnen i adskilte
ede forsamlede Tropper, "at Prindsen drabeligen
vde fældet Hjarne, skjøndt han derved selv noget

lidet var saaret;" og man føiede Anstalter til, hele Hjarnes Magt erkjendte Frodes Søn for Kon hvilket efter god Forberedelse, og behørig Forsigt hed kostede liden Umag. En liden Trop lod m dog med beraadt Hu endnu eftersætte Fridlef, n dens de andre ei vare nok ved Haanden for at f svare ham, og han kun havde en Bedækning af f Leiede ved Haanden, der strax maatte give sig, f han i to Nætter og een Dag maatte, saaret s han var, og slet forsynet med alting, flygte de liggende tvers over en Hest, deels slæbt frem paa elendig Karre, uden Dække for Soel eller Nattekul uden Forsyning af Levnetsmidler. Mosevand v det eneste, han i denne Tid fik til Vederqvægel Det er at mærke, at Fridlefs Sundhed, og den v Fædres Styrke, som endda var vedligeholdt i Fri lef, gjorde denne Prøve vel smertelig, men aldel uden Fare.

Da man troede, at Prøven havde været fø lig nok, bragte man ham ind til en Bonde, eft saae hans Saar, lindrede Smerten, og forfriske den syge Prinds med alt fornødent. Efter et P Dage var Vundefeberen forbi, og han kom sig kje deligen. Hele Hæren, og Landshøvdingerne run om vare stevnede did. Man bragte did de før o meldte, af Hjarne modtagne Regalier, og alti var rede til at hylde Fridlef, som Danmarks Kong Men førend Høitideligheden gik for sig, gik Hjar ind til Prindsen; han bragde en Bog med sig; d var Havamaal. "Jeg fornyer endnu engang d gamle Lærers, den værdige Uggers Raad, til di sagde Hjarne. Jeg veed, du har Skjønsomhed; bri

s Du manglede Erfaring; den har jeg begyndt
skaffe dig. Dyden, Fyrstens høieste Prydelse, be-
ver i sand Viisdoms Anvendelse. Den sande
isdom boer ei i Menneskets egen Barm, — og du
Menneske, Prinds! — den læres allene af Al-
ens egen Lære. Her indeholdes den i Odins høie
ng. Brugt med Klogskab, det, er med Efter-
ke, er den guddommeligen veiledende; brugt med
arskab leder den i endeløs Vildfarelse. Tag Bo-
, læs, og tænk, som Ugger bød dig."

Fridlef tog Bogen, slog den op, og læste føl-
de trende ham først for Øine faldende Stropher:

En bedre Byrde
End megen Viisdom
Hjem til sin Bolig
Bar ingen Mand.
Og intet bedre
I fjerne Landes
Ukjendte Stæder
At finde er.
Den er mod Farer
Det bedste Værn.
Forstand udfordres,
Hvor end du reiser;
Og den kan findes
Selv i vort Hjem.
Hvo intet lærte,
Ansees som Taabe,
Om han endogsaa
Ved Vises Side
Har taget Sted.
Den er lyksalig
Som brugte Tiden,
Mens Tid han havde,
Til Klogskabs Regler

Og Lov at kjende.
Thi onde Raad
Blev' ofte hented'
Af fremmed Barm.

"Jeg takker dig, Frodes Ven og min, sagd Prindsen efter nogle Minuters dybe Taushed. D vækker Uggers henslumrede Lærdomme i mit Bryst Jeg var forvildet, og jeg blues over min Ungdom forspildte Dage." — Han sank tilbage i en skamful Taushed. — "Naturen gav dig Forstand, Fyrst svarede Hjarne; bliv ved at erkjende dens Vigtighed og Nødvendigheden, og Lyksaligheden af dens Bru En alt for levende Følelse af det nærværende h forvildet dig. Roes og Glimmers Behagelighed, sa farlig stedse for det uerfarne Hjerte, som ei mode Anvendelse af den sande Viisdoms høie Bud besty rer, har henrevet dig. Denne Viisdom være d fra nu af din Stræben at granske og følge. Det ei vanskeligt, Prinds. Dens Bud ere af Naturen algode Bestyrer prentede dybt ind i enhvers Barm Forfængelighed og Fremfusenhed kan lægge et Dæk over dem; men kun Dorskhed og den Ondes Ha starrighed kan ganske udslette dem.. De staae endn i dit Bryst. Din forhen misbrugte Virksomhed, le saget af mandigen trofast Klæben ved deres Hovel sætningers Fortolkning i Alfaders egen Lære, væ anvendt til at borttage Dækket, og værdigen skal d fra nu af begynde Opfyldelsen af de Pligter, di Fader saa herligen opfyldte til sit lange Kongeliv sidste Dage. Modtag det Scepter, han efterlo dig, og som jeg for dig allene, men for dig væ dig dette Kongemagtstegn, har bevaret." — "Ka

Hjarne være uretfærdig, ei allene mod mig, men mod sit hele Rige? sagde Fridlef; og hvo er jeg for i Dag, at jeg skulde paatage mig den Byrde, hvortil jeg først i Dag føler min Arm saa meget for svag?" — "Intet er saa vanskeligt, Veinds, at det jo ved mandig Stræben overvindes. Til denne Stræben fødtes du. Anvend den ligesaameget i Valget af dine Medarbeidere i Konge-Embedets Forretninger, som i det, du selv skal umiddelbar bestyre. — Men dine Høvdinger nærme sig for at hylde dig. Jeg er en ældet Mand. Jeg er ei til længer." — Han sneg sig bort. Høvdingerne kom, og Kongemagten blev Fridlef overdragen.

Hjarne var borte. Kong Fridlef gjorde sig baade først og længe siden megen Umag for at opdage hans Opholdssted; det var forgjæves, han havde saa vel taget sig i Agt, at det ei var at opdage. Det var imidlertid kun til Medviderne i Hemmeligheden, at Kongen i Førstningen betroede Omsorgen for at opsøge Hjarne; thi efter Overlæg med dem blev det besluttet, at man ei skulde, førend Magten var bleven fast i hans Hænder, eller rettere, førend han havde betrygget sig sine Undersaatteres Kjærlighed og Agt, ved at vise sig Regjeringen værdig, øve Sandheden sin Ret, i ei at forbølge de virkelige Omstændigheder i Striden mellem ham og Hjarne.

Intet er lettere end for en Konge at vinde Undersaatternes Agt og Kjærlighed. Dem savne aldrig Fyrster, som fortjene dem. Det koster allene, at være retfærdig, og ei at ville indbilde Undersaatterne, hvad disse dog aldrig troe, at Regenten ei selv er Menneske. Al den Godhed, man forhen havde

baaret for Frode fornyedes nu paa hans Søn; og han fortjente den, thi han fulgte hans Exempel, men endnu mere Samvittigheds, det er ſund Forſtands og modent Overlægs Forſkrift; Overlægs, opſpſt af erfarne og prøvede gode Mænds Raad, veiledede af den Aand, der herſker i Havamaals Lære, ſom han daglig med ſparſom Klogſkab modtog.

Det varede ſaaledes ei længe, førend Kong Fridlef offentligen torde bekjendtgjøre hans Forgjængers, den ædle og viſe Hjarnes Adfærd i Striden med ham. Mange fattede derved rigtignok ringe Tanker om Kongen, ſom og nogle om Hjarne, men de Fornuftige lærde derved, at ſkatte dem begge des høiere, og nu paa Kongens alvorlige Befaling kom Hjarne tilbage til Hoffet, modtaget der af Fridlef og alle hans viſe Mænd — han havde virkeligen udſøgt viſe Mænd til at være om ſig — ſom hans og Rigets Skytsgud.

Ham overdrog Kongen nu, ſom Geſandt at gaae til Amunds Hof for at indbyde Frogertha til at dele Thronen med ham. Dette Geſandtſkab opfyldte han ſaa, at han efter to Maaneders Forløb bragte hende med tilbage til Leire. — "Du, ædle Prindſeſſe, ſagde Kongen, da han modtog hende, lærde mig først Virkſomhed, og at blues ved min barnagtige, ørkesløſe Forfængelighed. Jeg fulgde dine Vink med Drengens Fremfuſenhed, og blev dig mere og mere uværdig. Dydens Vink, ſom du gav mig, Ædle! overſaae jeg i min Fart. Den viſe Hjarne gjorde mig opmærkſom paa den ſimple Klogſkab. Jeg har dig af hans Haand; dig af ham! Behøver jeg at ſige dig mere om, hvor kjær du er

som ei allene din men som Viisdoms og Dyds
ke Tilbeder." — "Og Mildhed og Dyde skal
Ville udbrede over din Borg, over dine
tinger, sagde Hjarne. Hun elskede dig allerede
Egenskaber, Naturen havde lagt i din Barm.
meget mere skal hun elske dig, da nu gaddom-
Viisdom og Dyde, som hun selv udbreder,
lyde dine Egenskaber."

Fridlef og Frogertha elskede hinanden, som om
Forening ei var et Hjerte-Pars Forening. De
Dyd, Godhed, Viisdom og Mildhed i hinan-
De forlatte Slægtstammen ved Born, dem
e, hvoraf Frode den Seventhe var siden Frede-
Stifteren paa Thronen. Hjarne blev til sin
Fridlefs fortroligste Ven og bestandige Raadgiver.

Her taug Eymund. "Er din Endelen omsider
ude? sagde Magnus." — "Det øvrige af Hi-
s, sagde Eymund, staaer ikke i Forbindelse
et, jeg har fortalt" — "Retfærdigheden, som
den Tvivl meget af det, du med denne Fortæl-
ikke laae Os, byder Os din Konge, udbleve Hi-
stor. Vi give Dig Vort Kongelige allernaa-
Løfte, om en Belønning af et halvthundrede
spørgsl, om du allerunderdanigst tiente Os
som du ei allene har tient Os, men tillige
Os ved det dumme og endnu mere uforskam-
Emne, du har lagt dine insolente Personer i
en, men fornemmeligen med dine egne høist
inonte Anmærkninger, saa ville Vi allernaadigst
Vor Retfærdighed, at den dig belovede Løn skal

vorde fordoblet." Dertil gav Hans Majestæt sin
de fornødne Befalinger, der bleve iværksatte.

Efter et endnu samme Dag holdet Raad m
et Par af sine smukkeste Maitresser lod Hans M
jestæt strax sine Tropper samle under Anførsel af
atten Aar gammel General, som den ene af hoi
meldte Maitresser selv havde valgt. De fik Be
ling til saasnart muligt at rykke ud mod Kong H
rald Gylle; og det var i denne Maitresses Æ
Hans Majestæt Kong Magnus gav denne sin Ge
ral de fornødne Befalinger, i Haab, om at de k
driver, hans Tropper vilde udøve i denne Kr
skulde forjage den Kjedsommelighed, der stedse b
peb, halstarrigen at forfølge ham.

Harald Gylle mærkede ei saasnart i Sarpsb
Krigstilberedelserne i Bergen, at han jo ogsaa sa
lede Folk, og inden hans Excellence den unge
General var halv færdig med sin Feltequipage, v
de andre norske Tropper alt ved Bergen. Som
kjendt, og som nærmere er at læse hos Snorro
Magnussøs og Harald Gylles Saga, det syve
Kapitel) blev Magnus tagen til Fange, hans F
broder, der troede, han ei behøvede Synet, e
maaskee vilde forskaane ham at see længer paa al
Elendighed, en uviis Regent kan stifte, lod hans
stikke ud i Bergen, hvor han havde ladet ham hensæ

Erobringen af Magnussøs Andeel af Riget
Harald ikke vanskelig, thi han handlede bestemt, n
Virksomhed, og selv. Paa hans Grumhed viste
en styg Prøve i sin Behandling med hans Brod
søn og Medregent.

Han lod sig i Bergen fortælle om Islænde

Sæmund, som havde saameget kjedet Kong Magnus. Han lod ham kalde. De talede længe sammen; hvad der man ei optegnet; men vel, at han strax efter den første Samtale hentede selv Magnus af Taarnet, og kjedede ham, ved en venlig og lang Samtale, maaskee ligesaa meget, som ved hans Riges Erobring. Han sendte derpaa Magnus til et Kloster i Trondhjem, og gav ham der en 120 Aar gammel Munk, hvis Behagelighed i Samtale han havde hørt tale om, til Selskab. Denne Munk havde af Alderdom i de sidste 20 Aar ogsaa været blind.

Sæmund forblev siden stedse hos Harald, og denne Konge blev elsket og agtet af sine forrige og nye Undersaatter for mange Dyder.

Endnu kjedede Magnus sig bestandigen meget. Han gav sig af Kjedsommelighed i Samtale med forbemeldte Munk. "Hvorledes, sagde han, er det muligt, at Livets Kjedsommelighed, i et Kloster, si for 60 Aar siden har endt dine Dage, og at du i 20 Aar har kunnet udholde denne evige Nat." — "Havde Livet været mig kjedsomt, sagde Munken, da havde det vel heller ikke holdt saa længe ud." — "Hvorledes er det muligt, at du ikke har kjedet dig? spurgde Kongen. Jeg var Prinds, havde deilige Heste, og jagtige Hunde og god Jagt. De smukkeste Piger yndede mine Tilbud. Jeg gjorde Lystoge til Søes i forgyldte Snekker med Silkesegl, og svede mig paa at stille Havs-tomme Kyster i Sokrigsgrebene, og i at gjøre Landgang. Jeg blev Konge; alle roste, alle tilbade mig; jeg havde paa østerlandsk Viis et Harem, alle lappedes om at more mig; jeg forsøgte alt for at blive moret. Islænderne kom at underviise mig, og

fortalte mig Eventyrer. Jeg blev decroniseret; min Vine bleve udstukne — altsammen morer mig ligemeget. Det er Kjedsomhed alt tilhobe."

"Og jeg, sagde Munken, fulgde tidlig mit Kald til at følge Krigen. Jeg drog med Landsmænd til Myklegard til de østerlandske Keiseres Hof. Jeg blev forhaanet af mine Krigskammerader, fordi jeg studerede Botanik og Lægekonst. Jeg tjente slet, og kunde neppe leve. Jeg blev jaget af Tjenesten, efter der ei at have gjort andet, end efter Leilighed helbredet Syge og Saarede. Jeg kom i et Kloster, og studerede end videre Botanik og Medicin, samt de Sprog og Videnskaber, der give Veiledning i begge mine Hovedvidenskaber; med et stort Herbarium kom jeg tilsidst hid tilbage. Jeg levede ukjendt, skrev i min Videnskab Bøger, som ville findes i min Celle efter min Død. Jeg begyndte engang at kjede mig, og jeg gav mig til at undersøge Rensmossen, og fandt et Middel til at gjøre den ligesaa lækker og sund, som den islandske Mosse. Jeg har derved forekommet et Par Gange Hungersnød i min Egn. Siden jeg blev blind, har jeg undervist mine Kammerader i det, jeg har vidst, og modtaget deres Undervisning i det, jeg ikke vidste; jeg arbeider i Almindelighed sexten Timer om Dagen, og det har undertiden gjort mig ondt, at Søvn og Spisning skal fordre otte Timer hver Dag af den dyrebare Tid." — "Jeg beklager dig, sagde Magnus. Jeg føler ingen Drivt til at tilbytte mig din Maade at kjedes paa for min egen."

yſtreiſen eller Sminken.

En Fortælling.

ma sit in vobis morum tutela, puellæ;
enio facies conciliante placet.
e tamen indignum, si vobis cura placendi.
Ovid.

paa Dansk: Unge Piger! Først og for alting værer
ksomme paa Eders Sæder; et Ansigt, som bærer
le af en indtagende Sjæl, er ogsaa altid indta-
. Dog er det hverken Synd eller Skam, om I og-
øvrigt gjøre Eder lidt Umag for at behage.

---

t var den smukkeste Tid af Sommeren. Foraaret,
hvilket hos os nok ikke de Beskrivelser derover aldeles
e, hvilke vi tage af græske, latinske, og andre syd-
ske Forfatteres Skrivter) var alt forbi, og Naturen
dede alle sine Yndigheder. Ikke blot de, der i alt
verflødig Nydelse værmes ved alt, begyndte nu at
e over Byens utaalelige Qualme og Kjedsomhed, for
f at tage Anledning til Lysttoure, der ogsaa kjede
, men endog de, der med uforstilt Glæde tage
delig og derfor ikke æklende Deel i Stadens Ny-
, begyndte at finde Byens Luft for beklumret.
mødte min Ven Hr. A, om Aftenen, da vi
e, efterat have fuldendt Dagens Forretninger,
de paa Volden en Spadseretour i Kjølingen.
er vel, jeg træffer Dem, sagde han; følg med
hjem, og hjælp mig at overtale min Kone til
age med i Morgen ud paa min Gaard paa Lan-
hvor De jo og selv vil følge os. Jeg vilde
t Dem Bud, naar jeg kom hjem, for at lade

Dem vide, at i Morgen skal den Reise s
hvortil de har lovet mig Deres Selskab. Je
min Ven hjem. Jeg begyndte paa at anve
hele Smule Veltalenhed paa at formaae F
at tage med. Jeg vilde fremstillet hende
Grunde, jeg havde hørt anbringes mod at
Byen om Sommeren mere end høist uomgjæ
fornødent. Hun standsede min hele Rhetor
Kraft. For at opholde mig paa Landet i fe
sagde hun, reiser jeg ikke ti Mile frem og
mange tilbage. Hvorfor skulde jeg reise sa
ud paa Landet? For at fornøie mig der? I
fem Dages Ophold for kort. Jeg skulde forla
Børn og mit Huusfinde, eller have dem
Det første vil jeg ikke; det sidste var en Urir
for saa kort en Tid. Jeg skulde fornøie m
vilde vi ikke, om jeg kom, strax faae en Sv
Besøgelser af vore kjære Naboerster, der vil
mig til Døde med deres Lovtaler over det
hvis Behageligheder de hverken kjende eller
og med Skrigen over den Qvalme, den Kjel
her i Byen, som de saa hjerteligen misunde

Har da Landet ingen Behageligheder for
spurgde jeg. — Uendelige, sagde hun; men
mange og for store til at kunne smages tilfull
sige nydes, i fem Dage. — Men er Dem
Byen beklumret og kjedsommelig? — Bort
Hverdags-Declamationer, der ere bragte i G
Folk, som ikke ere i Stand til at finde Bel
hed i nogen Ting. I vort Clima er Heden
saa utaalelig, at den Forskjel, der er imellem Luf

det og i en hverken ſtor eller tætbygget By kulde
meget mærkelig. Finder jeg det engang for qvalmt,
kan jeg inden fem Minuter være ude af, hvilken jeg
af Byens Porte. Er jeg i Standtil at nyde Glæ-
og Tilfredshed, jeg har den da i mit Huus; fin-
jeg den ikke der, jeg søger den forgjæves enten
reiser efter den paa Vogn, Skib, eller Kane. —

Hverdags Sententser, for Hverdags Senten-
, min Kone, sagde Manden; men skulde du
ikke, vedblev han med et Smiil, finde For-
else i, for saa faa Dage i det mindste, at und-
e dig fra det stive, det pyntede, det konstlede,
liv; at forlade et Sted, som jo dog hele Ver-
er enig om blot at være Forstillelses, Tvangs
Ceremoniværens Hjem? — Du har Ret, min
nd, svarede Fruen, i at anmelde det, du vilde
, som Hverdags Sententser. Det er meget
ge siden jeg af dig hørde saadant. Jeg vil svare
, hvad jeg i Gammeldage svarede dig derpaa:
dit Huus dette Hjem for Tvang, Ceremoni og
stillelse? Og hvori bestaae da disse Ting, som
klages saa meget over? Hvem er disse Ubehage-
eder mod sin Villie underkastet? Overalt, mine
ner, dreve De det med Deres Declamationer til
bevise mig, at Livet her i Byen var ret ubehage-
, var det da et Middel til at gjøre mig det taa-
ere, at De droge mig for nogle Dage ud i et be-
ligere, for strax at drage mig hid tilbage igjen?
, jeg nægter Dem slet ikke, at jeg i det mindste
saa gjerne blev min hele Tid, eller, om saa var,
den hele Sommer, paa Landet som i Byen. Jeg

levede meget lykkelig i de Aar, jeg opholdt mig i Landet; men jeg er nu her saa vel, at jeg virk gen ikke gider forstyrret Jævnheden i mit By med en Flakkereise ud paa Landet. Jeg finder ho ken af Mode eller engang Anstændighed paalæg mig at klæde mig anderledes her i Byen, for ht Øieblik det falder mig ind at gjøre en Spadsereto end om jeg var paa Landet. Jeg seer Menne her som der. Jeg er her hjemme, og dette Hj har maaskee sine Fortrin for det andet, i det mind for det, som det er mig, naar jeg kommer der et Besøg. — Altsaa, sagde jeg, er Dem Natu i sin Skjønhed, den fuldtudslagne Skov, de grø Enge, de bølgende Agre, de glade Bønder — —

De glade Bønder! afbrød hun mig; som om Herrer Statskloge ikke have beviist mig saa klart, Bønder ikke kan være glade, saa jeg ikke torde t det, endog naar jeg saae det. Naturen i sin fu Skjønhed kan jeg see saa Skridt udenfor enhver Byens Porte. Jeg er en god Fodgjænger, og i Hjælp af en Vogn kan jeg i faa Timer beså mange af Landets skjønneste Steder. Hun n nede os Charlottenlund, Solyst, Dyrehaven, romatiske Centrum, Nærum, Sollerød, Lyng Frederiksdal og flere; og vi kunde ikke nægte hen at ingen lang Reise kunde bringe hende til no skjønnere Sted, end hvilket af disse det var.

Kort sagt, vore Foreslillinger vare spildte. vilde tilsidst prøvet hendes Forfængelighed. Om endogsaa, sagde jeg, ikke vilde finde nogen Behage heb, hvor De kom hen, hvor De gav Deres Mand

hans Ven den Ære at være med, saa vil De dog ikke berøve vor Reise dens fornemste Behagelighed; og De vil ikke kunne tvivle paa, at De selv jo vilde overalt være den behageligste Gjenstand for vore Øine, og forskjønne ethvert skjønt Sted, hvor vi kom i Selskab med Dem. —

Endskjøndt Fru A. er virkeligen saa behageligt et Fruentimmer, saa at jeg følede, det var sandt, hvad jeg sagde hende, var det dog for plump en Kammerjunkerphrase, til at hun ikke skulde tage den op med Fortrydelse! Jeg havdeuagtet alle mine Indvendinger, halv om halv havt i Sinde at være med, sagde hun; men, min Herre, henvendte hun til mig, min Mand declamerede saa heftig mod Forstillelse, Ceremoniel og Sminke, som somme af Byens Folk skal være behæftede med. Jeg følger virkeligen ikke, uden min Mands udtrykkelige Befaling. — Den vilde han ikke give. Jeg forsonede hende ved et mindre stadseligt Sprog. Hun vedblev sit Forsæt ikke at tage med; og Klokken sex næste Morgen steeg Manden og jeg til Vogns. Hun gik med os, med sine to Børn, en fem Aars gammel Pige og en Dreng paa sex Aar, ved Haanden, til Frederiksberg Allee. Lykke paa Reisen! sagde hun. Vi tre komme en heel Deel mageligere til Enden af vor Landreise; om et Qvarteer spise vi vor Frokost paa Fasangaardsbakken; og De komme neppe, hvor De skal hen, førend i Aften, brav forskumplede. Farvel! Glem ikke at bringe min elskværdige Præstekone i ** min bedste Hilsen og dette Kys, sagde hun til sin Mand, kyssede ham, og vi forlode hinanden.

Da det hverken var almindelig Ufornøielig
eller Væmmelse ved Bylivets Nydelse, der jog
ud, men vi lokkedes ved virkelig Følelse af Lan
og Aarstidens Behagelighed, og vare saaledes alde
stemte til at finde alting i det ringeste saa behagel
skjønt og godt, som det virkeligen var, saa var
hele Reise paa det fuldkomneste fornøielig.
havde ladet Byen blive hjemme, og toge intet
det af den med, end os selv; vore Forretning
vore Bekymringer (hvoraf man vel har nogle, h
man end er) vore Fornøielser, kort enhver Ta
om vort almindelige Liv havde vi besluttet at ho
borte, og henvende al vor udvortes og indvort
Sands for det Behagelige, vi skulde finde for
Vi forlode snart den almindelige Landevei, og fl
gede vor Fart igjennem Egne, hvor jeg for m
Deel aldrig før havde været, og som for det me
vare, eller forekomme os meget yndige. Vi hvile
og toge Frokost, og siden Middagsmad, hos Bønde
der beværtede os med en Velvillighed og en uskrø
tet Lyst til at gjøre os vore Maaltider behagelig
der ikke kunde forfeile sin Hensigt; og inden Kl. fe
om Aftenen vare vi paa min Vens meget behageli
skjøndt hverken prægtige eller store Herregaard, hv
jeg heller aldrig før havde været.

Ikke blot af sit der værende Huussinde, men
adskillige af Bønderne i Landsbyen blev min V
modtaget som alles ret kjære Ven, eller som
Nærpaarørende, som man i lang Tid ikke havde see
thi Hr. A. havde ikke været der siden tidlig om Fo
aaret. Han maatte gjøre enghver især af Bønder

Regnskab, hvorfor han ikke saa længe havde besøgt dem, og hvorfor han ikke havde sin Kone og sine Smaae med. En halv eller heel Snees Gange maatte han igjentage, at det Embede, han havde faaet, gjorde ham det umueligt uden enkelte Gange, og for en kort Tid af Gangen, at være fra Byen. Men da hans Kone i de Aaringer, hun bestandig laae med ham derude, havde fundet sig der saa meget vel og fornøiet, saa vilde de ikke til at fulle nogen Aarsag, hvorfor dog hun nu ikke alene ikke laae der i det mindste hele Sommeren, men ikke engang var med, da han nu kom, og da han i Foraaret var der. Hun turde næsten ikke lade sig mærke med, at hun var ligesaa fornøiet i Byen, da man troede, at have seet hende saa tilfreds med at leve blandt dem paa Landet, at de syntes saa overbeviiste om, at hun ikke kunde leve lykkelig uden der.

Efterat min Ven havde modtaget adskillige af sine Folks Beklagelser, viist mig det vigtigste af sit Huses og sin Gaards Indretninger, og gjort en liden Tour med mig om paa sin Mark, for baade selv at see, hvorledes alting stod til, som og lade mig see Beliggenhed, Udsigt, Inddelinger, Indhegninger, o. s. v., fulgtes vi ud hen til Degnen i Byen, der tillige er Skoleholder, og ikke Præst, men for det meste Residant paa Stedet: en ung Mand, som jeg havde kjendt for nogle Aar siden som Student i Kjøbenhavn, Hr. A's ret inderlige Ven, som der nyder, skjøndt ikke rige Kaar, dog et Liv, som han ønsker sig det, med gandske hjertelig Velkomme. Han boer i en net Leerhytte med

en overmaade smuk lille Have ved; han har en Kj
lille Bogsamling, et Claveer, som han spiller taa
ligen, og en Fløite, som han spiller meget vel pa
han har hele Egnens Venskab, og Bøndernes Fo
trolighed og Kjærlighed i en Grad, der nærmer s
Tilbedelse. Hos ham spiste vi til Aftens tilligem
Forvalteren, ogsaa en Mand, der er Selskabet ve
dig, og een af Nabobønderne.

Uagtet Hr. A. virkeligen er alle de Menn
skers Velgjører, der leve paa hans Gods, saa er ha
det paa saadan Maade, at de, uden at glemme e
ler tilsidesætte Følelsen af den Taknemmelighed, d
skylde ham, ansee ham mere som Broder og Ven
end Fader og Velgjører, og hverken blive minde
om, eller føle sig forbundne til, at qvæle ham me
slavisk Underdanighed.

Dette Aftensmaaltid var et af de behageligste
jeg har været ved min Levetid.

Vi begave os næste Morgen meget tidlig ud
Marken, oversaae alt, hvad vi Aftenen forud ikke s
seet, og besaae dette nøiere, spiste nogle Gange om
Formiddagen Frokost hos forskjellige af Bønderne,
og vare om Middagen til Bryllup; thi det var e
af min Vens Hovedærinder ud paa Godset at givt
en af dets Bønder, en Karl, der nylig havde fæ
stet Gaard, med en Pige, som tjente ved hans
Mejeri; han gjorde altsaa selv Brylluppet, og det
stod paa Hovedgaarden. Alle Godsets Bønderfolk
vare Bryllupsgjæster, der var heller ingen andre und
tagen vi, Præsten, Degnen og Forvalteren.

Maaltidet, der varede temmelig længe, udmær-

lod ſig ikke ſynderligen fra Maaltiderne ved alle andre Bønderbryllupper, uden derved, at det holdtes i Hr. A's bedſte Værelſer, at ingen blev drukken (ſeerdeles om Aftenen, da Perialen blev temmelig almindelig) at der gaves noget Viin, og at den før omtalte Degn derved foreſang over Bordet med en net taalelig Stemme adſkillige Viſer, ſom Ungdommen, underviiſt af ham, iſtemmede med, og aſſang, efter mit Øres Dom, fortræffeligen. Retterne vare ingen andre, end de, ſom gives ved Bønderbryllupper hele Sjælland over. Man ſtoiede umaadeligen, loe med megen Vulder, og tvang ſig paa ingen Maade i ſin Glædes Yttring. Efter Maaltidet begyndte Dandſen, ikke i de fuldpakkede Værelſer, men i en luftig og rummelig Caſtagne-Allee, i Haven. Degnen havde givet ſin Ungdom Smag paa ordentlige Engelſkdandſe, og de Ældre havde lært de Unge denne Dandſemaade af, hvorved de gamle Meleveter vare komne i Foragt og af Moden. Han og jeg førde Engelſkdandſe op, indtil vi kom efter, at et Par af Bønderbrengene uden Dandſebog vare ligeſaa gode Anførere ſom vi, og varierede Dandſens endnu mere end vi, ſiden de opfandt dem paa Stedet. Hr. A. dandſede ſelv meget med. — Der var ingen ſærkilt Anretning for de Fattige, hvilket kom, ſom jeg fik at vide af Degnen, deraf, at der paa Godſet ingen Fattige var, uden nogle faa Ublevede eller Krøblinge, der bleve beværtede hjemme i deres Stuer. Det havde ladet ſig gjøre at holde Armoden borte fra Godſet, ſiden det kun var lidet, og havde i et Par Generationer været vel behandlet.

Henved Aften ſtjal Hr. A., Degnen og jeg os bort, og gjorde en Spadſeretour for os ſelv. Vi bleve ſnart enige om, at baade vi og Selſkabet havde moret os fortreffeligen; men vi vare og bleve uenige, angaaende Spørgsmaalet: om et Bal af blot Byfolk var mere eller mindre fornøieligt end dette?

Tilgiver mig, høiſtærede, naadige Læſerinder (hvis min Landreiſe faaer den Ære at læſes af nædige Læſerinder) at jeg var af den ufine Formening, at et Bal i Staden kan være, og ofte er, ligeſaa fornøieligt, ſom denne Dands af glade og ſædelige Bønderfolk i deres værdige Godsherres Have. Jeg veed vel, at Tonen og Levemaaden befaler, at man ſkal lade, ſom om alle de Fornøielſer, hvormed vi Folk i Stæderne hendrive ſaa mægtig en Deel af vor Tid, vare os tilhobe i høieſte Grad kjedſommelige, og ſom det var blot Nødvendigheden og Etikettens utrodſelige Tyranni, der tvang os til at martres ved ſaadant. Til ikke at være underrettet derom har jeg kun for ofte hørt Dem beſvære ſig over den Marter, at være nødt til at klæde Dem, for ſaaledes at myrde en Aften, der millionsgange bedre ſkulde være tilbragt i ſtille Nydelſe af huuslig Glæde. Jeg har og alt for tidt hørt Dem, naadige Læſerinder, med høitſvulmende Bryſt enthuſiasmeres over de uforbærvede Naturmenneſkers landlig ſimple og uſkyldige Fryd, til at jeg ikke maatte vide, at den underkaſter ſig Fordømmelſe ſom en Grobian, der torde troe, at Glæde kan nydes i den elegante Verden. Men uagtet alt dette nu kan have for ſaa vidt ſin Rigtighed, ſaa tilgiver mig, om jeg troer, at der

dog stundom inden selve Hovedstadens Volde holdes et Bal, der er, vel ikke mere, men dog ligesaa fornøieligt, som dette paa min Vens Herregaard under Castagnetræerne i hans Have. Vistnok var den Gluve sand, uforstilt og stor, som Bønderpigerne i deres Værkens Bulle og Treskafttøis Skjørter nøde ved vor Dands; men da Elegance, Lethed og Nethed i Bevægelser, Nethed og Skjønhed i Antog, dog ogsaa virkeligen have deres Behagelighed; da selv den større Overflods og Rigdoms Præg i et og alt ikke mangler sine sande Tillokkelser; og især da Mennesket, i Værken, eller i Silketøi med Guirlander paa, er overalt Menneske, saa mener jeg, at den større Elegance maaskee paa Stadens Baller erstatter den Overvægt af uelegant Gotten, som maaskee vor Landbal havde forud for hine; og at Bekjendelsen angaaende den Ennui, der skal være ved Bylivets Fornøielser, er stundom ei saa ganske Hjertets som Modens Yttring. Altsaa endnu engang, naadige Læseinder, tilgiver mig min Paastand, at hvor fornøielig end vor Bondelystighed virkeligen var, kan Fornøielsen, skjøndt elegantere og finere, være ligesaa behagelig i deres fortryllende Selskab, som i de Værkenklædte Naturdøttres. Hverken Degnen eller Hr. A. bleve enige med mig i dette Stykke, og sandt at sige anvendte jeg ikke megen Umag paa at rive dem ud af deres Vildfarelse.

Saavidt havde min Ven imidlertid bragt Forfinelsen paa sit Gods, at dette Bondebryllup, som man sagde mig, intet paa hans Gods, ikke vedvarede med Stimen og Støien Natten over og de paaføl-

gende Dage; men da vi kom tilbage Klokken 10, o
dandsede endnu ved Lygter i Træerne en Times Ti
endte vi Dandsen og den hele Bryllupsstads med e
Langdands eller Kehraus, hvorved vi dandsede Brud
den ind i Konelauget, hvilket var forbi Klokke
1, da vi, anførte af Spillemænd med blæsend
Instrumenter, fulgde Brudeparret til deres Bonde
gaard, bøde dem og den hele Forsamling Godnat
og samtlige begave os, noget trætte og meget sø
nskede, til Hvile.

Efter Hr. A's Foranstaltning vare vore Hes
sadlede inden Klokken sex næste Morgen, da v
og alle bestege dem, og rede i en Times Tid hen ti
den Præst, til hvis Kone Frue A. havde givet sin
Mand et Kys med. Da vi kom noget uden for
Byen fandt vi allerede Præsten og hans Kone ud
hos deres Folk i en Eng i Marken, hvor de saml
lige vare halvfærdige med at sætte Stak af det Hø
de deels endnu samme Morgen, deels Aftenen for
hen, havde revet sammen. Vi stege af vore Hes
som vi betroede en af Præstens Folk, der bragde den
til Byen. Præsten, en Mand, der endnu ikke syn
tes at have naaet de fyrretyve Aar, var klædt
en lysebrun hjemmevævet Stoffes Kasseking, havd
paa sit Hoved en hvid Papahue med et blaat Baan
om Dusken, og ved Haanden en fire til fem Aa
gammel Præstesøn, gik os i Møde, da han kjendt
min Ven langt fra, bød os med meget jovial Min
Godmorgen og Velkommen, og førde os hen til si
Kone, som sad paa et Bundt Hø, og uddelede Dau
ren til sine Folk, der laae rundt om hende i de

mme. Uden at lade sig forstyrre i denne sin For-
ing, fuldendte hun den Velgjerning, hvortil
ud alt havde givet os, modtog og befrugtede vor
len, og af Hr. A., den, hun bragte hende fra
Kone, tilligemed det Kys, hun havde givet ham
til hende. Vi behøvede ikke at underrette os
denne Families Velgjerning, thi Underretningen
tydelig i enhver Mine af deres sunde og munt-
Ansigter; og i enhver deres Bevægelse viiste sig
hjemmelig Tilfredshed og Glæde, der dog syntes
ere forøget end forstyrret ved vor Ankomst. De
og vore Folk have alt, sagde hun, saa temmeligen
udført det Forraad til en Dame, som vi bragte
ud, at der er lidet eller intet tilovers, saa op-
der jeg at byde Dem Frokost, mine Herrer, til
komme hjem, om De ikke vil gaae frem og lade
os bevære af min Mad, til jeg her er færdig.
dig. Vi valgte at blive; og da Frokosten var
li, besluttede vi at hjelpe, eller lade, som vi hjelp
med at rive den Rest af Hø sammen, som endnu
tilbage at samle, og at gjøre Stakken færdig.
begyndte ved dette Arbeide med at tumle Præstens
n, hans raske lille Jnegen, i Høet, og inden
Øieblik tumlede vi os allesammen paa Præsten
r, der lod sig nøie med at lee hørt af vores an-
d-Tumlen, og blev dog et Par Gange, saavel af
nu, som os Andre, heel overdyllet af Høet.

Dette varede temmelig længe, inden Stakken
ilder blev færdig, og vi lidt eftermiddags begave os
Veien hjemad til Præstegaarden. Vi gik tem-
lig langsomt, underholdte os om adskilligt, og

gjorde Præstekonen et Regnskab, hvorfor vi ikke
Fru A. med, hvilket hun fandt ligesaa lidet
gjørende, som Bønderne anden Aften forhen
fundet det. Jeg gav lidt nøiere Agt paa
end jeg forhen havde gjort. Under et Soelklæd
var bundet om det løse, brune, efter Omstæ
derne lidt forpjudskede, Haar, sad et lille ret
nu noget soelbrændt, Ansigt, af sund Farv
vilde have været skjønt, hvis det ikke havde
noget lidet koparret. Jeg har hørt lægge
til, at nogle Kopar undertiden ansees som en
hed mere i et kjønt Ansigt, og jeg fandt, at
stekonen virkeligen vilde været mindre smuk
denne Prydelse, der gav hende et mere piqua
feende, end hun med fuldkommen glat Hud
have havt. Hun var maadelig høi, snaren
end stor; uagtet hendes rødstribede Lærreds
og Skjørt var tydeligen ikke i det mindste endl
bragt til at vise hendes Taille paa det fordeela
blev man vaer, at den var ret artig; naar m
gav Agt paa den foryngende Farve, som B
sen maatte have givet hende, skulde man ikk
anslaaet hendes Alder til høiere end tre eller
tyve Aar; men den og den lille Søn bragt
Calculen, kunde man troe, hun var nær ved d
dive, som, jeg siden og erfoer, var det sande.
at lade Munden meget løbe, talede hun, med
hagelig Stemme, nok, til at ikke vi andre
blive stumme, uagtet vi syntes ikke at tale ude
hende. Mindre i det hun sagde, end i Ton
Maaden, hun sagde det paa, var der en vis

Ordknaphed, der gjorde det behageligt eller
mt, uagtet det i sig selv ikke betydede meget.
havde, jeg veed selv ikke hvad, at sige endog
g, der første Gang her saae hende; og skjøndt
n ubetydeligt, vilde det dog bragt mig i Forlegenhed,
ule Snakkeredskab i Gang, om det skulde have
paa Veien at standse. Der var i al den Tid,
ae hende, og saa, hørte jeg siden, der aldrig var
et mindste af den Slags Vittighed, som Mo
Damer skal, siger man, være stærke i, der
n eller anden Maade, skjøndt fiint, dog smer-
n, det sigtes til; der var tvertimod, som ofte,
n anden liden Forbindtlighed i Mening eller
s Maade af, hvad hun frembragde; hun var
t langt fra Frækhed, som Sippethed, fra
lighed, som spillende Vittighed. Alt dette
jeg at opdage om hende i de Par Timers Tid,
vi kom hjem til hendes Huus; og en, som
t hende nøiere, bekræftede siden, at jeg havde
t rigtigt. Den, der vil, finde dette at være
et af en Hverdagsfigur; jeg holder det nok
merkeligt og værdt at meddele, som hvad Mær-
kværdighed, Reisende pleie meddele af deres
rfaringer; da jeg nok ønskede, at den pas-
me Mængden af vore Damer i og uden for
staden.

Vi kom omsider hjem til hendes Huus, efter
Stads budne velkommen af det ærværdige
som beboede det. Værelserne vare faa og ikke
men overalt herskede Smag, yderlig Reenlig-
og ikke stiv eller blast, men utvungen Orden.

Ligesom Konen. Kjendt Præstekone paa Land ikke længer i Ungdommens allerførste Blo dog ikke fandt sig forbunden til at gaae med og Forsklæde, saa var der heller ingen store Tuefurer med Løvehoveder, og heller intet S med Thekopper, og med Høner og Papeg Steentøi; derimod saae man heller ingen S nimsbler, og endnu mindre efterabet Maho beitset Linbetræ.

Præsten var saadan, at man, ved a ham med hans Kone, ikke let skulde afgjøre, hun havde dannet hende, eller hun ham. I den Lighed, man skulde ønske mellem alle Æ Forskiellen synes fornemmeligen at bestaae som er, eller burde være, nadskillelig fra Kj Han var mere snaksom, mere fri, mere j man mærkede, Ziirligheden var mindre hans hvorlidt end hans Kone overdrev den. Men hed, i Godmodighed, i Gjæstfrihed, og i al syntes de for Resten at være eens.

Begges første Omhu, efterat vi vare ind af Døren, var at kaffe os Frokost. De befalede man Huusholderskken, eller, som hun paa Landet, Jomfruen i Huset. Konen bad Tilladelse til at forsøie sig bort for at gjøre s lette, da især Haaret ved Hoarbeidet havde l Forstyrrelse, der ikke, sagde hun, kunde bestaa at give sine Fremmede Frokost. Hun smuttede men Præsten, med hvilken jeg paa min Ve A's Regning fra de første fem Minuter, i vi saae hinanden, alt havde gjort en Art a

ad, saa han i det mindste slet ikke længer ansaae mig som Fremmed, befalede os, Hr. A. og mig, ...snart Bordet med Frokosten i Dagligstuen var ...ket, at tage det hver i sin Ende, og bære det ...ge ind ind i Sovekammeret, hvor Præstekonen sad ...rede næsten færdig med sit Haar; selv viiste han ...s Veien, og lukkede Dørrene op for os. Hun ...testerede noget imod denne Indretning, men gav ...tig efter, uagtet Pladsen var der virkelig noget ...strænket. Der var ikke Plads til flere Stole, ...d en, hvorpaa Konen sad for sit Smule Natbord, ...g en til mig, som den meest Fremmede; Hr. A. ...g Sude paa en lille Dragkiste, og Præsten selv ...a Kanten af Sengen. Under megen Samtale, ...ligesaa meget underholdende for os, som den vilde ...ere det lidet for Læsere og Læserinder, gjorde vi ...ygtig Ære af Præstekonens Saltmadsfad, Ost, Smør o s v.

Da jeg havde min Plads næst ved Madamens Natbord, kunde jeg naturligviis ikke undlade, skjøndt ...dt under Frokosten, at undersøge det. Jeg fandt det prydet med en reen Dug, med et ikke meget ziir...ligt Speil, nogle lakerede Æsker, to, tre Bøger, (hvoraf jeg fandt een at være Opskrivten paa hendes Huusholdnings-Udgivter, eller Regnskabsbog) nogle andre Smaasnurrepiberier, og især en meget net lille Elfenbeensdaase med Guldbeslag. Da denne, som det prægtigste, eller rettere det eneste prægtige, der var, fornemmelig tildrog sig min Opmærksomhed, tog jeg den i Haanden, aabnede den, og — man tænke sig min Forundring — fandt en af disse smaae

nøiselige Daaser med forskjællige Rum i, hvoraf indeholdt en liden Florqvast, et andet en Pensel, andet Blyhvidtpulver, og endeligen eet — smuk t pereret Carmin.

Sminke! sagde jeg i min Bestyrtelse; i Verden, Madame, en ordentlig Sminkedaase! Hv iedes er det muligt at finde en Sminkedaase i Deres Toilette? — De vilde have Uret i at for bre Dem saa meget derover, sagde Præsten, der De ikke alt havde havt Leilighed til at see, at n Kone ikke lettelig kan behøve den, for at faae C leur meer end nok. — Men en Sminkedaase! v blev jeg endnu i min Forundring, hvad kan dog I Madame, gjøre med den? — Hvad andet, sv hun, end forskjønne min Hud, som De jo mas min Mand gjerne vilde tillade, dersom ikke Hø ningen i Dag havde gjort det overflødigt. — Jeg som følge med en Sminkedaase, havde nær br mig igien til at sige en dum Fleurette, og forti hende, at et Ansigt, som hendes, med eller u Couleur, kunde aldrig komme til at behøve Smi Jeg sminkede dog ikke saaledes min Tale, n spurgde allene stedse forundret, hvor hun vel kun være kommet til et saadant Toilettemobel, som i maatte være eget allene for Byens Damer. J skal jeg saamen fortælle Dem med tre Ord, sv Præstekonen. Det var Synd, afbrød Præsten hen at fortælle, alt for kort, en Historie, som fortjener fortælles, saa lang den er. Ret, sagde Hr. A., f tæl ham den med sine behørige Omstændighed Han skal nu være Deres Ven, som han er m

eneste Datter, en haabefuld ung Pige, hvis S
laae ham saa meget mere paa Hjerte, som h
hun var smuk, og han en formuende Mand, hvo
han havde rimelig Grund til at haabe, at hun k
gjøre noget mere end almindelig Præstedatters
For at gjøre Veien til en saadan udmærket L
for hende des lettere, begyndte han sig til, s
snart han ved hendes Moders Død var bleven
fermand, at give Slip paa den Glade, det v
ligen var ham, at have hende om sig, for at
hende komme i Huset hos en Familie i Kjøbenha
der var ham beslægtet, for der at dannes i
høiere eller dog finere Verdens Væsen, eller
Byskik, som det hedder her paa Landet, uden hvi
der heller ingen Lykke for en stakkels Landsbyp
kan være at vente. Hvorvidt Byskikken lod sig
bringe paa denne Pige, kan De dømme deraf,
hun, hvorom De strax skal faae nærmere Under
ning, neppe havde været eet Aar under saadan
dervilkning, førend en ung Adelsmand fandt sig s
lebes skudt af hendes Yndigheder, at han beslutt
at foragte al den Lykke, der for ham kunde være
gjøre, mod dem, at gjøre denne Pige lykkelig, s
sin Ægtefælle.

Det var en snurrig Fyr, denne samme un
Adelsmand. Hans Fader var en Mand af Anseel
og rig; det er, han eiede et Stamhuus, og en
adskilligt Gods. Men min Helt havde den Ulyk
at have en Broder, og det som værre var, en æ
Broder, og desuden et Par Søstre. Stamhuset
gik altsaa ikke ham. Faderen var en saa_kaldt

Mand, som en saadan vel kan være; han opholdt sig for sine Børns Opdragelses Skyld for det meste i Hovedstaden, der skal være fortræffeligen skikket til unge Menneskers Opdragelse. Dog slog den anvendte Flid kun maadelig an paa den unge Herre. Faderen vilde sætte ham til at være Page; men egensindig satte han sig imod at bære Liberiet, og paastod, at det fornedrede ham. Man foreslog ham i sin tidlige Ungdom adskillig anden Adelslykke; men med selsomme og urimelige Stolthedsbegreber vægrede han sig ved at modtage nogen Befordring, hvorfor han skulde have noget andet end sin individuelle Beqvemhed eller Fortjeneste at takke. Det hjelp ikke, at man forestillede ham, at hans Andeel i Faderens Formue ikke blev stor nok til, at han deraf kunde leve, end sige leve standsmæssigen, da en Gamles ikke betydelige Allodialgodser skulde deles mellem ham og to Søstre. Han var meget ung, og han paa en saadan Forestilling gav til Svar, at hette kun skulde tjene ham som en Opmuntring ware, til at lægge an paa, ved Kundskab og Duelighed at fortjene en Post, hvormed der fulgde Levemid. Igjennemtrængt af denne Grundsætning overgav han sig ganske til Studeringer, og afholdt sig for alt det, som enten kunde forstyrre, eller, som han frygtede, maatte give ham Afsmag for hans Fald. Da han, i Følge dette, snart blev til Latter for hans Hr. Broder og Consorter, faa fattede han for disse hans Forhaanere ligesaasnart en Foragt, og en Afsky, der vilde bleven til Had, dersom hans Stærte havde været i Stand til at hade. Han viiste

en saadan Ulyst til deres Omgang, at han und allehaande Forevending stedse søgte at undgaae enh Leilighed dertil, det er alt Selskab. Deraf fulgt at vor unge Adelsmand i sit tyvende Aar ogsaa u ligesaa uskikket til Selskab, som nogen Knold Præstesøn fra Landet, der aldrig havde været ud for den faderlige Præstegaard; han kunde hverk bandse eller spille Kort, ja neppe gaae paa Gul efter Levemaadens Love; endnu mindre var det, h vidste at tale om, af den Natur, at man i S skab af hans Lige kunde komme frem dermed; hv han ikke var uskikket til Selskab, troede han sig være det; hvilket i sig selv var værre, end den v lelige Ubeqvemhed. Det selsomste heri var, at F deren desuagtet vedblev ret godt at lide denne un Herre, ja endog hans Capricer.

Der var død en Herremand nær ved den Ga les Stamgaard, hvis Ahner ikke var nær saa v tige, som hans Efterladenskab; thi han var saa g som den første af sin Stamme, men man ans det, han efterlod, for at være et Par Tønder Gu værd, og dermed fulgde en Enke, ved hvilken di Par Tønder Guld kunde overbrages i en anden F milie. Vor gamle Adelsmand fik Lyst til at ov drage dem i sin, ved at gifte sin yngste Søn m dem og Enken. Han begyndte vaersomt at forbere Sønnen til dette Forslag, da han frygtede for ha underlige Stolthed. Han forestillede ham det s hans Pligt, at gifte sig, og etablere en Famili talede med Salvelse om Ægtestandens Lykksalighed beslige, og holdt dermed ved i nogen Tid.

Sønnen havde imidlertid havt Leilighed til at i og gjøre Bekjendtskab med den før omtalte Præstedatter, og fundet, hvad alle fornuftige Mænd, m saae hende, maatte finde, at hun var et meget elskværdigt Pigebarn; ja han fandt hende med Rette t elskværdigste unge Fruentimmer, han havde seet, a siden han formedelst sin liden Omgang med hans n Kreds, saa godt som ingen havde seet uden me, i det mindste ikke indladt sig med nogen anr, da desuden de unge Damer ansaae ham med n samme Foragt, som de unge Cavalierer.

Faderen havde, som sagt, imidlertid talt med m om Giftermaal, uden dog at nævne ham den ind, han havde i Kikkerten; han tvivlede ikke det indste paa, at den, man vilde foreslaae ham til, jo e een eller anden Jomfru, der ja vel tillige brav riig vilde, der havde Mangel af personlige Egenskaber e nok til ikke at blive søgt af andre, end af en f de yngre Sønner af Familierne. Han havde derr, helst i Forstningen, vist saare liden Lyst til det lige Ægteskab.

Nu havde han engang været hos den Mand, i ns Huus Præstedatteren var, der var en af Professorerne ved Academiet, næsten det eneste Huus, ar han kom. Han havde der havt Leilighed til t underholde sig med den kjønne Malle, saa hedde n, og havde mere endnu end forhen fundet hende ligesaa fornuftig, underholdende, munter, vittig g god, som kjøn Pige. Hun gav sig ingen Umag e at prale med hendes Egenskaber, men coquettee ikke heller med at holde dem i Skjul, for vid

Leilighed at bruge dem med bes ſtørre Fordeel. fandt hende ſimpel, naturlig og ukonſtlet, og iſær i han, at hun omgikkes ham med en Artighed, ingen af de Damer i hans Kredſe, ſaatidt han havde maattet være med, havde viiſt ham. indlod ſig med ham med en Fortrolighed, en i telighed, ſom var ham indtil da aldeles frem Det faldt den unge Herre ind, at hun var det e Fruentimmer, der lod hans Fortjeneſter veder Ret, og kort ſagt, han indbildte ſig, at, om ikke var forelſket i ham, ſaa var han hende al ikke ligegyldig. Dette maatte være ham ſaa r mere ſandſynligt, ſom han ſyntes, det var ellers nen blandt alle Damer, at behandle de Caval ſom vmſværmede dem, med Spobſkhed og Uartig ham i det mindſte gjorde Damerne ſig ſtedſe li over, naar de fik ham fat.

Han kom hjem om Aftenen, og Faderen k ham til ſig, for at begynde den gamle Lectie Givtermaal. Vor Helt fandt ſig denne Aften ſtemt til at indlade ſig med ham i denne Ma end før. Min Fader har Ret, ſagde han. Je griber, der er uden Ægteſkab ingen Lykſalighe for en forſtandig Mand. Men viſt er det bog ſaa, at jeg iblandt vore unge Damer af E endnu ikke har ſeet den første, ſom en forſta Mand efter mit Begreb kan leve taalelig med. finder alle dem, jeg har kunnet kjende lidt enten Flaner eller Snerper. De ere alle ſaa u ulykkelige med at ſkjule deres Attraa efter at ere konſtlet Naivitet er efter min Smule Erfaring

det herskende Modevæsen hos vore unge Damer; men
den er mig ligesaa modbydelig som konstlet Alvorlig-
hed, konstlet Gudsfrygt, konstlet Litteraturfladder,
konstlet Føleri, eller hvad konstlet Væsen, der no-
gensinde har været, er, eller kan komme i Moden.
Skulde jeg have mig en Kone, som jeg skulde vente
at leve lykkelig med, med en anden givter jeg mig
ikke, saa er jeg næsten vis paa, det blev ingen af
der kjære Hovedstads Opdragelse. —

Desbedre, min Søn, sagde Faderen. Jeg synes,
som du, ikke meget om den herskende Mode i Kjøn-
nets Tone. Et ret kjønt, tækkeligt og fornuftigt
Landsbyfruentimmer vilde være mere efter begge vo-
res Smag. Jeg har maaskee en at foreslaae dig.
Hr. B's Enke ude fra *** er kommet til Byen,
og tør haabe, du vil blive hende en velkommen Frier;
og da dit Hjerte, som jeg mærker, ikke alt har fæ-
stet sig til nogen anden, saa tør jeg ogsaa haabe, at
du hos hende finder de Egenskaber, du søger hos det
Fruentimmer, der skulde være din Kone. Hun spi-
ser hos mig i Selskab i Morgen Middag.

Vor unge Helt kjendte hende ikke. Han forbe-
redt sig al Bestemmelse, til de havde lært at kjende
hinanden. Hun kom næste Dag. Han fandt hende
den lette Sorg et meget smukt, ja næsten deiligt
pigt Fruentimmer; hun var ubeskrivelig snaksom
og munter, spøgede med alting, deciderede alt, hvad
der blev bragt paa Bane, og tog sig, som man kal-
der det, overmaade ud. Vor Helt blev ved Bordet
det ved hendes Side; baade han og det øvrige Sel-
skab fandt, at hun lagde særdeles stærkt an paa

ham; i det mindste syselsatte hun sig meget me
ham, og var ikke nær saa spids imod ham, som De
merne pleiede at være; og dog spillede han her n
nok saa tosset Figur, som ellers i Selskab. Men
mærkede alt for tydeligen, at hun ikke erobrede ham
uagtet hun tvang ham adskillige bagvendte Høfligh
der af, og det hele fornemme Selskab paa mange ik
alt for delicate Maader drillede Personen med ham
nu begyndte Lykke. Inden de gik fra Bordet, hav
han maattet love, tilligemed Faderen, de øvrige a
Familien, og de fleste af Selskabet, at besøge hend
paa hendes Gaard paa Landet om en kort Tid.

Selskabet endtes; Sønnen blev kaldt for Fade
ren, og examineret angaaende den Virkning, Enk
havde gjort paa ham; den Gamle maatte lade sig
nøie med et ubestemt Svar, da Sønnen ikke fan
med eet torde komme med et bestemt Afslag. Fade
ren forsøgte paa, at lægge ham hendes Fuldkommen
heder med deres fulde Vægt paa Hjertet. Han paa
stod, hun var vittig; men Sønnen paatog sig at b
maskere hendes Vittighed, og bevise, at det va
Flaneri; saaledes gik det med hendes Forstand, so
befandtes ved Undersøgelse at være Snak; Skjønhe
maatte han tilstaae hende, dog paastod han, at de
mere bestod i den smukke Ungdomsfarve, end i regel
mæssige Lineamenter, hvilket Faderen gjendrev, h
han undlod sig med, at Farven nok havde faaet m
gen Hjelp af Kunsten, hvilket han syntes selv a
kunne see, og fandt det sandsynligt, at hun ik
havde af Naturen længer saa levende Farve, sid
hun alt var henved de syrretyve Aar; men just der

viiste Faderen, at hendes Skjønhed var af det æg-
ste Slags, siden den havde holdt sig saa ganske
ge til den Alder. — Da Sønnen troede forhen, at
n kun maatte være en atten eller tyve Aar, saa
ndt han nu Mistanken om Sminkningen heel sand-
nlig, og den hele Person, der baade ved Kinder og
t øvrigt havde spillet saa aldeles en ung Piges
nde ikke tilhørende Rolle, derved fuldkommen af-
yelig. Den ene af hans Søstre gav ham ved sit
bsagn siden Vished om den Punkt angaaende Smin-
n, og styrkede ham derved i hans fattede Afsky
r bemeldte Dame.

Vor Helt besøgde sin Præstedatter til Professo-
ns endnu nogle Gange i de paafølgende Dage,
ndt hende endnu smukkere og elskværdigere end no-
nsinde, og blev hver Gang mere bestyrket i sin For-
m, at han, skjøndt uden mindste Erklæring,
vde aldeles indtaget hende.

Damen fra Landet var reist hjem til sin Gaard
agen efter det Gjæstebud, hvor hun og vor unge
elsmand skulde have erobret hinanden, og snart
n nu Dagen, da man havde lovet at besøge hende
ude. Man tog derud. Vor Helt maatte være
d. Han gik ikke glad til denne Reise, forestillede
godt, han kunde, sin Fader, at han frygtede, han
rig kunde beqvemme sig til at tage hende til Kone;
n Faderen haabede bestandigt det bedste, siden
nnen dog ikke torde lade sig forlyde med, at han
kelig følede Afsky for hende.

Den befrygtede Forlegenhed slap han dog heel
leligen fra; thi to Dage, førend de kom ud til

Fru Herremandsenken, havde hun alt holdt op baa
med at være farlig for vor Helt, og med at va
Enke, da hun havde givtet sig med en vakker u
Student, der et Par Aars Tid havde været Ho
mester for de to Sønner, som hun i forrige Ægt
skab var bleven Moder til. Man bivaanede altså
allene det unge Pars Andendags-Bryllup; og særd
les lettet om Hjertet fulgte den forvirret udreis
unge Fyr hjem igjen.

Efter Tilbagekomsten til Byen besøgde han fru
Professorens, men fandt, at den elskværdige Pr
stedatter alt var reist hjem paa Landet med sin gam
Fader, der ikke længer havde kunnet afsee hende, o
derfor var kommet at hente hende. Han fandt alle
en meget venlig Hilsen, som hun i Fru Professo
indens Mund havde efterladt ham.

Den Fremgang, vor unge Mand troede at ha
gjort i denne Piges Hjerte, gjorde ham det, synt
han, til Pligt, ikke at lade det blive derved.
denne Betragtning bestyrkedes han ikke saa lidet, v
det ikke fornøielige Spøg, hans Broders, Søste
og alle hans øvrige Bekjendtes Vittighed breve m
ham for hans flette Lykke med Enken, som, de sy
tes, at have ret artig spillet Gjæk med ham. Fal
ren havde desuden ved denne Leilighed bragt ha
Givtenykkerne i Hovedet. Hans huuslige Liv hjem
mellem hans Søskende var ham desuden ikke s
behageligt, at han jo maatte ønske at forandre d
Vel var han ikke istand til strax at forsørge en Kon
heller ikke var det hans Forsæt, saa strax at ha
sig en; men at betrygge sig den Pige, som ha

ng just at være forelsket i, fandt at han vilde leve lykkelig med, som han desuden dog virkeligen elskede saa meget, som en Phlegmatiker kan elske, dette nu mere og mere hans Beslutning. Han havde et en maadelig Capital, Mødrene-Arv; mere vilde ns Fader efterlade ham; og da han havde bevidst n Dueligheb til Forretninger, og var yndet af alle retskafne Folk, der kjendte ham, ansaae han det ke rimeligt som billigt, at han engang fik et Embede, som gav ham, om ei aldeles Levebrød efter et, som dertil for ham maatte fordres, saa dog et Bidrag, han maatte behøve, til det, hans egne Midler gave ham.

Saa fornuftigen altsaa, som sjelden unge Elskendes Forbindelse er, var den betænkt, som den unge Adelsmand agtede at indgaae med den smukke Præstedatter. Der manglede dog et væsentligt Stykke endnu i Præliminairerne til denne Forbindelse, nemlig Frieriet. At ikke hans Elskerinde skulde antage ham for en ubestandig upaalidelig Person (at en anden kunde snappe hende bort for ham, randt ham dog i Tanke) besluttede han hurtigen at iværksætte dette, uagtet, som sagt, Brylluppet ikke saa snart kunde holdes. For at undgaae al Bebreidelse for en hemmelig Forlovelse, besluttede han allerførst at aabenbare hendes Fader sit Anslag. Han kjendte denne gamle Mand allerede fra før; thi naar han kom til Staden, blev han stedse budet til Bords af hans Fader, for hvilken han i sin Ungdom, havde været Hovmester. Han reiste nu ud paa Landet til ham, saae sin Mally endnu engang, og blev derved bestyrket

i sin Plan, uagtet for Resten stedse den sa
phlegmatiske Person, han altid havde været.
forsøgte, medens han var der, et Par Gange mi
lig at frembringe sit Anliggende for Præsten,
det vilde ikke lykkes ham at faae Ordene frem.
skrev ham det derfor til i et Brev, som han
leverede ham, førend, da han alt havde taget A
med ham, og var steget til Hest. Da gav han
det, bad om hans Svar med Posten, gav sin
af Sporerne, og reiste bort.

Forestil Dem, M. H., en ung Autor,
første Gang nyder den Himmelfryd, at blive ro
en lærd Avis, medens han endnu føler Glæden
at see sit første Arbeide trykt; eller forestil Dem
ung Krabat, der kommer, fra en Afkrog ude i
vindsen, ind til Hovedstaden, i det Øieblik han
Gang træder for Paraden med Port'd'Epeen
Siden; eller en ung Skuespiller, Dandser eller
fatter, der første Gang bliver applauderet af
fuldproppet Parterre; eller en Kjøbmand, der
et langt stormfuldt Aar faaer uformodentligen Ef
retning om, at den første Ostindiefarer, han i
Liv har udsendt, og som han siden Afreisen
har hørt til, er i god Behold i Havnen, og b
ger ham en halv Tønde Guldes Fordeel; eller for
Dem et Menneske, i hvilken anden i høieste Ma
glædefuld Forfatning De vil, og De skal neppe en
have et passende Billed paa den gamle Mands
derlige Glæde ved den Lykkaligheb, at have faaet
saadan Frier til sin Datter.

Ikke saa snart havde han aabnet Brevet,

Gulvet. Han reiſte hende op, gjorde ſig al angſtlig Umag ſort at bringe hende til Rette igjen, og raabde hende beſtandig i Øreneſ Mally, min Mally min allerkjæreſte Datter! kom dig! du kan jo dog ikke gribe, jeg ikke for Alvor er vred paa dig for denn Forbindelſe, uagtet du har været ſor undſeelig til a betroe mig noget derom. Jeg har alt tilgivet dig min Mally! Jeg giver Jer jo mit Samtykke af mi Hjerte, og min bedſte Velſignelſe. Det er alt, hva jeg ønſkede i denne Verden, og meget mere, end je havde tordet haabe.

Saaledes raabde han i eet ſaalænge, til Mall virkeligen var kommet til Sandſerne igjen. Ma endda vedblev Manden i ſin Glæde, at der ikke va et Ord at faae indført for den arme Mally, hvi ſamme Bevægelſe Faderen ikke tilſkrev andet, end hen des Glæde over, at hendes Forlovelſe med Hr. Adolp ſaaledes havde faaet hendes Faders Samtykke.

Det var ikke den ſande Aarſag. Medens hun var i Kjobenhavn, var vor Adelsmand ikke den eneſte hun ſaae til Profeſſorens; og Mally, ſom indtog den følelsloſe Hr. Adolph, var, ſom jeg har ſagt Dem, for ſmuk og elſkværdig til ikke at indtage enhver ung Mand af Følelſe for det, der er godt og ſkjønt. Dog, hun var en Landsbypige, og intet Under altſaa, at det med hendes Smag ikke ſtod bedre, end at den hverken var falden paa den omtalte forſtandige ſmukke Adelsmand, eller paa mange andre vakkre unge Menneſker, ſom hun ofte ſaae i Huſet, hvor hun var, og hvoraf enhver med Glæde havde været hendes. Blandt den hele Sværm af

Tilbedere gav hun Fortrinnet til ingen anden, end
n vis, hverken meget ung eller den mindste Smule
nuk, Præste-Candidat, en Hverdagsfigur, uden no-
n udmærkende Egenskab, uden det skulde være den,
han rigtig nok elskede Mally uden Tvivl inder-
ere, end nogen af de andre, hvor brændende end
ngen glimrende ung Fyr erkjendte hendes virke-
e Fortrin.

Saalangt var Præsten, siddende paa Kanten
Sengen, kommet i sin Fortælling, uden at blive
brudt af nogen af os alle tre, da Præstekonen faldt
m ind i Talen. Hans Velærværdighed, min Hr.
and, sagde hun, har vel allerede med sin særde-
Ordrighed blandet en heel Hob Urigtigheder ind
in Fortælling, for Exempel alt det, han har sagt
denne Mallys Skjønheder og Fortræffelighed, og
de mange Tilbedere, hun skal have havt, da hun
gen havde, hvilket jeg alt burde have gjendrevet;
g, det faaer nu saa passere. Men det, han fo-
drager om hendes Taabelighed i at give just den
neste af hendes Tilbedere Fortrinnet, er saa løgn-
tigt, at jeg ikke kan undlade at anmærke det.
Mally, hvis Skjønhed og Elskværdighed der var me-
t god Maade med, viiste, at hun havde skikkelig
rstand og Smag, eller, om De vil, Lykken for
, da hun gav sit Hjerte til en saa vakker og elsk-
rdig ung Mand, at alle Skjønsomme vil tilstaae,
m albrig kunde have gjort et bedre Valg; hvorpaa
m selv vil tjene til Beviis, da hun vist vil er-
nde det, endog naar hun faaer levet med ham til
t firesindstyvende Aar. Du skulde ladet mig for-

tælle Historien; jeg skulde have gjort det kort
godt. — Ogsaa jeg, sagde min Ven Herremand
der kjender Historien saa godt som nogen and
har allene holdt mig fra at afbryde Præstens Vel
lenheds Strøm, for ikke derved at gjøre hans F
tælling, som jeg mærker, trækker skrækkeligen i
lange, endnu længer. Jeg vilde ellers gjort to
vederindringer, den ene: at han forbølger de ni T
dedele af Mallys Elskværdigheder; og den anden,
den Adolph, han taler om, var paa den ene E
hverken det Vidunder af Forstand og Ypperligh
og heller ikke paa den anden Side den fole
Klods, som hans Velærværdighed vil gjøre ham
Ingen uden jeg kunde ret fortælle Dem denne
storie. — Jeg erindrede allene, at jeg længtes
at vide, hvad Forbindelse der kunde være mel
Sminkedaasen og det, der hidindtil var fortalt.

Det kommer vi nu snart til, sagde Præs
For Resten, blev han ved, maa jeg bede om T
delse til, uden saadanne Afbrydelser at fuldføre, h
jeg har paataget mig. Deres Erindringer,
Kone og Hr. Ven, vilde De behage at gjemme,
jeg enten virkelig hopper noget over, eller forebr
noget urigtigt, hvilket sidste jeg især dog nok
skal vide at tage mig i Agt for.

Mally havde altsaa, blev han ved, om
forlovet sig med den omtalte ikke meget mærk
dige Candidat, saa dog modtaget hans Opvartn
paa en Maade, der lod ham haabe alting; h
havde tilladt ham at henvende sig angaaende hen
Haand til hendes Fader, og saa dum var han i

jo bedre kunde sig til, at han ikke havde kom-
me, eller at han havde aftenmeligen tilladt
anses havde som en meget bedrøvet Betinkde.
ten, som havde noget til Faderen, og vilde
selv, hvor ofte han virkelig fortiente en Bige
alig, havde nylig for Tid til andre at giøre
ige Skridt at bede om Faderens Samtykke,
sig Angst for et Afslag. Noget var unge
nd, som De vil have bemærket, ikke var af
gte at hans Slags, som havde Candidaten
engang haft meget Mod, eller skulde saa
ne Erindringen af sine Fortienester, som han
e af sin Faders tilkommende Udvikling, at
ubildet vil Wildts Eller, end sige hendes
i hans fyrstige Feier.
Imidlertid vil De mærke, at Candidaten til Horn
lins Forviseling og Bekymmelse vid Tingen om
ld mærkværdige Candidat, som han i sin
glød havde givet Forsvinnet for Hr. Wildts
Hendes mange Feiler. Havde han tilforn
enbaret Faderen hendes Tilbøielighed for ham,
nu i det Tilfælde, at med sikkerhed, na-
s mindre ubillig end naganstand. Noget
sig ved at giøre Hr. Wildts kort, og havde
, at han havde Fordrag for hende, var det
jo mindre stiget hende end, at hans Følelse
le var ikke end Fordrag, som han ikke kunde
Stand til nogen ømmere Følelse. Faderen
sin Frihed om, at det var hette Feiel hvie
l, som var ældre: at Forvandler var
mellem de Forvandlede, og at han ikke havde

uden om en Faders Samtykke, uden hvilken Sa
ligefuldt i alt Fald vilde faaet sin Rigtighed, m
som han med saa inderlig Glæde var villig
at give.

Faderen gik altsaa ind i sit Kammer, og f
fattede et Brev til Adolph, hvori han bevidn
ham, med hvor inderlig Glæde han imodtog Øren
hans Tilbud, fortalte ham, hvor glad ogsaa h
Datter selv var derved, og hvor skrækkelig forel
han med eet havde fundet hende at være i ha
hvilket han beviste ved at meddele ham udførlig
berretning om hendes Besvimelse, hvilken Sa
han ei glemte at forskjønne ved Udtryk af hans
Opfindelse, som han tillagde hende. Han glemte
til Slutning at melde ham, at Besvimelsen for
sten ingen skadelig Virkning havde havt paa hen
Helbred, da hun strax aldeles var kommet sig.

Dette Brev gjorde sin Virkning paa Adolp
Han begyndte nu virkeligen at troe, at han elsk
Mally, hvilket han tilforn ikke engang selv troe
Det faldt ham ikke besmindre en heel Deel selsom
at hendes Lidenskab for ham var saa heftig, s
det nu lod. Som en stor Fiende af Sminke og Fo
stillelsesvæsen, havde han ondt ved at time d
Omhu, hvormed hun altsaa tilforn maatte have
sket ham, men bulgt det voldsommme i sin Kjerli
hed, med den øvrige tilsyneladende Lethed og Aabe
hjertighed i hendes hele Adfærd. Men, tænkte ha
en dydig Pige, som hun, er saaledes paa Vagt im
al Lidenskab, at den aldrig kan komme til at blus
op, førend den ved en Faders eller andre Vedkom

s Minde gjøres tilladelig; da er den med eet
nme, og bliver des voldsommere. Dette vilde
lle ret berolige ham i Henseende til Maligh
ter. Han tvang sig baade ved Fornuft og So-
n til at elske hende; thi han ansaae sig selv
m, der havde opvakt hendes Passion. Overalt
i Sagen saavidt i det rene, at han troede, han
skaffe sig ogsaa sin Faders Samtykke.
han gik til den Gamle, foreslillede ham, at
lv nylig havde anbefalet ham at skaffe sig en
at de vare blevne enige om, at denne Brud
skulde være et elskværdigt Landsbypigeuntimmer,
Bydame; at han efter sin Aftale med sin
havde med hans Samtykke været paa Vei til
e sig med en, som, man nu indsaae, neppe
kort ham meget lykkelig. Han foreslillede nu
n, at de Grunde, han dengang selv havde
t for ham til at gifte sig, havde givet ham
ideles Lyst dertil, og endeligen efter mange
ø, at han havde fundet sig en Pige, som
saae meget bequem til at gjøre Kone af. Fa-
som jeg alt har sagt, elskede ham; og kort
negtet hans adelige Modbydelighed mod en
lance, afslog han ikke aldeles alt Haab om sit
ske til hans Giftermaal med Præstedatteren;
satte denne Sag først noget tagets i Over-
Man havde saa ikke synderligt Haab om,
lph vilde blive en, der skulde gjøre Familien
glimrende Ære; og naar man kunde faae
egravet i en Afkrog af Landet som Amtmand,
nde det i sig selv komme paa eet ud, hvem

han fik til Kone. Dog var det billigt, at man, fø end man gav sit Samtykke, lærte noget at kjen til det Fruentimmer, som dog skulde saaledes n lemmes i Familien.

Man havde i mange Aar lovet den gam Præst, at man engang om Sommeren vilde g ham den høie Ære af et Par Dages Besøgels hans ringe Præstegaard. Vor gamle Adelsmand l sluttede, at man nu skulde opfylde dette Løvte. H meldte Præsten det, for at han kunde vide at l lave sig paa, at imodtage ham tilligemed hans Døttre og Adolph; de havde besluttet at blive i et Par Dage; thi det var saa langt ude i Land at man ikke strax kunde reise tilbage igjen, og i rede næste Uge efter at Adolph havde gjort sit F søg, gjorde Faderen sit hos Mallys Fader.

Dagen, forend denne Reise gik for sig, gjø en Hændelse det umuligt for Adolph, selv at v med. For at gjøre sig bekjendt med Embedsfor ninger, havde han en Tidlang arbeidet (ikke blot s det) som Volontair i et Comptoir i et af Collegier Han fik Leilighed til at vise, hvorvidt han virkeli var skikket til Forretninger, ved just nu at blive i nævnt til Secretair i en Commission, der uforn dentligen blev nedsat til at afgjøre, jeg veed i hvad; og denne Commission skulde just have første Sammenkomst den samme Dag, da Reisen til Pastor Svigerfader var berammet. Den um delbare Følge deraf blev imidlertid ingen anden, i at den Gamle og Søstrene (den ældre Broder l *alt* længe givt med et stort Gods i Jylland) re

Adolph, som gav dem sin kjærligste og for-
igste Hilsen med for den elskede Mally og hen-
rværdige Fader.

Den stakkels Mally havde imidlertid lige fra
Ifreise befundet sig i en ikke meget behagelig
ning. Det var saa langt fra, at hun elskede
ige Adelsmand, at hun snarere næsten hadede
er hans ubelicate Fremgangsmaade, i at have
bt sig til hendes Fader, inden han ved mindste
avde ladet hende sin Mening forstaae. Ved,
et lod, uegennyttigt og hensigtsløst Venskab
han forhen aflokket hende uskyldigt og velmeent
b igjen; men dette var naturligvis nu bort.

Hun tvivlede ikke det mindste om, at han
kommen under Veir med Forstaaelsen mellem
og Candidaten, som jeg for talte om; og at
or at forekomme ham hos hendes Fader, havde
enne Maade at frie paa. Nu, da Faderen
a hjerteglad over denne Frier, at aabenbare,
ab Fod hun stod med sin Student, helst da
entligen stod med ham paa ingen Fod, siden
ikke heller var gaaet formeligt til med hans
gik aldeles ikke an.

Hvar var der for den arme Pige at gjøre?
t dødsig hypocondrisk Putte vilde det været en
let Situation. Det blev det ikke for hende.
algte for det første, at lade Faderens Glæde
m adelige Veiler rase lidt ud, da hun, uvi-
om, at han strax skrev ham det omtalte Brev
, sendte det af med en Expresse, haabede ved
lige Forestillinger at faae ham til at begribe,

imidlertid den gamle Herre og hans Fam
ſnart derpaa meldte ſig at beſøge dem, hvi
let gjærtede, Feede af ingen anden Aarſag,
at ſpeide hende, og erfare, om hun ogſa
Egenſkaber nok til at udſlette Manæren af
uadelige Adfærd, haabede hun vist og faſt,
Fulde naae den Lykke, at mishage diſſe høiſ
Folk nok til, at de aldrig vilde give deres
til et ſaa ulige og uanſtændigt Parti; ja
ved det foreſtaaende Beſøg vel Fulde omgaaes
ſelv ſaaledes, at hun ligeſaameget Fulde
ſom hun for havde behaget ham. Efter no
tænkning fandt hun det ogſaa billigt, at u
hendes Ven, ſkjøndt ei virkeligen Forlovede
bidaten, om hendes Forfatning ved et Brev
hun udførlig fortalte ham alting, og forlang

Til at mishage Hr. Adolphs Fader og Søstre, vilde hun ikke, der vilde behøves nogen Forstillelse, og egentligen ikke heller til at forspilde de gode Tanker, Hr Adolph selv har til hende. Det eneste, hun altså fornødent, var at vise sig for de første i al sin landsbypsimpelhed, blottet for al Bykunst, i Væsen, Klædedragt og alt, og for ham saa forstyrrelig, som han virkelig var ham. At al hendes Speculation, at mishage ham, var overflødig, veed De alt, den De veed, at han ikke kom.

Nu belavede man sig til Præstens paa at modtage de fornemme Fremmede. Dersom De nogen Tid har været hos en Landsbypræst paa den Tid, Hyden er kommen til Visitats i Sognet, eller hos en Amtsforvalter, naar Amtmanden eller Skovenes Overdinger have havt en Forretning, der skulde afgjøres paa Amtstuen af disse høiforneme Patroner, saa kan De gjøre Dem et Begreb om Tilberedelserne til Præstens, til Høitideligheden af et Besøg som dette. Havde man havt mere end fire Dage til at iværksætte disse Tilberedelser, saa havde man troligen anvendt længer Tid dertil; men nu lærte man hjelpe sig saa godt, man kunde, med saa kort Tid. Det var Præsten usigeligen magtpaaliggende, at alting i hans Huus og Gaard var i saadan Stand, at man med Anstændighed, sagde han, ikke lade det see af saadanne Folk. I en Gesvindhed fik man en Skoleholder fra en af Nabobyerne, en tillige var Muurmester, fat, og lod ham kalke den hele Præstegaard udvendig; og en halv Snees Husmandskoner af Byen bleve sysselsatte med at

vaskte alle Lofter, Vægge og Gulve i de mang
Stuer og Kamre, saavelsom paa Lofterne i Kjelder
Kjøkken, Bryggers og overalt. En Trop Piger blev
sat til at skure alle Husets mange Kobber- og Tin
kar; Gaarden blev renset og feiet; Haven luget, o
dens Gange bestrøede med Sand. Præsten vilde
gjerne have en stor Vabsk anstillet, paa det, at Lin
nedkisterne kunde være i Stand; men da dette v
umuligt, trøstede han sig med, at lade sig af Mad
forevise, at de virkelig vare et Syn værd, i d
Stand, de vare, ligesom det i sig selv forholdt sig ogs
saaledes med alt Husets øvrige indvendige Væsen.

Alt, hvad man i en Præstegaard paa Land
har havt mindste Begreb om af Kaagekonsten, blev
efter Præstens udtrykkelige Befaling sat i Værk
Ja han fordrede af hende, som Pligt, at hun skulde
see til at frembringe noget af det Slags af Kje
kenvæsenets Hemmeligheder, hvis Navn vel aldrig
før var hørt der i Egnen. Creme maatte hun pa
tage sig at forskaffe; og han viiste temmeligen s
vorlig Fortrydelse, da hun paastod, det var hen
umuligt at bringe Jis til Veie, en Ret, som h
troede uundværlig, siden den stedse i de senere Ti
der var given, naar han var buden hos den Man
han nu skulde beværte, og ellers det Par fornem
Steder i Byen, hvor han var Gjest, naar han hve
tredie eller fjerde Aar kom til Hovedstaden. He
sit sin Datter til sine Tillavelser at studere i Lof
og Mollers Kaagebøger, og han tillod sig at efte
læse dem selv, for at blive i Stand til at undervi
hende angaaende nogle Artikler, som hun maaske

Mally saae virkelig, imod Sædvane, meget forlegen ud, da hun skulde imodtage de to unge Damer, der ligeskrem, som hun heel vel begreb, vare komne blot for at besee hende, og finde hende tosset; hendes Udseende blev det mindre, end det vilde have været, derved, at Følelsen af hendes Forlegenhed ikke mishagede hende selv, men tilhvidskede hende, at det var just derved, hun opnaaede sit Diemed. Efter en lang Strid med Faderen, som endelig vilde have, at hun skulde modtage de Fremmede i fuld Pudse, ja vel endog med stort Fiskebeensskjort eller Pocher, havde hun omsider dog tiltrættet sig Tilladelse til, tvertimod at være meget simpel klædt, uden Hovedpynt eller dog med en simpel Hat, og med Trøie og Skjort af smukt stribet Lærred af hendes eget Spind og Fabrication, hvilken, hun betydede ham, gjorde hende mere Ære, end om hun med kjøbt Stads var aldrig saa udmaiet. Jeg har siden seet Mally i denne Stads, og kan forsikre Dem, at, hvis de unge Damer havde havt sand Smag, havde hun ikke kunnet coquettere sig deres Yndest til ved nogen mere indtagende Paaklædning.

Enten de to unge Damer ikke vare aldeles blottede for alt Stænk af Smag, eller og Mallys Ynde var saa sandt stor, at selv den Smagløseste maatte finde hende i det mindste noget tækkelig, saa bleve de, saasnart de saae Mally, næsten ligesaa forlegne, som hun, hvor forlegen hun end var, endskjøndt de hurtig vidste at fatte sig, saa ingen skulde mærke dem det af; et stort Punkt i den finere Opdragelse. Den ældste, som gjorde sig nu og altid Umag for

t være volage, hoppede hen til hende, saasnart
nn var kommen, begyndte paa strax saa impertinent
m muligt at fortælle hende, at hun og Søsteren
ar allene komne der for at besee hende, hun vidste
el selv, i hvad Anledning; hun gik nu og rundt
mkring hende, for strax at iværksætte Besigtelsen;
en denne begyndte Uforskammenhed endtes snart
ed, at hun fløi hende om Halsen, og kyste hende,
den at kunne sige noget mere. Den yngre Søster,
er altid var den alvorligere, tog ogsaa strax Mally
Viesyn. Hun satte sig, saasnart hun var kommen
nden for Døren, og begloede hende. Man kunde
æsten see det paa hende, at det ærgrede hende,
kke at finde Landsbypigen saa tosset, som hun øn-
skede. Den ældre flygtige løb hen til hende, og
spurgde hende hvidskende, om de ikke artig havde ta-
get feil i den Idee, de havde gjort sig om Mally.
Eh bien, svarede denne alvorlige, elle a l'air
presque aussi niais que Vous meme, ma Soeur,
men til Mally sagde hun ikke et Ord. Da Præsten
var færdig med at complimentere den Gamle, hvil-
ket ikke var faa Minuters Sag, vendte han sig nu
og til de unge Damer. Hans lidt pyntede og lidt
omstændelige Tiltale til dem endtes med, at de begge
isteden for Svar loe ham lige i Næsen; men medens
han endnu stod i sin Tale, havde alt Mally listet
sig ud i Kjøkkenet, for at besørge det ogsaa til Mod-
tagelsen hørende Thebord, samt see til med, hvad der
orde til det forestaaaende Aftensmaaltid.

Mod den flygtige Frøkens Aabenhjertighed eller
flygtighed holdt Mally ikke Stand i at udspille den

tossede Rolle, hun havde paataget sig, hvor lidt
ellers i sig selv leed hendes Flanevæsen; da F
nen, efter ikke at kunne holde ud at være lige
uartig imod hende, forfaldt næsten til den mod
Yderlighed i at caressere hende, og være om h
saa var Mally let vundet, og omgikkes hende
den samme godmodige Frihed, som hun omg
alle andre med, naar de netop ikke vare alt
knipske eller tilbageholdne. Sagen var, Frøl
syntes virkeligen meget godt om Mally, ligeson
hvert nogenlunde godhjertet Creatur ikke kunde a
og vilde ret inderligen have elsket hende, naar
selen ikke havde gjort det af Opdragelsens For
saa stærk befæstede Dyb imellem dem. Hun nø
med at vise Mally sin Superioritet, ved idelige
altid at hovmesterere hende, og sætte Skik paa h
For Resten fulgde hun hende endog ud i Kjøkk
lod, som hun hjalp hende med Anretningen,
hende i eet væk ud, og kyste hende. Den anden
blev, i Stuen hos hendes og Mallys Fader,
mopse ad baade Præsten og Datteren, uden
hun stundom trak et hurtigt forbigaaende haan
Smiil over den enes eller andens Sottiser.

Uagtet Faderen, som med megen Opmærksor
betragtede enhver Bevægelse af Mally, ikke k
bare sig for engang imellem med et Smiil at
hende en eller anden høifornem Forbindtlighed, v
han overmaade vel at snoe sig fra enhver af de m
Anledninger, som Præsten, ikke just saa siint,
han troede, søgte at give til at bringe Forbind
mellem Mally og Adolph paa Bane. Den yr

e Fesken talede til Mally aldrig et Ord, uden ordet en Art af Befaling om reen Tallerken slige, naar hun nemlig kunde tage Anledning begegne hende som Tjenestepige. Den ældre drillede hende med Adolph temmelig plumpt saa nartig i et væk; men da Mally og hun gende Dag desuagtet, under fire Øine, vare Maade blevne Fortrolige, og Mally virke- ndte at vilde forsøge hende Sagens virkelige enhæng, for at forsikre sig hendes Hjælp til ketgjøre den hele Plan, spøgede ogsaa denne e Samtale bort, og smuttede hen over til en Materie.

Saaledes løb denne festlige Prøvelse af for uden at hun blev klog paa, hvorledes hun Prøven var befunden. Vel trøstede hun sig efter denne bestandigen fremmede Maade at s paa, at hun havde gjort ligesaaliden Lykke milien overhoved, som hun ønskede; dog gav ngstes Caresser hende nogen Betænkelighed; nn fik for Resten, saalænge de vare der, ti- d til alvorlig Betragtning, da hun skulde være de, hvilket efter Faderens befalede Anretnin- ærede baade Tid og Opmærksomhed, og den e Fesken desuden hang bestandig over hende t Øjesyn; og hun med hende maatte, saa t kun nogenlunde var muligt, spadsere i Haven ikken saavel om Dagen, som især begge de Af- de vare der, langt ud paa Natten.

Saaledes gik Tiden hen til tredie Dags Mor- e man alt havde foranstaltet Tilbagereisen, og

ikke lod sig af Præstens Nøden overtale til
længer. De skiltes ad, omtrent som de
Ved Afskeeden trykkede den gamle Herre Mall
get årtig i Haanden, og forsikkrede med Em
at han havde fundet hende en meget fortræffelig
holderske, en ret artig Pige, og en fortræffelig
stedatter. Den yngste Datter neiede meget
igjentog Faderens Ord, og loe meget alvor
Den ældste omfavnede hende, kyste hende, t
hende for gjort Bekjendtskab, kyste hende igjen
bad hende forvare til Erindring det, hun trykte
i Haanden; hvorpaa de reiste. Præsten fulgte
endnu et Stykke ud paa Marken, og viftede
Vognen med sin Cachet.

Mally gik ind, og hvor nysgjerrig hun v
ter at see, hvad Present hun havde faaet, bied
dog dermed, til hun var kommet ind i sit eget
mer, der for disse to Nætter havde været Fr
nes. Hun aabnede det Stykke Papir, hvori
var indsvøbt, og see, det var en Berlok, som
havde seet hænge i hendes Uhr, en lille mege
Guldkurv med emaillerede Blomster i. Mally
selv for lidt Indskik til at gjette den, der
denne Present; men ved at lade Øinene falde
Papiret, hvori den havde været indsvøbt, fik
see følgende, skrevet med en temmelig slet H
endnu slettere bogstaveret:

"Du er virkelig ret en taalelig Landsbypig
fandt at sige for god til at være til Beste f
Familie, som, du dog maatte begribe, er for go
dig. Da min Broder, det stolte Faar, ikke n

ſtor, og hvis Hjerters Beſkaffenhed, efter
Mening ei burde gjøre det muligt, at de
ſigtsfarve ſkulde vidne ſaa fordeelagtigt o
havde begge havt meget bedre Farve end
Alting laae, ſom ſagt, Hulter til Pulter i Ka
ved Oprydningen fandt hun adſkilligt i dette
ſom de havde efterladt, ſaaſom Sloifer, Fjed
ler o. d. l.; men iſær fandt hun, min H
denne, juſt denne ſelv ſamme Sminkedaaſe.
Brug var hende forhen ubekjendt; men
at betragte den, begreb hun let dens Beſte
Hun var ene. Hun ſtod for Speilet, og
at være bleg. Hun var nu dog næſten i ſti
lige lette Humør, kun maaſkee efter Omſt
derne lidt mere tankelos. Det faldt hende
ſee, hvorledes hun vilde ſee ud, naar hun v
ket; hun tog Florqvaſten, og — ſminkede ſ

Midt i denne Beſkjæftigelſe ſtod hun en

ligesaa elskværdig som han. Ved at ikke se
ei havde hun undgaaet at møde dem, Slyngel
og neppe en halv Time, efterat de vare borte,
Pigen havde sagt hende, hvor han var, vilde
dageligen overraske sin Brud i hendes Kammer.
De vil erindre, han aldrig før havde talt med
os noget, der ligesom havde Kjærlighed til
Formaal, men tillige, at han troede sig forbe-
let, og altsaa Sagen ved Brevet til Præsten,
han mere ved hans Faders Besøg, ugjort,
ansaae sig saaledes med en Frihed i Anstand-
ene, der ellers ikke stemmede med hans Cara-
Molly derimod, som aldrig egentligen havde
ham, og ingensinde talt med ham, som med
and, der skulde være hendes Brudgom, var,
ker alt, hvad der nys var foregaaet, men for-
ved nu at see ham, end hun nogen Tid til-
ligere været med ham. Hun var næsten for-
ed Overraskningen, men glemte den og alt ved
ham. De, Hr. Adolph, her! nu! sagde hun,
en kjendelig forandret Mine, inden han endnu
sagt et Ord. Hendes Forvirring under Adolphs
ret under den Bevægelsen af at være overras-
det Arven, hvormed hun kunde hente lettjet
Synet af en Blomsterbuket paa den forvirrede
s Kinder gjorde hende kun, nedslagen, letro-
ørkenet. Molly! sagde han med en meget
Mine; og vilde sagt hende en mægtig Tol
om den Stilling, han fandt hende i; men han
ikke tale. Molly! udbrød han endnu engang:
e nogensinde elske mig — — — Hør Hjerter

nei, sagde Mally; men jeg har agtet Dem som
og anseet Dem for en Mand af meget mere D
catesse, end den De har vist, og viser. — Han g
hendes Haand, saae hende meget stivt i Øinene
løb pludseligen bort, ilede ned i Haven, hvor, m
sagde ham, at Præsten var, fandt ham, løb
taus omfavne af den Gamle, svarte længe ikk
Ord paa alle de forbindtlige Ting, som han sa
ham. Dog udbrød han omsider med Hæftighed: g
gamle Mand! Jeg ansaae Deres Datter for en Pi
der som Kone vilde blive lykkelig med mig, og g
mig lykkelig. Det var en Drøm. Jeg er vaagn
Vi have paa begge Sider taget Feil. Jeg kan
sige Dem mere. Jeg skal melde Dem Resten fr
lig. Døm mig ikke, førend jeg faaer retfærdiggj
mig. Lev lykkelig, og tilgiv mig den Forvirrin
hvori De her seer mig. Andet har De ikke at
give mig. Han trykkede Præstens Haand, gik, sv
gede sig paa sin Hest, og foer tilbage.

Præsten blev, som slagen af Lynild. Han fa
omsider sin Datter. Sammenhængen med Adol
Opførsel begreb ingen af dem ret godt. At Sm
ken havde nogen Deel heri, faldt ikke engang Ma
paa. Man troede, at han maatte have mødt ha
Fader og Søster, og at de havde hvisket ham
Ord i Øret om, hvorledes de havde fundet Ma
Familien uværdig, uagtet de fandt, at det ikke st
mede med hans Caracter, at lade sig dreie af
Vink, de i den Hurtighed kunde have givet ha
Præsten var ligesaa bedrøvet, som Mally inder
glad, over den Vending, Tingene med eet havde tag

[illegible] viiste nu sin Faders Frøkenens Seddel og den [illegible] fulgde Present, hvilket paa det høieste forbit[illegible] de ham. Nu troede de og at indsee bedre de for[illegible] nte Fremmedes selsomme Opførsel i ikke at have [illegible] tale om Giftermaalet; og da Mally tillige for[illegible] [illegible], hvorledes hun aldrig havde staaet i mindste [illegible] bindelse med Hr. Adolph, blev Præstens forrige [illegible] for dette Parti og Kjerlighed for Brudgommen [illegible] andlet næsten til Had mod ham, og Glæde over [illegible] lykkelige Udfald.

[illegible] Mallys Candidat kom nu, efter den Advarsel, [illegible] havde givet ham; han og Mally aabenbarede [illegible] tilsammen den Forbindelse, de alt vare [illegible] enige om; og da Præstens Drøm om et op[illegible] Giftermaal for hans Datter ved denne Leilig[illegible] var bleven afbrudt paa en saadan Maade, at [illegible] lystedes ved at indbydes deri for anden Gang, [illegible] bekræftede han uden Vanskelighed Candidaten det [illegible], hans Datter alt havde givet ham.

Saasnart Herr Adolph kom tilbage til Byen, [illegible] han sig til sin Fader. Denne mødte ham [illegible] mange konstige Grunde mod Mesallianceer, hvor[illegible] han ikke i øvrigt, sagde han, havde noget væ[illegible] at udsætte paa den Pige, han havde valgt. [illegible] anvendte imidlertid sin hele Veltalenhed paa [illegible] Sønnen til godvilligen at afstaae fra sit [illegible]; men endte dog med at love ham sit Minde, [illegible] intet andet kunde være." Adolph var natur[illegible] nu uden Vanskelighed føielig nok til at handle [illegible] sin Faders Ønske, og lade Mally fare; dog

havde han den Delicatesse, ikke at fortælle sin ligheds egentlige Aarsag.

Han skrev Præsten til, "at han nu havde endog sin Faders Minde; men at deels hans I selv havde sagt ham, at hun ikke elskede han aldrig havde elsket ham; deels at han havde o et Træk i hendes Caracter, som vel ikke tilintet hendes øvrige Fortræffeligheder, men som imi stred saa lige mod det Begreb, han havde b sig om hende, og det han ønskede, som væs Egenskaber hos sin Kone, at han med den ful neste Ærbødighed for hende og ham troede det ikke at gjøre baade hende og sig selv ulykkelig at betjene sig af den Fordring, hans Velærværdi Minde havde givet ham paa hans Datters Hø Denne var nu imidlertid alt bortgivet.

Mally, glad over at være sluppen Hr. A og med Faderens Samtykke at være den meerbe Candidats Brud, havde imidlertid, skjøndt ui melde et Ord om Forlovelsen, skrevet Professor hos hvilken hun i Byen havde været, adskillige tydeligheder til om det fornemme Besøg, de havt. I dette Brev havde hun og omsider f Historien om Frøkenernes glemte Sminkedaase til Slutning sagt, at Hr. Adolph havde være men var strax reist, og at hun ikke havde Ydigheder nok til at holde ham der, endskjønd kom, da hun af denne Sminkedaase, den første formodentligen blev den eneste, Gang i hendes havde sminket sig for at imodtage ham; "thi "hun, da han fandt mig ret smukt sminket,

"han jo dog troet, det var for hans Skyld, end-
"skjøndt jeg aldrig har drevet det til at lade mig
"see for ham eller for nogen Dødelig med Sminke,
"inden jeg saaledes var bleven overrasket." — Dette Brev viiste Professorinden Adolph, da han efter Sædvane engang kom derhen. Derved vaagnede vor gode Adelsmand, og blev, trods sit hele Phlegma, som rasende. Du har vanæret hende, sagde han sig selv, phantastisk tiltroet hendes Caracter Falskhed, Forstillelses og Koketvæsens afskyelige Besmittelse; og hvorfor? fordi Pigen af en Hendelse allene i sit Kammer sætter en Smule Carmin i sit Ansigt af en Sminkedaase, som dine kokette Søstre have efterladt hende! I høieste Maade opbragt over sig selv, og i den Tanke ved sin Fremfusenhed ei blot at have vanæret en uskyldig ædel Pige, men maaskee gjort hende for Livs Tid ulykkelig, da han endnu ikke i mindste Maade tvivlede om, at hun forhen, uagtet hendes eget Udsagn, ret inderligen elskede ham, besluttede han strax igien at reise ud til Præstens, for at gjøre alting godt igjen. Han fulgde denne Beslutning strax, og kom der.

Den gamle Præst havde stor Møie med at vogte sig for at sige ham Grovheder; men af Ærbødighed for hans Fødsel lod han det beroe ved Spidser og Finter, der ikke vare meget bedre. Adolph søgde, og fandt Mally snart allene; thi hun skyede ham ikke; og et Menneske, hun engang havde anseet som Hen, var hun ikke saa rede til at være uforsonlig mod, at hun ikke gjerne skulde høre, hvad han havde at anbringe til *Undskyldning* for sin Opførsel. —

Han begyndte med at ville paabutte hende, at hun havde elsket ham ret med Lidenskab, og anførde hende til Beviis derpaa adskillige smaae Forbindtligheder, som hun havde vist eller sagt ham; hun forklarede ham, hvorledes han havde fortolket dem urigtig, og at de allesammen vare slet intet andet end Beviis paa Agtelse og Venskab; han viiste hende hendes egen Faders Brev, med Forklaringen om hendes umaadelige Kjærlighed: smilende forklarede hun ham ogsaa her baade Faderens og hans Mistydning. Nu kom han til Capitlet om Sminkningen, som han dog alt selv temmelig godt vidste Forklaring over. Hun gav ham den endnu nøiere, og hvad hendes Forlegenhed eller Forvirring, da han traf hende derved, angik, saa var Søsterens impertinente Sedel en Commentar derover, som hun ikke behøvede at forevise ham, for at gjøre det hele Optrin forstaaeligt.

Da den phlegmatiske Herre, som De bestandig vil erindre Dem, aldrig havde havt nogen Lidenskab for hende, uden høit det, han havde paansket sig selv, i den urigtige Overbeviisning, at hun var forelsket i ham, saa græmmede han sig slet ikke ihjel ved at underrettes om, at hun havde alt længe siden givet sit Hjerte, og nu ogsaa med Faderens Samtykke sin Haand, til en anden: helst da han, sagde han, kjendte denne anden, som en Person, der fortjente den.

Det faldt ham ikke vanskeligt, at faae Tilladelse af den Gamle til at retfærdiggjøre sig for ham, og da, han det havde gjort, ei heller at erkjendes *retfærdiggjort*, og med Velvillighed at faae alt gam-

et Venskab fornyet baade med ham, Mally og
ndidaten.

Denne Forklaring endtes med en lang og tem-
lig hidsig Disput om Tilladeligheden af at bruge
minke. Adolph og Mally vare enige om, at det
r det afskyeligste og skammeligste Bedrageri, der
gensinde blev udøvet i Verden; den gamle Præst
Candidaten derimod, toge den imod al Formod-
ng paa det kraftigste i Forsvar, og vilde derimod
ise, at naar det end var, som Adolph havde for-
det, at Mally virkelig havde af Naturen havt
t Teint, og ved en Smule Carmin givet sit Ud-
nde en Behageligheed, der var saa sand, at han
r saa lang Tids Bekjendtskab med hende, først
var kommen efter, at der var lidt Konst iblandt;
havde hun derved ikke gjort andet, end hvad
burde, da hun uden at fornærme nogen Døde-
havde givet alle dem, som saae hende, en endnu
ageligere Fornemmelse, end de uden den Smule
st vilde have havt ved at see hende. Han og Mally
e have det anseet som et reent Bedrageri, som
men falsi. Det kunde ikke bruges, paastode de,
n af Personer der behøvede det til Ubluheds Skildt,
stedse kunde vidne om et Hjerte, som ikke tog i
ankning ogsaa i alt andet at bruge nedrig For-
lse og Rænke. Præsten og Candidaten fik ikke
ge Grunde at neddemonstrere; thi Modpartiet
e nøiet sig med at anbringe Declamation isteden
Grunde. Præsten sandt, at naar det var Synd
Skam at sminke et Ansigt, som behøvede denne
Kjønnelse, saa var det ligesaa, at komme Pudder

i hans guule Gjedehaars Parykker; og Candidaten meente, at man ligesaa gjerne maatte forskjønne sin Hud med Carmin, som Silkens eller Uldens naturlige Udseende med de Farver, man i Almindelighed giver dem uden Paaanke, at det var en langt ækler Naturens Fordreining, at sætte sit Haar i unaturlige Bukkler og Forpurring, og at man overhovedet i alting, saavidt det gik an, uden Forbrydelse kunde anbringe Forskjønnelse, hvor den virkelig var Forskjønnelse, og ikke Fordreining eller Vanskabning under Forskjønnelses Navn. Da han forstod lidt Medicin, erklærede han det for fromt Tant, det man anfører om det skadelige for Sundheden af den Smule løse Pulver uden paa Huden, som ikke deraf, men vel af det ædende Blyhvidt, og de endnu farligere giftige Cosmetiks eller Skjønheds-Tincturer blev fordærvet; men da man ikke fandt det fornødent at ivre imod at drikke et maadeligt Glas Viin til sin Mad, uagtet der er Folk til, som drikke sig drukne i Brændeviin, saa troede han og, man gjerne kunde tillade lidt Carmin, uagtet Blyhvidt og Sublimatmercurius fordærvede den bedste Hud.

Nu blev man vel ikke strax enig, som man i Disputer aldrig bliver; dog lovede Mally siden sin Candidat, at hun skulde sminke sig, saasnart hendes Hud kom til at behøve det; og Hr. Adolph blev ikke længe derefter givt med en meget elskværdig Kone, som, uden nogensinde at dølge det for sin Mand, baade før og efterat hun er bleven hans, og med hans Minde, anbringer hver Morgen en Smule Rødt, da hun fra Ungdommen af har maadelig

[illegible]farve. Hun vedligeholder derved for ham [illegible] et muntert, blidt og fjonnere Udseende, end [illegible] ellers havde, og alt dette er dog en, om ikke [illegible]ig, saa dog sand Behageligheb. Dog fandt hun [illegible], som sagt, lumsk at gjøre Hemmelighed deraf. [illegible]t er for Resten det eneste Sminkede, der er i [illegible]des hele Væsen og ved hendes hele Person. Hun [illegible], som alle, især Fruentimmer, bør være, i sø[illegible]t Aabenhjertigheden og Sandheden selv; og ingen [illegible]der hende, som jo tilstaaer, at hun er een af allerelskværdigste Fruentimmere i Ordets ædleste [illegible]mærkelse.

De begriber, blev Præsten endelig ved, at den [illegible]talte Mally (som desuden ved mange her forbi[illegible]agne indstrøede Anmærkninger, og ved idelig opfri[illegible]ende Rødme havde noksom røbet sig) er ingen an[illegible]n end min Kone. Endnu har hun ikke siden brugt [illegible] Sminkedaase, men saasnart hun behøver den, [illegible]hun ikke i Fred for mig, førend den sættes i [illegible]ug; thi De fatter vel ogsaa, at den omtalte Can[illegible]at er Deres Tjener, der siden blev Præst her, [illegible]ved min elskede Mallys Haand en usigelig lykke[illegible] Mand. Har ikke Fornavnet røbet Dem, hvem [illegible]olph er, saa seer De ham her i Deres Ven, pe[illegible]ede paa Hr. A. — Uagtet det, der var forefaldet, [illegible]r snarere i Følge deraf, vedblev han at være [illegible]es Ven, eller blev det fra den Tid af mere end [illegible]ensinde. Vi have levet her i nogle Aar i hinan[illegible]s Nabolav; thi han kjøbte for sin Mødrenearv [illegible] lille Herregaard, han endnu eier, og først for [illegible]ar Aar siden har hans Kald til det Embede,

han nu beklæder, revet ham fra mig, og vilde derved gjort et stort Skaar i min Lykſaligheb, derſom ikke Mally erſtattede mig Alt, ved ſin uſminkede Kjærlighed og Ømhed, Hunslighed, Blidhed og Fromhed, ſin Elegance, der er forenet med, og ikke kan beſtaae uden, ædel Jevnhed i al Adfærd, og ſin oprigtige Lyſt til at føie og fremme alle mine Ønſker, ſom jeg ſtræber ſaa godt jeg kan at gjengjelde.

Netop den ſamme Lykſaligheb, veed De, jeg nyder med min Louiſe, der rigtig nok ſminker ſig, ſagde Hr. A.

Jeg vidſte, at det var ſandt.

Vi hendreve en meget lykkelig Dag hos disſe elſkværdige Præſtefolk; endnu en ikke mindre lykkelig paa min Vens Gaard; reiſte glad hjem, og bragte hver et Kys fra Præſtekonen til Fru A.; jeg nyder mange glade Øieblikke i hans og hans fortræffelige Kones Selſkab, og er mere og mere bleven overtydet om, at, med eller uden Carmin, er en Smule Flid og Opmærkſomhed for Elegance i alt, hvad der hører til det daglige Liv, iſær for nogenlunde cultiverede Mennesker, et væſentligt Stykke i den huuslige, det er, i den egentligſte menneſkelige Lykſaligheb.

En Bogpapirs Historie.

En Fortælling.

Inden den ved Lodkaſtning beſtemte, alligaa ikke ventede, Orden fremkaldte mig til ret ſnart at foreslægge det ſkandinaviſke Selſkab ogſaa mit Bidrag, havde jeg efter Pligt gjennemtænkt og overveiet, hvad jeg kulde berede mig paa at komme med, den Ære, at høres og drøftes af de Mænd, ſom havde mig med at tillade mig at være en af dem, og den derefter at gives Plads i dette Selſkabs Samlinger, ei alt for uværdigt. Jeg havde endnu ikke fundet, hvad jeg turde vælge til Gjenſtand for min Bearbeidelſe, da Tiden nærmede ſig, inden hvilken jeg burde have mere end Valget fuldendt. Jeg grued, ved alle Øieblikke at tænke paa den Aften, ſom jeg nu nærmere og nærmere vandrede imøde, for Vanſkelighedens af den Udarbeidelſe, hvis Gjenſtand det allerede var blevet mig ſaa vanſkelig, ei alene at udfinde, men endogſaa blot at vælge. Alle de Timer, jeg havde i min Raadighed, Aften og Nat efter anden, anvendte jeg paa, at overlede, hvad jeg dog turde prøve mine Kræfter paa, for ufortovet at begive mig til Arbeidet. Men, jo nærmere jeg kom, jo ſtørre, jo vigtigere blev enhver Betænkelighed, ſom jeg uden Uforſigtighed ei turde trodſe.

Jeg havde ſaaledes ſiddet flere Nætter, med en Bog Papir, eller en Deel Ark, ſammenlagte og tilberedte til det tiltænkte Manuſkript, ſom til ſaadant

Brug min Skik er, for mig paa mit Skriverbord, men jeg saae mig ikke i Stand til at udfinde, hvad det, som derpaa blev at nedskrive, skulde handle om, end sige, hvorledes det nærmere skulde komme til at see ud.

Uden at være kommet ud af, men tvertimod stedse dybere ind i, denne min Forlegenhed og yderlige Raadvildhed, havde jeg henimod Morgenstunden flere Nætter, udvaaget og overvældet af Søvnen, maattet lægge mig med uforrettet Sag; da jeg en Morgen omsider kommer ind, seer, som sædvanligen nedslagen, til mit paa Skriverbordet i Orden lagte Papir, — og, man tænke sig min Forundring — seer det fuldskrevet med Bogstaver, som lignede ganske dem, jeg selv pleier at fremprikke. Jeg blader, og finder saa mange Sider opfyldte med samme Figurer, at dersom det, der af dem lod sig læse, fandtes værd at læses, saa var der meget meer, end jeg til Øiemedet behøvede.

Da det omsider var bleven mig næsten reent umuligt, dersom det Spørgsmaal om Valget af Indhold end havde været i Rigtighed, dog at faae noget andet færdigt, saa besluttede jeg, i det mindste at efterlæse, hvad der paa denne Maade var kommet til at staae paa mit Papir, førend jeg forkastede det; i den Hensigt, at, om jeg ikke selv fandt det altfor afgjort at være ubrugbart, vilde jeg prøve at forelægge Selskabet det, istedet for, hvad jeg ellers maatte have fundet paa. Jeg haabede, at jeg turde, siden jeg troer, det ikke af Selskabet er udtrykkeligen bestemt, at det, hvormed et af Selskabets Medlemmer

opfylder efter Ordenen sin Læseskyld, nedvendigen skal være af dets egen Opfindelse eller Udarbeidelse.

Ingenlunde har jeg den Ubeskedenhed at troe, at, hvad jeg saaledes ærbødig forelægger Selskabet, saa godt jeg ved at tilveiebringe, nødvendigen skal have Adgang til Sted i dets Museum. Tvertimod er det efter min Formodning en af de sande Fordele for en Forfatter, ved at kunne forelægge Selskabet sit Arbeide til Granskning, ei allene at kunne faae Anledning til at rette paa dets Feil, hvor og hvis det Hele findes Retning værd; men ogsaa ved samme, naar dets Feil findes forbundne med dets Væsen, at kunne forhjelpes till i al Stilhed at lade det gaae tilbage til det Intet, hvoraf det kom, og hvortil det bedst henhører.

Da jeg anseer, og, som Indholdet nærmere vil vise, er berettiget til at anseе, det mig saaledes i Hænde faldende Manuscript som mit, saa, i det jeg herved overgiver Selskabet det, ubeder jeg mig, og venter, ei alene dets gode Veiledning til at rette paa dets Feil, hvor og hvis de findes Retning værd, men ogsaa dets Tilintetgjørelses-Dom for disse Blade, dersom det findes, at denne er den passende og retfærdige; da den, det kommer fra, ikke, som nærmere vil sees, skal kunne anke derpaa, men jeg vil anseе det tusinde Gange hæderligere, at være fritagen for den Bebreidelse, der dog med Rette vilde hvile paa mig, om jeg siden skulde findes at have indsneget i Selskabets Samlinger et saadan Hædersplads uværdigt Product, end ikkun ved et saadant at bevise for Publicum, at Selskabet har gjort mig den Ære at

troe om mig, at jeg kunde fremlægge Noget, som fortjente dette Sted.

Efterat have været Vidne, kjære Ven, til den Ovide, hvormed du flere Nætter efter hinanden har siddet, og forsøgt deels af den, jeg frygter, ei rige, Forraad af Ideer hengjemte i dit Hoved, deels af de forstøvede Skroller, du drog frem af din Boghylde, deels af de Lapper, du bærer med Titel af dine Collectanea, hvorpaa du har opskrevet et og andet af det, der under din Læsning af hine eller andre Skroller er forekommet dig især mærkværdigt, at finde paa Noget værdt at forelægge dit Selskab og dit Publicum, og intet fundet, har jeg fattet Medynk med dig, og besluttet, at du for denne Sinde, uden videre Pønsen og Møie, skal have den Fornøielse at see dit Papir fuldmalet; en Tieneste, som mine Lige ei sjelden vise Skribenter, der have befundet sig i den samme Knibe, som du i disse Aftener. Og da jeg har seet, og skjønner paa, den Ømhed, hvormed du har gjort dig Betænkning over, hvad du skulde nedskrive, med hvilken Ømhed Forfatterne ikke altid behandle det arme Papir, da de alt for ofte jaske væk det første det bedste, der kommer dem i Tankerne eller i Blækhornet og Pennen, saa vil jeg, af Erkjendtlighed, denne Gang fritage dig for at bære allene Skylden. Dersom Konstdommere eller andre Læsere finde, at det er Skade for Blæk, Pen og Papir, at de ere forbrugte til at skaffe dem at læse, det, som frembragtes ved deres forenede Evner —

hvorved de saa tidt finde, at dølge ere alle de Evner, der til det literariske Products Tilblivelse have været i Brug — saa vil jeg ikke, som ellers mine Kamme-rater pleie, lade, hvad der kun er Blækhornets, Pennens og mit Værk, løbe ud under dit Navn, men, i det jeg forestiller dig, og, om du saa synes, hele det Scandinaviske Publicum (det vil sige, det Par Snese gode Venner, I Herrer Skribenter kalde saa) min Historie, tale i mit eget Navn.

Du studser vel, kjære Ven, i Gjerning over, hvem denne Jeg er, der med Træk, som saa temmelig ligne dine egne Kragetæer, her paa dit Skrivebord, og paa det Papir, du havde tilberedt til en lærd eller ulærd, vittig eller dybsindig, lystig eller alvorlig Diatribe for det Scandinaviske Selskab eller dets Museum, skriver dig til, og lover dig sin Historie. Jeg havde først havt i Sinde, ikke at aabenbare, fra hvem det kommer, førend ved Enden af det lille Værk, du seer her for dig; men jeg betænkte, at hele det samme Værk derved let vilde faae et saa mystisk, eller ænigmatisk, eller nonsensicalsk Udseende, at maaskee neppe du selv, end sige andre Læsere, holdt ud at læse saa længe, at du eller de kom til nogenlunde at vide, hvem jeg var; og du veed selv, at det dog er det, som en Bogskriver nødigst af alt vil lade Læseren være uvidende om. Jeg vil derfor heller strax komme frem dermed. Dog ogsaa det at gjøre kræver endnu lidt Indledning.

Menneskene overhovedet, Skribenter i Synderlighed, ere en stolt og indbildsk Art af Væsener. Hvad de troe at kunne, ville de saa gjerne indbilde

Jg selv og hele Verden, at ingen kan uden just de selv, og at vor Herre ikke kan have begavet andre Væsener med Evne til at frembringe det Slags Mirakler, de gjøre dem til af. J maatte dog engang lukke Øinene op, og see, at der skeer rundt omkring eder saa utallige andre Jertegn, nemlig for eders skakkels Øyner, at der nok kunde opstaae nogen Tvivl hos eder mod, at J ikke ere de eneste, der kunne, det J kunne, men at mange andre, om de vilde, kunde gjøre det samme, som J, og det vel og paa en meget lettere og nemmere Maade, end J gjøre det. J see saa megen Orden, Hensigtsmæssighed, Fornuft, om J endelig vil, i Alting i den organiserede Verden; og der er derimod saa meget Misforhold, saa megen Hensigtsløshed, saa megen Ufornuft i næsten alt, hvad J give eder af med, at det er dog aabenlyst en ligesaa urimelig som uforskammet Paastand af eder, at al den Fornuft, der er til i Verden, skal, som J jo paastaae, ligge inden for eders Hjerneskal, og det da vel i Overeensstemmelse med den dybsindige Professor Galls Paastand, i en af de smaa Gjemmer mellem Sjæleorganets, Tal-Erindringsorganets, og Theosophiens eller Forfængelighedens Leddiker. J maatte begribe, at der skal en langt høiere Chymie, end al den, hvormed J opløse eller destruere Legemerne, for lidt eller intet at lære at kjende til nogle faa af deres Bestanddele, til af et lille Frø i en Smule Jord, uden Kolber, Retorter, Reagentier, o. d. l., at udvikle og frembringe end den mindst anseete Plante med sin Blomst, sit Frø, og alle sine Egenskaber; en langt bedre beregnet

Mechanisme, end den I ved den klogtigste Anvendelse af alle eders Statiks, Hydrostatiks og Hydraulics Love kan udregne, til at bygge en dobekadrisk Krystallisation; ja at selv den simpleste Construction af, hvad I neppe værdige den Ære, at lade det høre til Naturens organiske Legemer, overgaaer alt, hvad I kunne, ei allene frembringe, men endog alt, hvad I vide at forklare, saaledes, at man kan troe, I selv begrebe det. — Om I nu nødes til at tilstaae, at der er ved Tingene omkring eder her i Verden en heel Deel Physik, som endnu ei af menneskelig Viisdom er forklaret, saa torde I vel maaskee paastaae, at I have i speculativ Viisdom brevet det i det mindste saavidt, at I derved ere sikkre paa at være ei allene de ypperste mellem alle endelige Væsener, men i flere end een Henseende lige med det Væsen af hvilket alt Endeligt har sit Ophav. Men i det mindste, dersom I dermed forbinde den Paastand, at Sædet for al Fornuftighed skal nødvendigen være forbundet med en saadan Organisation, som eders, det er, at ingen andre end det Slags Dyr paa to Been, uden Fjær, og med skrivebygtige Fingre, kan have Fornuft, saa gaae I formodentligen videre, end de klogeste af eders Philosopher tør bifalde.

Dersom det hermed maatte ansees nogenlunde paa menneskelig, det er temmelig ufuldkommen, Maade oplyst, at det ei er stridende mod Fornuften, at Fornuftighed, endog i en meget høiere Grad end den, der behøvedes til at sammensmedde det, her staaer, og skal fremdeles komme til at staae, paa disse Blade, gjerne maatte kunne findes hos et andet

Slags Væsener, end de, der oftest pleie at skrive Historier; og at der ligeledes hos andre end samme Slags Væsener gierne kan findes Foreningen af de Evner og Kræfter, der kunde tænkes fornødne til at frembringe paa Papir de Strøger og Figurer, som I kalde Skrift, og som I almindeligen indbilde eder, der skal tillærte Forfatterfingre i Forbindelse med et Forfatterhoved (hvis Tomhed eders Recensenter dog ofte nok troe at opdage) til at blive færdige med; — faa, kiære Ven, vil du heller ikke have Aarsag til at undres ret meget over, herved at lade dig fortælle, at den jeg, som du har for dette Papirs Bemaling med det, du her læser, at takke, er — **Papiret selv.**

Ja, Ven! den Jeg, som her skriver, (jeg kalder det, som du, skrive, det er dig det samme, om det skeer med en Pen og Blæk og paa den Maade, som du pleier; eller hvorledes) dig denne Tilegnelse og paafølgende Historie, er ingen anden, end Papiret selv. Jeg laae her for dig bestemt af dig selv til at fyldes med Strøger og Figurer, der af dig skulde fremlægges for Selskabet, og, om det tillod, for Publicum. Jeg saae din Betænkelighed angaaende, hvad det skulde blive, du her vilde komme med; jeg kjedede mig over, længer at ligge her, og til ingen Nytte beryges af din dampende Pibe. Jeg frygtede, hvad der saa tidt vederfoer mine Kammerader, af din Harme, uden engang at forsøge paa at more og underviise dit høistærede Publicum, omsider ubrugt at rives itu, og forvandles til Fidibusser, og jeg besluttede, medens du i Søvnens Arme gjorde dig skadesløs

for de over mig til ingen Nytte henvaagede Nærter, at fylde mig selv med et fornødent Antal Stræger, af den Figur, du selv pleier skrabe frem, og saaledes, om du finder, at kunne gjøre Brug af dem, at lønne din gode Hensigt, at forløse mig fra mit Fængsel i Papirskabet, ved Forædling til et hæderligt Brug, med at lette dig Møien.

Du troer maaskee ikke, hvor ofte det af sit Fængsel kjede Papir gjør sin Befrier lignende Tjeneste, uden, som jeg, at lade Befrieren vide det, da han, ved at see Skrivt, der seer ud, som hans egen, troer, han selv har nedskreven de sammensmurte Sager. Ofte er det da ogsaa kjendeligt nok, at Forfatteren har slumret, om ei snorksovet, da det blev frembragt. Om dette er Tilfældet med nærværende, som herved overlades dig at sende ud i Verden, som Manuscript eller som Kræmmerhuus, eller, efter blot at have mishaget dig selv, at dømmes strax til Kakkelovnens Baal, det overlades din Overveielse og Afgjørelse.

Hvad du saa brav har nyligen skreven om Hør og til dens Anbefaling og Pris i et Blad, hvis Læsere for det meste nok ikke forstaae Halvparten af, hvad du der har sagt dem om denne Plante i dens mange forskjellige Skikkelser, ogsaa, og, det forstaaer sig, fornemmeligen, i dens Skikkelse af Papir, har bevæget mig til at vælge just min, det er din Bog-Papirs, Historie, da Øiemedet af det, du i hin Afhandling saa tørt hen har doceret, bliver herved indlysende, nemlig min og min Slægts, alt Hørs, men især alt Papirs Værd, for de mange Tjenester, vi bevise Menneskene, de mange af eder, som vor

Dannelse og Benyttelse underholder, og vore utallige herlige Egenskaber, der alle gaae ud paa, at gjøre eder eders Tilværelse blid og behagelig.

Jeg saae allerførst Dagens Lys i Liefland, paa Generalmajor Seiswerskys Gods Aiskrankse. Om jeg har den Ære, at nogle af mine Forfædre ere blevne pleiede og behandlede af den marienborgske Kathinkas Hænder, som siden med saa stor Priis og Hæder bare det russiske Keiserdoms Scepter, er mig ikke bekjendt; men vel at den velgjørende Indflydelse, som denne, den næstforrige, og nogle af de paafølgende Scepterføringer skal have havt paa de keiserlige Staters Lykkalighed, endnu i min Barndom ikke havde strakt sig til mine Pleieforældre, som var en lettisk Trælbondefamilie, der med Hud og Haar tilhørte ommeldte Herremand.

Paa en denne Bondes Hytte tilhørende Ager, hvilken han ikke fik Stunder til at pløie eller passe, og hvilken hans Kone og Døttre (Sønnerne havde som han, hver Dag nok at gjøre i den strænge Hosbondes Tieneste) vandede med deres Sveed og Taarer, i det de med en Spade maatte grave den, for at berede den til Avl af, hvad der hørde til den for Herremanden trællende Families tarvelige Behov, blev der udsaaet Frøet, af hvilket jeg opvoxede. Da den Grund, der var overladt mine Pleieforældre, var i sig selv tør oglidet frugtbar (den bedre dyrkedes for Godseieren selv) og da den, maadeligen behandlet, endnu maadeligere blev forsynet med frugtbringende Fedme, saa blev vor Vext, min og alle de andre Vexters, som der blev udsaaede for mine Pleieforældres egen

Regning, i Førstningen kun maadelig. Imidlertid vare vi ikke komne ret vidt i vor Vext, da en Morgen i Juni en ung godmodig Knøs, Søn af en anden Letter, der boede i en af Nabohytterne, søgte og fandt den ældste nitten Aar gamle Datter af mine Pleieforældre; da hun der var udgaaen, for at luge Ukruddet bort fra os Hørplanter, eller bortgrave Vandet et Sted paa Ageren, hvor det var tilbøieligt til at blive staaende, eller og for at møde sin Knøs. Pigens Moder, min Pleiemoder, overraskede dem, skjændte lidt paa Datteren, lod sig formilde, udvirkede Fædrenes Minde, og de to Unges Givtermaal blev berammet til paafølgende Aars Sommer.

Blandt andre Tilberedelser dertil blev Høragerens Product bestemt til Udstyr for Datteren. Jeg var saaledes fra min spæde Alder udseet til, efterat være indtrillet til Garn mellem den kjønne Bondepiges Fingre, ved hendes Konst derpaa forvandlet til Lærred, ved hendes Omhu bleget, og forskjønnet, og dannet i behørige Former, omsider at indhylle den vordende Bruds uvanhelligede Skjønhed, og som Lagen paa Brudesengen at indslutte et, saavidt som disse Mennesker kjendte til Lykken, lykkeligt Pars Elskovs-Mysterier. — Fra samme Stund, da dette mellem den glade Brud og hendes Moder var aftalt, forsømte hin aldrig af denne Ager at bortluge hvert fiendtligt Ukrudsstraa, om Aftenen efter hver for tør foregaaende Dag at begyde os med egen Haand med forfriskende og styrkende Vand, men ingen Morgen med speidende og længselfuldt Øie at forske vor Vext, oftest med en Mine, som om hun fortalte os igjen

var foreſtaaende Beſtemmelſe, og bad os ei at ſtuffe hendes Forventning, at vi ſkulde ſtrække til, og virkeligen yde hende den Tjeneſte, hvortil vi vare kaarne.

Jeg veed ikke, om det var den gode elſkende Piges Blik, hendes øvrige daglige Omhyg for os, eller begge Dele, eller hvad der gjorde det; men uagtet Agerens virkelige Magerhed, vorte vi, Hørſtraa fra ſamme Stund, ſom om det havde været i vor Evne at føie vor Herſkerindes Ønſker, og betale hende hendes Omhyggelighed for vor bedſte Triven.

Jeg holder for, at hvis du lægger denne Deel af min Ungdoms-Hiſtorie for dit Publikums Øine, ſaa burde du gjøre ſamme opmærkſomt paa, hvorlunde denne kan være det i oeconomiſk-cameraliſtiſk Forſtand lærerig, da den giver et ypſende Exempel paa, at de Cameraliſter, ſom mene, at det er nyttigt, og derfor at ønſke, at Agerdyrkningen afgiver god og megen Product, kunde dertil ei vælge bedre Midler, end ſaadanne, hvorved de, der dyrke Jorden, kunne have det glædende Haab ſelv at drage Nytte og Brug af det, den frembringer, og at Avl og Vext ypkes, og trives bedre under gode, blide og ypkelige, end under ſlemme, trevne, ligegyldige, end ſige haabløſe og ulykkelige Dyrkeres Pleie.

Agren, paa hvilken vi Hørplanter opvoxde, blev, inden Midten af Sommeren, en ſaa trivſom lille Hørager, at det rygtedes i Egnen vidt og bredt, hvorledes denne gjorde alle Naboagrene til Skamme, ſaa at der i mange Aar, flere hundrede Verſter rundt om, ikke var ſeet Hør ſaa reen, ſaa tæt, ſaa fiin, ſaa godt lovende ſom denne.

Nygtet blev saa almindeligt, saa det bevægede selve Hans Excellence Hr. General Selskwerky, Godsets høie Herre, til, en Eftermiddag henimod Ruskningstiden, i Følge med Hendes Naade hans høie Gemalinde, at kjøre en Spadsering hen til Bondens vor Eiers smule Mark, for at tage dette Vidunder i naadigst Øiesyn. Da hans Excellence var en meget stor Landmand, saa han ei allene med en Færdighed, der snart aldrig slog Feil, kunde uden Inspectorens Anviisning gjøre Forskjæl imellem en Ager, paa hvilken der voxede Hør, og en, paa hvilken der voxte Turnips, men endog vidste, at Fjenne, hvor Sæden, af hvilken Slags den end var, stod frodig og fjøn, og hvor den var udgaaen, saa fandt han og let, hvad Inspectoren og Livtjeneren til Overflod desuden forklarede ham, at det, han der saae, var meget fortræffelig Hør, saa fortræffelig, at Inspectoren, der var en til Godsets Administration forskrevn Engelskmand, fandt den næsten ligesaa god, som den, han selv paa engelsk Maade havde avlet paa Hovmarken; Livtjeneren fandt den endog meget og ulige bedre; og for at klare denne Tvist imellem de to, den britiske og den lettiske Landmand, befoel Hans Excellence, at denne Hør, nu da den var færdig at ruskes, skulde ruskes næste Formiddag, og bringes op paa Herregaarden.

Vor Vært var fuldendt. Vi, som saa gladeligen trivsomme vare opvorne i det blide Haab at hjelpe til den gode Letterindes Lykke, og være dens Fuldbyrdelses Vidner, og om og hos vor kjærlige Pleiemoder at henleve vor Tid, vilde vist sørget os visne

og krumpne over den Forandring, der foreſtod i vor Skjæbne; thi vi fandt hverken hans Excellences eller hans engelſke Inſpectors Anſigter paa Tuſindedelen nær at ſpaae os den forſtandige Behandling, ſom vor Pleiemoders uſkyldige Aaſyn, og den Omhed, hvormed hun hidtil havde Omſorg for os, forvisſede os om. Vi ſaae den langt borte ſtaaende gode Piges og hendes gamle Moders ilde ſkjulte Sorg, ja hins Fortvivlelſe over Excellencens Befaling. Vi vidſte, at naar vi af de om vor virkelige Værd vankundige Herrers eller deres Tjeneres Hænder vare en Smule befamlede, og af deres dumme Vine begloede, foreſtod det os at bages, ſkjættes, og hegles af deres altid mishandlende, thi altid mishandlede, Hoveritrælles Næver, og derpaa enten at ſpindes ſlet af en ſtakkels hoveriſpindende Qvinde, eller ſælges til de Menneſkets Fordeel, ſom vi ikke leede, og ſiden til Søes transporteres, jeg veed ei hvorhen.

Men, vi vare komne for vidt, til reent at henvisne, og ſkjondt allerede gulnende og med hængende Hoveder, vare vi endnu næſte Morgen prægtig Hør, da Inſpectoren, ledſaget af Ladefogden med Svøben i Haand, drev en Flok Bønder ud paa Ageren til os. Vi bleve i en Snup, ſkjondt i Forhold til Antallet af de Arbeidende, langſomt og ſlet nok, ruſtede, torrede, ſænkede, rødede, bragede, ſkjættede af ſamme eller andre Slaver.

Det var paa den Tid, da den til Hertug af Curland ophoiede Biron, alle Ruſſers Keiſerindes Annas Yndling, var den mægtigſte Mand i det mægtigſte Rige paa Jorden. Førend han blev ſaa mægtig,

havde Hans Excellence, min liefslandste Herremand, og han været Kammerader. Hans Excellence syntes han kunde ogsaa gjerne være Minister, eller Gouverneur i Liefland, eller kaldes til Hoffet og blive Generalfeldmarschal og Keiserindens Yndling, og hendes og Ruslands Regent, om der engang kunde gjøres Forandring i Favoritposten; i det mindste gad han nok ved Leilighed, om han end bled der, og det, han var, have en Forøring af nogle hundrede Bønder i Nabolavet. Han havde derfor besluttet at bringe sig i Erindring, og til den Ende at gjøre hans fyrstelige Durchlaucht, Hertug Biron, opmærksom paa, hvad han i sin Provinds havde udrettet til Agerdyrkningens Forbedring og Landets Opkomst, og derfor at sende ham til Prøve et Par hundrede Læster Hvede, som han havde avlet, eller foregav, han havde avlet, paa sit Gods, og — os, den Hør, som uden hans Værdskyld dog virkeligen der var frembragt. Og sandelig var denne Plan snildt nok udtænkt af min Lifslænder; og muligen havde vi, god, ærlig, simpel, men god Hør, rigtig nok kunnet bevirke en ny og anden Revolution den Gang i Rusland, og derved maaskee givet hele Verdens Historie et andet Sving; thi hvilken Regent maa ikke gjøre Bæsen af en Mand, der gjør noget saa væsentligt, som dette skulde bevise, før et Lands Opkomst? og hvorledes kunde en Regentinde være uopmærksom paa den Fortjeneste at have bragt Høravlen til ydermere Opkomst og Fuldkommenhed i et Land, som allerede længe havde havt Hør til en af sine vigtigste Udførselsartikler? Hvorfor skulde ikke vor Excellence, der havde

været Page hos den store Catharina den første, var af en af de første liflandske Familier, havde cantoneret et Par Feldtoge med, og inden sit tredivte Aar taget sin Afsked som Generalmajor, ikke i Betragtning af sin sildigere store Landmandsfortjeneste opheiet til noget ret stort? — Alting var rede, og Excellencen gjorde Planer til meget, som han i sin tilkommende Herlighed skulde udrette og indrette. Han havde begyndt en fortrolig Brevveksling med Hertugen, da Keiserinde Anna døde i October 1741. Hertugen blev Regent, og vi vare endnu ikke hegnede og pudsede nok, da Grev Münnich, fjorten Dage efter, tog den arme Hertug Biron, satte ham først i Fængsel, og skikkede ham siden til Siberien, for selv at tage sat paa Regjeringstømmen. Vor Excellence blev saa bange for, at man skulde gjøre ham den Ære at sende ham samme Vei, om man gav sig til at læse hans Breve til den proscriberede Biron, at han opgav alle sine Planer, og remte med, hvad han kunde, af sine Eiendomme ind i Tydskland et Steds, med samt hans engelske Inspector. Vi med hans øvrige Efterladenskab blev paa Grev Münnichs Befaling Regjeringens Bytte, og som saadan bleve vi, uden at man agtede vort sjældne Værd, for en Bagatel solgte til en Kjøbmand i Riga. Denne solgte os igjen til en hollandsk Skipper, og i hans Skib bleve vi nu transporterede til Amsterdam.

Jeg taler i denne Periode af mit Liv om mig selv med det Fyrstelige Vi, og kunde saaledes vedblive, ikke af Hofmod, men forbi jeg finder det adeles det passende, da det, som endnu udgjør min,

eller rettere, (da jeg, dit til Diatribe for det scandinaviske Selskab bestemte Papir, endnu udgjør flere Ark) vor legemlige Tilværelse, var den Gang, som selv en General Seisverky kunde fatte, intet andet end en Samling af Høxplanter, endog ved Bragning, Skjætning, og Hegling knuste, fiint kløvede og saaledes mangfoldiggjorte.

Vi, paa den ommeldte Letterbondes Ager avlede Hør, udgjorde det lidet Parti af sex Lispund; vi solgtes i Slump med en heel Deel almindelig Hør, uden at man den Gang værdigede at tage vor Fortrinlighed i Betragtning, uden for saa vidt vi, som det bedste i Sine faldende i hele Pakhuset, lagdes forrest til Skue, for at blende Kjøberne. Derved skaffede vi Sælgeren en halv Snees pro Cent mere for al den, der var i Pakhuset.

Uagtet enhver Reise er noget, som jeg har mærket, at I Skribenter i Almindelighed ikke taale at røre ved, uden at I blive særdeles snaksomme og ordrige, saa I fortælle om igjen, hvad der hundrede og hundrede Gange før er omtalt, ofte, hvad der ikke kan more eller gavne nogen Skabning at lade sig fortælle; saa vil dog Beretningen om min Reise blive meget kort. Vi bleve indskibede i Riga, omhyggeligen forsynede, saa at vi ikke skulde lide ved Søen og Reisen, og vi bleve i Amsterdam igjen udskibede. Det er alt, hvad mangen lærd og ulærd Reisende gjerne kunde lade sig nøie med at fortælle, alt, hvad han mangen Gang egentlig havde at fortælle, dersom han vilde holde sig til det væsentlige, og nogen bad ham om hans Reisebeskrivelse.

Dog kan jeg ikke undlade at meddele een Reisebemærkning, nemlig:

Som Hor havde vi ikke nogen Følelse af Reisen, og det maatte været os ligegyldigt, om vi paa den havde det bequemt og behageligt eller ikke; i det mindste vidste ingen anden, end at det saa forholdt sig. Dog lavede man det saaledes for os Hørknipper, som om man havde havt den ommeste Følelse for, at vi ikke skulde lide eller befinde os ilde af Reisen. Fra Tid til Tid roddede man op mellem os, at vi ikke skulde have det saa varmt eller ubehageligt; man luftede i Rummet hos os; man paasaae omhyggeligen, at vi ei skulde tage Skade af Fugtighed og Ureenlighed. Menneskene derimod, som fore med Skibet, sørgede man, som det syntes, ikke det ringeste for. Intet kan tænkes elendigere, mere fuldt af Lidelse, af sand Jammer, end Matrosens Liv. Naar han roser, naar han lader, som han elsker sin Tilværelsesmaade, saa er det blot Praleri. Det er maaskee en af de mange Inconsequencer, der høre væsentligen til Menneskenes Character, at de blive helst Enthusiaster for det, som man ikke skulde troe, noget sig selv bevidst Væsen frivilligen paatog sig. Det elsker maaskee Sovæsenet af samme ubegribelige Aarsag, som bevæger Spilleren og Svirebroderen til, naar det stod til ham at leve blandt behagelige ædle Mennesker i Fornøielighed, Elegance, og blid Tryghed, og skinnende Hæder, dog heller at hendrive det i et Værtshuus eller en Klub, blandt de ækleste og kjedeligste Krabater af begge Kjøn, i Stank, Ureenlighed, og Ubehagelighed, med megen spildt

Bekostning, i Fare, og saa, at han kammer sig uop-hørligen derved — af den samme ubehagelige Aar-sag, som bevæger den udsvævende Vellystning til at forlade en elskværdig Ægtefælle, for at kjede sig af en dum og leed Bolerske — den samme, som formaaer Drankeren til at underkaste sig daglig Sygdoms Li-delse, ulægelig Svaghed, Fornuftens Tab, og al-meen Skjændsel, blot for at nyde en Drik, hvis Ubehagelighed er i det Øieblik, han nyder den, kjen-delig i hver Muskels Bevægelse, og hvis paafølgende Ubehagelighed kun Afsindighed kunde nægte. Helb Verden! at Sømandens Liv er saa elendigt, saa unaturligen jammerfuldt; Menneskene sik vel ellers ikke nogen til at underkaste sig al den Lidelse. — Uophørlig Fare fraregnet, som det kan være Stolt-hed i at trodse, Behagelighed i hvert Øieblik at føle sig at overvinde; men den totale Mangel paa al Bequemhed og Behagelighed; det evige Stirren paa den eensformige Sø; den evindelige Strabads, Søvn-løshed, Møie; den Sult under armeste Tildeling af de usleste Fødemidler, den Ureenlighed, Fugtighed, naar det og ei er reent ud Bæde; den Stank, den evige Larm; det slaviske nødvendige Subordinations-Liv, som er paa enhver Søreise den simple Sømands undeblivelige Lod — Nei, saa slet og elendigt tør dog ingen, end ikke den fattigste Armodsstiftelse byde de Stakler Livet, der maa nyde det af karrig Barm-hjertighed, som det stedse til Søes er Sømandens Lod. Hvor meget bedre inden Skibsborde at være en Kasse, eller en Vareballe, eller et Hørknippe, end Matros?

Igjen til Sagen.

Ankomne til Amsterdam bleve vi nu, med vort hele Horselskab, undersøgte af den erfarne og forstandige Kjøbmands kloge Øine. Pakke efter Pakke blev den hele Ladning efterforsket, beskuet, befolt. — Vi, den grædende Livlænderindes Medgift — foragtede i Riga, endskjøndt vi nylig havde været paa Veie til, i en for stedse til nu ubekjendt bleven General Seiswerky at give Hertug Biron en anden Efstermand end Grev Münnich, og desformedelst hvem veed, hvilken anden Række af Bestyrere, end ham og Lestocq, og Bestuchef, og de flere, som sendte hinanden, een efter een, til Siberien — bleve her, af en Mand, som forstod at agte paa vort Værd, behandlede derefter. Som de langt fortrinligste, bleve vi afsondrede fra vort Reiseselskab af Hørknipper. Vi havde den Fornøielse at see, at den engelske Forvalters Hør, for hvis Skyld vi vare berøvede vor kjære Pleiemoder, bleve endog, som det fletteste af det hele Kram, udskudt til den ringere Bestemmelse, som det ringere Værd qvalificerede dem til, men vi bestemte til den hæderligste Anvendelse, Hør kan gives; tildeels til den konstigste og allerfineste Behandling, den kan modtage, den at blive Traad, derved siden at forvandles til Kniplinger, opnaae flere dobbelt Guldets Værd — tildeels at blive til Kammerdug, hvis Værd dog allerede er fire Gange saa høi som Solvets *); men i det allerringeste at blive til

*) Ikke enhver vil have havt Anledning til at bemærke, at meget fine Kniplinger kan have et Værd, hvorefter de betales med circa 100 Rbdlr. Lodet, og at godt Kam-

superfint Lærred, følgelig i det mindste 10 Gange højere i mercantil Priis end det uhæklede Hør; men derved og bestemte til i alt at nyde en ædlere, finere Behandling, kommer til at gjøre en ædlere Art af Mennesker, naae mange flere, og dem bedre, end det tilkom, og end det kunde lykkes de fra den spæde Alder Lærere opdragne.

Den væsentlige Forskiel, maa du lære dine Lærlinger iagttage, er den mellem Eder, I kloge Forældre, som troe Eder de meest fornuftige, at medens I snakke temmelig meget, og skrive, om ei just læse, mange kjønne Bøger om Opdragelsen og den rettige Aands Dannelse, mellem Eder, siger jeg, og Eders hin dumme og ufornuftige foragtede Gartnere af Plante eller endog af Mineralrigerne, (som I kalde det) er den den Forskjel, at medens I bevise Verden hver eneste Dag, at Eders Beqvemhed og Hengivenhed beroer gandske og alleene paa Eders Opdragelse, og hvad I kommes til at vorde, hvorfor I erkjende Opdragelsen for det afgjort allervigtigste af alt det, hvortil I kunne anvende Forstand og Flid; saa see I Gartneren i Almindelighed, ved at anvende Eder selv eller andre Mennesker, slet ikke videre paa den hensigtsmæssige Opdragelse, hvorvidt den blev, hvad den skulde, virkede, hvad den skulde, eller ikke; med at vi, Tiing — for Exempel vi Havplanter — langt mere i Overeensstemmelse med Fornuften, aldrig anvendes uden til det, hvortil vi fra vore spædeste

mærkelig [illegible] Rdlr. Værd, naar man betænker, at det [illegible] Rdlr. koster. Hvid er 15 Gange saa meget, som Guld, og [illegible] 5 Gange saa meget, som Sølv koster.

Dage begyndte at [illegible] os, eller i Forhold til den Mand, som [illegible], da vi voxte op, gav os, alle deles efter den Agt, som tilfældigviis var os, og [illegible] vi at vende, eller det Frø, af hvilket at vi opvoxte.

Udfaarne til vor Bestemmelse maatte vi en temmelig lang Tid henholde i den anseelige [illegible] Kjøbmands Magazin, dog allerede der anviste til [illegible].

Rig var denne Mand, og jeg fandt i hans hele Adferd Bekræftelse paa den Sandhed, at af al den Klogskab, der gjør den hollandske Kjøbmand rig, [illegible], han saa fornemmeligen anvendte paa at fortære sine Varer, at udsøge af alt, hvad der kommer i hans Hænder, hvert Slags for sig, derefter bestemme sine Priser, aldrig i Almindelighed sælge det bedre, for hvad allerede det slettere er værd, men heller aldrig at bedrage nogen Kjøber ved at sælge ham for bedre det, hvoriblandt der findes af det ringere, det, der meest bidrager til hans Rigdom.

Fraskilte fra Pøblen af Hørknipperne bleve vi ofte ideligen, dagligen foreviiste som Mønstre paa, hvad Hør kan være, og er, naar den har al denne Vares Fuldkommelhed. Vare Hørknipper den Forfængelighedens Ødelæggelse underkastede, som er Menneskekjønnets almindelige Syge, saa vilde der ligesaalidt kunne blevet noget godt af os, som af den til al Aands og Legems Fuldkommenhed af Naturen bestemte Pige, hvis Dyder, Talenter og Skjønhed fordærves, og saa saare almindeligen henvisne, ved at passes paa af Berømmelsens eller Smigerens

giftige Aande, den de, helst i de tidlige Dage, de de skulde dannes, saa sjelden taale. — Hvor forbarves ikke af at roses.

De os i Magazinet beskuende, og i vor hollandske Kjøbmands Lovtaler med istemmende Kjøbere, betalte os med flere Fold det, vi havde kostet ham. Vi adsplittedes saaledes, og blot et Par Knipper beholdt han selv i adskillige Aar tilbage for sig selv, da det lod, som han nænnede ikke ganske at skille sig ved en saadan Sjeldenhed.

Jeg har paa mine sildigere Reiser adskillige Gange mødt af mine Sødskende, som her skiltes fra mig, forvandlede i mangehaande Skikkelser. Nogle og de fleste af os bleve kjøbte af en skotsk Kjøbmand, som, medens Pøbelpakkerne efter den Tids Priis solgtes dyrt for omtrent en Snees Rigsdaler Skippundet, betalte os uden Prutten med en femdobbelt Priis; men ved en Forædling spøselsatte han, et Par Aar omkring, mere end et halvhundrede Familier; hvilke ved efter nøyeligste og omhyggeligste Udhegling til neppe sinelig Finhed, af os at udspinde Traade, som siden bleve vævede og tilberedte til Linned af fortrinligste Skjønhed, gave ham en Fordeel af atter mere end fem Gange hans Udlæg, uagtet de selv derved fandt et Arbeid, som nærede dem i voxende Velstand.

Jeg forbigaaer for Resten mine Sødskendes forskjellige, tildeels meget interessante Historie, for at vedblive min egen. Jeg — det er den Hørpakke, af hvis Indhold den nærværende jeg, eller det Papir, du her seer for dig, er udgangen, var blandt

dem, der henlaae, som meldt, i flere Aar, hos Hollænderen. Det var allerede midt i Syvaarskrigens Omtumlinger. De Slesien overſvømmende Feldtoge havde gjort en Revolution i Linnedhandelen. Flere tuſinde Familier, ſom der allerede da, ſkjendt endnu mere ſiden, ernærede ſig af Linnedfabrication, vare adſplittede, ødelagte, deres Huſe og Landsbyer for en Deel afbrændte af Heltene; diſſe Heltes Antal blev tildeels forøget ved at optage blandt ſig det ſleſiſke Mandkjøn, ſaavidt det ei, ved Transportſtrabadſer og Mangel, var omkommet i Elendighed; af de forhen ſpindende Fruentimre vare mange forſørgede ſom Marketenterſker ved Hærene, eller ved paa anden Maade at hjælpe dem til at forſøde eller forbittre Krigens Jammer. Men inden det kom dertil, vare alle Schleſiens Linnedmagaziner allerede ved Krigens og dens Ulykkers Begyndelſe udtømmede, og derved alle Markeder ſaaledes blevne opfyldte med Lærreder, at diſſes Priis faldt til næſten det halve. Derved ſtandſedes ogſaa alle andre Steder Affætningen for Linnedinduſtrien endog der, hvor Krigsluen umiddelbar ei naaede, og de derved forhen beſtaaende vindſkibelige Mennesker kunde ikke arbeide, da de ikke kunde faae deres Arbeide betalt. Man veed, at det er det mindſte af Krigens Ulykker, den, ſom den forvolder ved Vaabnenes Brug og paa Valpladſene. Det er de fredelige Landboere, hvis Marker nedtrædes, hvis Boliger ødelægges, hvis Næring ſtandſes, ſom, uden at de maae tage Deel i Kampens Hæder, døe Nødlidenhedens langſomme Død, medens de faae Tid til at overſtue deres egen, medens de afmægtige maae

see paa deres Familiers Jammer, som ere Krigens sørgeligste Ofre. En Deel af denne sandelse Krigens Elendighed seles ogsaa ei sjelden der, hvor Krigsluen umiddelbar ikke naaer hen.

Der levede i Westphalen i en Landsby ei langt fra det af sit Lærred berømte Warendorf, en Enke, som i en heel Deel Aar havde forestaaet Linnedfabrikeringen saaledes i denne sin Landsby, at denne, skjøndt i den ufrugtbareste Egn i Landet, begyndte at komme sig, ja af adskilligt godt Folk i Warendorf selv at betragtes med en vis Grad af Frygt eller Mistundelse. Hendes Mand havde været Præst i Egnen, og var død tidlig fra hende, overladende hende en den Gang spæd Datter at forsørge, men intet at forsørge enten hende eller Barnet for, som ofte er Tilfældet, naar Præsten eller andre Embedsmænd døe tidlig. Konen havde ved Leilighed faaet Adresse til min Kjøbmand i Amsterdam; og da denne havde Opslag i Warendorf, og forsynede denne Stads navnkundige Rokke og Væveskole med fornødent Materiale, havde han givet hende Credit i sit Opslag for al den Hør, hun behøvede til Spindning og Vævning for sig og Landsbyens øvrige Beboere. Hun udpelede af denne Hør til de andre, afleverede det fælleds forarbeidede Garn eller Lærred for bestemte Priser til Kjøbmanden, og uden at engang med fattige Arbeidendes Sved havde hun havt Ophold, saavelsom de andre vindskibelige Landsbybeboere, ved denne Art af Fabrikanlæg i en Deel Aar.

Men da Fabricationen af anførte Aarsag standsede, saa, siden hverken hun, eller, og det endnu

mindre, nogen af de andre, som hun lod arbeide, havde kunnet oplægge noget synderligt af det forhen fortjente, var efter faa Maaneders Forløb den hele By, og derved tillige vor stakkels Præsteenke, i yderlig Trang for det Nødvendigste. Vante til at faae af hendes Haand efterhaanden udbetalt, hvad de fortjente og behøvede, ofte endog ved smaa Forskudde, tyede de i Nøden nu ogsaa snart til hende, uagtet hun intet mere havde at betale dem for, og intet Arbeide at gjøre Forskud paa; thi Kjøbmanden sendte ingen Hør mere, modtog ikke mere Garn eller Lærred. — Saalænge hun af sit lidet Sammensparede havde noget tilbage, meddelte hun villigen de Trængende deraf, i Haab om bedre Tid. Den kom ikke, og den gode Forstanderinde var ligesaa fattig og bar, som de andre.

Vor Enke besluttede i denne sin kummerfulde Stilling, at gjøre med sin nu omtrent femten Aar gamle Datter en Reise ind til Amsterdam, for at tale personligen med Kjøbmanden og formaae ham til, at vove endnu at stye hende og hendes flittige Naboer Hør at arbeide paa og ernære sig ved. Hun fandt vor Kjøbmand i hans Hørmagazin, forundredes ei lidet ved Synet af den efter hendes Begreb uhyre Mængde af det Materiale, som hun, ved, at den i tretten Aar havde ernæret hende selv og med hende et hundrede andre Familier, havde fattet en tilvant Kjærlighed for. Aldrig havde hun havt Begreb om en saadan Mængde Hør, som syntes at overstige alt, hvad det hele Menneskekjøn i et Par Menneskealdre

kunde forbruge, og alt, hvad hele Jordkloden Havagre i al den Tid kunde bringe tilveie.

Med den Frygtsomhed, som meget naturligen altid opfylder, og forvirrer den Fattige, ved at see den Riges Rigdom, og Herligheds Glands, farmed Dinene vænnes dertil, fremsatte hun sin Begjæring, yttrede, at det vilde være en smal Sag for ham, der her havde al Verdens Hor, at betroe dem en Tusindedeel eller mindre af denne Overflod, hvis Forarbeidning disse tarvelige Mennesker en lang Tid kunde leve af; og mente hun, at hans egen Fordeel nødvendigen maatte kunne godt forenes med denne Maade at understøtte dem paa. Men nei, i en Kjøbmands-Stil, som den gode Kone forstod saare lidet af, forklarede han hende, at han ikke, foruden sit Udlæg, kunde have saa mange visse pro Cent længere af denne Fabrikering, som han havde gjort sig det til en ufravigelig Regel, at beregne sig af alt, hvad han foretog sig. Han gjorde det saa tydeligt, saa det var ikke muligt at begribe det ringeste deraf, at det vilde blive nødvendigt, at den vestphalske Linnedfabrication gik overstyr, og denne Industri trak sig ganske over til Skotland eller endog til Spanien, som dog modtog Størstedelen af de fabrikerede Varer. — Kort, hun fik totalt Afslag paa hendes Begjæring, fordi dens Opfyldelse ikke længer stemmede med den gode Kjøbmands Fordeel, eller lovede ham snart at indvinde sit Udlæg med de behørige pro Cent til Overskud.

Medens Præsteenken var fordybet i Samtalen med Kjøbmanden desangaaende, var Datteren endnu

meer end hun forbavset i forundringsfuld Beskuelse af den stattelige Mængde. Haar af de mange forskjellige Slags og Farver; og da Kjøbmandens allene Aar gamle Søn, som hun nogle Aar forhen, da Faderen paa et Besøg ved sit Oplag i Varendorf havde havt ham med sig, havde, medens de begge endnu reent vare Børn, gjort Bekjendtskab med, ogsaa nu var tilstede i Magazinet, saa gav denne saa meget des naturligere Leiligheden til at fornye Bekjendtskabet, som Pigen var en meget tækkelig Landsbypige. Gjennemtrængt endnu meer end Moderen af den Nød, de arme Mennesker i Hasenwinkel (Landsbyens Navn) leede, fordi de havde intet at spinde, foretog hun sig at demonstrere for den unge Kjøbmand, hvorledes de alle ikke i ti Aar kunde blive færdige med Tiendedelen af alt dette, at det dog alt maatte spindes, forend det kunde nytte til noget, og at mange flere end de kunde blive lykkelige Mennesker, og Kjøbmanden fortjene forskrækkelig mange Penge, ved at lade al denne Hør spinde.

Da Herren blev vaer, at Pigen saae med Forundelse paa denne Rigdom af Hør, som Middel til at ernære og glæde mange Mennesker, saa var det en Blanding af Godmodighedens Drift til at lade hende nyde den uskyldige Fornøielse i sin hele Fylde, og Kjøbmandsk Drift til at prale med Rigdom, flere Summer og flere Ballestabler, der bevægede ham til at nævne, og føre hende ind i endnu en to tre Rum i Pakhuset, meget flere end det, der allerede var mere end nok til at opvække hos Pigen, ja endog hos hendes Moder, det Begreb om dette Husets

Hørrigdom: at det var Samlingen af al den Hør, der vorde paa Jorden, at alle dens Indvaanere, om de samtlige gave sig til at spinde, og væve Linned, dermed fik nok at gjøre, og de tilhobe ikke i flere Menneskealdre kunde blive færdige med at opbruge det, som deraf kunde fabrikeres. Denne Blanding af Godmodighed og Praleri var det, der bragde ham til at forklare hende, hvorledes det, hun her saae, var rigtig nok Productet af saa mange tusinde Menneskers Arbeid, i mange forskjellige Lande, saa en meget stor Deel af alle de Mennesker, der leve paa Jorden, og tildeels leve vel og ere rige Folk, og store Matadorer, ikke havde kunnet leve, dersom de ikke havde kunnet avle og fundet Afsætning paa dette Product af deres Flid, at fremdeles mange mange tusinde Menneskers Lykke, ja deres hele Tilværelse beroede paa dette Hørs videre Forarbeidning og Forhandling, saa at maaskee mere end Halvdelen af hele Jorden vilde være en Ørk, dersom Hørrrens Avl, og Fabrication, og Forhandling ikke befolkede, oplivede, berigede den; men derimod, at det ingenlunde var det eneste Samlingssted for al Verdens Hør, men at der var, allene i Amsterdam, mange flere, om ei saa store, dog anseelige Hørmagaziner. Den Bemærkning, at det under den store Tingenes Omvæltning var temmelig ubetydeligt, om Linnefabrikeringen trak sig saaledes hen fra et Sted til et andet, at Landsbyen Hasevinkel maaskee kom til at blive forladt, og dens ubeboede Hytter at falde sammen, anbefalede ikke Ynglingen i vor westphalske Præstedatters Øine; men desmere den alting overskuende

Kundskab om hele Jordkloden's Handel og Menneskor, den Interesse, med hvilken han for Resten talede om Handelens, især Hørhandelens og Hørfabrikaternes velsignede Virkning til at gjøre Millioner Mennesker, i Hytter og Herregaarde, i Landsbyernes Afkroge, og paa Stæbernes Torve, i alle Lande og paa alle Have, lykkelige, velhavende, rige, gjorde ham for hendes Begreb til en ligesaa interessant ja elskværdig som Ærbødighed fordrende Person; og det vel især, da hun, ved at indkaste passende Bemærkninger, fordre passende Oplysninger angaaende et og andet, viste, at hun hørde paa hans commercielle Forelæsning med smigrende Opmærksomhed.

Fra Hørmagazinet havde han ført hende ind i det nok saa interessante Garn- og Lærred-Magazin, hvor han forevistе hende Forraad af Lærreder, om hvis Finhed, Skjønhed og Fortræffelighed hun, skjøndt opdragen til at forstaae sig derpaa, dog ved Linnedfabrikeringen i Hasewinkel, ja i selve — Warendorf, ikke havde kunnet faa mindste Begreb. Men heller ikke havde hun havt Begreb om saadan Hørfuldkommenhed, som den hun lod sig forevise, da han fremdrog for hende de to tilbageværende her henlagte Pakker af Hør; i en af hvilke jeg, som her ligger for dig, var indbefattet. — Da hun, som Hørkyndig, let fattede, hvad han fortalte hende om Muligheden af, ved saadan en eneste Hørpakke, at sysselsætte og ernære mange Gange flere Mennesker, end de, der levede i Hasewinkel; at et eneste Pund Hør, saaledes behandlet, som denne Hør kunde behandles, kunde ved Spindningen allene give en god

Spinderske nok at tage vare et halvt Aar, at den deraf udbragte Traad kunde sysselsætte trehive Par Hænder et heelt Aar, og ernærede ret vakkert den, som opoffrede sig til denne Vindskibelighed, og at der i en heel Strækning af det brabandske og af Sønderjylland sad mange hundrede pæne Piger, som med de nydeligste Hænder af Verden, i denne Vindskibelighed ernærede deres Familier og hele Egnen, berigede smaa og store Kjømænd, og om ei klædte, dog leverede det vigtigste, og ziirligste og kostbareste af, hvad der udgjorde Keiserindernes, Dronningernes, Damernes, tildeels og Cavalierernes Prunk i Wien, og Petersborg, og Versailles, og St. James, og Aranjuez o. s. v., saa stemte han den gode og vakkre Piges Hu og Attraa saa aldeles for denne Hør, for os, at denne hendes Tilbøielighed fik alle en virkelig Forlibelses Kjendetegn. Hun saae paa os med de smukke Øine, i hvilke hele den gode Sjæl fremlyste igjennem en Taare, som der samlede sig, og som i det hun bøiede sig ned, som for end mere grant at beskue os, men egentligen kun for at skjule for Yngelingen den Bevægelse, som Tanken om den Lykke, at besidde en saadan Skat, gjennemlynede hende med, faldt ned, og befugtede de samme Tøver, du her endnu seer for dig. Det var Følelsen af alt, hvad de gode Mennesker i Hasewinkel leed formedelst Mangel paa et saadant Redningsmiddel, Følelsen af alt det Gode, der ved dets Besiddelse og Benyttelse kunde udrettes, Billedet af alt det Skjønne og Gode, som derved kunde fremvirkes, der foer saa liveligen gjennem den unge Westphalerindes gode Hjerte, og

saa levende stod det her for hende, at al Præstens Prækeri, "om det fordømmelige i deres ugudelige "Overdaad og Forfængelighed, som paa deres Hove- "der optaarne Bjerge af Kniplinger, der koste saa "meget, saa meget, som hundrede og hundrede, der "intet have, hvormed de skulle skjule deres Nøgen- "hed, kunde klædes for, og indhylle Ormesækken i "det fine Linned, hvoraf ti fattige Arbeidere Aaret "om neppe i alt kan forarbeide, hvad en eneste af de "forfinede Rige imidlertid forbruger", og deslige — forsvandt aldeles, eller besvarede sig selv ved en, dunkel maaskee, men blid og skjøn Foreskilling af den Sandhed, at de hundrede fattige Arbeidende leve imidlertid ved saadan de Riges Forbrugning, uden hvilken de ellers ikke vilde leve, at de derved ophøre at være fattige, mange berige, alle ere i lykkelig Virksomhed og blid Nydelse, og gjensidig velgjø- rende Meddelelse af Evner, Formue, alt.

Jeg, som du her har for dig — nu Papir — da Hørtave, siden Garn, Lærred — og hvad du snart vil see forarbeidet af dette Lærred, og som saa- dant videre benyttet — omsider Klud, saa malet, opløset og efter megen Ombannelse nu, som du seer — Papir — jeg var den lykkelige, som den gode Pi- ges ufyldige hellige Taare befugtede, og derved, som dobt, som ved Draaben af den catholske Kirkes Vie- vandsbækken helliget, indviede til reent og ædelt Brug! Held mig, at jeg end ikke, ved nu at være blevet Papir, og, som det synes, min Bestemmelses Ende temmelig nær, skal misbruges til saadan Van- helligelse, som en Hørtave i denne sin endelige Skikkelse

kun alt for meget er underkaſtet, enten at lade mig bemale med Paſkillens eller Uſædelighedens, alt andet Skarn i Fæditet langt overgaaende, Uhumſkhed! Held mig, derſom jeg, om man vil erkjende det her opmalede ei at være frit for æſthetiſk Smuds eller Kjedſomheds Støvfarve, dog ved det, der ſtaaer hen malet paa disſe mine Taver, vækker hos en eneſte, der maatte have byppet ſin Pen ſor paa et Stykke Papir at henſmøre noget, der kunde blive Gift for en ellers ubeſmittet Læſers eller Læſerindes Sæder, eller Galde for en ſaaret Barm, den Tanke: "Det "Papir, du her ſkriver paa, var forhen Hør, ſiden "Linned; har ei maaſkee en uſkyldig Piges Taarer "engang helliget disſe Taver til et ædlere Brug! — "eller" — dog det følgende af min Hiſtorie vil give nokſom Anledning til at tænke ſig, hvad der kunde tænke ſig ved dette Eller.

Som Præſtedatteren ſtod, ladende, ſom hun ret nøie begrandſkede Taverne Blødhed, Finhed og Reenhed, plukkede mellem dem, ned nedbøiet Anſigt, for at lade den ſkjønne Taare, der ei lod ſig holde tilbage, falde umiddelbar ned paa Taverne, uden at efterlade noget rødende Spor paa den blusſende Kind, tøvede nogle Øieblikke i denne Stilling, nærmede ſig Ynglingen, for at viſe hende videre om i Magazinet. Han berørde netop hendes Haand for at tilbyde ſin videre Ledſagning. "Nu, min gode Julie", ſagde han — og ſom han derved overraſkede hende, i det den anden Taare juſt ſkulde til at trille ned fra det glindſende Øie, blev han den vaer, og ſtandſede, gjentog i en langt betydningsfuldere Tone,

nu min gode Julie! — trykkede hendes Haand, fornam et sagte, Julie selv vist nok ikke bevidst, Gjentrykk, stod, som hun, nogle Øieblikke tavs ved Reolen, hvor vi havde vor Plads, og da Kjøbmanden og Julies Moder i det samme traadte ind i Lærredsmagazinet, forekom det dem begge, som de bleve afbrudte i en meget vigtig og varm Samtale, hvorvel de, som sagt, i nogle Minuter intet Ord havde talet.

"Ved at kaste op i Linnedhandlingens Conto, "som her ligger, sagde Cornelis til Faderen, finder "jeg, at vi endnu forrige Aar havde paa Vinden "og Tabens Conto til Fordeel at overføre fra Lands"byen Hasewinkel" — en Summa, som formodentligen har været temmelig betydelig, siden han ikke vilde nævne den høit, men viste blot Faderen den i Bogen, som han til den Ende tog frem. "Uagtet "der nu i Aar vel ikke er meget at vinde derved, saa "kunde man jo dog, for gammelt Venskabs Skyld, "vove det lidet Parti, vor gamle Veninde ønsker, "for sin Landsbyes Fattige. Det kunde desuden være "en Speculation, at holde de gamle Arbeidere endnu "en Stund ved lige." — "En Luftspeculation, min "Søn! Jeg har givet mit Ord; af mig faae de "intet. Linnedfabrikeringen er tabt for os. Det, "der er i Magazinet, skal oppebie bedre Tider, eller "realiseres som det er. Basta". — "Nu vel min "Fader! Det, jeg har vundet ved det lidet, min Fa"der har overladt min egen Dispositon — deraf "kjøber jeg et Parti Hør, og Julias Moder." — — Her standsede Faderen, og brummede nogle Ord ved

sig selv. Resultatet blev, at det nærmere maatte overlægges. — Professoren med Julie blev buden til Bords hos Kiøbmanden. Imidlertid syntes om Aftenen afsides, uagtet Cornelie efter det frugale Maaltid, medens Faderen tog sin Middagsslummer, havde været lutter Øre for Professorens meget omstændelige Fortælling til Fru van Rossum om alle de Familier i Hessewinkel, som Lærredsfabrikeringen havde i saa Aar sat i temmelig Velstand, og de mange flere, som det ene Aars Mangel paa denne Næring havde nedsænket i Armod.

Næste Morgen maatte Professoren tiltræde Hjemreisen, som gjordes i Selskab med en af det nederlandske Høiskoles Lærer, der, som han, havde været et Besøg i Amsterdam. Hun gjorde den med beklemt Hjerte, mindre for sin egen Skyld, end fordi hun intet havde kunnet udrette for de andre fattige Mennesker i Byen. Julie, ligesaa vel som Moderen, og, ligesom hun, forgiæves prøvet af den medreisende Hr. Høiskoles Lærer, for at formaaes til at forkorte den lange Reise ved nogen Samtale, syntes rigtig nok ligeledes fordybet i sine egne Betragtninger; men hendes Ansigt gav slet ikke Formodning om, at disse vare af nedslaaende Beskaffenhed; tvertimod var hun stedse adspredt og underlig, som om den store Stad, først efterat hun havde forladt den, havde paa hende gjort meget af det forventede Indtryk, man ofte beskylder store Stæder for at giøre paa Ungdommen; skiønt den Forvildelse, man beskylder Stæderne for at efterstræbe de Unges for det meste er af en anden Art, end den, her spores. —

De Besøg, man underveis aflagde hos et Par af Hr. Fogdens og Præsteenkens Bekjendte eller Paarørende, forandrede hverken Moderens Nedslagenhed eller Datterens Adspredelse.

Da de formedelst disse Ophold først efter otte Dages Forlud kom hjem, stimlede af Byens Folk en heel Flok dem imøde med Velkomstraab og Velsigneiser. Der var Dagen forud allerede, ad en vanmere Vei, kommet et stort Læs Hør, og man kunde ingenlunde tvivle om, at det var hendes i den Hensigt gjorte Reise, som havde bevirket Byen denne Velgjerning. Saaledes befandt hun det selv, da man saasnart hun trinede ind ad Døren, bragte hende et tilligemed Hørren overleveret Brev. Det var fra Cornelis van Kollum, med Omslag til Moderen, men inden i stod:

"Min gode Julie!"

"Den Pakke Hør, som De syntes saa vel om, "har min Fader overladt mig. De ville ikke forsmaae "den, som en liden Foræring. Den skulde dertil ikke "have Værdi nok, dersom ikke det Behag, hvormed "De betragtede den, havde givet den det. — Tillige "har jeg af min Fader kjøbt de hermed følgende "1000 Pund anden god Hør, som jeg beder Dem "overtale Deres Moder til at modtage af mig, til "at la deforarbeide af de Fattige i Hasewinkel, ligesom "hun forhen har beviist min Fader lige Tjeneste. "Jeg har det Haab, at Tiderne forandres, og at "der snart igjen vil blive Fordeel ved denne vort "Huses gamle, forhen fordeelagtige Speculation. I "saa Fald ere vi halvt om Fordelen. Til Udbetaling

"af Arbeidslønnen afhængende, tilligemed en Anvis-
"ning paa *** i Warendorf for 100 Thaler, naar
"det hermed følgende Hør eller en Deel deraf er op-
"arbeidet. Men, om De vil, mere Hør og flere
"Penge afbetalte overleveres ꝛc."

Jeg siger at Exemplaret var den, hvoraf jeg udgjorde en Deel, er vel aabenbart nok, men nu i den mere udviklede Landsbyboeres Eie. Af denne Qvinde blev jeg tjenestlig, hun til den Dag havde kjendt Intet sin, ogsaa det behøver en skarpsindig Læser vel heller ikke at lade sig fortælle. Jeg tilstaaer at hende, da hun første Gang saae mig i Hr. von Polinne Luthmus, med en venlig Tanke. Nu — overgav hun mig med mange Flere, fremlæggende af Glæde, af Taknemmelighed, og en Blanding af flere de blideste Følelser, og min Beskrivelse gjorde hende desmere fuldkommen lykkelig, som jeg kan i Selskab med saa mange Snesetter, at hendes Landsbyes arbeidsomme Familier havde derved nok at bestille, nok at fortjene, hele den paafølgende Vinter. Hun saae endog hvorledes derved Rigdom, Glæde og Velstand vendte tilbage til alle Boliger i Landsbyen, og min ny Herskerindes Bolig var lykkeligere end det rigeste Slot i det herlige Westphalen, ja paa hele Jordens Overflade.

Min første lettiske Pleiemoder var mig kjær. Det havde smertet mig, om noget kunde smerte et Væsen som mit, at skilles fra hende. Jeg fik Erstatning i min ny Pleiemoder og Herskerinde. Det skulde give mig nok, om nogen min Biographies

Læser ikke allerede vil hende vel. Hun var ib
heb, Ømhed, Blødhed og Forstandighed.

Man corresponderede med den nye Entrej
og ydede ham den Tak, som en saadan G
saadan Velgjerning, forbrede. Da man tr
fordeelagtigere at udhegle Herren saa fint, f
kunde taale det, og deraf spinde Garnet fa
som det deraf lod sig gjøre, saa erhvervede m
til hans Minde med Forsikkring om en forholdt
Betaling derfor til de fattige Spindere.

Julie saae længe paa den hende forærede
Hør, som hun næsten ikke nænnede at tag
Arbeid; men hver Dag, og tiere end hver
maatte den frem, og hver Gang fornyedes fo
i levende Erindring det tause Optrin mellem
og Giveren i Hr. van Kollums Pakhuus; hver
brændte den gode Piges Kinder med stigende
sen, og hver Gang følede hun paa ny det
tryk, hun ikke aldeles havde kunnet holde sig
besvare. — Omsider kunde vi dog ei længe
saaledes hen, og tjene blot til Mienlyst. V
ingen anden end sig selv, og høit hendes Mo
det ei endda uden paa Grund af den trygge
ring om, hvorvel hun forstod at behandle Væ
denne Art, nænnede hun at betroe at have med
Horpakke at bestille.

Vare vi forhen, pleiede af en kjær Haan
vorne med skjønsom og glad Frodighed; vi
os under vore nye Pleiemødres Behandlin
samme foielige Taknemmelighed. Vi lod os
til den fineste Hør, der nogensinde var seet i

eller nogen Deel i Tydskland, ja af Verden, og under den gode og elskværdige Julies nette Fingre dannede vi os til en Traad, som et ei skarpseende Øie ikke let skulde have opdaget. Da hun derpaa havde begyndt, var hendes Arbeidsomhed utrættelig, og et Par Pund af dette Spind nok til et Stykke Lærred af meget betydelig Længde.

Lidt eensformig, og for andre end mig selv formodentligen lidt kjedende, vilde vel min Fortælling blive, om jeg lod den indeholde en fuldstændig Opregnelse af alle de Glæder, jeg gav den gode Julie og hendes Moder, og ved at gjøre dem glade, hele deres Kreds og By; thi alle deeltoge i alt, hvad der angik disse gode Mennesker, medens jeg eller mine Sødskende, Hjertaverne i Pakken, ved hende forvandledes fra fortræffelig raa Hør til det fortræffeligste Hørfabricat. De lange mørke Vinteraftener og den tidlige Morgenstund efter faa Timers søde Blund med blide Drømme, blev for Julie ved dette kjære Arbeid hverken lange eller mørke.

Det første Stykke Lærred, og det, hvori just jeg, som nu, min Ven! er din Bog-Papir, indeholdtes, var dermed fra Julies Hænder færdigt, tidlig det næste Foraar efter Høstbesøget i Amsterdam. Det var bestemt til gjengjældende Foræring til Hørens forbindtlige Giver, den gode Cornelis.

Tilgiver den vestphalske Landsbypige, I, Folk af en delicaterere Stadssmag, om I finde, at en Pige slet ikke maa gjøre en ung Mandsperson, som ikke er hendes for al Verden erklærede Brudgom, en Foræring, hvordan den Taknemmelighedsgjeld er be-

Kaffen, hvis Erkjendelse Foræringen skulde betegne — eller at hun i det mindste maatte lade Foræringen bestaae i andet end et Stykke Lærred, som han i det høieste kunde gjøre sig et Dusin Skjorter af. Det, at hverken hun eller Moderen havde Anelse om, at der ved denne Foræring kunde tænkes andet end Udtrykket af den sandeste Erkjendtlighed, og at denne vel ikke heller let lod sig udtrykke paa en mindre tvetydig Maade end ved et Arbeid, som udfordrede intet mindre end sex Maaneders uafbrudte Flid, maatte vel undskylde, at hun ikke heller forærede sin, sin Moders og hele Landsbyens skjønne Velgjører en Bijon, som hun hverken havde Begreb om, eller Mulighed at tilveiebringe.

Landsbyen var længe siden bleven færdig med de 1000 Pund Hør. Cornelis van Kollum havde fundet den Pris, Hasevinkelianerne selv havde bestemt, og fandt sig fornøiede med, ringere end den, han kunde og burde vedstaae at give. Linnedhandelen havde, overeensstemmende med den unge Handelsmands Beregning, taget sin forrige Gang igjen, og Entrepkisen faldt heel fordeelagtig ud. Han havde allerede et Par Gange sendt nyt Quantum af Hør, og tilstrækkelig rede Sum til Arbeidsfonds. Den hele Fabrication gik raskere end nogensinde. — Jeg laae paa Blegen, og indbrak med den blide Foraarssols alting forskjønnende Straaler en Hvidhed, som, uden at nogen min Bestanddeel blev oxyderet det er forbrændt (som den fortyndede Kogsaltsyre og hvad andet Blegmiddel, Chemien vil have opfundet, beskyldes for alt for let at gjøre) lignende

Steens; da en Dag min Ven, snart min ny Herre, Cornelis kom op til Hasevinkel, for med egne Øine at see det Fabrikanlæg, der, under det Forstanderskab, i hvis Hænder han havde betroet det, rigtignok aldrig havde savnet Entrepreneurens umiddelbare Tilsyn.

Den Glæde, den Taknemmelighedens Beruselse, som denne unge Mands personlige Nærværelse opvakte i Landsbyen, kan kun de forestille sig, der have seet noget i Sandhed lignende, ikke de Herrer eller Damer, der herbed tænke paa de Farer, som de selv eller deres Hyklere kan have gjort ved deres Hjemkomst, om de have været borte engang, og erindre, de ved saadan Leilighed have seet en Flok Mennesker bære sig ad, som om de vare lystige. Velmeente Velsignelser af Mennesker, hvis tindrende Øine vidnede om, hvad der gik for sig i deres Hjerter, modtoge ham, fulgte ham, hvor man saae ham, sendtes til Skyerne for ham, hvor man ei saae ham.

Han kom at aflægge Præsteenken Regnskab for hendes Halvdeel af Gevinsten, og betale Beløbet med mange flere contante Ducater, end hun nogensinde paa een Gang før havde eiet; han gav i hendes Haand en blank Anvisning til hans Commis, hvorpaa hun kunde hæve alt, hvad hun behøvede, eller vilde; thi han troede, at man sparsom med sin Tillid, skal, naar man har fundet nogen, til hvilken den tryggeligen kan sættes, ikke indknibe den med noget Gjerde, der dog ei kan andet end vise, at der indenfor Gjerdet ingen Tillid er.

Han havde med sig et Par Armbaand af temmelig Værdi, som han havde bestemt til en Forærings

for Julie, og som han (hun var ude paa Vlegen, da han kom) tog op af Lommen, og holdt skjult i sin Haand i det Øieblik, han saae hende komme løbende op mod Huset, for strax, hun kom, at trykke hende dem i Haanden; men da hun med den simple godmodigste Uskyldighed kom løbende imod ham, og trykkede sig med hjertelig Henrykkelse til hans Bryst, besvarede han denne Modtagelse med samme Hjertelighed, men puttede undseelig sine kostbare Armbaand i Lommen igjen, bange for at fornærme og bortstøde, med sin Kostbarhed og Rigmandsfærd, et Hjerte, som med reen og Guldets Værd langt oversligende Oprigtighed, viste sig ham uegennyttigen hengivet.

Men da han ogsaa maatte ytre hans videre Ærinde, som var at tage Afskeed, da han med det første skulde — og kunde ikke undgaae det — gjøre en Reise til Trincomomale, saa opvakte dette ligesaa megen Bedrøvelse, som hans Ankomst havde givet Glæde. Han maatte. Denne Reise havde været besluttet for længe siden. En rig Beslægtet derovre, som ingen Livsarvinger havde, og som fra hans Barndom havde prænumereret paa, at han skulde komme, saasnart han blev opvoxen, gjorde ham det til Familiepligt. Faderen havde desuden Anliggender der at afgjøre, som ei kunde betroes uden i en meget sikker Haand; men uagtet Cornelis ei endnu var nitten Aar gammel, erkjendte dog den gamle van Rollum de Sager, som betroedes ham, for at være i en meget sikker Haand. Til om en Maaneds Tid var Afreisen alt bestemt.

Alle Julies Bestræbelser for at vedblive, efter

hun fik denne sidste Tidende, at være ligesaa snaksom og oprømt som før, vare spildte; og hvad Moderen og Cornelis i hendes Nærværelse talede sammen, var hun ei i Stand til anderledes at agte paa, end at hun stedse svarede hen i Taaget, naar en af dem vilde drage hende ind i Samtalen. — Det eneste, hun deraf lagde Mærke til, var, da han paa Moderens Spørgsmaal forklarede, at der var en to tre tusinde Mile til Trinconomale, og at han formodentlig kom til at blive borte en tre fire Aar. Fornøielige bleve derved ikke det Par Dage, han opholdt sig i Hasevinkel. — Med Moderen havde han aftalt alt, hvad der i ethvert Fald behøvedes, til at drage Omsorg for Fabrikeringens Fortsættelse; og da han den tredie Dags Morgen maatte reise bort igjen, var Julie ikke at finde i Huset, fordi hun mellem Buskene nede paa Blegepladsen arbeidede forgjæves paa at faae Øine og Kinder i den Stand, at ei hele Hasevinkel skulde falde paa at troe det, hun havde grædt hele Natten; hvorfor hun holdt det for rigtigst slet ikke at sige ham Farvel. Uden at undres over, at hun ikke var tilstede, og uden at faae Moderen til at søge meget efter hende, bad han hende sige den gode Julie hans Farvel, og bede hende tænke med bestandigt Venskab paa ham. Han havde forud flyet hende de Datteren tiltænkte Armbaand, uden dog at fremvise eller tale om, hvad der var i det Papir, hvori de vare indsvøbte, og bedet hende forvare dem, eller gjøre dermed, hvad hun syntes; og — borte var han.

Julie fik virkelig de i det første Par Dage

meget lidende Dine helbredede ved at bruge dem med omhyggeligste Anvendelse af hendes Sykonst paa at sye til yndigste Fuldkommenhed Begyndelses-Bogstaverne af hendes Navn i en Krands af Erindringsblomster i det ene Hjørne af det før omtalte Stykke Lærred, som Moderen næste Uge sendte Hr. Cornelis med Julies og hendes egen Taknemmelighedshilsen; — og saaledes skiftede jeg nu i Skikkelse af Lærred, femte eller sjette Gang Herskab, om jeg kan kalde dette at skifte Herskab, da det bestandigt forekom mig, som om jeg i Julies Hænder stedse endnu vedblev at tilhøre Cornelis, og siden i hans at tilhøre Julie, eller som om begge Dele vare et og det samme.

Da jeg bragtes Cornelis, bar han mig strax op paa sit eget Værelse, lukkede det til, og i en Enthusiasme, som ikke ellers skal være hollandske Kjøbmænd egen, bedrev ordentligen Afguderi med mig. Han lagde mig, og bredte mig ud, paa sin Seng, stod selv paa Knæ for ved mig, og kjededes ikke ved at beskue fra Ende til anden min aldeles eensformige Overflade, med en Nøiagtighed, som om han havde i Sinde at tælle mine Traades mange Antinde. Da han ved dette ei snart fuldendte Arbeide kom til den inderste Ende, hvor Julies Navn omgivet af Erindringsblomsterne stod indsyet, hvorledes han da bar sig ad, enten, Læser, veed du det alt, ved blot at tænke dig i hans Sted, eller du vilde troe, det Hele var Narreri, som ikke var værdt at fortælles.

Jeg var nu i den tredie Dobbeltes Eie, som ved min Besiddelse fandt sig glædet og lykkelig, og

som agtede mig i det mindste for mit fulde Værd. Min nuværende Eier var vikkeligen ingen Sværmer. Men skal man da endeligen være Sværmer for at finde en god tækkelig Pige behagelig; for at agte høit en Foræring af hendes Haand, et fortræffeligen fuldendt Arbeid fra hendes Haand; ja for at finde en meget elskværdig Pige meget elskværdig, og ogsaa derfor sætte mere end almindelig Priis paa hendes Foræring og hendes Arbeide?

Det fornødne af det Stykke Lærred, hvori den Gang mit Væsen indbefattedes, lod han danne til tre Exemplarer af det Slags Klædesmon, som man af en pudseerlig Finhed ikke gjærne nævner i Modersmaalet, ogsaa det øvrige Stykke tog han med sig, meget omhyggeligen indpakket, dog i den Kuffert, hvori han paa Reisen havde adskilligt af, hvad han daglig behøvede, altsaa daglig maatte aabne, og nødvendig have i sit eget Lukaf i Skibet, hvor det dog aldrig blev seet, i det mindste ei saa, at det fortrinlige Værd, han satte derpaa, blev bemærket af nogen anden, end en Neger, der fulgte ham paa Reisen, var opdragen med ham, var ham paa det inderligste hengiven, og besørgede, i det mindste, hvad disse Klædesmon angik, den Operation, deslige alt imellem maae undergaae for at vedblive at opfylde deres Bestemmelse.

Jeg gjorde den Bemærkning, at naar han syntes at være i Strid med sig selv, naar det syntes, som hans gode Genius paa nogen Maade var i Strid med den onde, naar han blot frygtede det, saasom, naar Capitainen, eller et Par af de Passagerer der sore med, havde over en Bolle Punch været i

Færd med at indprente ham et eller andet hollandsk — eller maaskee almindeligt — Dogma af Handelspolitiken eller Kjøbmandsmoralen, saa aabnede han altid sin Kuffert, tog et Stykke Lærred op, og den gode Genius' Seier, hans Enevælde over det gode Hjerte var ikke længer uvis.

Paa Kap vare vi i Land; — Vi, thi hvor Cornelis var, var altid hans Kuffert med, hvori jeg i Form af de trende ommeldte linnede Klædesmon (saavidt ei det ene af os gjorde ham endnu nærmere Selskab) og hint Stykke Lærred, stedse befandtes. En Dag vare vi alle, meerbemeldte Klædemon og Lærred, blevne hjemme — thi det bevidste hellige Linned brugtes egentligen ikke uden til nogen sær Høitidelighed; men dertil var da ei heller Anledningen beregnet saa, at den kun sjælden skulde indtræffe. Han kom om Aftenen hjem, og det var tydeligt, at han var utilfreds med sig selv. Mod Sædvane lukkede han den Aften ikke strax Kufferten op. Han gik tvertimod med stærke Skridt op og ned ad Gulvet, og, som om han endog var bange for den Side af Værelset, hvor den stod, vovede han neppe at see derhen. Dette varede et Par Timer. Omsider standsede han. "Nei," sagde han, "jeg er ikke — i det mindste "skal jeg ikke videre være — straffskyldig" — Han lukkede Kufferten op, tog et af de hvide Klædemon, trykkede det til sin Barm, iførde sig det ikke, men lagde det under sit Hoved, og — sov sødt. Næste Morgen iførde han sig det, og gik om Formiddagen til Kjøbmand Hederings, hvor han havde været Aftenen før. Han søgte og fandt hans ret smukke

Datter, bragte hende ned i Faderens Have, og da de der vare ene, sagde han efter ikke megen Forberedelse: "At De er smuk, vil foruden jeg, formodentligen af alle de Nationers Mennesker, som beseile "Indien, alle, der have seet Dem, og ei ere blinde, "have sagt dem før. I en Forvildelse, som De "vilde have den Godhed at tilskrive Deres Skjønhed, "Deres Elskværdighed, og mit nitten Aars Alders "Blod, gav jeg Dem i Gaar at forstaae, at jeg "følede det saaledes, saa det er min Pligt som ærlig "Yngling i Dag at sige Dem, hvad jeg i Forvil"delsen glemte at sige Dem i Gaar: der lever en "Pige i Landsbyen Hasevinkel i Høistiftet Münster, "som er skjøn som De, elskværdig som De, og som "gjør, at jeg fortjente min egen, følgelig ogsaa De"res, Foragt, om jeg ikke, efter at have sagt noget, "hvoraf De maatte troe, jeg fandt Dem saa smuk, "som De er, ikke ogsaa sagde dem dette."

Næste Dag forlode vi Kap.

Jeg vil forskaane Skandinaviske Læsere for Beskrivelsen over alle Steder, alle de Folk og deres Sæder, som jeg med min Herre besøgte, Trincomale, Tutucorin, Palimban, Gilolo, det prægtige Batavia, og mange andre af de hollandske Herligheders Hjemsteder i det fjerne Indien.

Jeg vil ikke engang mere end blot nævne, at hvor jeg kom, fandt jeg, at Holland for en meget stor Deel gjengjelder Indien, hvad Europa henter derfra af dets Kostbarheder, ved det, som det sender did af min Familie, Hør, i Form af Lærreder og andre linnede Tøier, hvis Mangfoldighed og Almin-

deligheb overalt viser, at denne maa her hjemme, inden den udsendtes, have ernæret Millioner Mennesker ved Materialets Frembringelse og dets Forarbeidning. Og kuns nævne vil jeg, at jeg hist og her gienkiendte, skiønt i forandret Skikkelse, en heel Mængde af os Hørvæsener, hvis Bekiendtskab jeg forhen havde gjort i Hr. van Kollum seniors Magazin i Amsterdam, men blandt dem, alle ingen, som i Værd, Lykke eller Hæder opveiede, hvad jeg nød af alle tre Dele, ligesom da heller ingen af hine Væsener havde havt Pleiemødre saadanne som mine tvende var mig det.

Jem, jeg troer for min Herre temmelig lange Aar gik hen, inden de ham til Udførelse overdragne Anliggender tillode ham at vende tilbage. Den afdøde salig ceilonske Paarørendes rige Efterladenskab, mange godt udførte Handelsforetagender og rigtigen beregnede Speculationer, satte Cornelis i Stand til at bringe med sig hjem en Formue, der maaskee mere end fordoblede den, som forhen tilhørde det van Kollumske Huus. Denne sidst erhvervede i det mindste, havde det forud fremfor mange andre Rigdomsmasser, at den ikke var besmittet med nogen Nederdrægtighed, ei gjort vantrivelig ved Nogens Suk eller Forbandelser, hvori jeg havde den Stolthed at torde tilregne mig nogen, ei endda saa ringe, Deel; thi et Diekast paa mig, en Flip af mig, naar den kun kigede frem paa hans Bryst, fremkaldte stedse ufeilbarligen Tanken om min gode Fostermoder i Hasevinkel, og det blev ham umuligt at tillade sig noget, hvorved han følede sig

uværdig til at eie, hvad der var Gave og Venskabspant fra hende.

Nogle Maaneder, førend vi fulde tilstrøbe Hjemreisen, blev han syg i Batavia, hvor alle blive syge. Lægen havde den sædvanlige Lægeforsigtighed, at erklære ham for dødsens, for at nyde Æren af at redde en Patient, der ikke kunde leve. Da der døer saa mange, som synes ellers og andetsteds ei saa let at maatte døe, og han virkelig var for svag til selv at kunne skrive, lod han hente en Notarius, og dictererede ham et Document, som indeholdt, efter sædvanlige notarialske Formalia, følgende:

"Jeg efterlader og paalægger dem, som det vedkommer, at udbetale til Julie Reinbek og hendes Moder i Hasevinkel i Høistiftet Münster i Westphalen den fulde Halvdeel af, hvad jeg paa denne min Reise, som min retmæssige og mig ene tilhørende Eiendom, lovligen haver erhvervet, af fyldet Taknemmelighed for, at de, ved deres vise Omhu for bemeldte Steds vindskibelige, men fattige Indbyggere, have givet mig Mønster paa Hjertets Godhed, lært mig at kjende Værdien af at understøtte Vindskibelighed, og Maaden at understøtte den paa; ligesom og Maaden til selv at vinde Rigdom, ved at være arbeidsomme Menneskers Forsørger, et Middel, som jeg, om jeg havde levet, ei fulde forsømt. — Jeg beder og herved forpligter mine Forældre, som mine naturlige Arvinger, saalænge de leve, hvis bemeldte Julie Reinbek er endnu ugift, og vil tillade det, (som jeg ei veed, da jeg ikke har villet binde hendes Valg), at anse

"hende for min Enke, deres Datter, og Arving til "alt, hvad i Tiden skulde blevet mit; og forsikkre, "at jeg levede og døde, hende tro, og, saavidt jeg "kunde, hende værd."

Han ordinerede det fornødne af det tidt omtalte Stykke Lærred at fremtages og dannes til Ligsvøb, da han deri vilde begraves. Resten befoel han at indpakkes, og hjemsendes omhyggeligen med Udskrivt til Julie.

Han var endnu nogle Dage syg. Documentet var udstedt in duplo og triplo. Et Par Skibe laae i Afreise. Skibene gik, hans Testament med, og faa Dage efter var han frisk igjen.

Et halvt Aar sildigere tilraabde min fra Døden opstandne Herre ogsaa Hjemreisen, og kom til Amsterdam sire Maaneder efter ovenanførte Document.

Men hele sire Maaneder før, var den fra Batavia libt ilsomt hjemsendte Efterretning om Cornelis Døb ankommen. Hr. van Kollum elskede virkelig sin Søn næsten ligesaa omt, som sine Penge, i det mindste ligesaa høit, som en heel Deel af dem. Denne faderlige Omhed var ikke bleven formindsket ved Sønnens Reise, som saa meget anserligen havde forøget hans Rigdoms Masse. Han følede desuden, at han ikke letteligen kunde undgaae at opfylde den Forpligtelse, som den nu fuldmyndige Søns Testament havde paalagt ham, saasom vel ellers Besiddelsen af hele den Formue, han havde erhvervet, hvoraf efter samme Testament, det halve skulde tilhøre Julie, kunde være uvis. Endeligen havde Correspondenten i Batavia, der sendte dette Document hjem, vel

meldt, at der intet Haab var om Cornelis' Liv, men tillige, at han dog endnu ikke, forend Ebbets Afreise, virkeligen havde opgivet sin Aand, hvoraf fulgte en, skiøndt kun ringe og dunkel, Udsigt til Mulighed for, at han endnu kunde komme tilbage, og fordre levende og eiendommeligen, hvad han døende havde bedet om. Alle disse Betragtninger, eller maaskee kun en dunkel Følelse af deres Indhold, bestemte den gamle van Kottum temmelig snart til at efterkomme Testamentet meget nøiagtigen.

Han reiste selv til Hofvinklet, for did at bringe Efterretningen om sin Søns sidste Villie og om hans Død. Denne satte han for Julie og hendes Moder ikke i Tvivl, men udgav den for afgjort Sandhed. Den første Virkning deraf paa den gode Julie og hendes Moder var ikel og det den meest levende Bedrøvelse, hvilken især i Forstningen giorde Efterretningen om den Formue, der nu var bleven Julies Lod, aldeles ubemærket. At den ikke skulde blive det, sørgede van Kottum for, sin egen Sorg, og Deeltagelsen i denne elskværdige Families nagtet, ved at foreslaae Maader til denne Formues klogeste Anvendelse, hvorved den stærkest og rigeligst kunde bære Frugt. Han fordulgte ikke, at den allerede, for hvad han i Effecter og Penge Tid efter anden havde faaet i Hænde, udgjorde mere end et Par hundrede tusinde Gylden, og at det kunde ventes endnu betydeligen mere, naar Alting arriverede til Costi; ei heller at en simpel Rente deraf, af tre pro Cent, som han selv vilde udbetale, om man lod den i hans Hænder til Bestyrelse, vilde udgiøre en 6000 Gylden.

Saa længe og saa meget vedblev han at tale derom, og om Planer for, hvorledes Julie og hendes Moder i Følge heraf bedst skulde anstille deres Liv for Fremtiden, at, skjøndt Sorgen ei derved formildedes, begrebe de dog, at de, efter ved det, Cornelis for Udreisen havde foranstaltet for dem, ikke længer at være fattige eller trængende, vare nu komne til en Formue, om hvis Storhed, de forhen slet ikke havde gjort sig noget Begreb.

Hvor lidt man end gjør af denne Verdens timelige Gods, saa maatte det dog ikke blot være Taaber, men rent ud afsindige Folk, der saaledes kunde foragte det, at Besiddelsen af et Par hundrede tusinde Gylden skulde være ganske ligegyldig. Hævede den ikke, formindskede den ikke engang, vor Præsteenkes og Julies Bedrøvelse over den elskede Vens og Velgjørers Død, den fik dog, især ved Hr. van Kollums veltalende Anbefaling, omsider lidt, og snart mere Opmærksomhed af disse Sørgende. De overlode gjerne denne Formues Bestyrelse i hans erfarne Hænder; men da han vilde vide, om de ikke nu vilde forandre Opholdssted og indrette dem paa en for Folk, med en skikkelig Formue, passende Fod, erklærede de paa det bestemteste, ikke at vilde leve andetsteds end i Hasevinkel, og for al Ting ikke forandre de begyndte, og ved det, Cornelis havde efterladt til deres Anvendelse, udvidede og til Fuldkommenhed udførte Hørfabrications-Anlæg i denne Landsby, hvorved den allerede i de faa Aar havde tiltaget saaledes i Velstand, at ei allene ingen af dens forhen fattige Familier længer levede i Trang,

men der var blevet Arbeide og Udkommne for en heel Deel flere. Dens forrige temmelig forfaldne Hytter bleve opreittede og pyntede, og adskillige nette nye Smaaboliger forøgede Antallet og forskjønnede Stedet. Reenlighed og Orden, vakre smaa Haveanlæg omkring Husene, Munterhed og Sundhed i Alles Aasyn, og upralende, men derfor ei mindre indtagende Pyntelighed, hvor man saae ind i Husene, bare Vidnesbyrd om den Lykke, som den her endemiist blevne Vindskibelighed havde udbredt.

Først da Hr. van Kollum, efter nogle Dages Forløb, i hvilken Tid Julie blev ham efterhaanden mere og mere kjær, foretog sig at bede og indstøn, digen anraabe hende og hendes Moder, i det mindste for nogen Tid, at opholde sig i Amsterdam i hans Huus, og han anholdt des ivrigere derom, da han haabede, at det vilde være hans Kone, som var trøstesløs og meget syg af Sorg over sin inderligen elskede Søns Tab, til Trøst og Helbredelse, derfor den Pige, denne saa inderligen havde elsket, drog Omsorg for, hende og pleiede hende i hendes Svaghed, gav man efter; og saaledes fulgde min gode Pleiemoder og Præsteenken med Hr. van Kollum, da denne efter en Uges Forløb reiste hjem igjen.

Saavel Julies, som hendes Moders aldeles uforstilte Sorg over Cornelis' Død, som begges især Julies ligesaa uforstilte og hjertelige Ømhed og Omhu for hans af kjærlig Sorg syge Moder, havde meget snart den Virkning, at denne gode Kone fattede en virkelig moderlig Kjærlighed for den Datter,

hun anſaae ſom given hende af hendes kjære bortdøde Søn til at erſtatte hende Tabet af ham ſelv.

For gode Hjerter behøves der neppe andet Middel til at vinde inderlig Hengivenhed, end at ſee ſig med ærlig Hengivenhed elſket. Det havde været mere end nok til at gjøre Julie saare tilbøielig til ret hjerteligen at elſke Frue van Kollum, at hun var Cornelis' Moder, og at hun saa saare moderligen elſkede denne Søn, ſom dertil af Træk og Lader var hende umiskjendeligen lig. Den Kjærlighed, hvormed denne Moder nu overvældede hende ſelv, den Inderlighed, hvormed hun, i at antage og elſke hende ſom Datter, ſøgte at holde ſig ſkadesløs for det knuſende Tab af en saa kjær Søn, vandt saa meget mere Julies hele Sjæl, og denne gode Sjæls gjengjældende Ømhed, den Hjerteligheed, hvormed hún igjen paa ſin Side ei alene beſvarede Svigermoderens Godhed, men opſøgte, gjenkjendte og elſkede hos hende den begrædte Cornelis' Egenſkaber, Træk, Lader og Ytringer; alt dette bandt Dag efter Dag disſe to Hjerter nøiere og nøiere til hinanden. Vist nok forvandt ingen af dem det, de i den af dem fælleds begrædte Cornelis havde tabt; men Savnet og Sorgen tog for dem begge en meget lindrende Vending. Troſtede bleve de ikke, men Sorgen forvandledes fra qvælende Smerte, fra mørk Troſtesløsheed til blid Vemod, ſom hverken ſavner eller ønſker Troſt. Men nu efterhaanden vendte Frue van Kollums flygtende Sundhed tilbage; dog ei anderledes, end at der ei kunde være Tanke om, at Julie kulde forlade hende.

Faderen, der, kun med den Forskjæl, som det hele Livs Anvendelse fra de tidligste Aar af paa at anſee Penge og Handelsfordeel ſom det eneſte vigtige, gjorde nødvendig, elſkede Sønnen ligeſaa høit, ſom Moderen elſkede ham, deeltog derfor i hendes Tilbøielighed til at elſke den Pige, han døende havde forordnet at anſees ſom hans Enke; og da han dertil havde ſin Kone ſaa kjær, ſom han kunde have noget levende Væſen, kom han ogſaa ret ſnart til at anſee og elſke hende ſom en kjær, en til hans Tilfredshed og Livslykke nødvendig Datter.

Hun var ſaaledes paa det fuldkomneſte indlemmet, indgroet i Familien, uadſkillelig fra den, og med hende hendes Moder, da en hjemkommende Oſtindiefarer, iſtedetfor den ſørgelige Beretning om de ſaa Øieblikke, Cornelis havde levet efter det ſidſte, man hørde fra ham, bragde — ham ſelv lyſ levende.

Derſom ikke min egen Hiſtorie var ſaa nøie indbefattet i denne Families Hiſtorie, ſaa ſkulde jeg ſpare den ovede Læſer den Bemærkning, at Reſten af Fortællingen om Julie og Cornelis er overflødig, da enhver kan forudſee, at de bleve meget glade ved hinanden, at de Vanſkeligheder, den rige amſterdamſke Kjøbmand vilde have gjort ved at tillade ſin Søn at tage en fattig veſtphalſk Præſteenkes Datter til Kone, faldt bort ved den Godhed, de, i Anledning af den overilede Efterretning om hans Død, havde fattet for hende — at de unge bleve gifte, fik Sønner og Døttre, ſom lignede dem, døde og glemtes o. ſ. v. Jeg havde da vel ogſaa ladet være at forelægge dig

og Selskabet, hvad af det her anførte du og somme maaskee forkaste, som en Smule Roman af Hverdags-Arten. Men naar jeg skulde skrive min Historie, og samme efter min Hensigt skulde blive noget andet og nyttigere end det Par Linier paa Latin, som de blandt eder, der kalder eder Naturhistorikere, spise vor hele Slægt af med, paaskaaende derved at være færdige med vor hele Historie, saa maatte jeg, som det sig en Historieskriver bør, ei alene fortælle hvem jeg er, men ved at fortælle i Sammenhæng mine Tildragelser, forklare ved dem min Character, mine Evner og mit hele Væsen, og, da som det latinske Tankesprog lyder: "den kjendes af sine Stald-"brødre, som ved sig selv ei kan vorde kjendt," medtage det til Hensigten fornødne af deres Historie, som jeg levede med.

For ikkun dette at gjøre, springer jeg over, hvad Læseren uden at forstaae sig paa at løse Gaader, kan slutte sig til, saasom den Glæde, som Cornelis, den for død ansete Cornelis, voldte Moder og Fader, Svigermoder og Brud, og dette unge Pars Giftermaal, Lykke, med hvad tilhører; thi at Julie elskede Cornelis, som han hende, derom vil det foregaaende have givet temmelige tydelige Vink, som det og har givet en til Evidence grændsende Sandsynlighed for, at Hr. van Kollum gav sit Samtykke, og at følgeligen Julie med Forældrenes Samtykke, blev hans Brud, hans meget lykkelige Brud.

En Omstændighed, som lettede den for en rig, følgeligen fornem Mand vigtige, Betænkelighed, han maatte have ved at tillade sin Søn at gifte sig uden

for sin Stand (det var jo dog øiensynligen den fattige Pige i Hensyn paa den rige Cornelis van Kollum, bør jeg ei lade uberørt; den nemlig: at Julie slet ikke var fattig længer. Den Vindskibelighed, som havde bragt Velstand i næsten alle Hasewinkels Hytter, havde ikke kundet forbigaae Forstanderindens. — Cornelis Plan til Horfabrications-Driften var saa vel beregnet, saa nøie afstalt, saa simpel, at den var vis, og var, hvad alle dødlige Anlæg bør være, forderlagtig for alle dem, som dermed havde at gjøre.

Ikke anlagt paa at gjøre Fordelen eensidig og blot til Entrepreneurens, havde man villige Arbeidere i Mængde, som af ganske Hjerte undte Forstanderinden det, der tilfaldt hende, eller hende og Cornelis, der havde forestudt de første Summer. Det er sandt, hun vidste selv ikke synderligt om, hvad dette beløb; thi, efterhaanden, som Lærrederne og Tøierne bleve færdige, sendte hun dem til Amsterdam, sik Hør og Penge til Arbeidslønnen, eller hvad hun fordrede; men dette var blot, hvad hun i tilvant Tarvelighed behøvede, og i de fem Aar var Arbeidet gaaet saa drivtigen, at Commissionairen i Amsterdam havde en ikke længer ringe og ubetydelig Sum oplagt af reen Gevinst, der efter den indgangne Forening tilhørde Cornelis og Præsteenken til lige Deling. Var denne Kapital nu ikke stor, i Forhold til, hvad der i Amsterdam hedder en stor Kapital, den gjorde dog, efter hvad dette Fabricat, i Øst- og Vestindien, i Spanien og Levanten, ved rigtig Speculation var afsat for, saa mange tusinde Gylden, at disse, tilligemed, hvad der fremdeles var øiensynligen

at indvinde ved denne, hvert Aar tiltagende, Omsætningsgren, var blevet en, endog for den amsterdamske Kjøbmand, ingenlunde uvigtig Gjenstand, og følgeligen Julie, Arveinteressent og med Moderen allerede i Besiddelse af denne Entreprise, til et uforkasteligt Parti. Da hun allerede var det for Cornelis, forend det med Formuen stod paa den Fod, og uden alt Hensyn dertil, saa var det med deres Forening endeligen afgjort inden Maanedsdagen efter hans Hjemkomst.

At alt dette egentligen og ligefrem var mit Værk, at jeg var den, der, først som Forbundt, gjorde Begyndelsen af de tvendes Nærmen til hinanden, og det siden var mig, der, som Lærred og de øfte omtalte Klædemon, bandt og vedligeholdt Foreningen; at det var mig, som i det ringeste storligen bidrog til at gjøre Cornelis den Pige tro, til hvis Hjerte jeg havde bundet hans, og som understøttede ham i at vedblive at være hende værd; at det var mig, som gav den gode Cornelis de bedste og reneste Glæder, han nød paa sin lange Reise, i sin femaarige Fraværelse fra alt, hvad der var ham kjært, at Dele af den samme jeg imidlertid, som Cornelis Foræring, gave Julie hendes lykkeligste Øieblikke, og en ligesaa lykkelig som nyttig, men tillige hendes vigtigste, og paa Opsynet og Regningsføringen nær ved de mange hasewinkelske Linnedarbeidere, eneste Beskjæftigelse, alt dette er ved det anførte oplyst, og viser, at Historien om disse Mennesker er, hvad jeg lovede, den skulde være, egentligen og ene min Historie.

At det var min Familie, Hør, som jeg, ved Julies og Præsteenkens Omhu ei blot fysselsatte og nærede, men hævede til Velstand og Lykke den vindskibelige Landsbyes Indbyggeres sørligen voxende Antal, at vi berigede bemeldte vore Veninder, og Julies værdige Brudgom, i det de lode os banne og forsende til alle Jordklodens Havne og Kyster; og sendte i vort Sted Mængde af alle Landets bedste Natur- og Konstfrembringelser tilbage til dem, der havde sat os i den gavnlige Virksomhed, er ligeledes, hvad det anførte af min Historie oplyser. Vidt jeg med den Omstændelighed, som I andre Historiskrivere, naar I handle om Væsenet, der med hver opdagelig Spire af deres hele Slægt ikke have gjort Tusindedelen det Gavn, som jeg, opregne alle mine, ved mig paa overnomhandlede Maade i Virksomhed satte, Beslægtedes Skjæbner og Omstændigheder, saa vilde min Historie blive Menneskekjønnets Historie i det halve Aarhundred, i hvilket vi udgjorde en Del af den Hær, som fysselsatte, berigede, klædte, pyntede, og i tusindhaande ombannede Skikkelser gavnede Jordklodens Beboere. — Et saadant Værk vilde blive nyttigere og hæderligere, end alle Eders genealogiske, diplomatiske, end sige antiqvariske, heraldiske, numismatiske, sphragistiske, eller hvad I kalde slige Undersøgelser, nogensinde have været eller kunne være. Kun, frygter jeg, mit Værk vilde da blive læst om muligt endnu mindre, end hine lærde Værker, og følgelig dets indvortes Gavnlighed blive en ubenyttet Skat. Jeg vil derfor noies med at holde mig (som I vel ogsaa gjøre, men oftest, hvor

det ei er Eder selv der handles om) subjectivist til mig selv.

.... Jeg — i Form af de tre oven meget omhandlede Klædemon og det til Ligsvøb i Batavia indrettede Stykke Lærred — vedblev at følge min Ven Cornelis, efterat han var kommen sig af sin Sygdom, og strax tiltraadt Reisen hjemad, dog først til Ceylon og Peberkysten, hvor han endnu havde nogle Sager at bringe i Rigtighed.

I hans Sygdom var der intet, der gav ham den Lise, den Styrkning, som blot at see paa et af disse Klædemon, ... Da han var bleven overfalden af Sygdommen, og maatte gaae til Sengs og blive liggende et Steds en Dags Reise uden for Batavia, hvor han ei havde sin Kuffert, altsaa ikke mig med, saa var det under Libelsernes Anfald hans eneste Paastand, strax at bringes tilbage, for at samles med sine linnede Klenodier. Saalænge Doctoren forbød ham dette, blev det stedse værre med Sygdommen; og det var just kommen til den Yderlighed, i hvilken han skrev det ovenanførte Testament, da man paa hans Ordre havde ladet Kufferten hente, men endda ei tilladt ham at iføre sig af de Klædemon, som der laae, og som han havde yttret den Længsel efter. Blot at see dem gav ham den Oplivelse, som fordredes til at dictere hint Document.

Da man for hans Vine havde maattet indrette det forhen ei brugte Stykke Lærred til Ligsvøb, og han lod det hænge over en Stoel forved hans Seng, saa var det, som om Døden, der forhen havde syntes ham meget uvelkommen, havde mistet al sin

Frygtelighed. Det ængstede eller smertede ham ikke mere, at han, som Æsculapen have forsikret, kun ved et Under kunde undgaae Knokkelmandens Omfavnelse. Men da han trods Ordre havde iført sig et af de tre hvide Klædemon, det hvorpaa Julies Navn i Krandsen af Erindringsblomsterne var indsyet med hendes egen Haand, (hvilket han ved dette Linneds Tilberedning havde ordineret ei alene at spares, men endog, skjøndt det kun ved en anbragt Øgning blev muligt, ladet indrette saaledes, at det som Ridderstjerne sad paa det Sted, hvor saadanne pleie at sidde) saa var Sygdommen med eet forbi; og Time efter Time kjendeligere vendte Livskræfterne fornyede tilbage.

Træk paa Smilebaandet eller paa Øxlerne, kjære Læser, og anse, om du føler Drivt dertil, Fortællingen herom enten for daarlig Løgn eller for saadan Sandhed, som ikke er værd at fortælles. — Men spørg engang en practisk Læge, af dem, der til at udøve deres velgjørende Konst ei blot have studeret Hippocrat og Galen og Pharmacopøen, men fuldendt det til Konstens Udøvelse maaskee endnu vigtigere Studium af det menneskelige Hjerte, spørg en saadan Læge, hvis han ellers selv har baade Hjerte og Hoved, om ei den Lægedom, der kan findes i Synet af, hvad der kraftigen opliver en kjær Erindring, fornyer liveligen Forestillingen om en elsket Ven eller Veninde, en Tildragelse, et Sted, en Omstændighed, hvilkensomhelst, der rører paa blid Maade Patientens Hjerte, ofte ei har vist sig langt virksommere til at vække den dødeligste Asthenie, høve de

farligste Sygdomstilfælde, end hvad det være maatte, hvortil Recepten kan findes i Lægekonstens almindelige Forskriftsbøger.

Cornelis kom hjem. At det meget, uendeligen meget mere var mig, end de paa Reisen indvundne rige Fordele at tilskrive, at han paa den lange Hjemreise, som for fem Aar siden paa den ligesaa lange Udreise, var sund og glad, falder, mener jeg, af sig selv i Øinene.

Enhver for ham fejlig Dag høitideligholdte han, som alt meldt, ved da at gaae iført eet af de tusinde Gange her ommeldte Klædemon. En saadan Fest var den Dag, da han kom hjem; og det var det med Julies Navn broderede, som maatte hædre denne Festdag. Uventet traadde han i Værelset, hvor Fru van Kollum, Julie og hendes Moder vare samlede, alle tre nu, som lige siden de To sidste kom til Amsterdam, i dyb Sørgedragt, fordybede i fornyet Følelse af den unge Mands Savn, for hvis Skyld de vare i denne Dragt, da der nogle Øieblikke forud var bleven meldt, at en hjemkommen Østindiefarer samme Dag var seet at nærme sig Texelen, en Tidende, som altid, siden den, der meldte Cornelis', Død, paa disse tre havde en eller et Par Dages gjenstridige Sørgen og Stræben for at meddele Trøst, til umiddelbar Virkning.

I de forløbne fem Aar var den femtenaarige Julie bleven tyve, den nittenaarige Cornelis fire og tyve Aar gammel. Intet Under, at de havde begge saa meget forandret deres Udvortes, Julie ved Vækst, Uddannelse, og nu ved et halvt Aars hjertelige Sorg,

ei at tale om den, den Tid mere end nu omhannende, Sorgedragt; han ved ogsaa at være udvoxet, dertil farvet af Zodiacal-Climatet, og ældet først ved en udmavrende Sygdom, derpaa ved flere sem Maaneders Sørelse, saa de begge vare hinanden et Øieblik ukjendelige. Cornelis stod der, ikke kjendt engang af sin gamle Moder, hvis Øine havde liidt meget i de sidste Maaneder. Hvor høit han end elskede hende, saldt dog strax hans hele Opmærksomhed saaledes paa den yngre Figur, der, i det han kom ind, reiste sig halv op fra en Skammel, paa hvilken hun havde siddet ved den gamle Kones Skjød, at han intet saae uden hende, ligesom hun saae intet uden ham, og glemte derover endog at reise sig heelt op. Mechanisk, og uden selv at vide det, aabnede han sin Vest, saa der strømpippede lidt af det der indenfor broderede Navn, (hvilket ikke siden hans Afreise for sem Aar siden, det er aldrig før, nogen anden endnu havde saaet at see, end af Nødvendighed, hans ovenovenommeldte første Betjent og Ven) — og i Øieblikket følede jeg mig meget haardt trykket imellem de to gode, for hinanden skabte, hinanden inderlig elskende Hjerter.

Der forefalder herefter i min Historie Tidsrum, som jeg intet vil fortælle om, ikke for, at der jo, for mig og for dem, det ellers vedkom, meget var ligesaa interessant og fornøieligt, som adskilligt i ethvert af de foregaaende, men fordi Fortællingen derom vilde let forekomme Læseren en Smule ens-

formig, og for ham lidet lærerlig og lidt vigtig. Fra den Stund, da Cornelis ikke længer behøvede et Erindringstegn for at kalde sig Foreſtillingen om ſin Julie og hendes Godhed for ham liveligen tilbage, hvilket dog i Grunden var det, der udgjorde for ham mit hele Værd, saa nød jeg ikke længer den Ære, som forhen at anſees for væſentligen nødvendig, hver Gang han ſkulde nyde en feſtlig eller glad Dag, den undtagen, da han blev for ſtedſe forenet med ſin Julie, til hvilken han, uagtet den megen Tjeneſte, han i de forgaaende fem Aar havde taget af mig, allerede begyndte at give mig et temmelig gammelagtigt Udſeende, iſær den Deel af mig, der beſtod i det med Julies broderede Navn decorerede Klædemon, dog fik Fortrinet for alle mine linnede Medbeilere. Siden nød jeg min Hædersplads affondret fra mine yngre Jevnlige, i hans Linnedſkab, men ſom ſjældnere end forhen tilſyne; men aldrig uden at fornye Erindringen om de Dage, da Synet af mig maatte være ham iſtedetfor Synet af hans Julie, og da det var igjennem mig, han nød alle ſine bedſte og gladeſte Øieblikke. Mere end een Gang fortalte han ſin Julie om vore Reiſer, og om den Glæde og Nytte, jeg paa dem viſte ham, ei allene alt, hvad jeg har her fortalt Læſeren, men meget mere, ſom jeg deraf har forbigaaet. Og fik jeg ei hver Gang en taknemmelig, fra den huldе Kones Øie ved ſaadan Leilighed nedrindende, Taare at indbrikke, eller et Kys fra hendes uvanhelligede Læber, ſaa var dog et ſjælfuldt Øiekaſt, ſom fra hende ſvævede hen over mig, og altid fandt Veien lige ind i den gode unge

Mands Hjerte, Vidne om, at hun følede, at det var mig, som paa den lange Reise havde bevaret hans Hænde, og bevaret hende hans Hjerte varmt og hende værdigt.

Gode Mennesker ere derfor ikke altid Følere; ligesom Følerinderne ingenlunde altid ere de gode Mennesker, de vel oftest ønske at gjelde for. Jeg vilde for din egen Skyld, kjære Læser, nødig, at du skulde ansee enten Cornelia eller Julie som Følerinder, fordi de begge satte meget større Priis paa disse Stykker Linned, der udgjorde tilsammen det Materielle af, hvad der i dette lille historiske Værk hedder Jeg; thi jeg vilde, at du, sættende dig ganske i de to Menneskers Sted, skulde føle dig tilbøielig ja nødt til at betragte det Linned, eller hvad det var, der var forbundet med saa kjære Erindringers Fornyelse, med samme Øine, som de; og saa lidet et Syn et Menneske er, der digter Følelser, som Mennesket med Fornuft og med Hjerte lader, kun at være digtede; ligesaa lidt i det mindste ere de, der ikke have Hjerte for Menneskets Lykke, meest velgjørende, dets lykkelige Rørelser forøgende, og forhøiende, dets Lidelser formildende Følelser, af Blidhed, Godhed og Varme; og de, som ikke forstaae at komme Livets omvexlende Skjebner ved Ømhedsfølelse paa endog de Smaating, der blandt de Smaaheder, hvoraf det menneskelige Liv er sammensat, opfylde Tomhederne med Erindringer af forbunne Behageligheder, eller overstandne Ubehageligheder, sætte os tilbage i de blidere Rørelsers glade Øieblikke, bringe Ømhedsfølelsen fra nærværende tider at beha-

gelige Smaaheder, og fornyer os den barnlige Alder, som dog det uforderede Menneske nok stedse, hvor langt han end er kommen frem paa Reisen gjennem Livet, stundom tænker paa som paa et Himmerig.

Julie og Cornelis vare ikke saadanne Daarer, at de med barnagtig, mindst digtet eller fremkonstlet Tant, kjedsommelig og betydningsløs Opkaagning, fremtoge hvert Øieblik de forslidte Klude eller Reminiscencer, som dog vel efterhaanden svækkes og tabe sig, og derved forglemte eller forsømte levende ny og glad Følelse af nærværende sand Lykke. Denne vidste de at skaffe sig, og at nyde, og Tid efter Tid blev den paa Østindiereisen saa ofte og ømmeligen beskuede Linnedskat vel ei reent glemt eller forkastet, men meget sjeldnere taget frem, og kjendeligen mindre holdt i Pris. Det gik saa vidt, at inden et Par Aars Forløb var, paa det med Broderiet udmærkede Klædemon nær det øvrige aldeles udvandret af det høitidelige Gjemsel, for at tjene i nye Skikkelser til linnede Klædemon for det Par Spirer af Julies og Cornelis' Forening, hvormed samme inden Slutningen af det andet Aar var velsignet.

Hvor egoistisk jeg end vilde indslutte Resten af min Historie til mig selv, kan jeg dog ei undlade at nævne lidt om dette Par Folk.

Uagtet Julie og hendes Moder, inden Cornelis kom hjem, og da man troede ham død, af den ældre Hr. van Kollum lode sig bringe til Amsterdam, og forbleve der i en Række af flere Maaneder, hos den ved deres Omhu og Pleie til Livet tilbagekaldte Svigermo-

der, saa var det dog saa langt fra, at de, hemmedes af den mere glimrende Formuesforsatning, hvori først Cornelis' Testamente, siden han selv, havde sat dem, fravege deres første Beslutning, at vedblive det Vindskibelighedsanlæg i Hasevinkel, hvilket de skyldte denne deres nærværende lykkelige Stilling — medens det igjen skyldte deres Virksomhed og deres Godhed sin Tilværelse — at de meget mere meddelte Cornelis deres egen Tilbøielighed til at leve paa det Sted, til hvilket de vare bundne med saa mange Baand, saa mange ved dem lykkelige Menneskers inderlige Ønske, Overbeviisningen om, at de kun ved personlig Nærværelse, saaledes som de vilde, kunde vedblive at sørge for Fortsættelsen af disse Menneskers Lykke, og en hellig Erindring af saa mange der henlevede onde og gode Dage, hvortil endnu kom Julies og hendes Moders, som ved alvorlig Efterregning ogsaa blev Cornelis', Overbeviisning om, at han uden vovelige Spekulationer, som kan indbrente stort, men og ødelægge stor Formue, ikke let kunde anvende en betydelig Formue til større og tillige sikkrere Fordeel, end ved at sætte den i Virksomhed til den samme Vindskibelighedsend videre Udbredelse.

Da Cornelis ikke længe efter sit Bryllup med Julie, ved usvigelige, og af fem Aars gyldne Erfaring stadfæstede Beregninger, havde overbeviist den gamle Hr. van Kollum om Fordelen af denne Linnedfabrikerings betydelige Udbredelse, iagttog han strax det fornødne for at sætte samme end videre i Værk. — Et ei ubetydeligt Jordegods i Nærheden af Hasevinkel var tilsalg. Dette kjøbte Cornelis, og brøt inden næste

Vinters Begyndelse derhen med sin Kone og sin Svigermoder, modtaget der med mange hundrede taknemmelige, glade og gode Menneskers ukonstlede og uforstilte Velsignelser og Glædesraab.

Julies og hendes Moders Fraværelse havde imidlertid ikke standset den der ligefuldt fremblomstrende Drivtighed.

Da Julie, ved omhyggeligste Anvendelse af en Spinderskes og en Linnedvæverskes Konst, havde frembragt det Stykke Lærred, hvis Historie den gode Læser, der har fulgt mig saa langt, nu kjender Mesteparten af, havde hun faaet saadan Smag paa deslige Linnedfabrikeringens høieste Bestræbelser, at hun fra samme Stund ikke lagde an paa mindre, end at drive Konsten i dette Fag saavidt, som det var muligt, og saafremt muligt, videre, end den nogensinde og nogetsteds forhen var bragt. Vi, hende af Cornelis forærede Hørknipper, som vi forhen havde gjort hende det muligt at frembringe det skjønneste Stykke Lærred, der var seet i Vestphalen, saa satte vi hende og frembeles i Stand til at fuldestgjøre denne hendes Attraa, da vi stedse besandtes Hør af den fineste, ædelste og reneste Tave, som nogensteds var seet. Længe varede det ikke, førend der gik et saadant Rygte af Præstedatterens Traad i Hasevinkel, at Konstforstandige vare nær ved at gjøre Valfarter hen for at see dette Konstproduct, og det blev hende aldeles umuligt at tilfredsstille endog kun en klækkelig Deel af dem, der, koste, hvad koste vilde, herfra vilde forsynes. Hun valgte derfor nogle enkelte af Stedets fortrinligste Spinderske, til hvilke hun betroede smaa Quantiteter

af denne hendes allerfortrinligste Hør, og som, under hendes umiddelbare Opsigt, deraf forfærdigede en Traad, som vel ei naaede, men dog temmelig nær efterlignede den, hun umiddelbar selv havde spundet. Vi lislandste Hørknipper, oprindeligen den gode lettiste Bondepiges Pleiebørn, mine Sødstende, havde derved den Lykke selv og umiddelbar at staffe et Antal gode Pigers Hændighed og stadige Flid paastjønnet og lønnet; da deres fortræffelige Arbeide, anvendt paa saare lidet Materiale, ophøiede det til en Værdi, imod hvilken dets oprindelige næsten ganske forsvandt.

Blandt andre, som Rygtet om dette Spinderi drog til Hafevinkel, var ogsaa en vis Kjøbmand fra Tøndern, som aarlig foretog sig Udvandringer temmelig vidt om i Verden, deels for at affætte en Deel af de Kniplinger, som nogle hundrede Piger med de nydeligste Hænder af Verden, og med den beundringsværdigste Flid, i hin Egn frembringe af en utrolig liden Quantitet Materiale; deels for at indkjøbe den fineste og bedste Traad, der kunde faaes, som ene skikket til at vedligeholde denne et stort Antal Mennesker her ernærende, nogle endog berigende Vindskibelighed. Han havde nu lagt sin Udvandring hen ad Nederlandene, deels for, at de tønderste Kniplingers Fortrinlighed kunde kjendes for deres Værd i Egne, hvis Nærværelse ved Brabantinernes Vindskibelighed i samme Fag lod der formode flere, end ellers almindeligt er, det forstode sig paa dette Slags Fabricaters Værd; deels ogsaa i den Tanke, der maaskee lettere end just ellers almindeligen at finde, og derfra

medbringe, noget af den Traad, som den tønderske Flid saa' aldeles behøver.

Hvad han her fandt, overgik aldeles hans Forventning. Traad, af hvilken et eneste Lod kunde være tilstrækkeligt for en duelig Kniplerskes Arbeidsomhed et heelt Aar om, og som derved vilde være at udbringe til forholdsviis meget høit Værd, fandt han der forarbeidet med en Færdighed, altsaa og med en Hurtighed, der gjorde Arbeiderne det muligt, med Fordeel at sælge den meget ringere, end han havde ventet og haabet. Han fandt her, som hjemme hos sig selv, Arbeidsomheden forbunden med en Godmodighed, og i eet og alt med Sæder, som indtoge ham. Hans Fortælling om den qvindelige Vindskibelighed, som især udmærker hans Egn, om den Mængde allene ved Fliden kostbargjorte og derved Arbeiderne og Egnen saare nyttige Arbeid, der frembragtes, gjorde ogsaa ham interessant for Enken og Datteren, som de af lignende Aarsag, men især ved deres forekommende Godhed, som og ved det, han af Egnens øvrige Indbyggere havde hørt til deres saa velmeente som fortjente Priis, bleve i høi Maade interessante for ham. Et Par Dages Ophold der bekræftede aldeles alt det Gode, han havde hørt om dem. Han ansaae det for en sand Vinding for hans Egn, om han ved dem kunde bid faae overplantet og bragt i Forening med Kniplefliden noget af den for samme saa nyttige, saa uundværlige Konst at frembringe den Traad, Kniplerskerne skulde knytte deres Kniplinger af; og, tryg paa, at han ikke kunde betroe en god Pige i bedre Hænder, aftalte han

med Julies Moder, at hun skulde modtage en af Tønderegnens første Artistinder i Kniplingen, for at lære Julies Spindekonst, mod igjen at lære hende Kniplekonstens Hemmeligheder. — Aftalen var til begge Parters Tilfredshed gjort, og efter nogle Ugers Forløb bragte han Julie i sin egen Datter en med hende jevnaarig Selskaberinde, som meget snart vandt Julies og Moderens hele Venskab, og gjengjeldte det, og formedelst gjensidigen meddeelt Underviisning lærde de to Piger med hurtigste Nemhed hinanden deres forskjællige Færdigheder af. For Resten blev hun Julie en kjær Søster, Moderen en kjær Datter, og ligesom disse, bande Husets og Egnens Folk en kjær, en elsket, og hædret Veninde.

Det havde hun allerede været et Par Aar. Hun havde udbredet sin Kniplekonst til adskillige af de haſewinkelſte Piger, saa disses Vindskibelighed begyndte at faae en forderlagtig Gjenstand mere; for Resten forestod hun Styrelsen af den herværende Vindskibeligheds Drivt, med vedhørende økonstiede Regnskabshold, ligesaa fuldt som Julie selv, da den gamle van Kollum hentede denne med hendes Moder derfra. Alting gik under vor Tønderindes Veiledning, som før. Imidlertid var denne Veninde ei uden Andeel i Julies bestemte Attraa til at overtale hendes Mand til at nedsætte sig heller der, end i hans, efter hendes Tykke og Smag, alt for glimrende Hovedstad.

Den Omstændighed, som gjorde, at Manden fra Tøndern af alle hin Egns Kniplepiger just valgte sin Datter, vilde maaskee have gjort Julie og Mo-

deren mindre villige til at modtage hende, dersom de forud havde vidst den. Nu gav den Hanne (saa hedte hun) en Interesse, der ene maaskee havde været nok for des snarere og lettere at vinde den da kun attenaarige Julie, som den gjorde hendes Ophold her meget længer, end det efter Hensigten havde været at vente. Denne Omstændighed bestod deri: Hannes Fader var en formuende Kniplingshandler; hans Datter en, især efter Egnens Maade, meget vel opdragen, som i alt meget elskværdig Pige. Faderen, der havde det ønske og trygge Haab, at forædle sin Race, ved at give denne Datter bort til mere glimrende Kaar end Kniplingshandlerens, som ikkun Mobbydeligheden for at give Slip paa den stedse stigende Fordeelagtighed holdt ham fra at forlade, havde høist ugierne bragt i Erfaring, at hun uden at indlade sig i hans mercantile Plan, havde forbundet sig med en elskværdig og flink, men ikke rig, ung Landmand i Egnen. For at afbryde denne Forbindelse, valgte han just hende til at skikkes bort; og da han fra Tid til Tid erfoer, at Hannas Tilbøielighed for hendes tonderske Landmand endnu ei lod til at være forandret, saa udsatte han fra Maaned til anden, fra Aar til Aar, at hente hende hjem igjen, hvilket hun desbedre fandt sig i, som Julies og den hele Families inderligste Venskab erstattede hende hendes Vilhelms Savn saa godt, som deslige kan erstattes; og hun hjemme fra erfoer tilfulde at hun, der dog ei kunde vente Faderens Samtykke til det eneste, hun erkjendte for Lykke, men vel forudsaae, at hun, naar hun kom hjem, vilde blive

tvungen til en Forbindelse, som hun uden Betingelse erkjendte for ulykkelig, da hun vidste vist, det ei blev den eneste, hun kunde eller vilde leve lykkelig med.

Hanne havde saaledes i fire Aar været i Hasewinkel, Medbestyrerinde af den der blomstrende qvindelige høistvirksomme Vindskibelighed, saa lykkelig, som en elskende Pige, adskilt fra den, hun elsker, kan være, ved inderligt Venskab og alles Hengivenhed; da, i Syvaarskrigens sidste Aar, Kampens Skueplads, som i de forrige Aaringer endnu ikke endog i nogen Afstand havde nærmet sig denne Afkrogs fredelige Egn, drog sig saaledes der henad, at ofte de krigende Magters Tropper enten streifede nær der omkring, eller endog et Par Gange cantonnerede der.

Vilhelm, saa hedde den unge Mand fra Tønderegnen, som elskede vor Hanne, og for hvis Skyld hun maatte leve i denne, ene fordi han ei var der, ei lykkelige Forvildning, erfoer, at Krigshære gjennemstreifede det Land, den Egn, hvor hans Hanne levede. De verlede jevnlig Breve med hinanden. Hun havde meget levende skildret ham det lidet, hun havde seet, eller dog nok mere hørt, af Krigens Rædsler. — At vide hende der, Tanken derom, forets net med den under alle Omstændigheder brændende Længsel, han følede, efter dog endnu eengang at see sin Hanne, opflammede ham omsider til den Beslutning, alting til Trods, at anvende sit yderste, for at ile hen til hende. Han samlede det lidet, han kunde, i al Stilhed, uden til nogen, ikke engang

til Hanne selv, at lade sig forlyde dermed; og saaledes listede han sig fra sit Hjem, og efter, med uafbrudt Iil, at have gjort Reisen til Jods frem, var han inden fjorten Dage ei langt fra Hasevinkel, midt i Westphalen, men paa en Tid, da han ikke kunde komme videre, uden at bryde gjennem de krigende Heres Linier. Plyndret af Soubises og d'Etrees slet disciplinerede Troppers Udposter, fandt han sig her, uden Pas, uden Penge, midt i et fremmed, af Fiender opfyldt, Land. I denne Forfatning blev han opfangen, og tvungen til at modtage Vaaben ved et Corps af de Alliieredes Hær; og dette Corps stillede sin Marsch lige henimod den endda forskaanede Egn, hvor just han selv, kun ei i denne Forfatning, saa inderligen stundede hen. Han seer nær ved sig den Kirke, den By, han agtede sig til. Han troer at skjelne det Tag, hvorunder hans i fire Aar ham frarevne Hanne lever; da et overlegent fransk Corps bryder pludseligen frem fra en anden Side. Der opstaaer en hæftig Skjermydsel. Man bryder ind fra alle fire Kanter. Et Par hundrede Mennesker, flere qvæstede end dræbte, ligge omsprødte paa Marken. Man flyer og forfølges, slaaer i Flugten, nedhugges — og med et halvhundrede Fanger vende Soubises Udsendte tilbage til Armeen, som staaer nogle Mile derfra, efterladende, hvad der er faldet, uden at see sig tilbage, frygtende for at overfaldes af Tropper, som man formoder nærhos og i Færd med at gjøre Gjengjeld.

Landsbyens Indbyggere stimle ud for at see den Elendighed, de Stridende havde efterladt, og lindre

den, om, og saaviht, muligt. Man finder Mængde Halvdøde, Saarede, liggende i dertes og andre Døendes eller Dræbtes Blod. Alle Landsbyens Huse forvandles til Lazarether. Uden Forskjæl paa Alder, Kaar, eller Kjøn, opbyder man hinanden til at formilde Jammeren. Man har udleveret alt paa nogen Maade til Forbindinger anvendeligt gammelt Linned; man er næsten færdig med Forbindingen, men ogsaa ere alle Midler, alt Forraad, udtømte, da Cornelis kommer hjem, og tilligemed sine Folk bringer med sig til sit Huus endnu et Par haardt saarede, sig selv neppe bevidste, unge Krigere. Der er intet mere Linned for disse Lidendes Saar. Cornelis løber ind, aabner sit Klædeskab. Det eneste, der er her til Tjeneste, er det Klædemon med Julies derpaa brodérede Navn. Hans Øine blive glindsende; men uden noget Øieblikks Opsættelse river han det i Strimler, og forbinder saa godt, han det forstaaer, den haardest Saaredes værste Saar. Al Plads i Huset var ogsaa betagen. Han lægger den Lidende paa sin egen Seng. Der er netop Livstegn. De blive kjendeligere. Saarlægen kommer omsider saavidt med de andre, at det efter Ordenen bliver ham muligt, ogsaa her at komme til Hjælp. Den Saarede kommer til Bevidsthed, og — efter nogle Timer tilader Cornelis sin Julie og Hanne (ingen af begge ere kjælne nok til at troe, de ei kan taale Synet af en Jammer, de som Mennesker bør bidrage med til at lindre) at forsøge, hvorvidt deres ømmere qvindelige Omhu kan være de Lidende til Nytte. Hanna træder ind til den ene, — og o! det er Wilhelm,

hendes kjære Wilhelm. Han hører hendes Stemme, han vaagner op af sin Lethargie, og føler sig i sin elskede Hannas Arme.

Jeg — thi Læser, du glemmer dog ikke, at det Linned, der havde fulgt Cornelis til Ostindien, der været hans Trøst og Fryd, efter forhen at have været Mjddel til at tilvinde ham hans Julies Opmærksomhed, og til siden at forvandle denne til en Forbindelse, der omsider blev begges fuldkomneste Lykke; det samme Væsen, som imidlertid lagde Grunden til et mange gode arbeidsomme Menneskers ernærende Vindskibelighedsanlæg, og udrettede kort sagt alt, hvad de foregaaende Blade neppe har aabnet Udsigten over, er det samme, som nu, efter saa mange gode Tjenester, saa meget udrettet Gavn, udtjent, afbrugt og omsider reven i Pjalter, ligger nu som saadanne paa den gode Tønderjydes blødende Saar — jeg dækkede nu med saadan Omhed disse denne Lidenbes Saar, at Wilhelm snart blev i Stand til, ved at see Hanna ved sin Side, læse den ved fire Aars Fraværelse ingenlunde formindskede, snarere kun befæstede og modnede Kjærlighed af hendes Øine og alle hendes Træk, for Resten see sig omringet af Mennesker, for hvilke han neppe havde behøvet at anbefales ved Forbindelsen med Hanna, for af dem at være behandlet som en Broder — jeg dækkede, siger jeg, saaledes hans Saar, at han efter faa Dages Forløb blev saa temmelig i Stand til at glemme, at han havde dem, og at han inden faa Uger virkeligen var næsten og inden et Par Maaneder ganske helbredet.

Efter Slagene ved Vilhelmsthal og siden ved ohannisberg endtes imidlertid omsider den syvaarige eide, og Hasevinkel nød siden tryggeligen den Ro, m kun denne ene, efter hvad Krig ellers er, ube- delige Skjærmydsel havde afbrudt. Vilhelm og anna optoges af Cornelis til Medinteressentere i Hasewinkelske Linnedfabrications-Anlæg, og da n derved var bleven et Parti for den Tønderske niplingshandlers Datter, som Svigerfaderen nok nde være tilfreds med, saa samtykkede denne saa get des hellere deres Forbindelse, som han nu ikke nde hindre den, om han end havde villet.

At Cornelis med Julie, da den gamle van llum i Amsterdam nogle Aar efter døde, kom i n Nødvendighed, at maatte overlade Vilhelm og anna Etablissementet i Hasewinkel, for i hin Ho- dstad at fortsætte Husets ham overladte, ham ene hørende, Sagers Bestyrelse; at Vilhelm efter faa rs Forløb nød sin Andeel i de ved ham vel drevne sewinkelske Anlæg, og var derved bleven en saa muende Mand, at han med sin Hanna og en n Kapital kunde vende tilbage til Tønderegnen, begge disse Familier vedbleve — og de og deres kom vedblive endnu, den hæderlige Vindskibelighed, hvilken de ved mig vare satte paa Vei, er, hvad om dem endnu har at melde den gode Læser, s Opmærksomhed nylig saae mig i den mindre nrende end hæderlige Forretning at dække og læge lhelms Saar.

Læseren vil letteligen formode, at dette i min ikkelse som Linned var omtrent det sidste, jeg

havde at udrette. Jeg har forfeilet min Hensigt, dersom jeg ved denne, som det ved en blot overfladig Beskuelse kunde synes, ikke pyntelige Ende paa min Virksomhed, skulde have tabt den Adgang, jeg troer, ved Kjæden af det, jeg udrettede, at have beviist, at tilkomme ei allene mig, men min hele Slægt, alt hvad der hedder Hør, til et hæderligt Omdømme af Menneskeslægten, hvis Velgjørere vi sees paa saa mangehaande Maader at være. Det er kun den Ubetænksomme, der kan sætte ringe Priis paa den Fortjeneste, at være, hvad vi altid ere, naar vi kun maae, Midler til vindskibelige og gode Agerdyrkeres Lykke og Velfærd; at udgjøre, hvad en drivtig Handelsmand beriger sig og sit Land ved, og derved paa det kraftigste understøtte den kloge Financebestyrers, uden deslige Ressourcer evindeligen mislige Planer, at ernære tusinde og tusinde vindskibelige Familier i en hæderlig mange berigende Virksomhed; at klæde for den største Deel hele Menneskekjønnet; at udgjøre noget med det væsentligste af Dronningers Høitidspynt som af Hyttebeboernes Bedækning; at være uundværligt i alle Livets Stillinger, til enhver dets Behageligheds Nydelse, ei at kunne noget Øieblik savnes uden Nød og Kummer, velgjørende at følge Mennesket fra Fødselens Øieblik til ned i Graven, nødvendigt paa Brudesengen og paa Lazarethets uden os dobbelt elendige Leie, overalt.

At denne samme Jeg her endnu ligger for dig, — eller saavidt Læseren af det, jeg her fremlægger, seer blot en aftrykt Copie — dog en af mine Sødskende, Afkom, Omdannelser af et andet Hørbundt,

hvis Tildragelser og Skjæbner næsten altid, om den efterspordes, vilde befindes at have megen Lighed med den her foredragne, viser at min Virken, at jeg ei er ophørt efter den lange Kjæde af virket Gavn, som jeg allerede hidtil har fortalt.

Efterat jeg havde lindret og omsider tillægt min gode Vilhelms Saar, gik det mig, som det saa ofte gaaer imellem Eder Mennesker selv indbyrdes; jeg blev hensmidt i en Krog, forglemt og upaagtet, mellem Fragmenterne af mange flere mine udtjente Sødskende og Slægtninge. — Fuldt saa utaknemmelige vare ei mod os de paa deres Fordeel rosværdigen opmærksommere Hollændere, som, jeg seer, man er her til Lands. Man kastede mig dog ikke ligefrem foragtet ud paa Gaden, og overlod mig Forraadnelsens Død blandt det meget, man her med uforskyldt Haan foragter som blot Uhumskhed. — En af Husets Piger, hvis Eiendom jeg med flere mine Lige i denne min Affældighed var bleven, sørgede endnu for peen og net Vedligeholdelse af, hvad der endnu af mig var tilbage, og forvarede mig omhyggeligen i talrigt Selskab af mine udtjente Slægtninge til vor foreståaende nærmere Bestemmelse. Vi belønnede denne hendes Omhu for os, ved at lade Papirmageren ved sine udsendte betale hende for os en lille Sum, der, lagt til flere beslige, ved lige Leilighed indløste, udgjorde efter faa Aars Forløb en Kapital, der for hende blev Grunden til en Lykke, som hun endnu i en temmelig høi Alder, omringet af Børn og Børnebørn, nyder der i Egnen.

Efter mange Aars Forløb kom i Papirmagerens

Kludemagazin først Raadden til mig at gjennemgaae hans Konsters Forvandlingsevne, og derefter at opstaae til nyt Liv, ny Virksomhed.

Hvor mange Mennesker min Familie ernærer i lykkelig Vindskibelighed ved at tilberede os denne nye Tilværelsesmaade; hvad stort Værd vi have, efterat have fuldendt et foregaaende saa virksomt, Menneskekjønnet saa nyttigt Liv — Læser! tænk dig om, og tænk dig, hvad Menneskekjønnet, med al dets Stolthed, al dets Rigdom, al dets Vidskab var, dersom det manglede den ene, ofte saa lidet agtede Gjenstand, Papiret! — Menneske! hvad du uden dette var usselt, taabeligt, barbarisk, endog i Antal nødvendigen indsvundet! At udvikle dig det, er overflødigt; det er soleklart, at al din Lykke, al din Vidskab, al din Hæderlighed staaer og falder med denne din uundværlige Fornødenhed, hvis Anvendelser du seer, hvor du aabner dine Øine, medens det at opregne dem, var at give Fortegnelsen over alt, hvad der er Gjenstand for, eller Virkning af, dine Evners Brug, alt, hvad der hører til din hele Tilværelse.

Jeg laae her for dig, min Ven, skikket, om du dertil saaledes fra din Side havde havt Evne, som jeg fra min, til at gavne, at lykkeliggjøre, at fryde, at forbedre, at frelse en større eller mindre Deel af Samtids og Fremtids Mennesker. Tilfældet lagde mig paa dit Skriverbord. Det kunde lagt mig paa en Konges eller Førsteconsulens, og jeg havde afgjort Bestemmelsen over Millioners Skjæbner. Det kunde lagt mig for den oeconomiske Gransters, og jeg havde

lært Agerdyrkeren at frembringe flere Tolv af sin Ager, og af den ernære saa mange flere ved dens Afgrøde, eller bekjendtgjøre Maaden til at frembringe hint eller dette Vindskibelighedens Product ved færre Kræfter eller til større Fuldkommenhed. Det kunde lagt mig for en af dine Venner, for Malling eller Abrahamson eller Nyrup eller Rahbek; og hin havde derpaa lagt Forsørgelsesplaner for Eders Fattige, som nu fra et andet Stykke Papir velgjørende har udbredt sig over eders Hovedstad, og snart forplanter sig Landet over, eller han havde forædlet det, ved at betroe det en af de Taler, som hans saa mange andre Bestemmelser ei have tilladt ham at give os uden saa faa af; hin havde derpaa fremlagt for Dagen, hvad hans Grandskeen unddrog nordisk Aldersdoms Mørke, som der laae skjult, hæderligt og uadervisende — hin af Bibliothekernes Støv, hvad der udbreder Lys og Dag i Kundskaben om, hvad I vare, og hvad I ere — hin vilde derpaa have henkastet en af de Sange, som pryde og forskjønne eders Lag, og eders Sæder, eller Indholdet af de Blade, hvorved han, vel saa meget som mange af eders Institutter, trods al det saarede Lapseries Skrummel, opdrager eders Slægt til Forædling; — Tilfældet kunde — dog hvad kunde det ei have gjort af mig i min Papirskikkelse? Sandt, jeg kunde ogsaa blevet lagt under den Presse, der trykker Lotteriesedler, eller Kortmagerens Værksted — men nu ligger jeg her — og, *in lugam vacui*, samt til Forsøg, om jeg, om jeg saae af din Forlegenhed at ville blevet min Skjæbne, kunde undgaae at bemmes ubrugt til Fidi-

busbøden, ligger jeg her bemalet med dette. — Du, kjære Skribent, og hvem der ellers maatte komme efter, hvad her er henmalet, og behøver denne Advarsel, lære heraf, hvad du forsømte, at være i Tide betænkt paa, hvad der skal staae paa det, til at skrives, fremlagte Papir, at det ei skal gaae Eder, som det her gik dig, og som det saa ofte gaaer, at der kommer til at staae, hvad I selv ei vide af.

Om Raade.

Husbonden; ligger jeg her bemalet med dette. — Du, kjære Skribent, og hvem der ellers maatte komme efter; hvad her er benmalet, og behover denne Advarsel, lære heraf, hvad du forsømte, at være i Tide betænkt paa, hvad der kan staae paa det, til at skrives, fremlagte Papir, at det ei skal gaae Eder, som det her for dig, og som det saa ofte gaaer, at der kommer til at staae, hvad I selv ei vide af.

Om Raade.

Malucrim veris offendere, quam placere adulando.
Seneca de Clementia. L. II. cap. I.

Uagtet Pligternes Opfyldelse og Dydernes Jagttagelse er saa tydeligen den eneste Vei til Lykfalighed, at ene den Affindige noget Øieblik kan tvivle derom, have dog Moralisterne lagt Mærke til, at slet intet, eller dog kun et eneste Menneske her i Verden hidtil har opfyldt hver Pligt, og iagttaget hver Dyd. De tilstaae, at Grunden hertil er de mange og store Vanskeligheder, de mange Pligters og Dyders Jagttagelse har for os Mennesker.

Da dette uden Tvivl forholder sig saa, skulde det da ikke rydde en Deel af disse Vanskeligheder af Veien, om man var i Stand til at formindske Antallet paa baade Pligter og Dyder; det er: vilde det ikke være lettere at iagttage alle Pligter og Dyder, om man havde færre Pligter og Dyder at iagttage?

Jeg veed, Naturens, det er Guds, evige Love have bestemt, hvad der er Pligt og Dyd, og vee den, som formastede sig affindig til derfra sophistisk, thi anderledes er det ikke muligt, at ville bortdemonstrere det allermindste. Men skulde der i det store almindelige Pligts og Dyds-Register slet intet findes, der var tilsiet af blot menneskelig Fund? og var det ei en Velgjerning for Menneskeheden af Philosophen, af Theologen, eller Philantropen, hvo han end var,

at bortrydde disse Tilsætninger og Forfalskninger? Det er f. Ex. guddommelig Pligt, Dyd i det mindste, at hævde sin Ære; men naar nu det maatte befindes at være menneskelig Tilsætning, at vi, helst om vi ere af en vis Stand, bør i Fornærmerens Blod afvaske, hvad formeent eller saakaldet Pleie, en Synder i Overilelse, eller ved Feiltagelse kan have paasmurt den, skulde det da ei være Menneskets til Lettelse i den almindelige Opfyldelse at hævde sin Ære, om denne specielle Forbindelse blev bortdemonstreret og tilintetgjort? Saa har en Minister, eller deslige stor Mand, foruden Menneskenes almindelige endnu mange virkelige hans Stand særegne Pligter. Blandt disse sidste regne vi sædvanligen den, at en saadan Mand skal forøde i det mindste fem eller sex Gange saa meget, som en anden i ringere Stand i samme Tid. Skulde nu og dette befindes at være menneskelig Tilsætning til Pligtregistret, og man da tilintetgjorde den for den store Mand, helst naar han ikke var rig nok til Standens Ødselhed, gav man ham ei da en virkelig Lettelse til sine Pligters Opfyldelse overhovedet, deels ved at Tallet blev dog een Pligt mindre, deels ved den større Bequemhed, han derved fik til at være en ærlig Mand, der betalte hvert sit, ei bedrog enten Statens Casse eller enkelte Borger &c.

Det er, synes mig, ligesaaledes med Dyderne eller de ufuldkomne Pligters Jagttagelse*). Nethed

*) Jeg regner altsaa blot Ærens Forsvar og hin fordobbelte Underholdnings Forødelse for dem, disse Pligter angaae, til fuldkomne Pligter. Det gjør jeg med Rette, thi hele Stændens Foragt, ja endog total Forvisning af Staaden er den Straf, hvorved man tvinger dem til Opfyl-

i Klæder anseer hele Verden f. Ex. for en virkelig naturlig Qvindedyd, og det er saa. Men naar nu Moden siger, at det er Enden og Yderligheden af denne Dyd, at lade Nethden stedse være prægtig og ny, at Juveler, eller dog Staalpuds og deslige Flaneri, fjuler de simple Prydelser, vilde man ikke gjøre hin Qvindedyd umaadeligen meget lettere, ved at bevise, at Modedud og Flaneri er ingen Dyd, og hører slet ikke med paa Dydslisten?

Det, jeg her vilde fremsætte, vedkommer ikke de fuldkomne Pligter; det er allene een eneste lille Dyd, jeg efter Overskriften vilde handle om, for at undersøge, om den virkeligen skulde høre med blandt Dydernes Antal. Det er Maade, her skal handles om. Den ansees, mener jeg, for en Dyd; beviser jeg, at den ikke er det, saa har jeg tillige bevist, at det er en Uting; et non ens, en tom Lyd, thi fuldkommen Pligt er det jo dog ikke at være maadig?

Den Maade, her tales om, er aldeles ikke den, Theologerne forhen have spøselsat sig saa meget med at definere og distingvere, at man, siges der, i de nyere Tider vil have begyndt at forlade — en Deel af dens fordums Definitioner og Distinctioner. Vor nærværende Maade var derimod i ældre Tider kun lidet i Gang, og ei nær saa vigtig, og dens Navn langt sra saa ideligen brugt som i vore Dage. Det er Maaden, saavidt den kan blive eller, anseet for en menneskelig Dyd, vi have med at gjøre.

Hvor lidet den end betydede i forrige Tider, saa

delsen. — Jeg forudsætter, at mine Læsere vide Forskjellen paa fuldkomne og ufuldkomne Pligter.

har dog allerede Seneca skrevet nogle Bøger om den, hvoraf kun desværre halvanden ere komne til os. Han giver (Lib. II. c. 3.) fire eller fem Definitioner paa den. Jeg troer det Begreb, man nu omstunder sammensøier med dens Benævnelse, er, at den er en Vedtjerning, som bestaaer i at tilsidesætte en Straf, hvilken Retfærdigheden tilsagde, eller bevise Godt, hvor Retfærdigheden ikke tilsagde det.

For Exempel, om en Embedsmand har begaaet en Handling, for hvilken Loven siger, han skal afsættes, og han ikke bliver afsat, saa vederfares ham Naade. Saaledes og, om han afsættes for saadan Forbrydelse, men faaer et andet vigtigere eller mere indbringende Embede, eller nyder paa anden Maade noget saadant, som egentligen er bestemt til den Fortjentes Belønning, vederfares ham ogsaa Naade.

Fremdeles: om en Kjøbmand giør en fraudulent Bankerot, for hvilken Loven bestemmer en haard Straf, og denne Straf eftergives, er det en Naade — den, som skaffer ham Beskyttelse mod bedragne Creditorer, ja Midler til end videre at bortødsle, beviser ham endnu større Naade.

Videre: naar Forsten i Emilia Galotti, der har havt den Naade at ville have Emilia til Bislopperske, tilgiver hendes Forældre den Uartighed, at kræve hende tilbage af hans Hænder, da er det Naade; og naar han oven i Kjøbet tilbyder dem den Ære, at kjøre bort, skjøndt uden at faae deres Datter igjen, i hans Durchlauchtigheds egen Vogn, er det sær Naade.

Exemplerne kunde blive uendelige. Vi ville ikke

ynge dem, men allene anføre nogle faa til, for oplyse det følgende og Sagen overhovedet.

Det er ikke blot Durchlauchtigheder og dem ovenfor, der ere i Stand til at vise den Dyd aade, eller være naadige. Alle Personer i Høihe- r, endog den temmelig middelmaadige Høihed, have gen Anledning dertil.

Naar en Mand af Stand nedlader sig til, ei være uartig mod den ringere, kalder man ham, han er, naadig. Det er saa at forstaae, den store ands Stand befaler ham, gjør ham det til en Lov, is Overtrædelse hans Storheds Kammerater straffe d Haanhed og Foragt, at være but, studs, og for- tende i Omgang mod den, der ei er saa fornem. aar han nu tilsidesætter denne sin Stands Lov og tager den ringere for den Straf, hans Ringhed rtjener, saa beviser han denne Ringere en Naade, r ligesaafuldt er Naade, som naar Fyrsten tilsides- tter Loven for at lade en Misdæder, som Lovene ve dømt, være ustraffet. — Viser han store Mand nne Ringere end ydermere Godhed, kjønner han a hans Talenter, hans Dueligheb, hvilket han ei forbunden til, saa er han særdeles naadig.

Det er en besynderlig Modens Grille, at man eget almindeligere tillægger Qvindekjønnet Naade d Mandkjønnet. Her til Lands er ethvert Frue- nmer af lidet ophøiet Stand naadig, og hedder trykkeligen naadig eller Hendes Naade. Mange ise dette for en blot Urimelighed, der ingen Sam- enhæng har med sund Fornuft. Jeg troer, til ublicums Underviisning, at kunne drage dette Sær-

syn ind i Systemet, og smukt forene det med den almindelige Lære om Maaden, paa følgende Maade:

Det er en Pligt, ja en fuldkommen Pligt, især for den fornemmere Deel af det smukke Kjøn, at agte sit eget Væsen over alt andet i Guds Skabning, ja at befale over det alt. Det, der gjør denne Pligt til fuldkommen, er den Straf, hvormed Moden holder over dens Opfyldelse, den nemlig: at gjøre Overtræderinden foragtelig for samtlige sine Medsøstre, under Navn af en Person uden Verden, et Udtryk, som ei gjerne nævnes uden paa Fransk, men, hvilket ligefuldt viser, at den, som dermed belægges, ansees som paa en Maade udslettet af de Levendes Tal. Denne Foragt for og Hersken over alt uden for dem, er altsaa for det elskværdige Kjøn en Lov, hvilken fordømmer alle andre Væsener, ja de Skjønne selv indbyrdes, til at foragtes og beherskes af hver Dame af Verden.

Nu er dette saa meget imod dette Kjøns naturlige Blidhed og Ømhed, som uoverensstemmende med dets Svaghed til at bringe denne Lov i virkelig og streng Udøvelse, at de meget ofte ere nødte til at bevise Maade ved at tilgive Væsener, der ere udenfor dem, den Forbrydelse, at de ikke ere dem selv, og eftergive dem den Strænghed, den Haanhed og Foragt, hin Lov har foreskrevet, og den Lydighed, de havde Ret at fordre. Deres hele Liv bliver saaledes forvandlet til en evig Kjæde af Maadesbevisninger. Dette er erkjendt af vort Kjøn, som af dem selv indbyrdes, hvorfor vi samtligen have besluttet at skjønne derpaa ved aldrig at nævne en af det smukke

Kjøns fornemmere, altsaa og med flest Rettigheder begavede Individer, uden med udtrykkelig Tillæg af naadig: naadig Frøken, min Naadige, min Naadigste, eller korteligen: Deres Naade!

Vi erkjende saaledes for en Naade af hver af dem, at hun bemærker vor Existence, kjendes ved os, uden for at befale strængt over os, eller sige os Bitterheder; det er Naade, thi vi fortjene det ikke, og kan aldrig gjøres værdige dertil, naar de tillade os den Lyksalighed at see den Skjønhed, de have, eller kunne have. De vise sig altsaa aldrig offentlig, uden at bevise det dem beskuende Publicum en Naade. Drive de det nu stundom saavidt, at de virkeligen vise sig høflige mod os, til idel Foragt og Fornærmelser af dem ved hin Lov fordømte Syndere; drive de det saavidt, at de endog ved Blidhed, Omgjængelighed, Vittighed, ja Godhed forlyste og glæde os, hvor stor er da ei deres Naade? Sikkerligen det er retfærdigt, at vi erkjende saadant, ved stedse at minde dem og os om, at det er Naade; jeg for min Part erklærer derfor ogsaa, saa tidt jeg blot tænker mig en af de rette Damer af Verden, at jeg er hendes Naades og samtlige hendes naadige og naadigste Liges underdanige Tjener.

Af disse Exempler, som dog ei staae her som blotte og bare Exempler, troer jeg, man allerede nok-som er i Stand til at indsee Naadens Natur og Beskaffenhed. Den bestaaer nemlig i en retfærdig Strafs Eftergivelse, eller uretfærdig Godheds Beviisning. Den kan ikke bevises af en Ringere mod en Høiere, men vel omvendt; det er ikkun i Henseende til Qvin-

bekjennet, at den i de høiere Stænder beviſes i Flæng, ſaaſom de der ere hinandens og hele Verdens Herſkerinder.

Aldeles hermed er ikke de gamles Lære om Naaden overeensſtemmende, ſom nærmere kan eterſees hos Seneca ſelv. Han taler om den, ſom om en Egenſkab, hvilken Nero ei allene beſad i høieſte Grad, men ſom han ſynes at være den eneſte i hele den da bekjendte Verden, der ret beſad eller kunde beſidde. Damenaade vil ſlet ikke ind i hans Syſtem. Vi have den Ære, meget at have udvidet denne Dyds Grændſer, og den Lykke, at dens Udøvelſe lykſaliggior en langt videre Kreds. Valerius Maximus har et Capitel om Naade, hvori han anfører en heel Deel Exempler paa denne Dyd efter det Begreb, denne Hedning havde derom. — Skjønne og rørende ere mange af de Hiſtorier, han i dette Capitel anfører, men den Ære at ſættes vore Dages Naadesbevisninger ved Siden, fortjene de ikke. Skulde jeg overſætte Romerens Bog, jeg vilde her ei kalde clementia Naade, men Menneſkelighed, Ædelmodighed o. ſ. v. Romeren, M. Marcellus, fortæller han, var gaaet ud at ſpeide Carthaginenſernes Leir, da de under Hannibal i Italien rykkede mod Rom. Marcellus blev dræbt af Carthaginenſerne, men Hannibal, ſom ærede Marcellus for forhen udviſt Krigsdyd og Tapperhed, vilde ei, at den døde Helt ſkulde behandles med Krigerbarbarſkhed. Han beſørgede ham en høitidelig Begravelſe, iførde hans Liig en carthaginenſiſk Hædersdragt, ſatte en Laurbærkrone paa den dræbte ærede Fiendes Hoved, og ſaaledes

efter Tiberues Maade overgav hans Stov til Luen, folgende det selv derhen med Taarer, som hædrede dem begge. — Ædel Menneskefølelse var det, ikke Maade, som Hannibal her viiste, thi hvilken Lov overtraadte Hannibal, for at vise Marcellus denne Ære? Er der nogen Lov, som forbinder os til at fornærme vor Fiende, endog naar vi have dræbt ham?

Saa er det med den Historie om Alexander, der, efter selv en kold Vinternat at have varmet sig ved Ilden, tog en halv ihjelfrossen Soldat, og satte ham hen i sin Plads at opvee; thi vel syntes det at være almindelig Lov og Pligt for de Store og Mægtige, at være kolde og ligegyldige ved de Mindreres Lidelser, men det syntes dog ikke, at denne Lov forbinder Konger. — Saa er det i Historien med Pisistratus, og den med Pyrrhus, der begge foragtede at hevne sig over en drukken Karl, der talede ondt om dem.

Der er flere Dyder til end Maade; og det er ei altid sagt, at det er Maade, naar en stor eller mægtig Mand begaaer en ædel og prisværdig Handling.

Naar endog en mægtig og ædel Mand eller Qvinde tilsidesætter den Ret eller Magt, de maatte have til at hævne sig eller gjøre ondt, vilde jeg ikke strax være rede til at kalde det Maade. August tilgav Cinna en Sammenrottelse, hvis Hensigt var at dræbe ham. August kunde have ladet ham myrde. Havde han fundet, at Cinna ikke var bleven dertil af Overbevisning om, at det var Pligt at frelse Verden ved den lumske Tyran, som vexelvis ved Grusomhed og Snedighed holdt Roms Frihed i Lænker.

og ſom ved ingen Pagt med Folket eller nogen Overs-dragelſe var dets Tyran, han havde da vel og dræbt ham. Nu greb Auguſt ind i ſin egen Barm, ſaae, at han overtraadte ingen Lov ved at ſkaane ham, og ſaae, at uventelig Mildhed mod en Mand, ſom hele Staten elſkede og ærede, vilde meget mere befæſte hans ſelv i hans uſurperede Enevælde. Dette var den Lov, han adlød. Han gjorde Cinna til ſin Ven, og overøſte ham med Godhed. Er dette Naade? Nei Klogſkab er det, Forſigtighed, Snildhed. — Den Dyd, Naade, maa altid ſtaae i Modſigelſe med Retfærdigheden, og Auguſt fornærmede ingen Retfærdighed ved at gjøre Cinna til ſin Kammerherre og Træl.

Man behager tidt at finde, at den, der ſom ſommer Leiligheden til at være grufom, er meddig. Naade ſkal være en Dyd, noget Godt. Jeg ſeer ikke hvad dydigt og godt der er i, ikke at være et Umenneſke, en Ulv, et glubende Dyr.

En Prætor i Sicilien havde givet en Lov, ſom de nyere Potentater i alle Europas Stater havde efterabet: han havde ſat Dødſtraf for dem, der vovede at gaae med Skydegevær. Hensigten var det, at forekomme, at man ikke ſkulde bruge ſine Vaaben, om man havde dem, mod Landets Tyranner; ſiden, da Tyranniet var bleven befæſtet, vedligeholdt man Befalingen, paa det, at Indbyggerne ei ſkulde dræbe de vilde Dyr, der ødelagde Landmandens Agre og Hjerde, men ogſaa en Gang imellem gave de Store en morſom Jagt. — En Hyrde i Sicilien havde ſkudt et Vildſvin med ſit confiſcable Kaſteſpyd;

da det var dræbt, bragte han det som Foræring til Hr. Prætorens Kjøkken. Prætoren spurgde, hvorledes han havde baaret sig ad at dræbe det. — Med et Kastespyd. — Men skal ei den, som bruger Kastespyd, efter Loven korsfæstes? — Jo; men — — Prætoren lod Hyrden korsfæste efter Loven, og var hverken mere eller mindre end en lovlig Morder. Havde det været Naade, om han imod Loven havde tilgivet ham? Er der ikke en anden Lov, som siger at den Hyrde, der dræber et Vildsvin, som sønderriver hans Lam, ja ham selv, om det kan komme til, aldeles ikke bør straffes? og er ikke denne Naturens Lov over den prætorianske?

Plutark fortæller, at Pisistratus tilgav en ung Athenienser, der var bleven dødelig forelsket i denne Konges Datter, og i sin Elskovs Raseri løb offentligen hen, som han mødte hende i Vogn med hendes Forældre, og kyssede hende; han tilgav Synderen denne Majestæts Forbrydelse, uagtet hans Frue Gemal meget bad om, at han maatte halshugges.

Bayle, Baggesen og flere, fortælle, at Carl den Store tilgav sin Secretaire Eginhart, at han elskede og var elsket af Hendes Keiserlige Høihed hans Datter Emma, som en Nat bar ham paa sin Ryg ud fra sine Værelser, at ikke hans Spor skulde sees i den da nys faldne Sneer. Keiseren gjorde, endog imod sit geheime Conseils Raad, Secretairen til Prindsessens Mand.

Hele Verden finder, ved første Øiekast, baade Pisistratus og Carl meget naadige i disse Handlinger. Fornuftige, billige, ja ædle, om man vil,

findes de vel og ved strængeste Undersøgelse; men om det kan kaldes Naade, hvor man netop lyder Fornuftens og simpel Ædelmodigheds Bud, og ikke afskaffer, eller trodser, eller illuderer nogen det Modsatte bydende Lov, seer jeg ikke. Vil man endelig kalde det Naade, nu vel; men skulde ogsaa dette være Handlinger, der burde komme under eens Benævnelse med den, at berove Retfærdighedens gjengjeldende Haand en Candidat til Galgen, og at overse en Kobler eller en Dogenicht med Rang og Statskassens Penge?

Det er Naadens Natur, jeg gjentager det, at være Retfærdigheden imod, eller i det mindste ei at være en Følge af Retfærdighedens Bud. Det, som Retfærdigheden har gjort til Pligt, kan det ei længer staae i den Handlendes Valg, at gjøre eller lade. Det skal han gjøre; han kan ei lade det ugjort, uden at være en straffskyldig Forbryder. Naaden, der skal beroe paa frit Valg, burde vel ei altsaa ei angaae, uden i det allerhøieste ligegyldige Handlinger. Philosopherne nægte, at der gives Handlinger, som bør ansees som ligegyldige. Hvad kan altsaa Naadens Formaal være?

Senecas mange Definitioner paa Naaden sige alle, at den bestaaer i at bruge med Mildhed Evnen til at straffe; dog siger han tilsidst, at den overhovedet løber ud paa, at man lader være at tilføie en anden det Onde, som man vel med Ret kunde tilføie ham. Lader os for det første standse ved denne Naadens Bestemmelse.

Hvorledes faaer et Menneske, fra Fyrsten paa

[illegible] til [illegible] ved [illegible], Mod til at [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], uden Tvivl, uden [illegible] en Forbrydelse, som skal straffes, eller til [illegible]; hvilket skulle [illegible] have [illegible].

Straf er ikke lovlig, altsaa i ingen Maade lovlig, uden den er det eneste ved den [illegible], [illegible] i det mindste ved den naturlige Ret.

Det kan [illegible] at være [illegible], om vi og [illegible] [illegible], at [illegible], om og hvorvidt vore [illegible] Straffelove ere overeensstemmende med de naturlige Love. Vi [illegible] allene som vist, at [illegible], eller de menneskelige Tings [illegible] [illegible], at i ethvert [illegible] paa det [illegible], naar den naturlige Lov [illegible], saa er den [illegible], i dette Tilfælde allermeest, at [illegible], [illegible] Dommerne, eller dog et Menneskes [illegible] Overtrædelse, [illegible] og [illegible] [illegible], [illegible] kan opløses om den formelige Rets [illegible] [illegible] paa det [illegible] [illegible] og [illegible] [illegible], om den [illegible] Domstolene [illegible] om nogen [illegible] [illegible] Tid.

Hvis der nu end staaer i de positive Love, de [illegible] Grændserne, eller Digeskerne, eller Constitutioner, eller [illegible], eller Breve rc. rc., saa er det vist, at Straffe ere enten retfærdige og [illegible], eller [illegible] — eller uretfærdige.

[illegible], saavel retfærdige og [illegible] som uretfærdige Straffe, ere en Voldgjerning. Det er en Forbrydelse mod den, [illegible] angaaer, eller mod dem, [illegible] hvilke Forbrydelsens onde Exempel skal [illegible]

ved Exemplet af den skrækkende Straf, at lade Straffen fare. Det kan ikke være retfærdigt for nogen Dødelig at eftergive den.

Carl den Store havde givet den Lov, at den, som dræbte en Bisp, skulde betale til Statens Casse 900 Soldi. Forudsat, at denne Prius var indrettet efter rigtige og sunde Grundsætninger og Beregninger, for Ex. at en Bisp var efter hans Vigtighed og Værd i Staten æqual med hverken meer eller mindre end netop . . . . . 500 Soldi

Den Forargelse, som Exemplet af denne Forbrydelse kunde stifte, var ligesaa rigtigen beregnet . . . . . 200 —

Den Castigation, der var netop passende til at afholde Morderen fra tiere at begaae en saadan Ugjerning, samt Undersøgelses- og Oplysnings-Omkostningerne vare ved ligesaa usvigelig Beregning befundne at være . . . . . 200 —

900 Soldi,

forudsat, siger jeg, at det var muligt at gjøre en til alle Tilfælde stedse passende Beregning over dette, og at dette var Beregningens Resultat, hvilket Væsen kunde da nogensinde tilegne sig Magt til at eftergive een eeneste af disse Soldi, eller og at forøge Straffen med een eeneste? Men fordi den hele Beregning er umulig, derfor var Loven absurd, og den hele Mordafsoning med Penge barbarsk og afskyelig, da Bispens Erstatning og Forargelsens Godtgjørelse ei kan beregnes med nogen Sum, uden at sætte en skammelig Mispris paa Menneskeheden.

Den første Sum af Mulcten kunde altsaa ikke eftergives uden af den hele Stat, til hvis Casse Mulcten, som Erstatning for den myrdede Bisp, hvorimod de to sidste kunde aldeles ikke eftergives, da de vare en Rettelse, en Velgjerning, den første til den fornærmede Stat, den sidste til Forbryderen selv. Det var altsaa Retfærdighed, ogsaa efter Natur og Billighed, at eftergive Straffen eller noget deraf. Der kunde altsaa ingen Naade have Sted.

Dette er saa, naar det antages, at den af Carl den Store gjorte Evaluation er for Resten rigtig. Lader os sætte, at den af ham brugte Penge-benævnelse var steget i Værdi, saa den under Hugo Capet beløbede dobbelt saa meget, som da Loven bleven given. Det halve af denne Summa er følgelig ligesaa meget i Værd under ham, som det hele var under Carl. Er det da ikke tydeligt, at, hvis Forbryderen var retfærdiggjort for sin Forbrydelse, og som han aldrig havde betaalet den, naar han under Carl betalte 900 Solidi, saa er han ligesaa nu, naar han betaler 450 Solidi? Dømtes han altsaa endnu af Hugo til at betale 900, saa er det just det samme, som om Hugo dømte en ganske skyldfri Mand i en Mulct af 450 Solidi, hvilket altsaa var yderst uretfærdigt. Naar altsaa Hugo eftergiver eller nedsætter Mulcten det halve, saa har han ikke gjort andet, end netop hvad Retfærdigheden befalede; han har ingen Naade beviist; thi det er ikke Naade, ikke at domme i Mulct en skyldfri Mand, hvilket hin ved den halve Mulct er bleven.

Dette var, hvad Naade i Henseende til Straf-

ſes Eftergivelſe angik, og, mener jeg, Bevis for, at Naade her er ikke at anvende. Fordrer Retfærdigheden efter dens viſe og upartiſke Betragtning hin eller denne Straf, saa er det uretfærdigt at eftergive den; det er enten en Grusomhed mod den, for hvilken den skal tjene til Rettelſe, eller en uforsvarlig Ekſpedisloshed for dem, ſom ved Straffens Exempel skal ſættes i Sikkerhed for ſaadanne Forbrydelſer. Fordrer den givne Lov en Straf, ſom efter alle Omſtændigheder tilſammentagne er for ſtor, for haard for den Forbrydelſe, paa hvilken den er ſat, saa er det ligeſaa uretfærdigt, ei ved Straffens Nedſættelſe til det rette at corrigere den upaaſende Lov.

Men vi have oven givet en med vore Begreber paaſende Definition paa Naaden, der indeholder mere end Senecas, da vi troe, at der foruden den temperantia animi in ulciſcendo, ogſaa dertil hørde Godheds-Bevisninger, ſom Retfærdigheden ikke beſattede ſig med.

Der kunde maaſkee gjøres det Spørgsmaal, om der kan tænkes en Godhedsbevisning, ſom Retfærdigheden ikke bifalder, ja endog paabyder. Det er ſandt, hvad Retfærdigheden forbyder, kan umuligen være virkeligen godt; men for Oppebæreren Individuum kan det være heel ypperligt. Cajus kan være overmaade vel tjent med, om Sempronius giver ham 10,000 Rdlr.; men om Sempronius med hans Kone og Børn er ſaa vel tjente med, at han giver al hans og en Deel af hans Creditorers Formue bort, er en anden Sag.

Viſt er det, at det udgjør et Hovedcapitel af

vort Friheds-system; at vi kan gjøre og lade med, hvad vort er, som vi ville. Faaer jeg imidlertid i Sinde, at handle med mit Gods som en galen Mand, saa er baade jeg og det Almindelige uden Tvivl godt tjent med, at Staten, eller hvem der kan, sætter mig en Formynder; og er jeg Formynder, og paa en affindig Maade behandler mine Myndlingers Formue, bør jeg uden Tvivl afsættes.

Historien er fuld af Exempler paa Personer, der her have sdslet med Raadesbeviisninger, som Retfærdigheden ikke kan bifalde. De Romerske Financer vare meget medtagne i de tre afskyelige Personers Tid, som efter August beherskede det store Rige. Messalinas Galaner og mange nederdrægtige Personer skaltede og valtede med Alting. En af disse, en frigiven Slave ved Navn Pallas, der havde kostet Rom en syv Millioner Rigsdaler, som han nu eiede, en Person, hvis eneste Fortjeneste var Keiserindens fæiske Godhed, fik det romerske Senat, for at hykle for den svage Fyrste, det Indfald, engang at tilbyde det romerske Prætorembedes Æresegn, og en Forære af 15 Millioner Sestertier. Dette synes at have alle en ægte Raades Egenskaber. Retfærdigheden var ganske udenfor. — Historien var ikke værd at fortælles, naar det kun havde været den taabelige Keiser, der havde beviist Slaven al denne Raade. Men nu var det dog det romerske Senat, det, som et halvt Seculum forhen var det Collegium, der regjerede den da bekjendte Verden, og endnu gav sig Mine deraf; det var en Samling af Romere, som ved intet Maal at sætte for sine Largitioner eller

ſine Naadesbeviisninger, drev det naadige Selſkab ſaa vidt.

Uforholdsmæssigheden i Naadesbeviisninger er vel aldrig drevet videre; men endog en ellers roesværdig Mand har ved ei at passe paa Forholdet tidt fornærmet Billigheden. Vespasian er bekjendt for Gierrighed. Han paalagde trykkende Skatter, og betalde ofte knap. Han var ellers i næsten alt en viis og priselig Regent. — Nu er det sandt, at en Rhetor og en Poet, naar de due, bør ernæres, ja at de have Fordring til fikkeligen at ernæres af Staten; men naar Vespasian af Folkets med Moie udredede maaskee tidt af dets Sult sammensparede Skatte, lønnede Flokke af disse Folk saaledes, at han gav en Rhetoriker 100,000 Sestertier i aarlig Gage, og gjorde en Digter en Foræring af en halv Million (omtrent 20,000 Rdlr.), saa synes Retfærdigheden, for adskillige andre ogsaa vigtige Slags Folk at forbre forholdsviis saa meget, at hele Verdens Skatte ei vilde forslaae til al den Naade.

Men er det blot Penge, der kan tjene til Naadesbeviisninger? Sandt, naar man giver Penge, her i Verden, saa giver man alt, Producten af den Erhvervendes Sveed, tidt maaskee den arme Contribuents Hungers Stillelse og Nods Afhjelpning; men Naade, uretfærdig, farlig, høist skadelig Naade gives vel og tidt, skjøndt ei i rede Summer. For, ved de Exempler, vi anføre, at blive i den romerske Historie, ville vi endnu anføre Marcus Aurelius og Verus. De vare begge adopterede af Keiser Antonin, derfor ansaae Marcus Aurelius og-

saa, da han tiltraadte Regjeringen, Verus som en Broder, med hvilken han uden Fornødenhed troede sig forbunden til at dele Thronen. At han beviste Verus derved en rigtig Naade, det er, en Velgjerning, som Retfærdigheden ingenlunde samtykkede, viiste Veri Opførsel før og siden. Verus henbragte sine otte Regjeringsaar i idel Liderlighed og Svlir, som var hans eneste Beskjæftigelse. Hvor vel Marcus Aurelius gjorde i at være denne anden Nero saa naadig, og i otte Aar, til han døde, at beholde ham til Medregent, fik Roms Skatkammer at føle, hvilket han gjorde det sit for at tømme, saa Julius Capitolinus kan fortælle om ham, at han i eet Maaltid bragte det til at ødelægge for sex Millioner Sestertier.

Idel Fyrste-Exempler! vil man maaskee sige. Det kommer deraf, at Fyrsterne, som Ihændehavere af de største Skatte, ere meest og ene i Stand til at give ret lysende og store Exempler, paa en skrækkelig stor Naade; Exempler, mod hvilke al den Naade, andre private Folk kunne fuske med, er Bagateller. Verden har desuden ingen saa stor Drivt til at kalde lignende Handlinger af private Folk Naade; ja hvad Exempler vi end fremførte, saa vilde de, frygter jeg, tilbagevises, da det næsten synes, at Fyrsterne have tiltaget sig exclusiv Privilegium paa Fortjenesten af denne Dyd. Lad dem indtil videre beholde den! Saa meget er vist, at da Naade ei kan bevises uden af en høiere mod en ringere, saa kan der ei drømmes om Exempler paa denne smukke Dyds Udøvelse, uden af de Mænd nogenledes i Høiheden. Hos os andre Smaafolk, veed jeg ikke, hvad Benævnelse man vilde give de Handlinger, som hos de

høiere og høieste kaldes Naade. De ville for det meste neppe blive betegnede med meget hæderfulde Navne.

Man kunde fremdeles anmærke, at det er næsten blot store og skrækkelige Exempler paa en misbrugt Naade, jeg her har anført. Man vil sige at den og den er en meget naadig Herre, uagtet man veed vist, at han hverken har rovet Millioner af Statskassen, af Godhed for en Skurk, eller afsagt uretfærdige Domme for at frelse en Misdæder, der har hans Bevaagenhed. Man siger, den eller den store Mand er særdeles naadig i sin Adfærd, som ofte nedlader sig til Høflighed i Omgang med Undermænd, som beder, hvor han har Magt til at befale; som viser, at han ønskede at være alle til Behag o. s. v. "Jeg mødte Hs. Excellence N. N. paa Gaden; han hilsede meget naadig, havde den Naade at spørge, hvorledes jeg befandt mig siden sidst; han var endog saa naadig at befale mig, at melde mig hos ham, naar troede jeg, at han kunde udrette noget for mig." — "Jeg tog mig den Frihed at sende hendes Naade Fru N. N. en Foræring af det eller det, og hun var saa naadig med megen Artighed at tage derimod." ɔc. ɔc. ɔc.

Vi have meget ofte havt Leilighed til at høre Udtrykke af dette Slags; og ligesaa lidet, som vi kunne have det ringeste mod de Menneskers Opførsel, som man saaledes kalder Naade, ligesaalidet kunne vi, naar vi ei spøge, nægte, at vi anse denne Naades Erkjendelse og Paaberaabelse enten for Ironi, eller nedrigt Kryberi. Imidlertid maae alle Mennesker offre noget til Sæderne og det Sprog, disses Fordærvelse har indført. Den yderlige Grad af

Nederdrægtighed, der skiller i det almindelige Udtryk ved Slutningen af Breve: jeg har den Ære, eller vel endog ydmyger mig den Ære, at være Deres underdanige Tjener, forsvinder næsten ganske ved dets Almindelighed, som gjør, at hverken den, der siger det, eller den, det siges til, tænker sig herved det mindste. Saa er det og for det meste med al Naades Erkjendelse. Naar et Menneske har faaet en Stjerne paa sit Bryst, eller noget saadant, saa er det en Naade, hvad nys, for han steeg saa høit, var kun Godhed, og, medens han var en simpel Middelstandsperson, ingen Ting. Sagen er i øvrigt den samme, og har den naadige Person mindste Smule Forstand, saa glemmer han ikke, at hans ubetydelige Handling bliver ikke betydeligere, fordi han har faaet et dyrere Rangspatent, eller hans Heste Toppe i Panderne.

At den Nederdrægtighed, det alligevel er, saaledes at forgude, meer end forgude, Mennesker for ingen Ting, er langtfra at ligegyldig, skal vi siden undersøge.

Men skulde der da ikke være nogen Naade til, uden enten den strid mod Retfærdighedens Bud, eller ikkun angik Bagateller? Skulde det være aldeles umuligt at give Exempler paa Handlinger af dem, i hvis Magt det var at vise Naade, der uden Uretfærdighed eller Nederdrægtighed kunde kaldes Naadesbevisninger, naadige Handlinger?

Vi ere overmaade langt fra at ville sætte Mishrig paa nogen eneste ædel eller god Handling. Det maa indtil videre være med Naaden, som det vil, saa troe vi dog, at det er noget langt ypperligere, at være ædel og god, end naadig, og mene aldeles just at sætte Mishrig paa en ædel og god Handling, ved at kalde

den naadig. Med Magt at ville trække en saadan ind under Naaden, og berøve den den Ære, at være Ædelmodighedens Foster, synes os at ligne Henriks Udsagn i Comedien om sin Herre, som paastaaer, han ei er ærlig, men velbaaren; eller Pigens om Leonore, som siger, hun ikke er Jomfru, men Froken.

Vi have allerede oven indstreget vore Grunde for denne vor Mening, og opfordre hele Verden, saavidt vor Fordring kan høres, til at vise os eet eneste Exempel paa menneskelig blot og bar Naade, der ikke strider mod Retfærdighedens Bud, men dog ikke bør nævnes i den høie Classe af Retfærdigheds, Godheds eller Ædelmodigheds Handlinger, men fornedres til at tælles blandt Herregunstens urimelige Nykker.

Handles her om Strafs Eftergivelse — Vi have sagt, at vi ikke kunne kalde den Naade; thi Naade maa være vilkaarlig; man maa efter sit Tykke kunne undlade at udøve den uden Forbrydelse. Er det ikke Grusomhed, at lade en Straf have Sted, som Retfærdigheden tillod at forbigaae? Hvad Fortjeneste er der i, netop ikke at være grusom? Naar Lov eller Vedtægt fastsætter en ufornuftig høi Straf, er det da ei grusomt af dem, i hvis Magt det staaer at rette den uretfærdige Lov, naar de ikke rette den, men lade en uretfærdig Straf have sin Gang? Men derimod at eftergive en Straf, som Retfærdigheden ikke tillod at eftergives! kan dette være en Velgjerning, kan den siges at handle vel, som nægter Menneskeheden en uundværlig Betryggelse eller en Misdæder en Rettelse, hvorved han kunde ophøre at fortjene Misdæders Navn?

Handles her om Godheds Beviisninger af anden Benævnelse; den naturlige Retfærdighed, hvis nøie Jagttagelse, endog hvor ingen positiv Tvang gjør Efterlevelsen til fuldkommen Pligt, kaldes Ædelmodighed, befaler os jo at gjøre alt det Gode, der er os muligt at gjøre, naar det virkeligen og i alle Henseender er Gode. Skrider denne Dyds Jagttagelse til, at vi opoffre af vor egen Lykkesalighed, for at fremme andres eller alles, det er da Hoimodighed, Sjels Storhed, som ei maa forringes ved Naadenavnet. Og som man hykler ofte, just især for de Store i Verden, ved at kalde deres ubetydelige, ja undertiden deres onde Handlinger ædelmodige, store, ja guddommelige, saa kulde man næsten troe, at man til Erstatning for saadan Ubilligheb sigesaa ofte fornedrer deres virkeligen gode og ædle Handlinger, ved at kalde dem naadige.

Som Naaden altsaa intet andet Formaal har tilbage, end blot ligegyldige Handlinger; men en forstandig Mand ikke kalder nogen Handling, i det mindste ingen, der er værd at caracteriſere, ligegyldig: saa bestaaer Naaden i intet, eller i saadant ligegyldigt, som ei er værd at tillægge engang Naadens Navn.

Vi have nævnet nogle af disse usle Smaaleiligheder, hvorved visse saa kalde Store troe at tee sig naadige; vi have talt om dem med den Letsindighed, som saa lidet alvorlige Gjenstande ene fortjene. Vi have endog havt Moie med at tale det mindste alvorlige om saa let en Materie, som Naade er; Naade, et Ord, som hvis det ei skal fornedre den Person, eller de Handlinger, det hæftes ved, ei passer sig

uden, som en tom Lyd ved de bagatelleste Bagateller. Det lader sig, f. Ex. endda nogenledes forbøie, om en Kammerpige siger til sin Smule Froken: "Behager det Deres Naade, at have den Naade at prøve, hvorledes den Soelhat staaer Deres Naade an, som Deres Naade har havt den Naade at vise mig Tegningen til i Modecalenderen." — Smiler Frøken ved dette Nonsens, saa er det næsten det samme, enten hendes Smil betyder Foragt for Pigens Sludder, eller Selvtilfredshed med hendes megen Naade. Men siger en Statsbetjent, som arbeider i Anliggender, der udfordre en Mand, og give Løn for en Mand, og angaae Borgeres Vel, siger han til Ministeren: "Jeg har Deres Excellences Naade at takke for, at jeg nu i saa og saa mange Aar har arbeidet i dette Embed. At vedligeholde Deres Excellences Naade har været min eeneste Bestræbelse. D. E. har været saa naadig at overse mine Feil. Det er er af D. Ex. Naade, jeg nu underdanigst ubbeder mig Forfremmelse til ɔc." Kommer, siger jeg, Betjenten til Ministren med denne Snak, saa fortjener han at afsættes, om ellers han ei maaskee har studeret Ministrens svage Side, og veed, at man ei anderledes kan tale med ham; og Ministren fortjener det samme, om han taaler en saadan Slave i vigtige Forretninger.

Naaden har imidlertid mange Forsvarere; og intet er naturligere. Havde vi gjort, eller haabede paa at gjøre, vor Lykke ved nogens Naade, saa vare vi vel og blevne forledede til at holde Naadens Panegyrik, isteden for vi nu søge at nedbemonstrere den.

Montesquieu roser ikke synderligen Naaden; men anseer den nødvendig i Monarkierne. "Den er,

ſiger han, denne Regjeringsforms Særmærke. I Republiker er Dyden Grundſætningen, og Raaden er der mindre fornøden. I de despotiſke Stater, hvor Frygt regjerer, er den ikke meget i Brug. — I Monarkierne, hvor man regjeres af Æren, ſom ofte fordrer, hvad Loven forbyder, er den mere nødvendig ꝛc." (l'Esprit des loix, Livr. VI. C. 24.) Hvad han videre ſiger, ſynes imidlertid mindre at beviſe Raadens ſtørre Fornødenhed i Monarkierne, end den Lykke ved denne Regjeringsforfatning, at Straffelovene behøve ikke at være ſaa ſtrænge, ſom under de andre.

"Monarkerne, ſiger han fremdeles, have ſaa meget at vinde ved Raade; den tilbringer dem ſaa megen Kjærlighed, de drage deraf ſaa megen Ære, at det er næſten ſtedſe en Lykke for dem, at have Leilighed til at udøve den; og det kan man næſten altid i vore Egne." Dette er uden Tvivl ſandt; thi deres Erkjendtlighed, der ſlippe en fortjent Streg, eller gjøre ufortjent Lykke, medbringer alt dette. Men kulde Leilighed til ſaadan Udøvelſe virkeligen finde Sted, uden hvor de i Lovene beſtemte Straffe ere upaſſende, og bør denne Lovenes Rettelſe endog kun i enkelte Tilfælde hedde Raade? er ikke Retfærdighed et ſimplere, ſandere, ædlere Navn? Og kulde ſaadan ſtedſe opmærkſom Retfærdighed ei være ligeſaa gavnlig og mere fornøden end Raaden? — Han nævner, at Keiſer Mauritius beſluttede aldrig at udøſe Menneſkeblod; at Anaſtatius ingen Forbrydelſe ſtraffede; at Iſaac Angelus gjorde Eed paa, at han i ſin Regjeringstid intet Menneſke vilde lade dræbe. Han ſiger dertil: "de græſke Keiſere glemte, at de

ikke skulde bære Sværdet forgjæves." Men han fortæller ikke, at Mauritius endte sine Dage paa Retterpladsen; at Anastatius afmales som en ond og uretfærdig Mand, og døde, da hans Rige var overvældet og ødelagt af Barbarer; og at Isaac Angelus, en svag Mand, saae sit Rige meget ulykkeligt, sine Undersaatter frafalde ham, og at han selv blev nedstødt fra Tronen af sin Broder, hans Øine udstukne o. s. v. Dette Slags Naade gjorde altsaa hverken disse Keisere eller deres Undersaatter lykkelige.

Machiavel (i hans Principe, Cap. XVII.) anfører Florentinernes Exempel paa en grusom Naade, hvilken de beviste, i ikke at ville udrydde de to Familier, der deelte Pistoia i to Factioner, hvilke aldeles ødelagde og brændte Staden. Mange flere kunde anføres; men i det mindste er den grusomme Machiavel ikke Skribenten, paa hvis Autoritet det mindste bør taales anført. Denne Despotismens blodige Prædicant lærer, (l. c.) og søger at bevise, at Grusomhed er langt ypperligere end Naade, ja end Mildhed. Naade i den her forklarede og rette Forstand er vel næsten Synonym med Grusomhed; men hvo ønskede dog ei heller en Feil, der grændsede til, og havde sin Oprindelse af Godhed, skjøndt vrangeligen fortolket, end en Feil, der er fra Grunden ideel Ondskab? Imidlertid er Feil Feil, og deres Følger Ulykker. — Philosophen paa Thronen, Frederik den Store, har gjendrevet Grusomhedens Apostel ved sin Bog (Essai de critique sur Machiavel) og end mere ved sit Exempel. Dog lærer denne Viise ikke den her omhandlede Naade, men Mildhed, Menneskelighed, Retfærdighed, Fornuft; derfor ender han sin gudelose

melige Afhandling over dette Capitel saaledes: "Hvor var det for Menneskenes Lyksalighed at ønske, at Fyrsterne vare gode, uden at være for meget eftergivende, saa deres Godhed stedse kunde være en Dyd, og aldrig en Svaghed?"

Saa var Hans megen Godhed. Hvilken Fyrste har vist saa mange, saa store, ja saa kostbare Velgjerninger som han; men hvo beskylder hans Largitioner for at have været blot lumpne Naadesbevisninger? Derfor foragtede ogsaa denne Konge at kalde sig naadig, i positivo eller superlativo. Han følede med sig selv, at hans Godhed fortjente et bedre Navn. — Han skrev sig aldrig i hans mange Haandbreve en naadig, men en velsindet, vel affectioneret Konge.

Nogle, ei mange, flere lyksalige Fyrster har Historien at opvise, som ikke herskede med uforstandig Naade, men med den velgjørende Retfærdighed, der altid er ideel Mildhed, Blidhed og Godhed, men bruger, naar det udfordres, skjøndt nødig, dog det straffende Sværd, bruger det til de Godes Beskyttelse og de Ondes Rædsel, om det end aldrig bragtes, uden først at vædes af en medlidende Taare.

Imidlertid er dette dog vel altid den mindst befrygtelige, den taaleligste af alle Feil eller Svagheder, den: for lidet at følge Retfærdigheden, naar den byder Straffe. Langt farligere og mundskyldeligere er den Naade, der bortsdiler Fortjenesters Løn, Dyders og Ypperligheds Opmuntring, og de betroede Skatte. Dog nok herom. At alt overdrevent, alt uvisst, som især alt uretfærdigt, er Last, behøver intet Bevis, ikkfaa ei heller, at den Naade, der er overdreven, uvis og uretfærdig, er afskyelig.

Men da det kun er denne Raabe, saa langt fra ei den samme Retfærdighed, der ei kan taale Muligheden engang til, at nogen Skabning skulde tilføies end det ringeste uforskyldte Onde; ei den Uimodighed, der anvender alle tænkelige Evner for at tilbringe Menneskekjønnet det høieste mulige Maal af alle Lykkeligheder, ei den sande Hjemmedighed, som gjør, at den, den besjeler, tilsidesætter egen Ro og Lykkelighed, for at udbrede den til andre — ingen af alle disse hellige Dyder, som bestrides; er det da ei Ordstrid at ville forjage Benævnelsen Raabe, naar man endog ved dette Ord paa engang benævner baade de disse hellige Dyder og hine Svagheds eller Uretfærdigheds maskerede Handlinger?

Ikkun Ordstrid, at bringe Menneskenes Hæder og Trost, Retfærdighedens, Uhelmodighedens, Hjemmodighedens Handlinger det Haan paa, at de skulle nævnes i Classe med, ved Siden af, med samme Navn, som Magts og Evners usle Misbrug! at kalde Kokettens Lesliesmil, og Landsfaderens ømmeste Faderkjærlighed til sit Folk med eet Navn! Ikkun Ordstrid, naar vi paastaae, at Navnet paa Messalinas Gudhed for sin Træl Pallas, skal ogsaa være Navnet paa det Sindelag og de Handlinger, hvorved Titus vandt sig den Salighed, at kaldes og være det menneskelige Kjøns Fryd! — Nei, eet Navn maa der være paa den Hengivenhed og Ære, Tiber lod vise en Sejan, til Trods for Menneskefandse, og Dyd, og alt; et andet paa den Høiagtelse og Fortrolighed, Trajan viste Plutark eller Plinius. Lader os ikke fornærme Viisdom og Dyd, ved at kalde den med det samme Navn, som Galenskab og Liders

ligheb. Naadens Navn er ved vore theologiske dogmatiske Bøger blevet paa en Maade helligt. Vi have intet høitideligere, eller mere imponerende Udtryk, naar vi have kaldet en Ting Naade; men dog er Ordet efter sin Betydning upaaseligt i menneskelige Ting for det sande Øie. Om vi da afskaffede reent dets Hellighed i menneskelige Ting, eller reent nø ei brugte dette her overflødige Ord?

Er det Ordstrid, er det ligegyldigt, om de, i hvis Magt det er, hvis de ville, ogsaa at vise virkelig, det er uretfærdig Naade (det er bevist, at al Naade er uretfærdig) om de falde paa den rimelige Tanke, at der er for dem intet mere at gjøre, intet mere at arbeide for, naar de høre tusinde Munde stedse raabe paa, hvor naadige de ere, hvor megen Naade de bevise; naar denne dog endnu kun bestaaer i virkelig Naade, uden al Retfærdighed, Ædelmodighed, Viisdom, Godhed? Det mindste de gjøre, er Naade; og hvad er saa det vigtigste? ogsaa Naade! Augusti var saa naadig at give Folket fri Skuespil, og han var saa naadig at forunde det saa længe af Borgerkrigene med Mord og Blod opfyldte Rom en fast og varig Fred. Men nei, i Augusti Tid talede man, hvor meget end de betalte Poeter smigrede ham, ikke meget om Naade. Det falde ikke Romerne endda ind, at der var en arbitrair Naade af deres Regjering, at indrette Bestyrrelsen til Statens Bedste; de troede, Regjeringen derfor var til; de troede, at det var dens Pligt, og de bleve undertiden fortornede, naar den alt for haandgribeligen overtraadte. De vidste og følte, hvad Grusomhed var; men troede det ingen Naade, men Retfærdighed, at

at være grusom. Ædelmodighed, Godhed, Velgjerninger beholdt endda deres Navne; det var ei, førend Slaveri og Nederdrægtighed bragte det til, at En kunde sige sig det en Ære, at være en andens underdanigste Tjener, ei før var det, at man ansaae et Øiekast, et Ord, en lille Foræring af Fyrsten, at være en stor Naade; og den viseste ædelste Daad til Fædrelandets Vel og Frelse ogsaa kun en Naade.

Man forestiller sig Naade som en Velgjerning, altsaa en Dyds Udøvelse. Hvor stræber dog ei den slavere Verden, at afholde den ophøiede fra al Stræben efter sand Dyd, ved den evige Naaden paa den Dyd, Naade, som man saa saare mageligen udøver! Mennesket er et Dyr, der kan modtage megen Fuldkommenhed, men ogsaa let kan dysse alle sine Fuldkommenhedsevner i Søvn. Om nu disse slumre ind, og de drømme sig i denne Tummel fuldkomne Dyder, siden man bevidner dem med smidskende Ydmyghed, at alt, hvad de foretage, er Dyd, saasom det er Naade! Men Moralisten lærer, og den mindste Betragtning tilstaaer, at der er ingen Dyd i Uretfærdighed, og at den Dyd, der bestaaer i Bagateller, er ingen Dyd, følgeligen at Naade er ingen Dyd.

"Ingen Naade er Dyd? Al Naade er uretfærdig, eller i det mindste jammerligen ubetydelig? Skulde da slet ingen Naade være tilladelig?"

"Naar et Menneske af Skrøbelighed, Overilelse og deslige, begaaer en Handling, som fortjener at straffes, skulde da den, i hvis Hænder Magten er, ei kunne eller maatte bevise den uskyldige Forbryder Naade ved at tilgive ham?" Er ei denne Indvending besvaret? Vist sikkerligen maa han tilgive ham,

var det end en saakaldet Majestæts Forbrydelse; men er Forbrydelsen af den Natur, at den kan tilgives, saa er det jo Grusomhed ikke at tilgive den, eller rettere, ikke at eftergive den ufortjente Straf. — Endnu eengang: Vil man da kalde det Naade ei at være grusom?

"Men kan ei et Menneske have forseet sig i eet, og ei derfor være duelig ja nødvendig til et andet? Den, der ikke duede til at være Dommer, og er tre Gange dømt pro meliore informatione, kunde maaskee være en heel fortræffelig Berider; men nu er Beridernes Løn 800, og Dommernes var kun 40 Rdlr; maa han derfor ei nyde Naade, og blive Berider, som han er skabt til?" — Hvorfor ikke? Men er det Naade, at bruge en Mand til det, han duer til? Er det andet end Viisdom og Billighed? En anden Undersøgelse, her vedkommende, er det, hvorvidt Forholdet bør være imellem saa forskjellige Personers Indkomster.

"Velan da, men skulde ikke de, som have Midlerne i Hænde, kunne bevise Naade ogsaa i Penge, uden Forbrydelse? Jeg har Indskydelse, jeg seer den eller den med et Talent, der er nyttig og hæderfuldt, men for hvis Udøvelse der ikke staaer nogen Rubrik i det offentlige Gage-Reglement: saa udvirker jeg for det ellers henslumrende Genie alligevel en Naade, jeg skaffer en Gage, en Pension, noget honorabelt at leve af; har nu jeg gjort noget uretfærdigt? har jeg forledet Statscassens Bestyrelse"? — Ingenlunde, min Ven med Indskydelse! ingenlunde. Men fortæl mig, du usle Sjæl, hvo ver har lært dig at kalde det en Naade af Staten, at underholde eragtigen et

Talent, der er nyttigt og hæderfuldt, om end Sager reglementet ikke har, eller ikke kan have, en Rubrik for det, der hørde til et saadant Talents Underholdning? Har du saa uværdigt et Begreb om Aandelsen af det, Statens Medlemmer skyde sammen til alt, hvad der kan være den nyttigt og hæderfuldt, at du troer det ikke Pligt, deraf at lønne hæderligen et virkeligt Talent, der er nyttigt og hæderfuldt, det være, til som Rhetor eller Digter at gjøre Viisdom og Sandhed yndig og elskværdig, og fattelig og let, eller som Sculpteur, eller Maler eller Medailleur ꝛc. at lønne store Fortjenester, og gjøre Storhed og Fortjenester beskuelige ogsaa for den fraværende og Efterverden? Kun alting i sin Orden, i sit Forhold; ikke 10,000 Sestertier aarlig til Rhetorikeren eller en halv Million til Digteren. Dertil gav Staten ingen Fuldmagt. Men du har dens og Retfærdighedens Bud til at skaffe disse Talenter æragtig Underholdning; og du handler mod Statens og Rerfærdighedens Bud, ved ei at skaffe dem det, hvis du kan. — Kald det saa ei Naade, det du gjør efter saadan Statens og Retfærdighedens Befaling.

Det tilstaaes da; men nu taler man om en heel Hær, der kalder sig Pensionister, som uden Tvivl skal behøve Naade, om de ei skulle omkomme i Elendighed. — Vist er det, sjeldne Fortjenester have Fordring paa, til Løn, ei allene selv at vorde underholdte, men endog, at den Fortjentes Familie, hans Hustru og Børn, i Trang ei skulle overlades Hunger og Armodens Vanhæder. Men naar Retfærdigheden har givet dem denne Fordring, kan da andet end Uretfærdighed nægte denne Fordrings Opfyldelse?

og etter her: Er det Naade ei at være uretfærdig? Men til, at Fordringen her kulde være retfærdig, udfordres dog vel, at den for sine efterladte fordrende virkeligen haver de omtalte sjældne Talenter at belægge sin Fordring med. Thi Staten har ikke paalagt, ja ellers ikke engang tilladt ham, at efterlade sig en hetlende Enke, eller Børn, der ei selv til eget og Statens Gavn kunne fortjene det nødtørftige. Dertil har Staten anviist saa mange Udveie, og sjeldne Fortjenester ere efter deres Natur saa sjeldne, at dette Slags retfærdge Fordringer nødvendigen stedse maa udgjøre et heelt ringe Antal.

Naar der handles om Naade af Staten, saa er Staten in corpore selv den første, der har Ret til at melde sin Fordring. Den paastaaer, at det, den sammenskyder, skal anvendes efter Hensigten, som ene er dens Gavn og Hæder. Til alt, hvad dertil udfordres, tilskyder den villig Alt; men slet intet til noget uden om. Den paastaaer, at der er saa mange af dens Lemmer, der have saa ondt ved at frembringe deres Tilskud, at det er unaadigt, det er, uretfærdigt, at anvende det mindste til Naade, det er, til det, som Retfærdigheden i Overeensstemmelse med Hensigten ei udtrykkeligen fordrer. Hvad der kan blive tilovers, vil den have henlagt til overordentlige Tilfælde, eller Mangel. — For Naade ligefrem har den ingen Rubrik.

Medlidenhed, derimod, Ædelmodighed, ja Hjelmodighed — som altsammen, uden Overeensstemmelse med Retfærdighedens høie og hellige Bud, er intet, — anbefaler den uden Undtagelse alle og enhver dens *Medlemmer*, og dermed dispenserer den aldeles fra

al privat og offentlig Naade, som Retfærdighedens Bud og Fordringer uvedkommende. — Saa gjør Sædelæren, saa gjør den sande Religion, saa gjør sund Fornuft. — De kalde alle privat og offentlig arbitrair Naade Svaghed; og sige: Svaghed er aldrig nogen Dyd, men det modsatte. — De sige til dem, der troe sig i Stand til at bevise Naade, og troe det skjønt og stort at bevise Naade: Alt, hvad velbetænkt Retfærdighed byder, er Pligt, ei Naade, at gjøre; og alt, hvad den forbyder, er Pligt, ei Naade, at efterlade. — Sige saa de, der ere mægtige nok til at lade sig forlyde med sligt, at fuldkommen Pligt er kun det, hvortil man ved Straf kan tvinges, saa svarer den ubestukne ærlige Mands til Gud høitraabende Sjæl; For ham i det høie er os hvert klart og tydeligt Retfærdighedens Bud en fuldkommen Pligt; skjøndt han her paa Jorden ei har lagt den Retfærdigheden overholdende Straf i nogen Dødeligs Haand — og saa verd den det ringeste Fornuftige, at de mange, som her ved Magt eller Snedighed ere ophøiede over alle Love, og erkjende altsaa ingen fuldkommen Pligt, dog engang ei kunne undgaae hiin for alle gjeldende Lov.

Men for dem af disse, som finde Dyderegistret saa stort, og have troet de mange Naader at høre med dertil, maae det være lettende og kjært, at see det ved alle Naaders Udslettelse saa meget formindsket. Dette bør anstrænge deres Iver for de tilbageværende Dyder.

Hvad er det at leve?

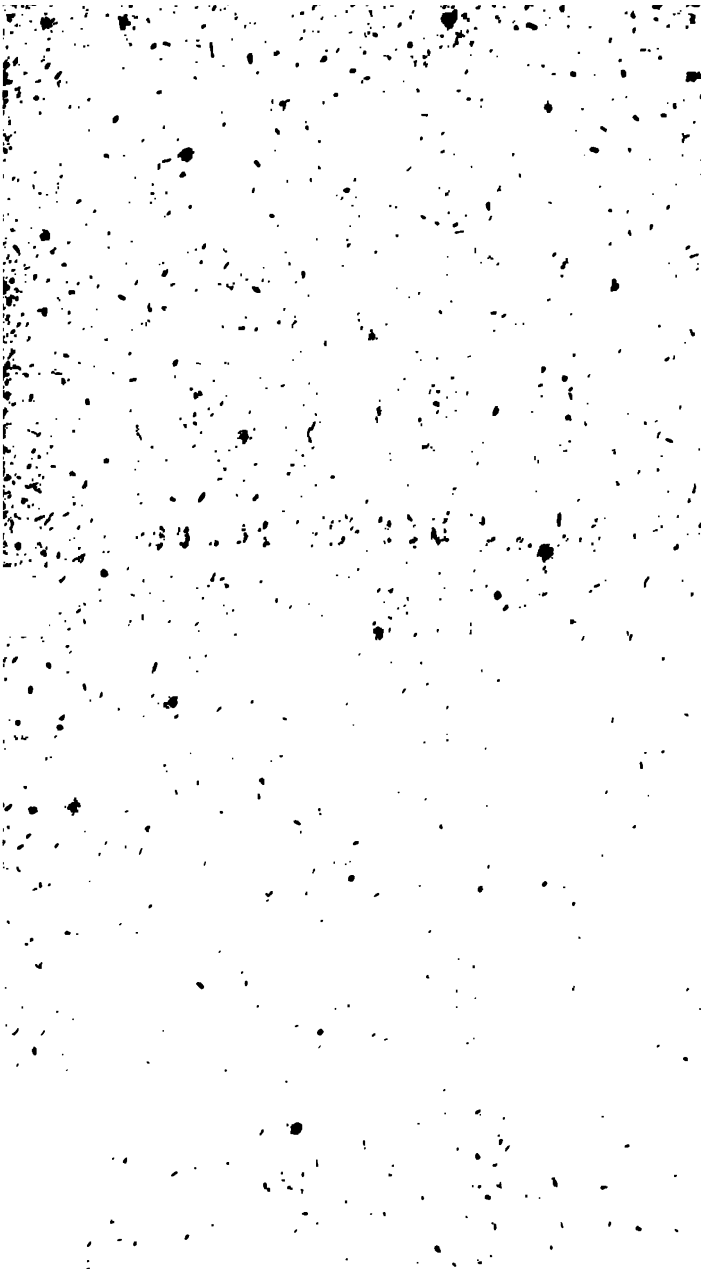

Fortale.

Man siger vel, at der er en og anden Bog til i Verden, der ingen Forfatter har. Man meener i saa Fald dog vel for det meste, at Forfatteren kun er navnløs Anonymus, og helst en af de Anonymer, som ønsker at være saa, om han end satte sit Navn paa Titelbladet og i alle Aviser. Det kan imidlertid vel ogsaa være, at man kjærligen forsøger at troe, at hiint eller dette Skrift virkeligen ingen Forfatter har havt, og lader denne Mening gaae, uden at man gider nøiere undersøge Sagen, anseende den for ubetydelig til at vække nogen videre Opmærksomhed; eller og man er skaansom til Sinds, og tør ikke, af Angst for at opdage, at Forfatteren, naar alt kom til alt, vilde befindes at være Djævelen, eller om muligt en endnu lumpnere Person, som man ei vil have saa meget med at giøre, som engang at tænke dens Existents.

Men naar man seer et Skrift, og lader sig overtyde, (som jeg haaber, det vil gaae Læseren med dette;) at det virkeligen har en Forfatter, hvilket nyttet er det da, at lade sig forestille, at Forfatteren hidtil endnu ikke er født, lever ikke, og vil sandsynlig aldrig komme til at fødes, eller leve.

Dette er Tilfældet, høistærede Læser, med nærværende lidet Skrift. Jeg som skriver det, er endnu i dette Øieblik ikke født; og jeg har ingen Udsigt

til nogensinde at bryde de Strænker, der holde mig ude fra Livet: ja ønsker, sandt at sige, heller ikke synderligen at komme saa vidt. Min Afhandling selv skal overtyde Læserne tilstrækkeligen om Sandheden af min selsomme Forsikkring, hvilken jeg her gjør forud, da jeg troer derved at vise mig desmere competent til at handle om den Materie, jeg har foretaget. Hvilket Menneske, der er født og lever i Verden, og staaer altsaa i Forbindelse med Ting og Personer i Verden, kan enten med det uhindrede Øversyn beskue, eller med den Upartiskhed tale om Livet, som den, der, ei født, ei levende, kan udenfra betragte det i dets Strækning og Krinkelkroge, og fortælle, hvad han har betragtet, uden at det kan have nogen Indflydelse paa hans existerende Væsen?

For ei at give Læseren ved min Tilstaaelse nogen Foragt for mit Product, eller og nogen Tvivl om, at dette maaskee, uagtet det ligger dem for Øinene, havde ligesaalidet, som dets Forfatter, endnu holdt sit Indtog i Verden; saa maa jeg anmærke, at mange, nær havde jeg sagt, de fleste, meget ypperlige Værker ere skrevne af Personer, der ligesaalidet nogensinde have været i Verden, som jeg; jeg lægger hertil, at min uexisterende lille Person har allerede forhen vovet, at sende litterariske Arbeider af mit Product ud i Verden, hvilke ere læste med en, for mig i det mindste, meget smigrende Overbærelse. Jeg paastaaer end ydermere, at mange af dem, som i den forsængelige Indbildning, at de virkeligen leve, ligesaafuldt, som hvilken anden det skulde være, heller ikke ere fødte; ja at kun nogle af dem, langtfra ei

alle, nogensinde skulle fødes, eller komme til Verden, uagtet hverken de selv, eller nogen anden har endnu ladet sig det falde ind at tvivle derpaa.

Dem, som have den Grille, ikke at læse uden udødelige Forfatteres Skrifter, og troe, at den, de andres ikke letteligen kan staae noget deres Opmærksomhed værdigt, kommer den Omstændighed ved dette lille Værk, at dets Forfatter ei er født, godt tilpas; thi da den, der ei er, og ei kan blive født, ei heller kan dø, og altsaa er udødelig, saa nyder Forfatteren af dette denne Ære med en større Grad af Vished, end nogen af alle Verdens andre Forfattere. Uagtet jeg er langt fra at love mit lille Skrivt den samme Ære, kan altsaa disse litterariske Adelsfolk, uden at synde imod deres Grundsætning, gjennemlæse det, og drage deraf al den Nytte, dets Læsning er i Stand til at give.

Første Kapitel.

Livets Inddelinger.

Hvad det er at leve, skulle vi handle om. Det er uden Tvivl at nyde Livet. Hvad er da Livet? Dette Spørgsmaal er ikke let at besvare. Besvarelsen forudsætter Udviklinger, som vi ville forsøge.

Theologerne nævne tre Slags Liv, det timelige, aandelige og evige. Det er kun det første Slags, som hører under vor Betragtning.

Det timelige Liv er sienssynligen to Slags,

det physiske og det borgerlige, hvilket sidste vi af visse Grunde heller ville kalde det politiske.

Naar et Menneske efter den romerske Ret i Følge en eller anden med Staten indgangen Quasi-Contrakt var borgerlig død, havde mistet sit borgerlige Hoved, og var ligesaa fuldt udgaaet fra Personernes Antal, som om hans Lig var-bleven brændt, og hans Askeurne med de behørig Offringer til Libitina nedsat i Gravhøien; saa kunde han ikke desmindre gierne vedblive at leve det physiske Liv, og enten ved en Korsfæstelse, i en Galge, eller paa en Seng af Sult eller Forraadnelsesfeber, skilles derved.

Man kan da gierne miste det ene Slags Liv, og vedblive at nyde det andet.

Man kan end ydermere nyde det ene, og ei endnu være født til det andet Slags Liv; ja man kan, just i det, man dør fra det ene Liv, gierne først blive født til det andet.

Andet Kapitel.

Om det physiske Liv.

Uagtet det politiske Liv ikke forudsætter det physiske, uagtet nu omstunder mange Mennesker leve det politiske, uden at leve det physiske Liv, saa ville vi dog først handle om dette, da vi holde for, i dette vort philosophiske Foredrag, derved at gjøre os saa meget mere forstaaelige for vore Læsere.

Det allerførste, der udfordres til noget Slags

Livs Mulighed, et Liv. Dette have [illegible] af Menneskeslægtens Lærere for mig bemærket, saa [illegible] det [illegible] er, at, hvis der ingen Tid var, og hvor der ingen er, der var aldrig et heller intet Liv engang tænkeligt.

Mangen Mand, som i mange Ting er kløgere end Philosopherne, indseer dette. Han siger ofte "Der er nu ingen Tid at leve;" og han har ofte Ret. En Tid, hvori der kan leves, maa være en Tid, som kan indrømme alt, hvad der udfordres til at udgjøre Livet. Hvad dette er, skal siden sees. Der kan være Tid at leve i paa eet Sted, medens der ingen er paa et andet; som [illegible] kan leve ret [illegible], [illegible] [illegible] man [illegible] kan ikke leve, men maa enten see sig aldeles udelukket fra Livet, eller og, lægge det til en anden Gang, da hans Tid maaskee kan komme.

Sted er det andet vigtige Stykke, der udfordres til Liv; et Sted, nemlig, hvor der kan leves. Ligesaa lidet [illegible] Verden kan leve under en [illegible] Luftsperings Vælde, ligesaa er det ikke en hver Plet paa Jordkloden, hvor et Menneskes Liv kan udfoldes, end sige begyndes. Derfor Island og Grønlands Egne, eller Himmelens [illegible] Steder, hvor der kunde leves, saa kunde der [illegible] Mennesker. — Men naar vi [illegible] opregne, hvad der hører til et virkeligt Liv, vil det [illegible], at det er indskrænket til langt færre Pletter af Jordkloden, end man forestiller sig.

[illegible] [illegible] [illegible] nødvendige til det physiske Livs Begyndelse, [illegible] det maaskee [illegible].

Vi indlade os ikke i de gamle Physikeres Undersøgelser, om det er muligt, at et Menneske kan ad nogen anden end den almindelige Vei gjøre sit allerførste Indtog i Livet; men det følgende vil gjøre det tydeligt, at det aldeles ikke behøves, at et levende Menneskes physiske Livs Begyndelse skal skyldes et Par andre ogsaa virkeligen levende Mennesker. Jeg kjender mange, der nyde det fuldstændigste Liv, om hvilke jeg ved vist, at de ei have havt Forældre, der nogensinde have levet, eller ere døde. — Imidlertid bør vi tilstaae, at det er overmaade meget lettere, og visere, engang at fødes til Verden og komme i Livet, naar man skylder virkeligen levende Forældre sin Tilværelse, end naar man maa maagle denne Bequemmelighed.

Mange, der ei tilfulde kjende Menneskets physiske Oeconomie, staae uden Tvivl i den Indbildning, at en Jordemoder hører med til det, der befordrer et Menneskes Indtrædelse i Verden. Dette er maaskee for en Deel sandt, men sandere er det, at en Deel andre Personer ere hertil endnu nødvendigere; blandt disse nævne vi fremfor alle Skræderen. Vi nævne ham kun; men ligesaalidet, som vi her ville udbrede os over Jordemoderens, ligesaalidet give os af med at forebrage disse andre Fødselshjelperes Forretninger. Vor Underviisning vilde kun blive overflødig.

Tredie Kapitel.

Det physiske Livs legemlige Kjenderegn.

Ved at holde et Speil for et nyfødt Fosters Næseborer, og befinde samme bedugget af dets Aande, har man sagt os, at Lægerne afgjøre, at Fosteret er levende. De gjøre sig da denne Semiotik særdeles meget lettere, end vi, efter vor Samvittighed, see os i Stand til at gjøre den.

Vi maae Stykke for Stykke betragte den Persons Legem, om hvis Liv der handles, for at afsige Dommen.

Den lever ikke, som ei har

et Hoved, i Ordets physiske Bemærkelse, der ei alene er forsynet med de behørige Sandseredskaber, og nogenledes de sædvanlige Lineamenter, men hvis Hjerneskal ogsaa er fast nok — til at bære Hat;

en Krop under dette Hoved, hvis Underdeel maa være forsynet med Tarme og Indvolde, der kunne fortære alt, hvad der igjennem Munden tyldes deri, og igjen skille sig derved paa almindelig Maade; kan denne Indretning bestaae uden Hjerte, saa er dette i enhver Ordets Bemærkelse overflødigt.

Kroppen maa være forsynet med en Lunge, der hjelper Halsen og Munden til at frembringe en articuleret Lyd. Det er lidet nødvendigt, at denne Lyd skal kunne skjælnes som Ord, uden for nogle enkelte, som vi næste Kapitel korteligen skulle berøre; endnu mindre, at disse skulle nogensinde af den leven-

de Person sammenføies til ordentlig Tale; men høi, gjennemtrængende og bævende maa Lyden kunne være.

Det øverste af Kroppens nedre Deel maa have en saadan Form, at det hos Mandkjønnet kan bære de saa kalte Beenklæder, og for det smukke Kjøn en culotte à la reine og de behørige Skjørter.

Benene maae være hos Mandkjønnet saaledes dannede, at de kunne bære besporede Støvler, og forspændte Sko; og hos begge Kjøn saadanne, at de ved en Dandsemesters Kunst kunne lære at hoppe.

Det er sandt, at jo nærmere overeensstemmende med de antagne Skjønhedslove alle Lemmernes Forhold er, jo lettere er det oftest muligt, at Personen, de tilhøre, kan komme til at leve, om den ei allerede har begyndt Livet; dog er det muligt, at det menneskelige Væsen, netop forsynet med de opregnede Legems-Fuldkommenheder, og ei mere, kan leve og erkjendes for et virkeligen og fuldstændigen levende Menneske.

Dog er dette kun, hvad Legemets grovere Dannelse angaaer. Dette Legeme maa, til at anseés for virkeligen levende, dog ogsaa have alle de bekjendte fem Sandser, og det i den Grad, at det er uden for al Tvivl, at det har dem.

Hørelsen maae den, der skal anseés for levende, ei alene have til mangehaande dagligt Brug, men han maa især have den for Musikens Skyld, der, som siden skal vises, udgjør en væsentlig Deel af hans Næring og hans Livs Vedligeholdelse.

Synet er ham vel ligesaa nødvendigt, dog er det godt, om han ei er begavet med formeget af denne

Sands, der ikke desmindre bør have en ubeskrivelig Fiinhed. En rigtigen levende Person maae f. Ex. ikke letteligen kunne see somme Folk paa tre Skrides Afstand, men andre, endnu i høiere Grad end han, levende Personer maa han kunne kjende i den fjerneste Afstand. Alt andet end saadanne maa han kun beskue igjennem en Kikkert.

Lugten maae han have i samme Grad, som visse Vilde i America, der paa en Fjerdingvei siges ved denne Sands at kunne skjelne imellem ankommende Venner og ankommende Fiender.

Smagen er det levende Menneskes ypperligste Sands. Den er det i den Grad, at hele den levende Verden er bleven enig om at kalde alle levende Menneskers Sandser tilsammen Smag; og dermed under eet at betegne alle Følevner, saavel dem, der angaae det, som hører under den egentlige Smag, som alt andet sandseligt. Et Menneske uden Smag, er det samme som et Menneske, der ikke lever, ikke existerer, et Non-Ens. — Dog er ustridigen den egentlige Smag Hovedsagen af det, der hører inden Smagens vide Grændser. Denne Sands maa det levende Menneske have til en yderlig Grad af Fuldkommenhed; denne hans Sands maa have en Fiinhed og Kræsenhed, som kun den, der selv besidder den, kan gjøre sig noget Begreb om. Det er et sikkert Kjendetegn paa, at den eller den Person ikke lever, dersom han ei viser nogen kjendelig krampagtig og tillige vellystig Bevægelse ei blot ved Lugten, men endog blot ved Navnet af en Postey af halvankomne Østers, en Skildpadde-Ragout v. s. v.

Den, der ei yttrer en saadan Følelse ved Karper afkaagte i Madera, og Ækelhed, naar de kun ere kaagte i Rodviin eller Vand, har intet synderligt Liv, og det Liv, der kan vedligeholdes med to eller tre Retter, er, om ei Døden selv, i det mindste en dødelig Sygdom.

Den menneskelige Sands, der ei kan indbefattes under en af de fire foregaaende Slags, kalde vi Følelse. Den, der lever, maa have en heel Deel af det hid hørende; alt fiint og kjælent. Luften maa i et Værelse, som kun er fer Alen høit eller mindre, være ham beklumret og ængstelig. En Stoel, som ei er af Mahagni eller forgyldt, maa være ham utaalelig. Søvnen maa forgjæves friste hans Øienlaage, hvis han nødes til at søge Hvile inden andre end Damaskes eller Lystrings Gardiner; og saaledes maa hans Følelse i Myriader Ting yttre sig.

Fjerde Kapitel.

Det physiske Livs psychologiske Kjendetegn.

Der har længe været Tvivl, om en Sjæl virkeligen var fornøden til det physiske Liv. Det synes ei fuldkommen erkjendt af alle, endog de største, Mænd i Konsten at leve. For mig er det imidlertid paa det fuldkomneste afgjort, at den, der skal leve, maa have en Sjæl, uden hvilken alt Begreb om Liv hos ham forsvinder.

Sjælen, som et usynligt Væsen, kjendes allene af dens Virkninger.

Af et Menneske, som skal siges at leve, fordres megen Dommekraft. Den, som lever, maa ei allene have Evne til at skjelne Hvidt fra Sort, Ild fra Vand, men endog det Behagelige fra det Ubehagelige, og især det Skjønne fra det, der er uskjønt, og det endog med en særdeles stor Fiinhed og Færdighed.

Der leves nu i Tider, i hvilken det levende Menneskes Dommekraft har mange store Formaale, som det endeligen maa vide at afærdige hurtigen og bestemt; og som det deels ikke havde i andre Tider, deels ei behøvede nær i den Grad som nu.

Dommekraftens største og vigtigste Formaale ere nu: Pyntekunsten, Politiken, Dramaturgien, Pædagogiken, og overhovedet Philosophien.

I Pyntekunsten, som en af de vigtigste, maa den vise sig ved at angive Grundene, der gjøre dette eller hiint Mønster paa Klædedragten afskyeligt, ubeqvemt, trængende til en uudblivelig Forandring, eller modsat; den, der lever, maa afgjøre, hvilke Farver der passe sig sammen, og hvorfor; om og hvorledes Buklerne og Kræpningen paa begge Kjøns Hoveder maa være, og hvorfor saa og ei anderledes; hvorledes Klæder, Sko, Spænder o. s. v. skal pine Legemet, og hvorfor. Han maa færdigen kunne gjøre saadanne Slutninger som: meget store kantede Metalknapper koste mig til min Garderobe mere, end jeg kan betale; de koste af Landets ringe Formue aarligen nogle Tønder Guld; de ere aldeles ubrugelige til

at knappe Klæderne om mig med, da de rive dem itu — Ergo bør jeg bære umaadeligen store kantede Knapper, — — Haarkrusningens Øiemed er at beskjæftige mig ved Toilettet et Par Timer om Dagen, og forskjønne Naturen, ved at give mine Lokker en prydelig og dyrket Udseende — Ved at afskjære mit Haar tilintetgjør jeg alle Friseurens Bestræbelser, og skaffer mit knebne Fjæs en Gokinaiers Udseende — Ergo bør jeg skjære mine Lokker af. — Og tusinde andre Slutninger.

Under Benævnelsen af Pyntekonsten indbefatte vi her alt, hvad der hører til de skjønne Kunster og Videnskaber, Dramatik og Dramaturgie fraregnede, som efter de nyeste Begreber have intet med Æstetik, eller hvad Skjønt er, at gjøre.

De egentlige skjønne Videnskaber indbefattes, som man veed, under Poesiens og Veltalenhedens Fag. Den, som lever, maa have en øvet Dømmekraft i Anvendelsen af disse Videnskabers Grundsætninger paa Værker, henhørende til begge disse Æstetikens Hovedgrene. Den store for begge gjældende Grundsætning er, at Værker, der høre hid, skulle være Naturen troe. Men af Naturen er Mennesket et Dyr, der ligner en Urang-Utang. Fornuft og deraf excerperede Regler ere en Tilsætning, en Afvigelse fra den ædle simple Natur. Æstetiske Arbeider, der skulle være naturlige, maa derfor efter et levende Menneskes Dom, være aldeles udenfor den sunde Fornuft, og for en Sikkerheds Skyld helst reent stridende derimod; Regler underkaste sig kun livløse Klodse. Naturens meest uforbærvede og konstløse

prog er det, der føres af Folk i Daarekisterne.
en, der ret veed at leve, bliver altid denne Grund-
tning tro, saavel i sine Domme over æstetiske Vær-
r, som naar han selv befatter sig med at udarbeide
get deslige.

Den samme Grundsæning gjelder og for de skjøn-
Kunster. Naturligt skal alt være. Harmonie,
ymmetrie, Politur, ere unaturlige Tilsæninger og
aturens Fordærvninger. Saadant finder man næ-
n intet Spor til enten blandt Hottentotter eller
ohawker. Musiken skal ligne Skovens og Ørkner-
s. Stormen iblandt Skovens Træer, Ulven
ellem Fjeldene, og Uglen i sin hule Eeg bryder sig
esaalidt om Contrapuncten eller Progressionen i
ninter, som Lærken og Nattergalen og Stillidsen
Intervallerne og Mensuren. Den halvraadnede
g, som Stormen fælder, ligner hverken Støtterne
den corinthiske eller dem af den joniske Orden;
ar Søen eller Kilden giver Billedet af det omlig-
nde Jordsmon eller af den der sig fremstillende
rson, saa bryder den sig hverken med Valget af
, den vil bilde, eller med at ordne Objecterne;
tager og maler, hvad der forekommer, uden stude-
Ordning eller Valg. Den blotte Betragtning af
se nomstødelige Sandheder giver Love for Musi-
s, Architecturens, Malerkunstens Udøvelse. Af
t, hvad deraf videre kan uddrages, al nærmere
stemmelse, er Dødningeværk.

Politiken er det andet Formaal for det levende
ennesses Dømmekraft. En Politicus er det samme
en snu Fyr; Politiken altsaa den Kunst at vare

snu. Dog veed man ogsaa, at Politiken ofte k
Statsvidenskaben; der hører altsaa dertil adsk
om noget, der hedder Stat. O hvor det er m
det et levende Menneske bør vide i Politiken.
maa saa net vide at handle med Snuhed om
om Statsstyrke, om Statsbalance, om Statens
om Statsforfatning, og veed man ikke alle
Ord, og meget mere, saa er der kun slette
tegn. Har man derimod en behørig Deel af de
vorlige Livs-Tegn, og kan saa alle disse Ord,
med en Avis i Haanden, opregne dem iblandt
anden, blandende deri en heel Deel Stats- og a
levende Personers Navne; saa er der saa liden
om Personens Liv, at man ligesaavel kan sætte h
som en anden, ved hvilken Stats Roer man vil.

Politiken inddeles, uden dog at det lev

Menneske behøver at kjende denne Inddeling, i
udvortes og den indvortes. Handles der om h
saa maa den, der lever, mellem de opregnede K
ord endnu vide at blande en Deel om Tractater,
Conjuncturer, og Coureter, og Cabinetter, og
volutioner, og Reflectioner, og Restrictioner, og
tegreiter og meget deslige; dog har han her
Mageligbed, at han kan bruge næsten hvad artic
ret Lyd han vil, kun at det har ingen eller dog
en dunkel og ubestemt Bemærkelse. Handles der
den indvortes Politik, saa har han vel at erin
og ofte at bruge de Ord: Majestætsret, Adminis
tion, Publicitet, Finanz, Constitution, Populat
og Frihed. — Det er temmelig ligegyldigt, h
Bemærkelse den Levende hos sig selv sammensoier

alle disse Ord; det er bedst, naar han dermed slet intet mener, men nødvendigt er det, og udgjør egentligen den Snuhed, der stedse hører med til Politikens Væsen, at han ikke gjør det muligt for nogen, der hører ham eller agter paa hans Ord og Daad, at finde nogen Bemærkelse i Ordene; kun at man overhovedet lader sig forstaae med, at man altid er af Mening med den, man har med at gjøre, hvis han er mægtigere, og aldrig, hvis det er en mindre betydelig Person. Den levende Persons Domme vil da paa saadan Maade altid blive fortræffelige, og hans Liv afgjort.

Næst Politiken, ja (tilgiver mig, I, der ere lærdere end jeg i Levekonsten, om jeg har givet eders Livs Egenskaber en urigtig Rang) maaskee forend Politiken, har den aldrig noksom priselige, af den ældre Verden ubekjendte, herlige, hæderfulde, hellovede Videnskab Dramaturgien sit Sted. Det er denne ypperlige Videnskabs Nødvendighed og Fortræffelighed, der, meer end alt andet, igjendriver de Materialister, der have troet eller troe, at der kunde tænkes et Liv uden Sjæl. Hvilket Liv have de Danske Mennesker skullet kunne leve, der ei beaandedes af en Sjæl, som havde sin vigtigste Næring af Dramaturgien? Nei; de havde ikke levet. Deres Existence var et dunkelt Spøgelsevæsen, intet Liv.

Man troede i fordums Tid, forend denne Videnskab var opfunden, at Skuespillet burde fremvise mærkelige, lærerige Tildragelser af Livet, som i et Speil; at man havde der at vise saadanne Tildragelser i deres Sammenhæng, og paa saadan Maade, at de

kunde, ligesom et godt Speil, saa meget muligt efterligne Tildragelsen selv; at man i dette Speil ei skulde vise, uden hvad der lod sig vise, og kun det deraf, der kunde gjøre det Indtryk paa Tilskuernes Hjerter, der kunde give dem en nyttig Fornøielse. Dramaturgien afskaffer alle disse Fordomme. Den lærer derimod, at et Drama kan indeholde, hvad det skal være, naar det allene paa Skuepladsen medfører adskilligt Væsen, der hedder Action, Declamation Gesticulation, Coups de Theatre o. s. v. hvilket tilsammen bestaaer i Hylen, Skjældsord, Eder, Prygl, Convulsioner, Skrigen, o. d. l. Altsammen blandet med Ord, hvoraf sjelden nogle samles til en heel Periode; men aldrig flere Perioder til nogen sammenhængende Mening. Denne Videnskab lærer den Sandhed, at Kunsten at skrive Skuespil er ingen med den, saaledes at udføre dem.

Det er med dette videnskabelige Formaal for et levende Menneskes Dømmekraft ei som med de øvrige, at der udfordres intet mere end at anbringe Kunstordene. Dog er dette ogsaa her det vigtigste. Det er aldeles overflødigt, ja meget mere skadeligt, at forbinde nogen Mening med bemeldt Ord; det er nok, at de flittig bruges og mænges i de dramatiske Domme. Saavel her, som i de andre Livets Videnskaber, maa den levende, uden selv at have nogen Mening, altid in casu dubio være misfornøiet, altid ivre mod Feil og Overtrædelser, og aldrig yttre Bifald, uden enten for at understøtte en mægtig levende Persons eller for at trodse en foragtet Levendes eller en Fiendes Dom.

Imidlertid er det, til at afgjøre, om Mennesket,
som saaledes dramaturgisk dømmer, er levende eller
, endnu fornøden, at han kjender en stor Deel af
Konstens Historie. Han maa vide, at det er no-
t til, som hedder det franske Theater; at man der
har havt adskillige Forfattere, som Moliere, Regnard,
Corneille, Racine, Voltaire, hvilke alle vare nogle
maiirrte Skrifte: at især denne Sidstes Sørgespil ere
bemmelige og afskylige; og det, fordi de ere plan-
mæssige, naturlige, lærerige, lige saa langt fra Svulst
som Kiaahed, ædle og simple, og overeensstemmende
med de Regler, som nogle Dommere, der hedde Ari-
stoteles, Horatius, og flere efter dem, have uddra-
get af det menneskelige Hjertes og de bedste Mønsters
Studium; saadanne disse Skuespils Egenskaber ude-
lukkes med det ene Ord Eenhed. — Man maa
aldeles vide, at det nyere engelske Theater er næsten
ogsaa udstaaeligt; at det italienske har aldrig opløf-
tet sig over det jammerlige; at Tydskerne overhovedet
have gjort det bedre; at der existerer neppe en eene-
ste af de Forfattere, hele Verden har gjort Vasen
af, der har frembragt en taalelig Scene. Naar der
tales om Skuepladsen hos os, saa maa det vides,
at intet kan være elendigere; at vi aldrig have havt
det eeneste taaleligt Skuespil; at især Holberg er den
utaaleligste og unaturligste Person, der nogensinde har
formeerkumret noget for Skuepladsen; overhovedet maa
det vides, at det Slags Skuespil, som den Hr.
Voltaire i hans Skotlænderinde gav et Mønster paa,
og af hvilket Slags man siden har seet adskillige, helst
i de senere Tider, hvilke de lidelse Philosophen ud-

raabe for noget af den menneſkelige Forſtands ære-fuldeſte Arbeider, er et falſkt Genre, modbydeligt, og yderſt kjedſommeligt. Naar der tales om Feil i et Skuespil, beviser man ſin Paaſtand ved det Ord ſkjævt: et Ord, der her er ganſke uden Betydning; man ſiger, at Situationen er ſkjæv, Planen ſkjæv, Udtrykket ſkjævt, Caractererne ſkjævt tegnede, Stoffet ſkjævt behandlet; og see! det er elendigt. — Tales der om Skuespillernes Feil, saa betjener man ſig ogſaa tidt af ſamme Udtryk. Man ſiger han ſpiller ſkjævt; Declamationen er ſkjæv; Attituderne ſkjæve, Geſticulationen ſkjæv; men iſær holder man ſig, til noget, ſom man kalder Tone; man ſiger hans Tone var falſk, var ſkjæv, var halt, var forbreiet, var forfeilet.

Man ſeer heraf, ſom af alt, hvad der hører til Yttrelſen af Sjælens Virkninger hos en Perſon, ſom lever, at det er en Hovedegenſkab at yttre Mishag. Uden de omtalte mægtige Bevæggrunde maa en ſaadan Perſon altid og med alt viſe ſig misfornøiet, endog naar han, med fuldeſte Munterhed i Geberder og Alt, i øvrigt tilkjendegiver den fuldkomneſte Tilfredshed. Dette er iſær at mærke ved det dramaturgiſke. Til at beviſe Misfornøielſens Aarſag er Anvendelſen af de omtalte Kunſtord tilſtrækkelig; i Tilfælde, at man ſkal yttre Behag, behøves intet mundtligt Udtryk; Haandklap og et uarticuleret Skrig er dertil nok, vil man endelig gribe til at bruge Ord, ſaa er det nok, at man erklærer alting frit for Skjævhed; man raaber, at det er Sandhed og iſær Natur. Men ligeſaalidet Bifaldets ſom Mishagens

Udtryk fordre nogen Mening eller Bemærkelse. Dette er den levende Persons Bedømmelse i det dramatiske Fag.

Pædagogiken er en Videnskab, i hvilken nu omstunder ei heller nogen, der kan tilskrives den Ære at leve, maa være ganske uerfaren. Han maa vide, at det hører til vore Dages Ære, omsider at have bragt denne allerædelste Videnskab til Fuldkommenhed, medens den forhen var aldeles forsømt. Han maa vide, at Menneskets heri, som i alt, er blevet saa lykkeligt, omsider at være kommet tilbage til Naturen; at denne Videnskabs Stifter eller dog Fornyer har bevist, at Menneskets er en stor melancolsk Markat, der er skabt til at gaae eene omkring i ubeboede Skove; at den hele Forskrivt for Menneskets Dannelse ligger deri, og maa indrettes derefter; at han har skrevet en Bog, hvori han giver Mønster paa en fuldkommen Pædagog, og en fuldkommen Lærling; hvilken Lærer indpræntede sin Lærling det fuldeste Maal af al Dyb, som Lærlingen ogsaa paa det fortræffeligste modtog; hvorpaa han (Lærlingen var en Pige) besvangrede hende; at hun, efter en lykkelig fausse couche, blev givt med en Mand, der vidste den foregaaende Historie, avlede med ham Sønner og Døttre, og kaldte derpaa sin forrige Hovmester, som imidlertid havde moret sig paa Bordellerne i Paris og andre Steder, for at opdrage fremdeles hendes egne Poder, o. s. v. — ei allene dette Skrivt af denne Forfatter, men endog alle hans øvrige Værker, hvoraf nogle Fol, siger man, være libt ugudelige, andre blot misantropiske, maa det levende Menneske hende; og

see! han har allerede god Grund i Pædagogiken. Tillige maa han vide at declamere om sin Afsky mod en vis engelsk Ungdomsbog, som viser nogle Forträffelighedens Mønstre af forskjellige Alder, især en fuldkommen Fruentimmercaracteer, og et ungt Mandfolk, der med alle Ypperligheder har een eeneste uudrøddet Skjødesynd, der vises i sin hele Afskyelighed med alle dens ulykkalige Frugter, i de meest henrivende Situationer, fortalte i det fuldkomneste Sprog. Mod saadanne Ugudeligheder og især mod den opsberørte veberstyggelige Bog, der lærer intet uden Ædelmodighedd og rene Sæders Fortreffelighed, bør han stedse paa det heftigste at ivre. Kjender han dernæst lige til Titlerne, og eier, et Par Hundrede hidhørende tydske Duodez-Volumina, som intet Menneske kan udholde at læse tre Sider af, saa er han stor i dette Fag, og, uden selv at vide noget, i Stand til at danne Polyhistores paa otte Aar.

Philosoph maa ethvert levende Menneske være. Han maae paa det intoleranteste vide at forsvare Tolerance, Tænkefrihed, og Scepticisme. Han maa vide, at vort Seculum er det philosophiske Seculum, og lee ad dem, der troe, at det kaldes saa, ligesom lucus a non lucendo. Han maa vide, at drive Spot med alt, hvad der i gamle Tider hedte Philosophie; at Bibelen, og Academikernes, og Stoikernes og Scolastikernes, og Neutonianernes, og Leibnitzianernes og Wolfianernes ꝛc. Skrivter vare Vaas; han maa paastaae den rene Fornufts hellige Rettigheder, i det han efter Evne stedse i mystiske, og forhen uhørte Udtrykke kritiserer og paskillerer den. Han

er Hoved, som i alt, bringe [illegible]
[illegible] med sig og, uden at lægge noget i Stedet
[illegible] med Jorden selv paa Afveie, som [illegible],
[illegible] Landets Credit. Terminologien i de phi-
losophiske Videnskaber er den allervigtigste; han kan
ikke [illegible] sig for ofte. Dens Hovedegenskab
er denne, at den [illegible] hos hvem er forbunden med
en Mening, og heller en lidet mindre paa Spor
noget, der [illegible] fornuftig Tanke. [illegible]
det godt, om han, naar hverken noget kommer paa
man, noget under paa Velsandhed, Klarhed og
[illegible]

Dette er efter min Mening Hovedsagen af det,
som hører til at befordre Menneskets Sjæls Ydelinger.
[illegible] deraf og det mest er nødvendigen nøk-
[illegible] for at [illegible], at et Menneske lever; noget
[illegible] er mindre [illegible]; i mange Dele af det, der
er til den normale [illegible] for [illegible]
[illegible] maaske en eller anden mangle noget, uden
[illegible] derfor behøvede, at enhver som uden for
[illegible], men en [illegible] kan begge sige at leve, som
[illegible] til [illegible], den Sjæls [illegible] af de [illegible],
[illegible] [illegible] [illegible], og alle
[illegible] det, at den, som i [illegible] [illegible] [illegible] at
[illegible], end det der [illegible] [illegible] en ingen [illegible]
[illegible]; er [illegible] [illegible] for [illegible]; det er: de
[illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] er det, at han lever,
[illegible] han er i denne [illegible] [illegible], [illegible]
[illegible] han er [illegible] af de her [illegible] [illegible]
[illegible]. Meget [illegible] [illegible] end den, jeg her
[illegible], er at [illegible] at [illegible] [illegible] en, der

ret skal leve; den vilde ellers være en Givt; thi det rette her omhandlede Liv bestaaer ei med for meget a det, de Døde kalde Viisdom. Det fordrede en Omgang med de Døde, som ei kan bestaae med det sande Liv.

Dog kan dette bestaae, og trives fortræffeligen med adskillig vidtloftigere Kundskab, at sige, ikke med den døde, der hentes af Bøger, men den levende, der samles af Bogcataloger, af Ryggen paa net indbundne Bøger, ja endog af nogles Titelblade; skjønt denne Kundskab dog, med mindre Livsfare som med mere Bequemhed, hentes i de Livets Bøger, der, især hos vore sydlige Naboer, maanedlig udsendes i behændige tynde blaae eller røde Dragter, end i de stive egentlige Bøger; den samles ellers allerbedst i Samtaler ved Spise- eller Spille-bordet, eller og paa andre endnu nemmere Maader. Saaledes have vi hos meget fuldstændigen levende Mennesker lagt Mærke til sjon Kundskab i Botaniken, samlet af de Sedler, som den hollandske Jode, der her hvert Aar følger Blomsterlog, sender med Løgene; i Conchylie- og Insect-Læren af en los Gjennemhladning af et smukt indbundet og illumineret Conchylie- eller insectologisk Værk o. d. l. Al Viisdom, lige til den høiere Mathematik, ja Astronomien, samlet paa saadan Maade, bestaaer heel vel med det sande Liv. Det kan saaledes gaae an, at et levende Menneske kan virkeligen vide, at den har har været, eller er, Mænd til, der hedde, eller hedte Linnee, Müller, Newton, d'Alembert, Bonnet, Bode, Herschel, ɔc., men ligesom det altid er sikkerst for en Politiker, der

vil leve, og være Mand af Verden, at hans Kundskab ei skikker dybere, end at han kan frisk væk tale om General Philadelphia og Admiral Boston, og lade sig forlyde med, at han ikke leed Montesquieu, fordi han havde mere esprit end Grundighed; at Arthur Young i hans Nattetanker havde ret artig talt om Arithmetiken o. d. f., saa er det ogsaa godt, om den levende Physiker eller Philosoph kun kjender hine Forfattere saaledes, at han kan tale om Linners Mathematik, Bonnets nye Telescoper, d'Alemberts Palingenesie, eller i endnu bedre Omfætninger.

Heraf seer man ogsaa let, hvormeget et levende Menneske uden Livs Fare kan tiltroes at taale, end sige, hvad han behøver, af Litteraturens andre Dele, af Litterair-Historien, af Verdens Historie i Almindelighed, af alt. Noget er godt; men intet er saa skadeligt som for meget. Geert Westphaler, om han ellers havde havt det øvrige, der udfordres for at leve, havde været et Mønster paa den historiske, politiske, statistiske Kundskab, der anstaaer et virkeligen levende Menneske. Meget dybere end han, dog efter Tidernes Maade, bør, kan Manden af Verden ei gaae, men ogsaa omtrent saa vidt.

Femte Kapitel.

Om Fødselen til det physiske Liv.

Efter nu at have talet i Almindelighed om det physiske Liv, bestemt det vigtigste saavel af dets [illegible]

lige som dets psychologiske Kjendetegn, er det Tid, at vi handle noget om, hvorledes man holder sin Indtrædelse i dette Liv, eller dertil fødes. Løseligen have vi alt forud anmærket, at Tid og Sted her kommer allerførst i Betragtning.

For dette Liv er der ingen Tid, intet Sted, naar og hvor Sader eller Omstændigheder ei tillade det. Naar eller hvor Sandsernes Brug, som beskreven, ei skulde være mulig eller tilladt, kan intet Liv bestaae. Hvor Hørelsen manglede denne Sandses væsentligste Føde, den omtalte Musik; hvor Synet og Lugten ingen Gjenstande havde; hvor Smagen enten ei havde, eller den blev nægtet, dens vedligeholdende Føde; hvor de øvrige Gjenstande, som saa let kunde skee, vare for den saa fine Følelse øieblikkeligen ødelæggende, der var heller ingen Fødsel til dette Liv at tænke; thi det begyndte Liv vilde i samme Øieblik ophøre. Ligesaa dersom det Land, den Egn, den Kreds, det Huus, hvor Personen skulde opholde sig, var opfyldt med for mange Dødninge af Gespenstadskrd og Gespenstideer (det er Ideer, der strede mod Livets Ideer) i Æstetik, Politik, Dramaturgi, Pædagogik, Philosophie, og andre Videnskaber, der i Øieblikket tilintetgjorde for den Livet begyndende Person Udøvelsen af hans Sjæleevner, saa vilde denne Sjæl, den hele fødte Person, gaae tilbage til sit Intet, hans Existens udslettes, og intet Spor deraf blive tilbage. Hans hele Væsen vilde være ubemærket, mere end den tyndeste, gjennemsigtigste Skygge; kort: han hverken var eller blev til.

Men forudsat, at Tid' og Sted ere gunstige, orledes begynder da den Levendes Tilværelse?

Der er noget til, som hedder per excellentiam 'idler, uden Tvivl, fordi disse ere især de vigtige store Midler, hvori der ligger, fremfor hos noget det, en skabende Kraft, en Evne til at frembringe v, hvor dertil ei ringeste Mulighed forhen blev sporet.

Curtæ nescio quid semper abest rei, siger oratius; men han har besvaret sig selv, hvor han jen siger:

Omnis enim res,
irtus, fama, decus, divina humanaque, pulcris
ivitiis parent, quas qui construxerit, ille
larus erit, fortis, justus, sapiens, etiam & rex,
t quicquid volet.

an siger ogsaa tydeligere:

t genus & formam regina pecunia donat.

uvenal har udtrykt sig endnu mere bestemt, hvor m siger:

uantum quisque sua nummorum servat in arca,
antum habet & *vitæ**)

Propertius siger udtrykkeligen:

rgo sollicitæ tu causa pecunia vitæ es.

gesom og Boileau har sagt

'argent, l'argent, dit-on, sans lui tout est sterile.

Det vilde være en smal Sag, at drive disse leviser langt videre; men vi ansee det overflødigt, i vi formode, at der ere faa eller ingen, som skulde ivle, siden alle Mennesker, der kjende det mindste

*) Der læses almindeligst blæk; men det er en Feil; nagtet Betydningen dog bliver næsten den samme.

til Livet, have seet tusinde Mennesker fødes, hvis Fødsel og Liv de med den dybeste Grublen ei skulde være i Stand til at finde andet Ophav til, end det omtalte.

Hvorledes virke da de almægtige Midler? — For dem, der ei ere kyndige i Chymien, er Processen her ligesaa uforstaaelig, som den egentlige dyriske Forplantelse. Men de, som vide, at beslægtede Substantser hæfte sig til hinanden, og nedslaae (præcipitere) de andre Dele, der kan forhen være i den ene af de sammenblandede Masser, for dem er det eydeligt, at da Midler eller Penge have mere Slægtskab (Affinitet) til Livets egentlige Bestanddele, Forfængelighed, Frisked, Lyst til at glimre, erkjendes for vittige, myndige, mægtige ꝛc., end til det døde Væsen, som bestaaer i sund Fornuft, Overlæg, Betænksomhed, Virke- og Gavne-lyst o. d. l., saa, naar der til det hele menneskelige Væsens Composition kommes en behørig Deel Midler, da forene disse sig med deres beslægtede Dele, og nedslaae de andre, de sidstbenævnte, til Bundfald, med en Brusen, en Gjæring, som egentligen er det, der kaldes, og er, Liv. — Deri er denne chymiske Proces forskjællig fra de almindelige, at Menneskot ikke, som det skeer med andre Ting, letteligen kan formættes, oversatureres, med de livbringende Midler, men at dets egne hidhørende Bestanddele stedse vedblive, og at det menneskelige Væsen egentligen aldrig satureres eller mættes af Penge til den Grad, at det ei modtager flere, og at Gjæringen synes at kunne vedvare i det uendelige; hvilket formodentligen kommer deraf, at

ved Livets Udvampning bortflyver aldrig det mindſte af det menneſkelige Grundvæſen, der lader ſig forene med Pengene, men ikkun Pengene ſelv; eller og disſe gaae i Overſaturations-Tilſtande, formedelſt den nøie Affinitet, over til menneſkelige Væſen ſelv, og blive i Livets chymiſke Elaboration fra en blot Tilſætning eet med Grundmaterien ſelv.

En nærmere mindre kunſtmæſſig Forklaring vide vi ei at give; men holde ogſaa denne for ligeſaa oplysende, ſom ſand: Hvadt den fordrer nogen nærmere Eftertanke og Studium.

Man ſeer ſaaledes ofte ved en foreſaldende Arv en Letterieleb, et feedt Embede, en riig Brud, o. d. l., at en død Klods, eller reent ud et Væſen, hvis Tilværelſe det før aldrig var dromt om, pludſeligen kommer paa det herligſte til Live. Et livløſt Væſen, i hvilket en og anden Dødning neppe fandt Mulighed til mindſte Oplivelſe; en Ting, hvori de maaſtee endog ſtundom havde ſporet noget af de Livet reent modſatte Ingredienſer af ſund Forſtand, Videlyſt, Virkſomhed, Gavnelyſt, Godmodighed og andet ſaadant, ſees da med eet, ved den berørte Tilſætning, at begynde Livets Hjemmeſte Effervescence, og den nyſødte Perſon at udkaſte ſund Forſtand, Videlyſt, Gavnelyſt, Godmodighed, Virkſomhed, ſom et det begyndte levende Væſen heel unødvendige Bundſalg.

Om det nyſødte, eller det i Fødſelen ſig befindende Foſter, ſamle ſig, ogſaa efter Attractionens phyſiſke Love, Fødſelshjelperne, om de ere nogenlunde nær hos; og uden disſe bliver der intet reet Liv af,

Saadanne ere Skræderen, som før er nævnt, og om hvis Vigtighed saavel Erfaring som litterairt Autoritet nokſom vidner. Med denne forene ſig mange andre, der for det meeſte, ligeſaa lidt ſom han ſelv, tage Deel i Livets Nydelſe; ſaadanne ere fremdeles Kræmmere, Galanterihandlere af forſkiellige Slags, Venner, hvilket Ord betyder Medlevende, eller Væſener, der have Bequemhed til Livet, men mangle det benævnte Væſen, sans qui tout est sterile; disſe ſidſte underviſe tillige i Spil, i Manerer, i corporlige og intellectuelle Evners Brug, og kraftigen paa enhver Maade underſtøtte den Pengenes og Forſængelighedens Gjæring, der udgior Livet.

Man ſeer af alt dette, at det er noget langt andet at være Menneſke, end at leve; og at man meget gierne kan være dette, uden at befatte ſig med hiint. En Deel af, hvad der hører til at være Menneſke, udfordres altid hos den, ſom ſkal leve, men det er aldeles ikke ſagt, at ethvert Væſen, der virkeligen er Menneſke, iſær et ſaadant Væſen, at Moraliſten eller Politikeren tillader ham Ret til Menneſkenavnet, ſkal nogenſinde leve. Vi tilſtaae, at man kan være, hvad hine og disſe kalde et godt, nyttigt, ja i alle Henſeender et ypperligt Menneſke, uden at leve. Tvertimod, jo mere ſeelen et Væſen er begavet med Menneſketilværelſens almindelige Kiendetegn, jo lettere er det, at han kan komme til at nyde Livet.

Nogle menneſkelige Væſener have en utrolig Bequemhed til at leve! for andre derimod er det meget vanſkeligt, om ei reent umuligt, endog ved den

[illegible] Tilberedning af de fordringende Midler, at [illegible] i [illegible] Opløsning Virkningen er let. De erindre, hvis Dosen indeholder fra [illegible] eller [illegible] af [illegible] og de andre med Pengene betragtede Beskrivelse, og hvor meget af de hver enkelte Dele af hver Formel, o. s. v., at Pengene [illegible] Midlerne ikke skulde at give dem, hvis [illegible] de ingen Effervescence, for en [illegible] Tid. De [illegible] Forhold o. s. v. til Bundfald, Tilberedningen meget mere klar som et Bundfald, [illegible], en meget liden Deel af Midlerne opløstes [illegible], og tiere kan ikke noget at [illegible] [illegible] Midlets, som efter et [illegible] Tilberedning [illegible] hvad noget bedre. — Hvor derimod i [illegible] Dosen de med Midlerne befængende Dele have [illegible], der er Opløsningen ved en maadelig Tid [illegible] tilbage, der blev den bestemte [illegible] af hans Forhold og Dele, vil der en [illegible] Smule af disse Ingredienser i den [illegible] Combination; thi kan hver andet et, [illegible] selv lettere.

Det bliver imidlertid og meget ofte i denne [illegible] Proces, at naar den er gaaet for sig og Effervescencen efter [illegible] med alle sine Symptomer har hørt [illegible], men Tilberedningen har været for stærk, [illegible], og det blev meget [illegible], den hele [illegible], og Menneskes, det [illegible], er ikke som [illegible]. Er der da nogen betydelig Deel af hans For[illegible] o. s. v. i Bundfaldet, som før blev [illegible], [illegible] dette igjen og i den [illegible] Maade, [illegible] sig [illegible] ny, ja det [illegible] med en

Revolution, der gjør, hvad der endnu kan være tilbage af Midlerne tilligemed Menneskets egne dermed beslægtede Dele af Forsængelighed o. d. l. til et Bundfald, fra hvilket det afsondrer sig; men oftere skeer det, at de først engang afsondrede Dele af Fornuft o. d. l., helst, ere de kun i ringe Quantitetet tilstede, blive evig liggende paa Bunden. Da er det, at det hele menneskelige Væsen geraader i en stagnerende, raadnende, ubehagelig, og aldeles ækel Forfatning.

Efter saaledes at have paa chymisk Vis handlet om Livets Begyndelse, og forfulgt Ideerne ind- og udenfor denne egentlige Fødselstheorie, som den, der her egentligen vedkommer os, ville vi ei længer plage vore Læsere med det chymiske Sprog, mere end høist fornødent; thi uagtet disse Begreber indeholde den egentlige Sandhed, ere de dog ei for alle Slags Læsere saa ligefrem, at finde Rede i. Vi rette os altsaa mere efter Talebrugen, anmærke da, at et Menneske, der er født til Livet, og har faaet Liv, har det altid i Førstningen kun i en maadelig Grad. Det, der mangler, skal Opdragelsen virke.

Opdragelsen bestaaer i Udviklingen af de hos ethvert menneskeligt Væsen nedlagte Evner til Fuldkommenhed, være sig de physiske eller de intellectuelle.

De physiske Evners Udvikling bestaaer i at bibringe Mennesket Færdighed i at bruge sine Lemmer og sine Sandser. Nu have vi seet, hvorvidt Brugen af nogle af dem hos et ret levende Menneske bør gaae og ikke gaae; dette have Opdragerne eller Lærerne da vel at iagttage. Det koster med mange ei liden Umag og Kunst og Øvelse, at udrydde de

dens Vaner i Sandsernes Brug, og at give dem nye Livets Vendinger. Mangen en har fremmede- d vandret sit Liv igjennem, som en halv Krøb- g; saa have de pinet sig jammerligen for at tvinge et Øren til at finde Behag i Livets Musik, de nge kostelige Operaer, Oratorier, Cantater, Sym- nier, Kanefarts Concerter, Krigssonater o. d. l., m at kunne overvinde de Dovens Fordomme, at skal være Vellyd i Musik; saa have mange havt et ved at holde Synet i Tømme, saa det ei skulde gamle Bekjendte, men heftes paa Personer, hvis rvescente Liv gav dem Vigtighed o. d. l. — Li- aa ilde have andre været brudte med Smagen, der vilde finde den fornødne Anledning til Erstatse ved ngen en lækker Ret af halvraadnede Ting, Caviar mere, samt ved den uendelige Sammenblandelse; Følelsen er ei uden Møie hos mangen levende rson bleven fin nok, til at finde den fornødne ønskvisse Smerte ved hver Træfvind, hvert ure- orende Udtryk i Talen, hver Lyd. Dog overvin- i disse Vanskeligheder; men hvor de ei overvindes, ter intet Liv.

Sjæleevnernes Udvikling bestaaer i tiltagende Fær- hed i at bruge dem til de overbeskrevne Formaale. t er ei vanskeligt at opnaae den fornødne Færdig- ; naar den først er opnaaet, er det næsten for- dnere at give Agt paa, at der holdes den behørige aade i Kundskaben, end paa at forøge den hvil- let medfører en Sygdom i dette Liv, og unders- en Døden. Saaledes fandt Wisser i Ewalds

brutale Klappere, at det var en overdreven og skadelig Grad af Lærdom hos Rechtbruder, at han ei allene vidste, at Skuespilkonsten paa Græsk hedte Grammatica, men endog, at det med mere var at see af Verba Stephani. Dog, efter Livets Maade i vore Dage, troe vi ei, at en Lærdom, der endog gik saavidt, vilde være skadelig. I den Grad, mene vi meget mere, at den for det meste vilde være heel sund, om den endog saaledes strakte sig til mange Videnskaber. Denne Opdragelse er ei vanskelig for Mennesker, i hvis Væsen der er gydet en tilstrækkelig Deel Midler eller Penge. Vanskeligheden forøges i Forhold, som Pengemassen er mindre, indtil den, naar der er forlidet af den oplivende Materie, aldeles ikke kan fattes. Dette er da Døden.

Hos menneskelige Væsener, i hvis Masse ere mange af de med Midlerne beslægtede, altsaa til Levendegjørelsen godt skikkede, Bestanddele, men hvor der mangler den fornødne Tilsætning af Midler, for at frembringe en virkelig og nogenlunde varig Effervescence eller Liv, kan man bøde derpaa ved et godt Middel, som hedder Credit eller Gjeldgjøren. Effervescencen eller Livet frembringes derved ganske rigtig, og næsten til lige Grad med Tilsætningen af de virkelige Midler; men her er den Ulejlighed, at Livet frembragt ved dette Nødmiddel, ei gierne varer saa længe, som om det er frembragt ved bare Midler, eller tillige ved en god Quantitet virkelige Midler. Der er desuden adskillige Besværligheder ved dette sidste Middels Brug, som siden gjøre Døden mere

bitter. Imidlertid betjene næsten alle Levende sig deraf til at bøde paa Mangelen af de virkelige Midler, naar man i Livets Chymie har ladet den Forraad, man deraf havde, forryge.

Naar man anvender den rigtige Tilsætning af Midler eller Credit paa et til Livet skikket Væsen, men paa en Tid eller paa et Sted, som ei er skikket til at leve i, saa udkommer der ei noget virkeligt Liv, men allene en falsk Fermentation, der ei har Livets ordentlige Symptomer. Sund Fornuft og deslige bliver da rigtig nok til Bundfald, men Frisfyreriet, Koketteriet, det Glimrende, og Livets sande saavel corporlige som physiske Kjendetegn mangle. Dette Slags Liv er imod det rette; som Østersens eller Manetens imod Springhvalens. Saadant er det, som en eller anden rig Herremands Søn i Provindsen kan anstille. Det er som et Østersliv mod hans Fætters, der med maaskee endnu mindre Midlers Tilsætning forsøger Livet i Hovedstaden, der egentligen eene er skikket til et ret fuldstændigt Liv. Landet er dertil næsten reent udueligt. — Saadant var et Liv, der førdes her i Staden for et halvt Seculum siden, da alle Mennesker efter høi Foranstaltning vare Bigotter. Alle gik uophørlig i Kirke, til Bons, og i hellige Forsamlinger. Unge og Gamle, som følede Drivt til Livet, og forsøgte en eller anden levendegjørende Operation, fik rigtig nok deres sunde Menneskesands til at blive Bundfald, men den hele Composition, der skulde forvandles til Liv, blev livløs som før, og alting var allene en stagneret og

ſtinkende Søle, ækel, og leed. Det kom af, at den zinzendorfianſke Korsluft buede ei til Livet, og den hele Tid, da denne ſtod paa, var en Tid, hvori der ei kunde leves.

Livets Gjæring gaaer altid, anfyldet med de behørige Ingredienſer, godt for ſig, ſom ſagt i en ſtor Stad, eller beſt næſten ved ethvert Hof, paa noget nær, ligeſaa godt ved et Univerſitet, og heel fortræffeligen ved Sundhedsbadene eller Brønden, ſom Achen, Pyrmont, Bath o. ſ. v. — Hvor det var at ønſke, at vi have her en ſaadan Livſens Brønd? hvor have vi ei Aarſag til at misunde vore ſvenſke Naboer, der have begyndt at ſøge og betiene ſig af en ſaadan lige her ved vore Grændſer.

Sjette Kapitel.

Om Livets Vedligeholdelſe.

Der kal foruden nærende og med Livets Fornødenhed paſſende Luft endnu Levnedsmidler til at holde Livet vedlige; thi der leves ikke af den bare Luft. Hvilke disſe Levnets- eller Næringsmidler ere, holde vi overflødigt, meget omſtændeligere at forklare, end alt i det foregaaende er ſkeet. Den Dødens Tilſtand, ſom en uphiloſophiſk Pøbel kalder Liv, vedligeholdes næſten eene ved Mad og Drikke; men til det rette Livs Vedligeholdelſe fordres, ſom ſeet, me-

get mere. Enhver Sands, enhver Sjæleevne endog, fordrer sin Næring, uden hvilken den uddøer, og Livet saaledes Stykke for Stykke ophører.

Det burde derfor anseés for at være ethvert levende Menneske høistmagtpaaliggende, at sørge for, at han har nok at vedligeholde enhver Sands og Evne med. Dog da Midler eller Penge er den umiddelbværligste Bestanddeel af Livet, og der er af sig selv en tiltrækkende, en magnetisk Kraft imellem dem og de Midler, hvorved Livet opholdes i alle dets Dele, saa bliver det Meisommelige i denne Omhu overflødigt. Enten drage de Concerter og Musik, formemt Selskab af, hvad der hedder beau monde, Gjæstebude, de hedde Gallaer, Assembleer, Parties fines, o. d. l. til den levende Person, eller og de drage ham ind i disse Herligheder, og see! hans Liv vedligeholdes, saalænge han har Penge nok, der enten kunne virke denne Attraction, eller paa hvilke disse Nødvendigheders egen Attraction kan virke.

Han har allene at paasée, for at vedligeholde Livet i dets hele Fuldstændighed, at han og virkeligen giver enhver Sands og Evne den behørige Føde, uden hvilken Opmærksomhed Constitutionen kunde svækkes; ligesom han især maa vogte sig for ufordøielige og usunde Næringsmidler, der medføre adskillige Sygdomme. Men fremfor alt maa han passe paa, at det, der egentligen udgjør dette Livs spiritus vitalis. de levendegjørende Midler eller Penge, ei mangler.

Hertil udfordres tvende Jagttagelser. Den før-

ste: at man anvender med Klogskab, og ei uden i Overeensstemmelse med Livets Hensigt, det, man har; den anden, at man med Skarpsindighed iagttager Leilighedeu til at forsøge sin Forraad.

Den første lærer, at ligesaalidet, som der maa gaaes paa Anskaffelsen og Nydelsen af det, der hører til at leve, være sig det, som hører til Opfyldelsen af, hvad nogen udvortes Sands fordrer, eller det, der hører til at fyldestgjøre de indvortes endnu ædlere Begjærligheder, til at vises, at erkjendes blandt levende Væsener for et levende Væsen, ligesaa fuldkommen maa Afholdelsen være fra al Penges Spilde paa saadanne livstridige Ting, som Tjenestefolkenes fornødne Underholdning, Omhu for Slægt og Venner, Erkjendtlighed mod forrige Velgjører, det, der udgives for Gudædigheds Udøvelser, Nøds Afhjelpning, Industries Understyttelse, Kunsters Fremme. Dog hører ei sjelden en Deel af disse to sidste Bekostninger til Livets Nydelse. Men heri maa megen Forsigtighed bruges. Den Industrie, de Konster, det tilhører den Levende at understytte, ere de, der fremme Livet, især hos ham selv; intet andet Slags. Den skadelige Forordning, der blev given for en sex Aar siden, standsede meget hin Livets Ædelmodighed. Man kunde forhen, for at understytte Vindskibeligheden, lade sig brodere kostelige Vester, unde Galonfabrikanten sin Næring, og uendeligt mere; nu maa man indskrænke sig til at understytte de Folk, hvis Vindskibelighed beriger os med Contrebander af de faa Slags, hvis Brug endnu opmuntres; de Fabriker,

der illudere hin Forordning, ved at kaffe og ligesaa kostbare og glimrende Varer, som dem man forbød; de Folk, der redeligen ernære sig af at give smaae eller større behagelige Sammenkomster, Soupeer o. d. l. for en billig Betaling, af ikke mere for en Aften til et lidet Selskab, end en industrieus Familie af et andet Slags netop i et Aar kunde leve af, o. d. l. Men aldeles mod Livets Væsen stridende er Understyttelse og Bekostning til saadanne, hvis Industrie og Kunst ei tjener til andet, end at underholde i en dødelig Tarvelighed en nøisom lille Familie, mod at den derfor gavner eller glæder i en mindre eller større Kreds. Den, der anseer det som en Bagatel, at anvende et Par Hundrede Daler, mere eller mindre, paa det offentlige eller paa private Theatre, en halv Snees Gange saa meget paa større eller mindre Gjæstebude, Selskaber, Piqueniques, smaa Lystigheder, og tusinde deslige Ting, maa med politisk Veltalenhed anføre Tidernes Besværlighed, ja Statens Fordeel af Betleres Undergang, naar der handles om at redde en hungrende Familie af Nød med et Bidrag af et Par Daler; om at gjøre en indtil Blodet svedende Landmand, eller Haandværker, et utabeligt Forskud af en Snees Daler; om at afkjøbe en Kunstner, Maler, Sculptør og saadanne, et Stykke af deres Product, eller en agtværdig Forfatter eller Bogforlægger et Exemplar af hans Bog; hvilken sidste Vare man har nok af i en Recension, eller høit, for at see Formen, ved at laane af en af de levende Personer det Exemplar, Forfatter eller

Forlægger har gjort sin underdanigst pligtskyldige Opvartning med hos sin høitlevende Hr. Mæcenas.

Den anden Jagttagelse er Opmærksomheden paa Midlernes virkelige Forøgelse. Den omtalte Sparsomhed er deraf virkeligen det første Stykke. Denne bør gaae saavidt, at man ei engang betaler den Gjeld, man maatte gjøre, uden naar saadant aldeles ikke uden forøget Bekostning ved tvivlsomme Processer kan undlades.

Dertil hører, at man skaffer sig af sine Overflødigheder al den Rente og Fordeel, som man kan, uden at bryde sig om, at den døde Verden i Smug kalder Fordelen Aager. Dette kan skee ved forud betalte, eller i Gjeldsbeviserne beregnede, virkelige, Capitalen forøgende Renter; ved Salg af Effecter til fornuftige, og en levende Person anstændige Priser; ved Spil, hvori, det er godt, om man forstaaer de berigende Kunstgreb; og paa utallige flere Maader.

Did hører videre, at man lægger sig efter at holde det nøieste Venskab med saadanne Livets Folk, ynder hvis Levegjæring en betydelig Deel af de livbringende Midler efterlades ubortdunstede. Disses Testamenter give ved saadan Omhu den Efterlevende i sin Tid de gladeste Udsigter til et virkeligt og varigt Liv. — De levende af det smukke Kjøn gjøre i denne Henseende bedst i at holde sig til en saadan med Livsforraad vel forsynet Olding, og det unge levende Mandkjøn til saadannes Døttre, eller endnu heller deres Enker. Det hellige Ægteskab er ofte et lykkaligt livbringende Middel.

Er Leiligheden ei til dette Erobringer, eller slykkes den, saa er det nødvendigt, at den levende er livlystne Mand bruger Klogskab og Skarpsin- ighed, for at skaffe sig livbringende Embeder. Der es ikke faa saadanne; og vel og viseligen er det ofte mange Steder saa indrettet, at jo mere Embedet dfører af de livbringende Midler, des mindre hører af de livstridige Egenskaber, af Arbeidsomhed, idsigter, Talenter, Redelighed, og saadant Kram, at foreskaae dem. Men til at opnaae dem, ud- dres Patroner og Befordrere. Disse maa man geligen skaffe sig. Intet maa efterlades uforsøgt, at opnaae og befæste sig i deres Gunst. Fordre , som dog ei oftest skal være Tilfældet, noget af ie Dydens Egenskaber hos dem, de ville beskytte, i maa man endog vide heraf at skaffe sig et Skin, er lysende nok til at blinde deres hertil oftest heel forblindelige Øine. Fordre de kun Krybben, Un- danighed, Opvartning, vel endog en hjelpsom Haand deres egne Hensigter i at udstrøe Rygter, spionere, alere o. d. l., fordre de, at man skal være deres ir, deres og deres Selskabers Gøgler, intet er da tere, end at opfylde deres for det meeste med Li- s Nydelse forbundne Fordringer.

Lykkes ingen af de forberørte Maader, saa er dog endnu een, som vel ei er saa tilstrækkelig- n dog ei at foragte. Man maa skaffe sig en Pen- n. Staterne have været saa ædelmodige at be- nme en meget stor Deel af de livløse Borgeres og derfaatters Skatte og Formue til dette Brug-

Naar Penſioner ſkulle due noget, og være klækkelige, forudſætte de, at man i Forveien har vidſt at ſkaffe ſig et nogenlunde indbringende Embed, hvorfra man, hvis det ſkulde udfordre Arbeide og Dueligheb, mager det, at man bliver affat. Dog gjælder for det allermeſte det fra Tydſkland indførte Ordſprog: Wem Gott ein Amt giebt, dem giebt er auch Verſtand.

Har man intet Embede havt, ſaa nødes man, for at opnaae Penſionen, til at være Supplicant. Dette er et Studium, der udfordrer en egen Underviisning, hvilken den, ſom ſkriver dette, velvilligen tilbyder ſig, i et Værk for ſig at meddele Publicum, ſaavel til den her omtalte ſom anden Nytte, om man optager dette hans Arbeid med Behag. Jeg vil her allene nævne, at det ofte udfordrer de ſamme Konſter, ſom der behøves for at ſkaffe ſig et Embede, ofte endnu flere, ſom iſær beſtaae i at beviſe ſine egne og ſine Forfædres Fortjeneſter, og om muligt ſin Adel (dette, om det kan lykkes, gjør altid Penſionen des klækkeligere), ſin Ret, og ſine Fordringer, og ſin høie Trang. Man maa gjøre det haandgribeligt, at man ikke kan leve, ei af Mangel paa Kundſkab i Konſten at leve, men af Mangel paa det livgjørende Middel; man maa beviſe Nødvendigheden, Vigtigheden, ja Fordelene for Staten af, at man ſættes i Stand til at leve, ved at beviſe ei allene ſit eget, men det almindelige Tab og Skade, om det ei gjøres muligt, at man kan leve et ret fuldſtændigt Liv. Naar det da er tydeligt, at det er Skade og Vanære, næſten for hele Verden,

Sjette Kapitel.

Om Livets Opkomst.

Naar alle Ting i hele Naturen have sine Oprindelser saa i Tanken, at de opfylde, vi de vidste Ting opfylde, have Videnskaben Betydning, saa er det ligeledes Meningen med Livet, at det skal have sine Aarsager, saa vi kunne Opfylde.

Opfyldelsen af Tankerigdom, Fornuftsliv, Hjertets Glæde vi Gode, som Kristen eller vor Lærer, vilde have os til i en videre, mægtigere Tone, kun har os til dette vildledt. Vi vilde i vor Lykkelighed have Ret til Livet, vi de Velsignede Opmærksomhed, skikkede Livet som velsignet Tilvante til en videre Gang.

Opfyldelsen kunde ligge i Gennemskuelsen, i Overvindelsen af Livet, eller vore Anstrengelser vil ikke vække Livsglæden. I lange Tidsrum ere de ene den Lærendes eller Opfyldelsens.

Et vist Lærendes Opfyldelsen vilde vi kun kunne opnaa ved Livet, men ogsaa den Opfyldte vi dette alle, ved en Mærkelighed. I den almindelige Tro kunne vi se, hvor mere, hvad vor, hvor Opfyldelsen den Enkelte Virksomhed har at være bekymret med, mens

de ellers ingen kunde finde paa, eller ei vide, hvad de skulle sige. Men i denne Livets Medicin er det fuldkommen rigtigt, at den betydeligste og næsten eneste Sygdom, den i det mindste, af hvilken de fleste andre have deres Udspring, er Nervesygdom. Men ligesom man kalder hine Dødens Menneskers Nervesygdom for det meste Slappelse eller Svækkelse i Nerverne, Nervekrampe o. d. l., uden at vide, om der kan tænkes noget ved Nervernes Stramhed eller Slaphed, saa bestaaer de levende Menneskers Nervesyge, hvor den har Sted, ene i for megen Nervestyrke. Det hører til det sande Liv, at Nerverne skulle være yderst svage, ikke taale det mindste, uden en convulsivisk Rystelse. For megen Kraft i Nerverne, som gjør, at de kunne uden Smerte udholde, hvad der bør extaseres eller besvimes over, er en Sygdom, der er mere eller mindre farlig, som Styrken er større eller mindre til. Den, som kan udholde en Musik, der ei er skikket til Føde for et levende Menneskes Øre; Synet af noget, som igjennem denne Sands skal røre Sjælen; Smagen af Mad eller Drikke, der ei anstaaer et Menneske af Verden; Følelsen af en Kjole, der ei er paa Moden, eller af en Modens Farve o. d. l., den er syg; har han mange af disse eller deslige Sygdoms-Symptomer, saa er han meget syg; og vedvarer denne, og udbreder sig i for mange Dele, da døer Personen, eller er alt død. — Lægemidlet herimod er Nervernes Svækkelse; de svækkes enten ved tapperligen at trodses i deres Virkning, eller ved

med Lempe at tvinges formedelst Vanen til den behørige Kjælenstab, hvori man ikke kan gaae for vidt, end ikke, naar man bringer det til virkeligen at faae Convulsioner over enhver Bagatel.

Det forstaaer sig, og er alt erindret, at enhver Sands eller Evne, corporlig eller intellectuel, bliver syg, og døer, hvis den mangler Næring. Dog maaskee kan den døe bort, og ved gode Lægemidler igjen bringes til Rette.

Sindssygdommene ere mange; den almindeligste og farligste er Mangel paa den rette sine Følelse, eller Følsomhed; dog denne bibringes letteligen og hurtigen af Læger, der ret forstaae Konsten at vække denne Følelse; og hvilket Menneske af Verden forstaaer ei denne psychologiske Medicin?

Man er imidlertid omgiven med en heel Deel Giftblandere for de Levendes Sjæle. I Pyntekonsten eller Æstetiken ere alle de at ansee som Mordere og Stimænd, der ved dræbende Fornuft stræbe at indføre saadanne Begreber, som: at Klæderne skulle passe Kroppen, være bequemme og sunde, ei kostbarere, end privat og offentlig Evne tillader, tarvelige og skjønne; at vore Huse skulle være nette, uden ødelæggende Overdaad; vore Haver, Efterligninger ei blot af Naturen, men af den skjønne Natur; vore bildende Konsters Producter ligesaa; at Carricaturer ere mindre skjønne end sande Efterligninger; at den Musik, hvori der er en Orden og Harmonie, er skjønnere end den, der ligner Vindens Hylen imellem Ruiner af gamle Huse.

De ere Giftblandere, der kalde vore Dages Bemenfeldter politiske Kandestøbere, og troe, at Statsklogskab bestaaer i andet end selvgjorte eller virkelige Konstord, og Dadel, og Projectmageri og Pral; de sige med Ewalds Joost i Harlekin Patriot:

Den Tillid til sig selv, den Frækhed i at møde
Al Fare ubeseet hos Levende og Døde,
At spøge med en Tvivl, som andre svede ved,
O det er ægte Tegn paa tyk Uvidenhed.
— — Den raaber bedst, som skjælver for at raabe,
Hvor høi, hvor stærk en Sjæl, hvor øm en Tænkemaade,
Tiltroer et Folk sin Ven, den Mand, det har betroet
Sin Velfærd! — Er det let at være Patriot?
Hvad Indsigt! hvilken Flid! — Ha, den, som selv tilbyder,
Som kjæk paaseer sig — den Mand er aabenbar
Sin Alders største Helt — Bedrager — eller Nar.
— Man vel maa vise Feil, og sige hvad man veed,
Men ikke meer, og det med yderst Varsomhed,
Med Frygt, saa zittrende som den, hvis Raab blev givet
En Ven, en elsket Brud til Døden eller Livet;
Med meer Forsigtighed, end ved vort eget Vel,
Og dog med mindre Tvivl om Bifald af vor Sjæl.
En ægte Patriot er vist sin Alders Ære,
Men ægte, vis, og øm, og ærlig bør han være,
For alting Mester af den Ting, han dømmer om,
Oplært, opdragen til at fælde denne Dom.
Naar blev det Børneværk, at lære Nationer
Der' Vel? groe Statsmænd da, som vilde Championer?
Hvad? til at sye en Søm skal Konst, skal Flid, Forstand,
Og Aar — og hver en Nar kan flikke paa sit Land!
— O kald den ikkun fri Forræder eller Daare,
Som, skjønbt han ingen Hjælp formoder eller veed,
Dog taler gjerne om sit Lands Elendighed o. s. v.*)

*) Vi anføre saa meget af dette Ewalds ubekjendte Skuespil

Vi igjentage det, Giftblandere for Livets Poli-
re ere de Dødens Mennesker, hvis Hjerter og
unde løbe over af saadanne Sætninger; og saa-
ane er der til, og saadanne anrette endnu hæslige
elæggelser i den ret levende Verdens Liv.

I Dramaturgien selv gives der Giftblandere,
n paastaae, at det er godt, om der virkelig er
ldhold og Plan, og Caracterer, og Sandsynlighed,
Hensigt i vore Skuespil; som vil, at der skal
re Betydning i de Konstord, der bruges i denne
denskab; som paastaae, at baade Skuespildigtere,
Bestyrere, og Skuespillere skulle have sund For-
nd; at der skal være Lærdom og Gavn i det dra-
ntiske Væsen; ja som paastaae, at det er godt, om
oog de, som ere blot Tilskuere, hvis de skulle yttre
es Dom, maae have saadan sund Forstand og et
erte; og saaledes udelukke Skuespillets eneste com-
ente Dommere, de virkeligen fuldstændigen levende
ennesker, fra deres Ret til at dømme.

I Pædagogiken er der ligeledes nogle saadanne
indelige Givtblandere, der ligesom hine ville have
nd Forstand, ja Dyd, og Hensigt paa de Unges
annelse til mere at blive nyttige Mennesker og gode

for at desarmere de smaa Dødens Mennesker, der ellers med disse Sentenser gaae de levende Politikere paa Li-
vet. Man har for Resten meget klogeligen holdt dette Skuespil begravet i Mørket, da det er skrækkeligen slik-
ket til at tilintetgjøre hin Livets Politicerен, og med denne forfærdelige Feil forener den Afskyelighed, at være et i enhver Henseende fornuftigt, regelmæssigt og for-
træffeligt Konstens Værk, og maaskee det ypperligste af dets Forfatters Arbeider.

Borgere, end ret levende Personer, ind endogsaa i denne Videnskab, hvilken de i øvrigt meget ville simplificere, og rense fra Modegriller og Modens Vidtloftigheder og hensigtløse Speculadser.

Philosophiske Giftblandere ere de livløse Væsner, som ei allene troe, at der virkeligen har været Philosopher, førend i vort philosophiske Seculum, men som ere skamløse nok til at paastaae, at en Philosoph bør ogsaa have Menneskeforstand, at Philosophiens Hensigt er, ei at moroe ved Chocoladen eller Toilettet et eller andet urkesløst Hoved, men at den er kun Tant, om ei baade den og enhver agtværdig Videnskab har Menneskekjønnets virkelige Lyksalighed og Forædling til Formaal; som ville gjøre Fornuften reen fra skadelige Vildfarelser, og selv tolerante tilstede i alt, endog deres eget Foredrag, en Scepticisme, der allene har den faste Sandheds Opsøgning til Øiemed. Hvorledes skulde det rette sande Liv bestaae med saadanne Afskyeligheder?

Saa er det snart i alle Videnskaber. Der er Livets Folk Giftblandere i Veien, hvis dræbende Sætninger de ved hvert Skridt maae vogte sig for, som paastaae, at der hører Speculation, Skarpsindighed, Studeren og Aars Flid til Indsigt i de speculative Videnskaber; at den, der vil ansees for Lærd, maa have lært noget; den, der vil have Kundskab i Historien, maa have læst andet end stundom en Avis; den, som skal kjende Naturhistorien maae kjende mere end Spinat fra Syrer, og Østers fra Hummer; den om vil hedde Chymiker, maae kunne mere endkaa-

ne Theorand, og Astronomen mere end Fjerne fuld Maane fra Nyet. Hvorledes bestaaer Livets Londom med alle disse Forbringer? Sikkerligen, det er særligt for den Levende at begaae sig, uden at falde nogen af disse særlige Mennesker i Hænderne, helst da de nu strøe deres Gift allevegne, endog i de smaae Skrifter, som dog egentligen ene burde være for de her omtalte Livets Folk.

Det Maanedsskrivt, for hvilket jeg har bestemt denne min Afhandling, har jeg vel stundom i denne Hensende ei saa saare meget at besvære mig over. Dog, endog her findes næsten hver Gang adskillige Stykker, der strækkeligen vise, at Udgiverne selv maa, i det mindste undertiden, være Dødens, ei Livets, Mennesker, i det de bestandig indrykke Ting, der ei blot ere af erklærede døde og Dødsens Folk, men tillade, at de endog der udøse den dræbende Gift. Deres Samlinger indeholde myrdende Stykker i enhver af Livets Videnskaber. En vis Mand, som ei alene har hendrevet sin hele Tid paa det Nattens Arbeid, at samle sig den meest colossalske Forraad af nyere Kundskab i alle Videnskabernes Dele, selv sammenskrevet mange store Quartbind, hvoraf saa godt som intet er Føde for den retlevende Verdens Nysgjærrighed, og som aldeles ikke kunne gjennemlæses ved Toiletten eller mores ved Dejeuneen; ja en Mand, der, med fuld Evne til at nyde det fuldstændigste Liv, frarøver det meget betydelige Mængder, som han anvender paa et stort Bibliothek, hvilket han holder aabent for alle, ja lokker saa mange, han

kan, til dets flittige Brug, allene i den mordiske Hensigt, at gjøre en virkelig udbredt, nyttig, hæderfuld, og med de her omtalte Menneskers Liv aldeles ikke bestaaende Kundskab saa almindelig som nogensinde mueligt; af denne Mand indrykker man i dette Maanedskrivt endog adskillige Arbeider — en anden Mand, som ligeledes henbriver sine Dage, dem han og heel vel kunde bortbruse i et flinkt Liv, paa at grandske paa Statens, paa Menneskenes, ja paa Bondens Lykkaligheb, som er fortrolig nok med alle Tiders Tænkere og Philosopher for at udstrøe deres, tilligemed sine egne hine ei vigende, Sætninger i sine mange saa lærde som kjærnefulde Skrivter, der forudsætte moden og alvorlig Tænksomheb, og Uliv, og have allene Ideers Forædling, og derved Menneskekjønnets Kaars større Blidheb og Held til Formaal — en tredie der i samme Diemed fører Dybsindigheb, Lærdom, politisk, oeconomisk, philosophisk udtænkt Klogskab med sig, ei allene i sine Skrivter, men overalt, endog paa sine Lystreiser — en fjerde — en — hvo kan tælle dem, som ere besjælede af den selv samme Aand — og Arbeider af alle disse, alle i Forfatternes sædvanlige Aand, indstrøer man i dette Maanedskrivts Hæfter, som man har givet det allerede med Livs Ideerne libet passende Navn Minerva. Hvormegen Givt her i Stedet for den lette Føde, de levende Mennesker her havde Ret til at søge for deres Sjæles politiske, philosophiske, æstetiske Evner — ja det æstetiske; hvor meget er der af de egentlige æstetiske Stykker, der dog vel burde være

for Verdens egentlige levende Folk, der af dem kan nydes, og ei ere besmittede med de mod Livet stridende Ideer? — Saa er det med Pædagogiken; endog af denne Modevidenskab har man her adskillige Gange, især engang for nylig, seet noget, der paa det forskrækkeligste streed mod alle Livets ovenanførte Begreber — lige til Dramaturgien, saa finder man adskilligt didhørende i dette Maanedskrivt, alt stridende lige mod det, som en levende Person kunde have Gavn af; tvertimod svare endog her Ideerne til det, vi nys anførte om Givtblanderne for det sande Livs Mennesker.

Da jeg fandt det Skade, at endog her Givten saa meget skulde blande sig, fremsættes og maaskee bedaare en eller anden uskyldig Dødelig, der kunde troe i det mindste disse smaae Hefter uskadelige, har jeg just her villet fremsætte Hovedtrækkene af Livets Lære, deels i Almindelighed til nyttig Underviisning, deels til at tjene baade som Advarsel og som Modgivt mod de befrygtelige Virkninger af hine farlige Ting, som her ellers kunde indaandes, men som jeg vil i det mindste gjøre mit til, at man skal vogte sig for.

Engang besængt med deslige Givt, om ei alt dræbt, hør man for det første med Klogskab afholde sig fra alt det, hvori man kan formode, at deraf noget indeholdes. Ved stræng Afholdenhed, og ved i det Sted at lade sin Sjæl nyde andre bedre med Livet passende Ting, der ere bekjendte nok, og kan haves i Overflødighed, vil den Levende snart igjen komme til Helbred. Man anbringe klogeligen det livbrin-

gende Middel, for at fornye i alle Dele den Opbrusning, den Fermentation, der ved Giverne kunde være bragt i Standsning, og den forfaldne Helbred og Sundhed oprettes paa ny. Men tarveligen maa Sjælsevnerne forsynes med litterairisk Næring, thi ellers er Døden uundgaaelig.

Ottende Kapitel.

Om Døden.

Har dette Liv Behageligheder fremfor den Tilværelses Maade, som man uretteligen tillæger Livets Navn, saa has det ogsaa den Ubehagelighed, at Døden ei alleene ad alle de ordentlige Veie, men desuden, som vi have seet, ogsaa ad mange andre Viveie, gior dræbende Ubfald paa de tet fuldstændigen levende Mennesker. Thi ligesom man kan være Menneske, uden at leve, saa kan man ogsaa holde op at leve, uden derfor strax at holde op at være Menneske. Tvertimod seer man heel ofte Mennesket næsten først ret at blive til, naar hans Liv med alle er ophørt. Vi vide mangen brav Mand, som, efterat have henlevet sine Ungdoms Aar i et meget effervescent og raft Liv, og enten tilsat de livbringende Midler, eller da Brusningen paa anden Maade er standset, er død; men derpaa er den før præcipiterede Menneskeforstand og Virksomhed steget op igjen i hans Masse, han har, skjøndt alt død, begyndt en for det sande

ved det simple Liv, som vi i vor Afhandling stedse have kaldet, som det sig burde, en Dødens Tilstand; saa har man lagt Mærke til, at de Klogeste have anseet den Overgang fra deres Vegetation, som de kalde Døden, for en virkelig Fordeel, da de altid efter en saa lumpen Existence maatte have Haab om at vinde ved Forandringen. Saa er det ikke med Døden fra det rette Liv. Der er ikke mindste Haab om, at den jo maatte være mindre ønskelig end det Liv, man ved Forflyttelsen forlader. Det eneste, man her har at stræbe for, er, at man tager med sig fra Livet ei alene Erindringen om saa megen Nydelse i Livet som muligt, men, om muligt, endnu en Deel, jo mere jo bedre, af det, som her udgjorde Livets Væsen og dets Fryd, deels til at myrde sig med nu i Dødens Forfatning, deels til derved igjen, saa snart stee kan, at fornye det tabte Liv. — Saaledes er en Fallit oftest Døden. For kortere eller længere Tid oversættes næsten stedse Fallitspilleren i de Dødes Selskab. Men har han anstillet sit Spil med Klogskab, saa er denne Død af liden Varighed, og Livet begynder derved igjen som oftest kun des herligere; men lykkes det end ikke at komme ordentlig til Live, saa kunne Fallitspillerne dog næsten stedse tage med sig til Skyggerne saa meget, at Overgangens Ubehagelighed meget formindskes, og liden eller ingen Forandring mærkes. Saaledes beroer det stedse paa det første Liv, hvorledes Tilstanden efter Døden skal blive; og saaledes er det altid i den Vises Magt, at lave det saa, at det skal blive, om ei just i dette

Tilstande, en Vinding, saa dog ved Viisdoms Hjelp taalelig og godt.

Jo mere ustadigt, jo flere Farligheder underkastet er, jo større Opmuntring har altsaa den standige til ei blot at leve for denne nærværende, tænke at tænke paa den kommende Tid; og saa, som vi i den livløse Vegetation, som almindeligen Liv, raade til det fortvivlede Selvmord, saa raade vi i det virkelige og selvstændige Liv tænksomme Levende til, heller i Tide, og medens behændigen kan, at forlade Livet, medens han kan bringe Trøst herfra med sig til Skyggernes, end at vove det yderste for at vedblive et med Ubehageligheder omspændt Liv alt for længe, og derpaa synke i en uopsættelig Død, en Tilstand uden Spor det forste raske Livs Blidhed. Thi ligesom en god General har tidt vel saa megen Ære af en skjøn made, som af et vundet Slag, saa er det for den nde, der ei seer sig i Stand til at vedligeholde for Flere, baade mere ærefuldt og mere nyttigt, han veed i Tide at retirere, og kan i Døden lee af Levende og Døde, som nu ei formaae at fore den Tryggere, skjøndt i somme Dele mere indmede, Lyksalighed, han nu i sin frivillige Dødsstemning efter velspillet Bankerot, tagen Afsked L. kan nyde i Ro, saa meget desmere, som han forandrede Omstændigheder kan maaskee fornyet sig af sin Aske til et endnu herligere selvstændig Liv.

Dette var, hvad jeg havde i fængslet Korthed

at foredrage om det phyſiſke Liv, hvorfra man
ſom jeg meldte i Fortglen, uden Tvivl maaſke
troe mig ſelv udelukket. Jeg klager ikke. Et
paa anden Maade, kan man virkeligen uden
være lykkelig. Jeg ønſker ikke den Ære at
men alles, Levendes og Ulevendes, Lykſalighed e
Ønſke, og var mit Arbeids Henſigt. Finder
at det optages nogenledes efter Henſigten, ſaa
ber jeg en anden Gang at handle ogſaa om de
litiſke Liv. Det være med det, ſom her er afha
for denne Gang nok.

Efterskrift.

[illegible]
[illegible]

[illegible] Ovids Ord maa med fuld Føie [illegible], [illegible] ved den Samlede efterladte Skrifter, ogsaa ved at [illegible] denne Udgave af Prams samlede digteriske Værker, [illegible] til Ende, især naar hans Navn bliver ved, hvor [illegible] og fortroligere vi vilde have faaet [illegible]; den edle Digters Medborgere, som vel burde have [illegible] at vente, vilde rakt Haand til den Udgave, som [illegible] havde ønsket, agtet, og haabet at udgive, og af hans Anmeldelse, her Side LXV o. f., findes af- [illegible] Og ender det da tillige i [illegible], at denne hans [illegible]borgeres [illegible] Beivillie vilde blevet ham et [illegible] Haand, der vilde have kaldet ham til sin Hjem- [illegible], afholdt, eller rettere frituget ham for, i en, Mod [illegible] Aand og Hierte, ikke mindre end hans [illegible]- tion, formedelst og ublid Himmelegn, at sige, hvad [illegible] her, og finde en ubetimelig Død, vel maa [illegible] de [illegible], som Landsigeren [illegible] det [illegible], den Nemesis ved [illegible], ved [illegible], og al [illegible] og [illegible]mange flere vore [illegible] [illegible], at udbrede

[illegible]

— Jeg vil afbryde, at ikke saa tel, hvad der er [illegible], som ikke sagt, skal foranledige Betragtninger, der [illegible] føre mig langt fra mit nærværende Maal.

I Slutningen af femte Bind har jeg angivet Aar- [illegible], hvorved jeg fandt mig foranlediget, som [illegible] at udgive nogle Arbeider af Pram, der.

Kiendt af hans aandfuldeste Digtninger, muligt af udansk huusholderisk Smaahedsaand kunde afviistes Adkomst til Sted blandt hans digteriske. I Valget af disse har jeg holdt mig min Vens S. XXIX o. f. aftrykte sidste Willie efterrettelig, i det jeg har udeladt Fortællingen, den store Skiønhed, som jeg i vore aarle Bakkehuus-dage mindes at have kiendt i dramatisk Form, men som deri, ligesaa lidt som i den senere fortællende, fyldestgiorde Forfatteren. Derimod optog jeg, tildeels bragt herpaa af den andenstedsoftere anførte hæderværdige Kunstdommer, der i Eichhorns Geschichte der Litteratur har givet den smagfulde Udsigt over schöne Redekünste der Dänen — de tvende af ham anpriiste Satirer om Naade og hvad er det at leve?, der begge — ligesom Fortællingerne — efter Prams beskedne Udtryk — ei endda saa lidet bidroge til, at det meget — tilsyneladende — langt vigtigere, Minervas Hæfter indeholdt, læstes af hele Verden. For mig, hvem hin rara temporum felicitas, qua sentire, quæ velles, et quæ sentias, dicere licet, lever i uudsletteligt taknemmeligt Minde, have de en dobbelt Værdi, baade som Mindesmærker om, hvorledes man den Tid tænkte, og hvad man dengang læste. At jeg i øvrigt med hint hvorledes mener Maaden og ikke Begrebet, troer jeg det saa meget mindre nødvendigt udførlig at forklare mig om, da Pram selv i sidste Henseende Side XL og især Side LIX har skrevet saa aabenhiertig, at det maatte være en for de væsentligere Fortrin sielløs Sprogzelot, der kunde fare, over sit Hierte, at nægte ham Agtning.

Gierne havde jeg, især af ovenanførte Grund, optaget hans høistmerkværdige Afhandling om den mærkelige af C. J. Fox i et politisk Giestebud i London, (1792)

uddragte flortende Skaal, saa meget mere, som Pram (S. LVIII) med fuld Føie har vedkiendt sig, at, hvad i hin Afhandling staaer, og hverken mere eller mindre, var, og stedse vedblev at være hans politiske Tro, ligesom den og fuldkommen stemte overeens, saavel med hver hans Yttring, som med hans Vandel, og med Tendentsen af hans Damon og Pythias der ogsaa var en ærlig fri Mands Apologie for Royalismen, altsaa da et Ord til sin Tid, om det var blevet paaagtet. Hertil kom endnu, at jeg derved vilde faaet Anledning, at berigtige, hvad af mig i Erindringernes fierde Bind Side 247 om de Ubehageligheder, dette Stykke havde paadraget ham, var sagt, ved at anføre Prams i hans i Nyrups Reiseiagtagelser 4 Bind Side 393 bevarede Brev til vor mangeaarige Ven Prof. Lidbek givne skrevne Vidnesbyrd, om vor daværende Kronprinds, den ædle og humane Frederik den siette, for hvem han i Anledning af denne Afhandling var bleven anført af nogle Narre, der især for dens Skyld udskrege Minerva, som et farligt Skrift, og et Product af den franske — da meget omtalte — Oprørs Propaganda; men hvem Pram, da han talte med ham, fandt — som stedse — forstandig og ædel. Men deels havde Pram ovenanførte Sted forlangt, da han ikke fik tilføiet denne Afhandling de Oplysninger eller Bemærkninger, som vilde givet den fornyet og fordobblet Interesse, at Udgiveren skulde giøre det, og indrette disse efter Tidernes Leilighed og med den Varsomhed, hver ædel Borger skylder sit Fædrenelands Ro, da Tiderne siden saa synderlig have forandret sig; og om jeg nu end i andre Henseender neppe havde frygtet for at indlade mig herpaa, maatte jeg dog altid

tage i Betænkning, i denne Materie at træde op i Fælslig med Pram, saaledes at vore Betragtninger skulde sammensmeltes til eet, uden at, vor fuldkomne Troesforvandtskab, i det væsentlige uanseet enten den enes eller den andens eiendommelige Mening derved skulde forvanskes, eller forbreies; deels indsaae jeg og, at hine pramske Sandsagn, endnu mindre maaskee end noget andet af hans Arbeider, kunde henhøre i de digteriske Værkers Supplement.

Det var min Tanke, som og af Tilskueren i Prams Nekrolog berørtes, her at have leveret Bidrag saavel til min hedengangne Vens Biographie, som til hans Skribentcaracteristik; men efter Alt det, som fra saa forskiellige, saa duelige, saa hædrede, saa vennehulde Hænder i dette Bind findes, og vel især efter det, som deri middelbar og umiddelbar haves fra hans egen, vilde, hvad jeg hertil kunde have at føie, især efter Alt, hvad i mine Erindringer ham angaaende findes, blive saa smuglet og sammenhængende, at det ikke med mindste Interesse vilde lade sig læse, særdeles da jeg, hvad hans sidste Dage angaaer, aldeles savner de fornødne Data, til derom at tale saaledes, som jeg vel kunde ønske. Hans Breve fra Ostindien og Nordamerica, som findes i Myrups ovennævnte Reiseiagttagelser, indeholde aldeles intet af det, hvad mig og hver hans Ven herom især laae paa Hierte at vide, og da de ere bevarede i et saadant Skrift, egnede de dem ikke til at optrykkes her, skiøndt de saare vasselig vilde finde deres Sted, naar engang den gunstige Tid kom, da Prams samtlige, saa indholdsrige og vigtige, Reiseiagttagelser efter hans Ønske kunde ventes at see Lyset. Den vilde da og blive Sted til den ovennævnte, som Bidrag til sin Aands Historie saa interessante Brevs

ner Bindet 1791. Kun kan jeg, da jeg atter bringes til dette Skrift, ikke forlade det, uden deraf at udskrive, hvad han heri om Maanedsskriftet Minerva har sagt: "Min Hensigt — skrev han til sin Ven Tidbet — er at vise Dem, hvorledes vi have baaret os ad for at giøre paa engang vort Fædreland, og dets Litteratur en ikke ubetydelig Nytte, og skaffe os selv en ikke foragtelig Indtægt. Overhovedet have vi sørget for, at vore Hefter, foruden at indeholde Forskiellighed af Materier og Materiens Indeklædning, skulde indeholde frit sagte, kraftigt udtrykte Ting og Tanker, uslaviske Bemærkninger over allehaande Gienstande, politiske, moralske, oeconomiske; men hverken bidende Angreb mod Regieringen, endnu mindre personlig Satire, Pasqvil, og allermindst noget, som kunde skade eller fornærme Sædernes Renhed eller sand Religion. Derfor er ikke en skarp og incurerende — ja snarere kundom fornærmelig — Tone, udelukket. Saltet er nødvendigt til at pirre Opmærksomheden; jeg vilde gierne, det skulde befindes at være attisk, men hvor tages det altid fra? — Ikke heller kalde vi Ondt godt, for at behage Nogen. Nous appellons un chat un chat, et Rollet un fripon og vi hædre hverken en overdreven Orthodoxie eller andre Fordomme, da vort Maanedsskrift i ingen Henseende er bigot!"

"Den Nytte, som med dette Skrift er stiftet, bestaaer i, at det bidrager med til at udbrede Tænkning, og meddeler maanedlig de tænkende i Publico noget, som er deres Opmærksomhed og Eftertanke meer eller mindre værdigt. Det opfylder for sin Deel Litteraturens og Videnskabernes Hensigt, at meddele og udbrede theoretiske, og tildeels practiske Kundskaber og Erfaringer, at gavne og fornøie. Den her i Almindelighed og i de fleste Stykker

herskende Tone har bidraget til Uændeligen at formere en vis fritalende Urbanitet; plump Grovhed er nu bleven, ikke udrydet i vor Litteratur, men brændemærket med Haanhed og Foragt; ved denne Urbanitet gaaer Tænkefrihed befriermet, denne baner Sandheden Vei, og letter og paaskynder dens dog altid engang uudeblivelige Seir. Ved Urbaniteten udbreder den sig. Der er, siden Minerva begyndte, og den der herskende Tone er bleven almindelig, udkommet dobbelt, ja treedobbelt saa mange Skrifter over allehaande Gienstande, som før i ligelang Tid, og, som jeg oven bemærkede, Friheds-principerne i Regieringens Foretagender, have egentligen rodfæstet sig i dette Tidsrum, sikkerlig til almindelig Sandelykkelighed Det var Praleri og Løgn, naar jeg vilde indbilde nogen, at Minerva har virket alt dette, eller engang det meste deraf, eller noget enkelt alene, men at den har kraftigen bidraget med til at frembringe alle disse politiske oeconomiske litterariske Virkninger, kan paastaaes uden Pralen og løgnagtig Selvroes. Ikke heller er det Minervas Udgivere, der tillægge sig Æren for, hvad Minerva her har virket med; men de Mænd, som have givet Minerva Bidrage.... Saa er der og nu opstaaet et andet Maaneds-skrift, efter Minervas Exempel, og af samme Slags Indhold og Plan. Det hedder Iris..... Maaskee i en og anden Henseende paa noget forskiellig Maade, vil Iris bidrage til samme Maal, som hendes ældre Søster, almindelig Underholdning, Læselystens videre Udbredelse, Tænksomheds og Granskнings Opvækkelse, Oplysning, Kundskab, Fædreland, og Borger-Dyd. Paa en Maade er Iris Minervas Afsødning. Saa meget Godt, ædle unge Mand! kan et Foretagende, som Minerva opvække og *fremme.*"

Da ovenstaaende ikke var mig bekiendt, og vel selve Skriftet, hvori det findes, neppe udkommet, da jeg i Erindringernes trebie Deel, omtalte Minervas tidligere Dage, er det min Pligt, at optage det her, for at tilføie, at ligesom det var Pram, dette Maanedskrift fyldte sin Tilblivelse, saaledes er det og ham og ham ene, Æren som Udgiver, tilkommer for, hvad det i hele det her omhandlede Tidsrum virkede og var, og tør jeg da, efter saaledes af fuldeste Overbeviisning at have fraſagt mig al Lod og Deel i, hvad mig, som jeg i Erindringerne ærligen har vedgaaet, ikke tilkom, i fuldeste Maade stadfæste og bevidne Sandheden af Prams nys anførte Ord med det Tillæg, at om end alt det Gode, herved virkedes, ikke umiddelbar ſteede af og ved Pram, var dog aldeles intet deraf ſteet uden ham; da han — bogſtavelig talt — var Siælen i det Hele.

Jeg har kiændt lærdere Kundſkabsmænd, grundigere Tænkere, ſtørre Digtere, vel og fortinligere Statsembedsmænd; men driftigere og utrætteligere Arbeidſomhed, mangeſidigere og rigere Hoved, genialere Aand, mere brændende Enthuſiasme for alt ſiønt, godt, ædelt og ſtort forenede, kiændte jeg aldrig, saalidet, som mennesteligere og hielpſommere Mand, mere patriotiſk Statsborger, uegennyttigere Embedsmand, og ivrigere Ven, end min Pram.

Januar 1829.
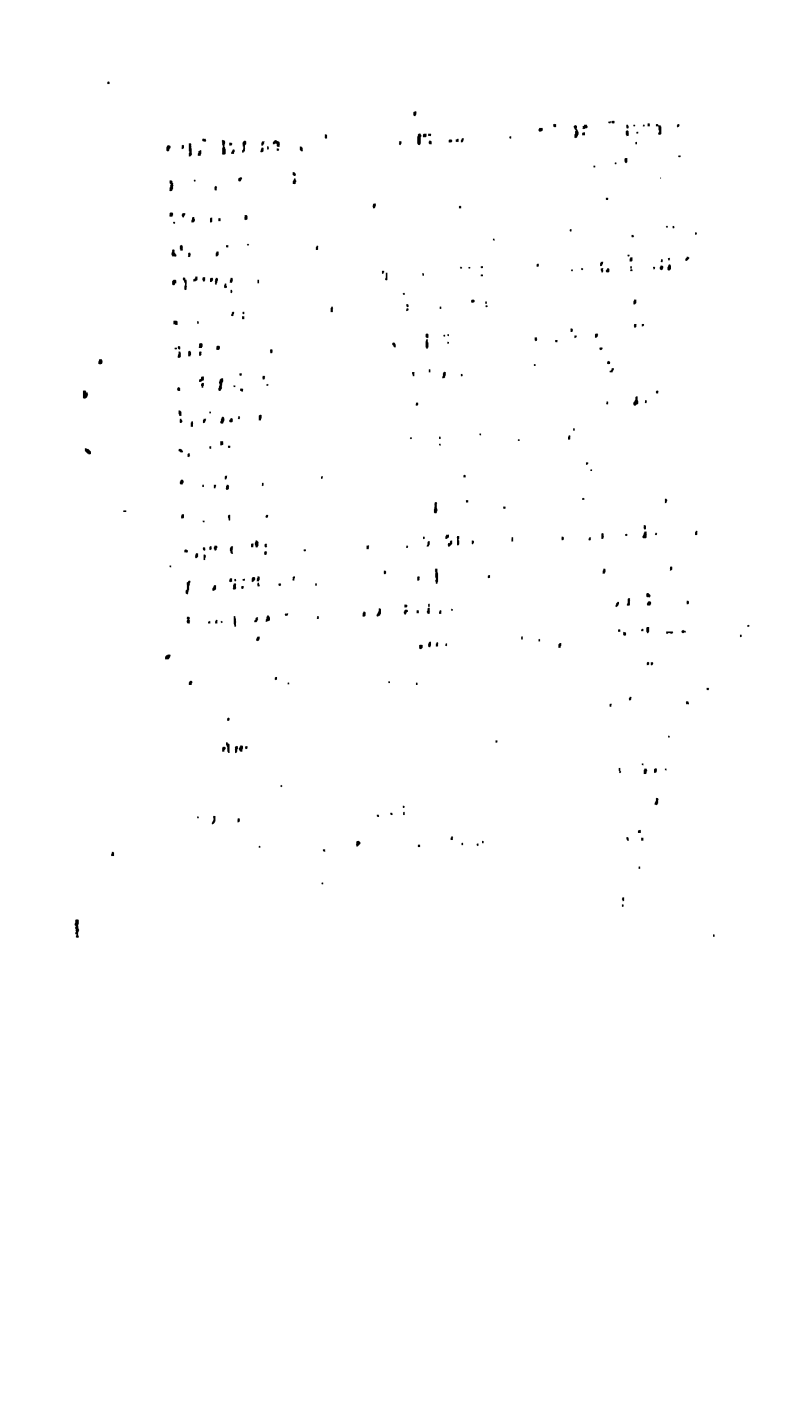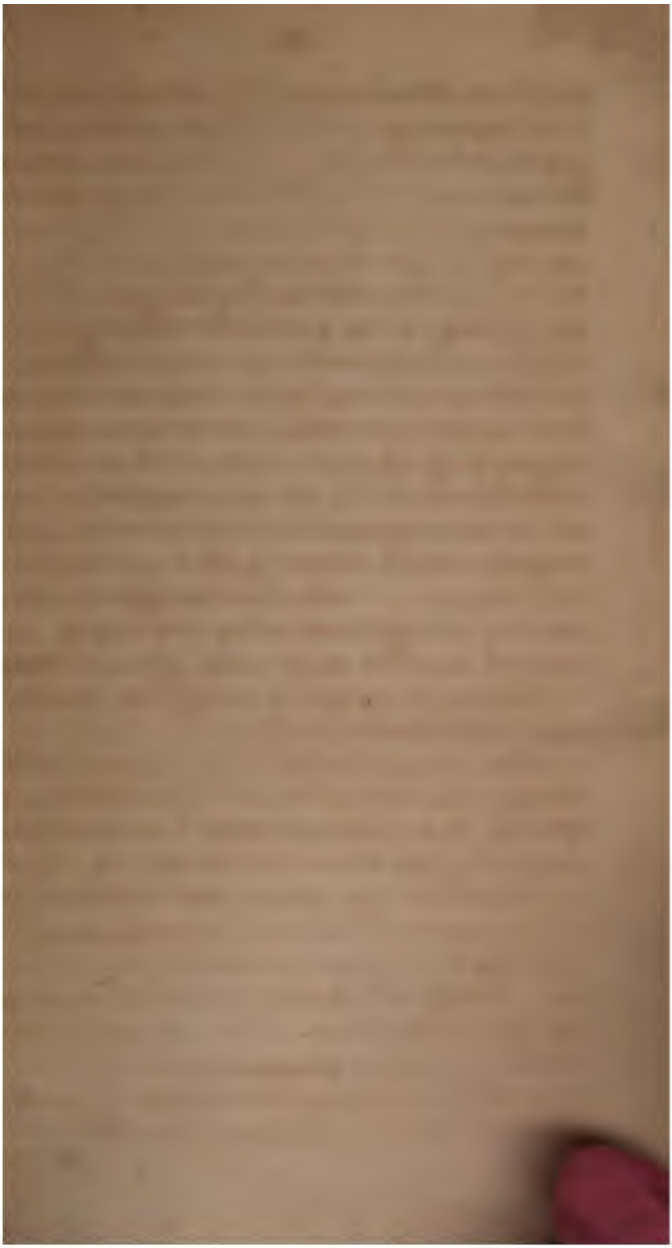
K. L. Rahbek.